KINNITATUD
Viljandi Jakobsoni Kooli direktori 28.11.2018
käskkirjaga nr 1-3/9

VILJANDI JAKOBSONI KOOL

Viljandi Jakobsoni Kooli õppekava

2018

Sisukord

I. Üldosa 2
1. Üldsätted 2
2. Viljandi Jakobsoni Kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid 3
3. Õppekorraldus 6
4. Tunniväline tegevus õppe- ja kasvatustöö osana 18
5. III kooliastme loovtöö korraldamise põhimõtted 20
6. Õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus 22
7. Õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldus 31
8. Õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted 32
9. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted 33
10. Õppekava koostamise, uuendamise ja täiendamise kord 34
II. Ainekavad 35
Algklasside ainekavade üldalused 35
Eesti keele ainekava 1.–4. klassis 38
Inglise keele ainekava 2.–4. klassis 57
Inimeseõpetuse ainekava 2.–3. klassis 65
Loodusõpetuse ainekava 1.–4. klassis 70
Matemaatika ainekava 1.–4. klassis 80
Muusikaõpetuse ainekava 1.–4. klassis 95
Kunstiõpetuse ainekava 1.–4. klassis 107
Tehnoloogiaõpetuse ainekava 1.–4. klassis 115
Eesti keele ja kirjanduse ainekava 5.–9. klassis 124
Loodusainete ainevaldkonna ainekavad 5.–9. klassis 154
Matemaatika ainekava 5.–9. klassis 219
Sotsiaalainete ainevaldkonna ainekavad 5.–9. klassis 247
Võõrkeelte ainevaldkonna ainekavad 5.–9. klassis 290
Kunstiõpetuse ainekava 5.–9. klassis 339
Muusikaõpetuse ainekava 5.–9. klassis 350
Käsitöö ja kodunduse ainekava 5.–9. klassis 356
Tehnoloogiaõpetuse ainekava 5.–9. klassis 371
Kehalise kasvatuse ainekava 1.–9. klassis 384
Arvutiõpetuse ainekava 421
Draamaõpetuse (valikaine) ainekava 426
Balleti (valikaine) ainekava 429
Maleõpetuse (valikaine) ainekava 433

I. Üldosa

1. Üldsätted

Viljandi Jakobsoni Kooli (edaspidi VJK) õppekava on kooli õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis annab ülevaate kooli väärtustest ja eripärast ning on aluseks põhikoolis toimuvale õppimisele, õpetamisele ja kasvatamisele.

- Õppekava aluseks on „Põhikooli riiklik õppekava“ (edaspidi PRÕK). Õppekava eesmärgid on kooskõlas VJK arengukava eesmärkidega, peetakse silmas kooli ja paikkonna eripära, kooli töötajate, lastevanemate ja õpilaste soove ning kasutatavaid vaimseid ja materiaalseid ressursse.
- VJK õppekava on välja töötatud pedagoogide metoodilise komisjoni eestvedamisel.
- Kooli õppekava koostamises osalevad kõik koolis õppe- ja kasvatusalal töötavad isikud ning vajadusel teised koolitöötajad. Kool kaasab õppekava koostamisse õpilasi, lapsevanemaid ja teiste huvirühmade esindajaid. Kooli õppekava koostamise, rakendamise ja arendamise demokraatliku korralduse eest vastutab direktor.
- VJK õppekava koosneb üldosast ja ainevaldkondade kavadest.
- Kooli õppekava üldosas esitatakse:
    1) kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid; 2) õppekorraldus (üldpõhimõtted, tunnijaotusplaan, läbivate teemade ja lõimingu rakendamine, valikainete ja võõrkeelte valik); 3) tunniväline tegevus õppe- ja kasvatustöö osana, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused, õppekäigud ja muu taoline; 4) III kooliastme loovtöö korraldamise põhimõtted; 5) õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus; 6) õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted; 7) õpilaste ja lastevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus; 8) õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted ; 9) õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted; 10) kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.
- Ainevaldkondade õppeainete ainekavades esitatakse õppeainete õpitulemuste ja õppesisu kirjeldused klassiti.

2. Viljandi Jakobsoni Kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatuseesmärgid

2.1 Väärtused ja eesmärgid

Viljandi Jakobsoni Kooli kasvatuslikud ja õpetuslikud üldeesmärgid vastavad kooli arengukavas esitatud missioonile ja visioonile. Välja töötatud kasvatuslikud ja õpetuslikud eesmärgid vastavad sisuliselt PRÕK üld- ja kooliastme pädevustele ja rõhuasetustele (PRÕK § 2–4 ja 7–12).

Riikliku õppekava tähenduses on pädevus asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas tulemuslikult toimida. Üldpädevused on aine- ja valdkonnaülesed pädevused, mis on väga olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel.

Oma sisult eeldab pädevuste kujundamine nii kooli kasvatuslike kui ka õppe-eesmärkide täitmist. Seetõttu käsitletakse õpetamist ja kasvatamist õppekava koostamisel ja rakendamisel ühtse õppe-kasvatusprotsessina, vastandamata üht külge teisele.

Viljandi Jakobsoni Kool lähtub õpilaste väärtushinnangute kujundamisel vastavalt kooli arengukavale printsiibist „Austus (lugupidamine) elu vastu“, väljendades sellega kooli kasvatuslikku üldeesmärki. Põhimõtet käsitletakse alljärgnevates tähendustes.

- Inimese, isiksuse, iseenda väärtustamine. Väärtusgrupp hõlmab endast lugupidamise, enesearengu vajaduse, oma võimete ja oskuste tunnetamisvõime kujundamist õpilastes.
- Oma lähedaste, pere, kooli, sõprade väärtustamine. Väärtusgrupp hõlmab tolerantsuse, empaatiavõime, vastutustundlikkuse, koostööoskuse kujundamist õpilastes.
- Eesti, kodumaa, kodulinna, ühiskonna väärtustamine. Väärtusgrupp hõlmab patriotismi, ettevõtlikkuse, kodu- ja sünnikohaarmastuse, demokraatlike väärtuste kujundamist õpilastes.
- Maailma mitmekesisuse, kõigi eluvormide, universumi väärtustamine. Väärtusgrupp hõlmab keskkonnahoidlikkuse, loodusarmastuse, tänapäevase maailmapildi kujundamist õpilases.

Õpetuslikud eesmärgid lähtuvad kooli õpetuslikust üldeesmärgist anda Viljandi õpilastele laiapõhjaline ettevalmistus edasiõppimiseks järgmises haridusetapis. Tugev põhiharidus tagab eeldused integreeruda ühiskonda ning loob võimalused aidata kaasa Eesti ühiskonna jätkusuutlikule sotsiaalsele, kultuurilisele, majanduslikule ja ökoloogilisele arengule.

Õpetuslikud eesmärgid on nimetatud järgnevates alapunktides.

- Aidata õpilasel jõuda selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes, et tagada õpilase valmisolek õpinguteks järgmises haridusastmes ja elukestvaks õppeks.
- Põhikooli lõpuks omandab õpilane eesti keele tasemel, mis võimaldab tal edaspidi edukalt aru saada erinevate valdkondade tekstidest, samuti luua ise eale vastava tasemega tekste.
- Tagada õpilasele eakohane nende eripära arvestav tunnetuslik, kõlbeline, füüsiline ja sotsiaalne areng, et põhikooli lõpetajal kujuneks terviklik maailmapilt. Selleks tuleb süvendada õppetöös ainetevahelist lõimingut, kasutada õppetöö tõhustamiseks erinevaid projektitegevusi ja tähtsustada ka loovaineid (I ja II kooliastmes). Oluline rõhuasetus on seejuures õpioskuste kujundamisel ja arendamisel kõigis kooliastmetes.
- Põhikooli lõpetaja suudab organiseerida õpikeskkonda ja hankida õppimiseks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ning seda plaani järgida; kasutada õpitut, sealhulgas õpioskusi ja -strateegiaid, erinevates kontekstides ning probleeme lahendades; analüüsida enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi ning selle põhjal edasiõppimise vajadust.
- Põhikooli lõpuks suudab õpilane kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ja meetodeid, lahendades erinevaid ülesandeid erinevatest eluvaldkondadest. Selleks kasutatakse II ning III kooliastmes diferentseeritud matemaatikaõpet, et tagada õpetus vastavalt õpilase võimetele ja vajadustele.
- Põhikooli lõpuks suudab õpilane leida internetist teda huvitavaid kogukondi; vajaduse korral algatab ise uue virtuaalse kogukonna ning loob sellele veebipõhise koostöökeskkonna.
- Kasutab turvaliselt ja esteetiliselt virtuaalset identiteeti; kaitseb enda identiteeti, on ettevaatlik võõrastega virtuaalselt suheldes, hoidub kasutamast teiste inimeste identiteeti.

2.2 Pädevuste kujundamine

Antud peatüki alus on „Põhikooli riiklik õppekava“ § 4.

Üldpädevused on ainevaldkondade ja õppeainete ülesed pädevused, mis on olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu ning tunni- ja koolivälises tegevuses. Üldpädevuste kujunemist jälgivad ja suunavad õpetajad omavahelises koostöös ning kooli ja kodu koostöös.

Pädevuste kujundamiste eesmärk on moraalse, igasse inimesesse ning inim- ja looduskeskkonda austuse ja lugupidamisega suhtuva inimese kujunemise soodustamine. Pädevuste kaudu arendatakse aktiivseid, enesemotivatsiooniga ja ikka enam iseseisvuvaid õppijaid.

Pädevusi tuleb siduda õppesisu ja -moodustega nii, et õpilased oleksid varustatud lõimitud ja tähenduslike teadmistega, kuid ka vajalike arusaamade ja protsessidega, et nad saavutaksid nii isikliku iseseisvuse kui osavõtlikkuse teiste suhtes.

Pädevused rajanevad teatud kindlatel veendumustel õpetamise-õppimise ning õpetaja rolli kohta, nad on välja kasvanud hariduseesmärkidest. Pädevuste abil rõhutatakse, et igaüks peaks suutma analüüsida oma individuaalseid vajadusi, seostades neid teiste inimeste ja keskkonna austamisega.

Pädevuste omandamine võimaldab parandada õpilaste hariduse kvaliteeti, varustades neid nn tööriistadega, mis on kasulikud nii klassiseinte vahel kui väljaspool neid. See tähendab, et pädevused aitavad õpilast ainete sisu ning ka oskusi, väärtushinnanguid ja protsesse paremini omandada, samuti vajalikke võimeid arendada, et toimida mõistliku, vastutava ja hoolitseva ühiskonnaliikmena.

Õpilase arusaamade ja õppimise täiustamisel on kõikides nendes valdkondades keskne osa õpetajal. Õpilastes kujundatavad üldpädevused on konkreetselt välja toodud ainekavade juures.

3. Õppekorraldus

3.1 Üldpõhimõtted

- Põhikoolis on õppekava läbimiseks arvestatud üheksa aastat.
- Õppeaasta koosneb 35 nädalast ja viiest õppeperioodist (õppeperioodid on eraldatud vaheaegadega) ning kolmest õppetrimestrist.
- Õppe- ja kasvatustöö peamiseks vormiks on enamasti tund, kuid õppetöö võib toimuda ka teistes õppevormides, näiteks: paaristund, õppepäev, õppekäik, iseseisev töö, koostöö partneritega, huvitegevus, projektõpe. Igal tasandil arvestatakse kõrvuti õpetuslike eesmärkidega õpilaste väärtushinnanguid kujundavaid võimalusi.
- Õppetunnid viiakse läbi klassiõppe põhimõttel.
- Esimesed klassid komplekteeritakse vastavalt Viljandi linnavalitsuse otsusele koolipiirkonna õpilastest. Esimestele klassidele on korraldatud pikapäevarühm, kus õpilased pärast tunde jätkavad ühistegevusi koos oma klassijuhatajaga.
- Alates 5. klassist toimub üleminek klassiõpetajapõhiselt õppelt aineõpetajapõhisele õppele.
- Alates 5. klassist õpitakse matemaatikat, eesti keelt ja inglise keelt klassideülestes õpperühmades.
- Koolis õpetatakse A-võõrkeelena inglise keelt alates 2. klassist ja B-võõrkeelena vene või saksa keelt alates 5. klassist. 4. klassi õpilased esitavad hiljemalt 1. jaanuariks lapsevanemaga kooskõlastatult soovid 5. klassis B-võõrkeele õppimiseks. Vene või saksa keele õpperühmad moodustatakse, kui soovijaid klassiastmes on vähemalt 12 (võimalusel ka väiksema õpilaste arvuga).
- 2. klassis õpitakse valikainena malet. Lapsevanema avalduse alusel moodustatakse soovijatest klassideülesed õpperühmad.
- Koolis on rakendatud trimestripõhiste lõimitud lühikursuste süsteem (üks kursus – 11 tundi)
- Tehnoloogiaõppe osana on rakendunud robootikaõppe süsteem I ja II kooliastmes. 2.–4. klassini on tunnijaotuskavas lõimitud kursus, mille jooksul õpilased läbivad arvuti- ja tehnoloogiakursuse, robootikaõppe lühikursuse Lego robotite baasil. 4. klassis läbivad õpilased animatsiooni kursuse ning alates 5. klassist toimuvad robootikaõppe lühikursused põhikooli robotite baasil.
- 5.-8. klassini läbitakse lõimitud kursused klassideülestes õppegruppides. Valikus on näiteks: ettevõtlikkuse õpe, lõimitud võõrkeel, tehnoloogiakursused jne.

- 1.-9.klassini läbitakse valikainena balletiõpe, mis toetub riiklikule balleti ainekavale.

3.2 Tunnijaotusplaan

I kooliaste

Õppeaine	Kokku kooliastmes	1. klass	2. klass	3. klass	Kokku
Eesti keel	**19**	7	6	6	19
Kirjandus	**0**	0	0	0	0
A-võõrkeel	**3**	0	0	3	3
B-võõrkeel	**0**	0	0	0	0
Matemaatika	**10**	3	3	4	10
Loodusõpetus	**3**	1	1	1	3
Inimeseõpetus	**2**	0	1	1	2
Muusika	**6**	2	2	2	6
Kunst	**4,5**	2	1	1,5	4,5
Tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus	**4,5**	1	2	1,5	4,5
Kehaline kasvatus	**8**	2	3	3	8
Valikained	**8**				**7**
Eesti keel		0	0	0	0
Male/ matemaatika praktikum		0	1	0	1
A-võõrkeel		0	2	0	2
Liikumine/rütmika		1	0	0	1
Arvutiõpetus		0	0,5	0	0,5
Funkts lugemine		1	0	0,5	1,5
Robootika		0	0,5	0,5	1

Kokku		**20**	**23**	**24**	**67**
Maksimaalne lubatud koormus		**20**	**23**	**25**	**68**

II kooliaste

Õppeaine	Kokku kooliastmes	4. klass	5. klass	6. klass	Kokku
Eesti keel	11	5	3	3	11
Kirjandus	4	0	2	2	4
A-võõrkeel	9	3	3	3	9
B-võõrkeel	3	0	0	3	3
Matemaatika	13	4	4	5	13
Loodusõpetus	7	2	2	3	7
Ajalugu	3	0	1	2	3
Inimeseõpetus	2	0	1	1	2
Ühiskonnaõpetus	1	0	0	1	1
Muusika	4	2	1	1	4
Kunst	3	1	1	1	3
Tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus	5	1	2	2	5
Kehaline kasvatus	8	3	3	2	8
Valikained	**10**				**9**
Eesti keel					
Matemaatika			1	0	1
A-võõrkeel		0	0	0	0
B-võõrkeel		0	2	0	2
Arvutiõpetus		1	1	0	2
Funkts lugemine		1	0	0	1
Lõiming/ingl keel		0	1	1	2
Animatsioon		1	0	0	1

Kokku:	**83**	**24**	**28**	**30**	**82**
Maksimaalne lubatud koormus		**25**	**28**	**30**	**83**

III kooliaste

Õppeaine	Kokku kooliastmes	7. klass	8. klass	9. klass	Kokku
Eesti keel	6	2	2	2	6
Kirjandus	6	2	2	2	6
A-võõrkeel	9	3	3	3	9
B-võõrkeel	9	3	3	3	9
Matemaatika	13	5	4	4	13
Loodusõpetus	2	2	0	0	2
Geograafia	5	1	2	2	5
Bioloogia	5	1	2	2	5
Keemia	4	0	2	2	4
Füüsika	4	0	2	2	4
Ajalugu	6	2	2	2	6
Inimeseõpetus	2	1	1	0	2
Ühiskonnaõpetus	2	0	0	2	2
Muusika	3	1	1	1	3
Kunst	3	1	1	1	3
Tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus	5	2	2	1	5
Kehaline kasvatus	6	2	2	2	6
Valikained	**4**				**4**
Eesti Keel		0	0	0,5	0,5
Matemaatika		1	0	0,5	1,5
Lõimitud kursused		1	1	0	2

Kokku:	**94**	**30**	**32**	**32**	**94**
Maksimaalne lubatud koormus		**30**	**32**	**32**	**94**

III kooliaste inglise keele süvaõpe

Õppeaine	Kokku kooliastmes	7. klass	8. klass	9. klass	Kokku
Eesti keel	6	2	2	2	6
Kirjandus	6	2	2	2	6
A-võõrkeel	9	3	3	3	9
B-võõrkeel	9	3	3	3	9
Matemaatika	13	5	4	4	13
Loodusõpetus	2	2	0	0	2
Geograafia	5	1	2	2	5
Bioloogia	5	1	2	2	5
Keemia	4	0	2	2	4
Füüsika	4	0	2	2	4
Ajalugu	6	2	2	2	6
Inimeseõpetus	2	1	1	0	2
Ühiskonnaõpetus	2	0	0	2	2
Muusika	3	1	1	1	3
Kunst	3	1	1	1	3
Tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus	5	2	2	1	5
Kehaline kasvatus	6	2	2	2	6
Valikained	**4**				**4**
A-võõrkeel	3	1	1	1	3
Lõimitud kursused	1	1	0	0	1

Kokku:	**94**	**30**	**32**	**32**	**94**
Maksimaalne lubatud koormus		**30**	**32**	**32**	**94**

3.3 Lõiming ja läbivad teemad

Lõimingu ja läbivate teemade rõhutamine õppekavas põhineb konstruktivistlikul õppimisteoorial, mille alusel õppijatel kujunevad uued teadmised ja mõisted eelnevale kogemusele, teadmistele ja mõistetele tuginedes.

Lõiming jaguneb kaheks – seesmine ja välimine lõiming. Seesmine lõiming toimub õpilase teadvuses uue teadmise sünteesina varemõpitu ja erinevate õppeainete õppimise koosmõju tulemusena, olles seega sisuliselt õppekava rakendamise eesmärgiks. Välise lõimingu eri vormide rakendamine õppekava teostamisel on seesmise lõimingu saavutamise üheks olulisemaks vahendiks.

Välimine lõiming jaguneb omakorda horisontaalseks ja vertikaalseks. Vertikaalse lõiminguga seostub uue teadmise ja oskuse kujunemine eelkõige varemõpetatuga samas õppeaines ning väljendub kooli õppekavas põhiliselt õpetaja töökava tasandil otseses õppeprotsessis vastavalt konkreetse õpperühma vajadustele. Olulisemad horisontaalse lõimingu vormid õppeainete ja läbivate teemade õpetamise tasandite vahel on esitatud konkreetsemalt ainekavades, õpetajate töökavades ja III kooliastme loovtöö juhendis.

Otseselt lõimingu põhimõtete rakendamise ülesannetes on õppekava tunnijaotuskavas lõimitud kursused II ja III kooliastmes, vastavalt PRÕK vabaaine võimalustele eelkõige 5. klassis.

Ainevaldkonna, aine ja klassi õppekava tasandil täpsustatakse lõimingutsentrid – teemad, mõisted, meetodid, ideed ja ainepädevused, millele keskendudes õppeprotsess on organiseeritud.

Läbivate teemade käsitlus PRÕK-s kannab eelkõige koolihariduse ja reaalse elu tihedama seostamise eesmärki. Rõhuasetus on kaheksal teemal:

- keskkond ja jätkusuutlik areng;
- elukestev õpe ja karjääri planeerimine;
- tehnoloogia ja innovatsioon;
- teabekeskkond;
- tervis ja ohutus;
- kodanikualgatus ja ettevõtlikkus;
- kultuuriline identiteet;
- väärtused ja kõlblus.

Läbivate teemade õpetamise tasandid on PRÕK-s välja toodud järgmiselt:

- *õpikeskkonna korralduses;*
- *aineõppes – sobivad teemakäsitlused, näited ja meetodid, aineteülesed, klassidevahelised ja ülekoolilised, koolide- ja rahvusvahelised projektid;*

- *valikainete valikul;*
- *läbivatest teemadest lähtuvas või õppeaineid lõimivas loovtöös;*
- *koostöös kooli pidaja, paikkonna asutuste ja ettevõtete, teiste õppe- ja kultuuriasutuste ning kodanikuühendustega klassiväline õppetegevus ja huviringide tegevus ning osalemine maakondlikes, üle-eestilistes ja rahvusvahelistes projektides.*

Arvestades eeltoodud erinevate õpetamistasandite seotust ja kirjeldusmahtu õppekavas, on kooli õppekavas väljatöötatud läbivate teemade käsitlemisel nii üldosas kui ka ainekavades ühendatud aineõppe ja valikainete tasandid ja lõimumistasandit käsitletakse laiemalt nii aineõppe seisukohalt kui ka klassiväliste ürituste tasandil.

Koolis on rakendatud trimestripõhiste lõimitud lühikursuste süsteem (üks kursus – 11 tundi). Lõimitud kursused võimaldavad omamoodi õpilaste ja õpetajate ühise õpilabori vormis rakendada erinevaid uue kooli mudelite elemente: Huvitav Kool, Ettevõtlik Kool jne. Õpetajal on kursuse läbiviimisel loominguline vabadus. Ühisnõueteks on õpetamine õpilaste funktsionaalse lugemisoskuse tasemel, arendades aktiivõppe ja õpioskuste arendamise elemente.

Meie kooli eripäraks on teemanädalad, mis täidavad järgmisi funktsioone: arendavad õpilaste üldpädevusi erinevate valdkondade lõimumise kaudu; on reeglina seostatud kindlate teemade käsitlemisega; võimalusel seotud tihedalt kooli ühe põhiväärtusega.

Lähtuvalt sellest, et õpilaste väärtushoiakute kujundamine on PRÕK üldeesmärkide, sihiseade ja üldpädevuste sisuks, on õppekava siduvaks teemaks „Väärtus ja kõlblus“, olles kogu õppeprotsessi lahutamatuks osaks.

Läbivatest teemadest on koolis rõhuasetus järgmistes alapunktides toodud teemadel.

3.3.1 Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

Läbiva teema “Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ üldine kirjeldus ja eesmärgid

PRÕK § 14 lõike 3 järgi on õpetuses ja kasvatuses käsitletavate läbivate teemade hulgas elukestev õpe ja karjääri planeerimine – taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.

Õpilast suunatakse:

1) teadvustama oma huve, võimeid ja oskusi, mis aitavad kaasa adekvaatse enesehinnangu kujunemisele ning kutseplaanide konkreetsemaks muutumisele;
2) arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö- ja otsustamisoskusi ning teabega ümberkäimise oskusi;

3) arendama oskust seada endale eesmärke ning tegutseda neid ellu viies süsteemselt;
4) kujundama valmisolekut elukestvalt õppida ja kutseotsuseid teha ning tundma haridus- ja koolitusvõimalusi;
5) tutvuma erinevate ametite ja elukutsetega, nende arenguga minevikus ja tulevikus, tundma õppima töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kodukoha majanduskeskkonda.

Läbiva teema õppe planeerimine Viljandi Jakobsoni Koolis

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ õppe planeerimisel lähtutakse:

- Viljandi Jakobsoni Kooli õppekavast;
- Viljandi Jakobsoni Kooli arengukavast;
- Viljandi Jakobsoni Kooli üldtööplaanist;
- Viljandi Jakobsoni Kooli siseste ja väliste tegevuste ning ürituste plaanist.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ õpe kooli õppekeskkonna korralduses

Läbivate teemade õpe realiseerub eelkõige kooli õppekeskkonna korralduses.

- Põhikooli riiklikus õppekavas käsitatakse õppimist väljundipõhiselt, rõhutades muutusi õpilase või õpilaste rühma käitumisvõimes. Konkreetsemalt tähendab see selliste teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtushoiakute ja -hinnangute omandamist, mis on vajalikud igapäevaelus toimetulekuks. Õppimise psühholoogiliseks aluseks on kogemus, mille õpilane omandab vastastikuses toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Kogemusi omandades muutub õpilase käitumine eesmärgipärasemaks.
- Õppekeskkond toetab õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kannab põhihariduse alusväärtusi ja oma kooli vaimsust ning säilitab ja arendab edasi paikkonna ja koolipere traditsioone.
- Õppe lõimimine saavutatakse erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisel, õppeainete, koolisiseste projektide ja läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ning -viiside abil. Lõimingu saavutamiseks korraldab põhikool õpet ja kujundab õppekeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineülest käsitlust: täpsustades pädevusi, seades õppe-eesmärke ning määrates erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku. Arvestades eeltoodut, erinevate õpetamistasandite seotust ja kirjeldusmahtu õppekavas, on kooli õppekavas välja töötatud läbivate teemade käsitlemisel ainekavades ühendatud aineõppe ja valikainete tasandid ja lõimumistasandeid käsitletakse nii aineõppe seisukohalt kui ka klassiväliste ürituste tasandil.

- Kasutatakse eakohast ning individuaalsele eripärale kohandatavat õppevara, sealhulgas nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õppematerjale ja -vahendeid
- Õpet võib korraldada ka väljaspool kooli ruume (ettevõtetes ja asutustes) ning virtuaalses õppekeskkonnas.

Üldpädevuste kujundamine läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ kaudu

Pädevus on asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas tulemuslikult toimida.

1) väärtuspädevus – suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalinormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt;
2) sotsiaalne pädevus – suutlikkus ennast teostada, toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ning järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme ning erinevate keskkondade reegleid; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel;
3) enesemääratluspädevus – suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; järgida terveid eluviise; lahendada iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme;
4) õpipädevus – suutlikkus organiseerida õppekeskkonda ja hankida õppimiseks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ning seda plaani järgida; kasutada õpitut, sealhulgas õpioskusi ja -strateegiaid, erinevates kontekstides ning probleeme lahendades; analüüsida enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi ning selle põhjal edasiõppimise vajadust;
5) suhtluspädevus – suutlikkus ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ õpe erinevate ainevaldkondade ja õppeainete kaudu

KEEL JA KIRJANDUS

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ eesmärgiseadega on kooskõlas kõik ainevaldkonnas taotletavad pädevused: õpipädevus, funktsionaalne lugemisoskus, suuline ja kirjalik väljendusoskus ning tekstiloome. Arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid.

VÕÕRKEELED

Võõrkeelte valdkonna ained kajastavad erinevates kooliastmetes õpieesmärke ja teemasid, mis toetavad õpilase algatusvõimet, mõtteaktiivsust ning läbivate teemade omandamist, kasutades selleks sobivaid võõrkeelseid (autentseid) alustekste ning erinevaid pädevusi arendavaid töömeetodeid.

Eelkõige on läbivad teemad seotud järgmiste teemavaldkondadega:

- „Õppimine ja töö“ – elukestev õpe ja karjääri planeerimine;
- „Kodukoht Eesti“ – keskkond ja jätkusuutlik areng;
- „Kodukoht Eesti“, „Riigid ja nende kultuur” – kultuuriline identiteet;
- „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“, „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“ – teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon;
- „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“ – tervis ja ohutus;
- „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Kodukoht Eesti“, „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“, „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“ – väärtused ja kõlblus.

MATEMAATIKA

Õppekava üldosas toodud läbivad teemad realiseeritakse põhikooli matemaatikaõpetuses eelkõige õppetegevuse sihipärase korraldamise ja käsitletava aine juures viidete tegemise kaudu. Näiteks seostub läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine” matemaatika õppimisel järk-järgult kujundatava õppimise vajaduse tajumise ning iseseisva õppimise oskuse arendamise kaudu. Sama läbiv teema seondub näiteks ka matemaatikatundides hindamise kaudu antava hinnanguga õpilase võimele abstraktselt ja loogiliselt mõelda. Oma tunnetusvõimete reaalne hindamine on aga üks olulisemaid edasise karjääri planeerimise lähtetingimusi. Õpilast suunatakse arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi.

LOODUSAINED

Loodusteadusharidus on osa üldharidusest, mis on oluline õpilaste arengule. Loodusainetes omandatud teadmised, oskused ja hoiakud lõimituna teistes õppeainetes omandatuga ning läbiva teemaga „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ on aluseks sisemiselt motiveeritud elukestvale õppimisele. Loodusaineid õpetades kasvatatakse õpilaste teadlikkust karjäärivõimalustest ning vahendatakse neile teavet edasiõppimisvõimaluste kohta loodusteaduslikel erialadel.

SOTSIAALAINED

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemisega aidatakse õpilasel kujuneda isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elukäiku teadlike otsuste kaudu, et teha mõistlikke kutsevalikuid.

KUNSTIAINED

Teemaga „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ seondub kunstides oma võimete ja huvide teadvustamine, nii ainespetsiifiliste kui ka üldisemate mõtlemis- ja tegutsemisstrateegiate, sh õpioskuste omandamine. Tutvutakse kunstide mitmekülgsete väljunditega igapäevaelus ning kunstidega seotud elukutsetega.

TEHNOLOOGIA

Läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ seostatakse tutvumisega tehnoloogia arengu ja inimese rolli muutumisega tööprotsessis, mis aitab tunnetada pideva õppimise vajadust. Oma ideede rakendamiseks tehnoloogiliste võimaluste valimine, töö kavandamine ning üksi ja üheskoos töötamine aitavad arendada ning analüüsida oma töövõimeid.

KEHALINE KASVATUS

Läbivat teemat „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ toetatakse kehalises kasvatuses õpilaste innustamisega olema terve ning kandma muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas hoolt oma töövõime suurendamise eest. Võimekuse ja huvi ilmnemise korral mõne spordi- ja/või liikumisharrastuse vastu juhitakse õpilast selle alaga süvendatult tegelema.

3.3.2 Tervis ja ohutus

Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele. Ohutuse valdkonnas õpetatakse käituma ohutult liiklus-, tule-, veeohu ja teiste keskkonnast tulenevate ohtude puhul ja otsima vajaduse korral abi.

Viljandi Jakobsoni Kool kuulub tervist edendavate koolide võrgustikku ja meie ülesandeks igapäevases koolielus on eelduste loomine terviseteadlikkuse tõstmise, personaalsete ja sotsiaalsete oskuste arendamise ja suhtumiste kujundamise kaudu kooliõpilaste, õpetajate ning paikkonna liikmete tervise ja heaolu parandamiseks.
Õpilast suunatakse:

- tervise ja turvalise käitumise väärtustamisele;
- teadvustama oma käitumise ning selle tagajärgede seost tervise ja turvalisusega;
- teadvustama keskkonna mõju oma tervisele;
- omandama oskusi ohu- ja kriisiolukordades õigesti käituda.

3.3.3 Tehnoloogia ja innovatsioon

Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Läbiva teema käsitlemisel I kooliastmes õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid, vormistades arvutiga loovtöid. Soovitatav on kasutada eelkõige frontaalset õpetamismeetodit ning mängulisi arvutiprogramme. Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise integreerimise kaudu õppetegevusse.
Läbiva teema käsitlemine II kooliastmes põhineb eelkõige kooli ja õppetööga seonduvatel praktilistel ülesannetel, mis eeldavad tehnoloogia rakendamist erinevates ainetundides või huvitegevuses. Arvutipõhises õppes on soovitatav kasutada rühmatööd ja aktiivõppemeetodeid.
Läbiva teema käsitlemine III kooliastmes kujundab IKT rakendamise pädevusi igapäevaelus ja õpingutes. Nende pädevuste kujundamiseks tuleb erinevate õppeainete õpetajatel lõimida oma ainetundidesse IKT rakendamisel põhinevaid meetodeid ja töövõtteid. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele on III kooliastmes soovitatav kasutada nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.
Kõikides kooliastmetes kasutatakse läbiva teema õpetamisel lisaks Lego roboteid.

4. Tunniväline tegevus õppe- ja kasvatustöö osana

VJK tunniväline tegevus lähtub kooli missioonist ja kasvatuslikest ning õpetuslikest eesmärkidest: iseenda, oma lähedaste, kodumaa, ühiskonna ja maailma mitmekesisuse väärtustamine. Tunnivälise tegevusega kujundatakse õpilastes lugupidamist iseenda vastu, tolerantsust, empaatiavõimet, vastutustundlikkust ja koostööoskust. Arendatakse ettevõtlikkust, koduarmastust, keskkonnahoidlikkust ja demokraatlikke väärtusi.

Tunniväline tegevus hõlmab ringide tööd, üritusi ja erinevates projektides osalemist ning õpilasesinduse tööd. Tunnivälise töö planeerimisel ja korraldamisel tehakse aktiivselt koostööd aineühendustega, klassijuhatajatega, aineõpetajatega ja partneritega väljastpoolt kooli. Koolielu kajastatakse kooli kodulehel ilmuvas päevaraamatus, kus on kokkuvõtted toimunud sündmustest nädalate kaupa.

- Ringide töö eesmärgiks on pakkuda õpilastele arendavat tunnivälist tegevust. Oluline on ringis osaleva õpilase silmaringi avardamine, oskuste tugevdamine ja väärtushinnangute kujundamine. Ringide planeerimisel arvestatakse õpilaste huvide ja kooli finantsiliste võimalustega. Ringid jagunevad muusikaringideks (koorid, flöödi- ja väikekandleringid); tantsuringideks (balletistuudio, Hebe vabatants, rahvatants); spordiringideks (üldarendavad ringid, pallimängud, saalihoki, ujumine, mõttesport); näitekunstiringideks (näitering ja sõnakunst); käelist tegevust arendavateks ringideks (kunst, käsitöö ja puutöö); tehnoloogiaalasteks ringideks (robootika) ja muudeks ringideks (raamatusõprade klubi, filmiklubi). Lisaks tegutsevad koolis mitmed noorteühendused (kodutütred, noored kotkad). Pöörame tähelepanu ka huviringides mitte käivatele õpilastele ning proovime leida neile sobivaid eneseväljendusvõimalusi koostöös teiste organisatsioonidega.
- Kooli ürituste korraldamisel on eesmärgiks „meie“ kooli tunde tekitamine. Ettevõtmised kinnistavad juba olemasolevaid traditsioone, kuid ollakse avatud ka uutele mõtetele. Kooli ürituste planeerimisel ja läbiviimisel osalevad nii õpilased ja õpilasesindus kui ka klassijuhatajad, aineõpetajad, juhtkond ja muu personal. Võimalusel kaasame ka lapsevanemaid. Kooli üritused jagunevad traditsioonilisteks (nt kooli sünnipäeva üritused: taskulampidega jooks ümber koolimaja ja kringliaktus; veerandilõpu kogunemised; kevadkontsert; direktori vastuvõtt tublidele õpilastele; viimase koolikella aktus; lõpuaktus; 4 kooli sõpruskohtumine spordis; 3 kooli sõpruskohtumine kabes; spordipäevad ja võistlused; õuesõppepäevad jm) ning tähtpäevalisteks (1. septembri aktus, õpetajate päev, isadepäeva perepäev, kadri- ja mardipäeva üritused, kodanikupäev, jõulupidu, sõbrapäev, vastlapäev, vabariigi aastapäeva aktus, naljapäev, emakeele päev, südamenädal jm).

Kooli üritused, nende toimumisaeg ja läbiviijad kajastuvad aasta üldtööplaanis, mis kinnitatakse iga kooliaasta alguses.

- Projektides osalemine. Projektitöö kavandamisel lähtume kooli õppe- ja kasvatustöö eesmärkidest, traditsioonidest ja pakutavatest võimalustest.

  Projektid jagunevad:

  1. õppe- eesmärgilised projektid – ainekesksed ja ainetevahelised projektid, õppekäigud, loengud;
  2. õpilasgruppide projektid – klassi projektid; klasside ühisüritused (nt 9. klasside ühised õppekäigud kutsekoolidesse, ametiasutustesse; mitme klassi ühised matkad, ekskursioonid, väljasõidud); õpilasesinduse projektid; huviringide projektid (nt osalemine festivalidel Eestis ja väljaspool Eestit); ühise huviga õpilasgruppide projektid jmt;
  3. ülekoolilised projektid – teemanädalad, õuesõppepäevad, ainenädalad;
  4. koolidevahelised projektid – ühisüritused teiste koolidega nt. Viljandi põhikoolide ühisüritused, sõpruskohtumised ja võistlused;
  5. üleriigilised projektid – Ettevõtlik kool, suitsuprii klass; Lugeda On Mõnus; Tere Kevad, Kiusamisest Vaba Kool jmt;
  6. rahvusvahelised projektid – vastavalt võimalustele (Comenius, Comenius Regio, Nordplus Junior, Euroopa Noored jm).

  Projektides osaletakse vastavalt vajadustele ja võimalustele. Projektis osalemise otsustab pedagoogiline kollektiiv. Kool toetab projektide algatamist ja neis osalemist vastavalt oma võimalustele.

  Õpilasesindusse kuuluvad aktiivsed õpilased 5.–9. klassidest. Õpilasesinduse põhiülesanneteks on aidata kaasa õppetöö ja koolielu korraldamisele, esindada õpilaste arvamust kooli juhtkonna ja õpetajate ees, järgida ja edendada kooli traditsioone, kujundada üksteist austavaid käitumistavasid õpilaste omavahelises suhtluses, suhetes õpetajatega ja kooli juhtkonnaga.

5. III kooliastme loovtöö korraldamise põhimõtted

Vastavalt Põhikooli riiklikus õppekavas § 15 p 8 sätestatud korrale, korraldab kool õpilastele loovtöö tegemise III kooliastmes.

Selle korraldamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- loovtöö korraldatakse reeglina 8. klassis;
- loovtöö lähtub õppekava läbivatest teemadest või lõimib õppeaineid;
- loovtööl võib olla erinev vorm: uurimus, projekt, kunstitöö, näidend, poster, film, muusikateos vms;
- õppeaasta alguses tutvustatakse õpilasele loovtöö korraldamise põhimõtteid ja temaatilisi rõhuasetusi; igal õpilasel on võimalik tutvuda dokumendiga „Loovtöö korraldamise põhimõtted“ kooli raamatukogus ja kooli kodulehel;
- loovtöö täpsema teemavaliku teevad 8. klassi õpilased koostöös juhendava(te) õpetaja(te)ga oktoobrikuu lõpuks. Selle kohta täidetakse „8. klassi loovtöö teemavaliku kinnitusleht“, millel on kirjas teema, valiku põhjendus, info juhendaja ja esitamise tähtaja kohta;
- loovtööd võib teha nii individuaalselt kui ka kollektiivselt (rühmatööna, mis kooskõlastatakse eraldi);
- loovtöö koosneb nii teoreetilisest kui ka praktilisest osast; loovtöö kirjaliku osa vormistamisel võetakse aluseks „Kirjalike tööde vormistamise juhend“, mis on kättesaadav kooli kodulehel;
- loovtöö valmib II trimestri lõpuks ja kaitstakse kaitsmiskomisjoni ees III trimestril;
- II trimestri lõpuks esitab õpilane loovtöö kohta resümee „8. klassi loovtöö kokkuvõte“, mis sisaldab ülevaadet töö valmimiskäigust, tegija ja eksperdi hinnangut; resümeed on koolikaaslastele, õpetajatele avalikuks tutvumiseks väljas kahe-kolme päeva jooksul; resümeedest moodustub igal õppeaastal 8. klasside loovtööde teemakaust (mapp);
- loovtöö täpse pealkirja, juhendaja, kaitsmiskomisjoni koosseisu ja kaitsmise aja kinnitab kooli direktor oma käskkirjaga;
- loovtöö esitatakse kaitsmiskomisjonile hiljemalt 3 tööpäeva enne kaitsmist;
- loovtöö hindamisel annab komisjon hinnangu loovtöö sisule, protsessile, vormistamisele ja kaitsmisele;
- loovtööd hinnatakse mitteeristavalt (A= arvestatud, MA= mittearvestatud). Töö mittearvestamise korral antakse õpilasele aega 10 tööpäeva töö uuesti esitamiseks;

- valitud loovtöid tutvustatakse kooli õpilastööde konverentsil (või mõnes ainetunnis või huviringis).

6. Õpilaste arengu ja õppimise toetamise ja hindamise korraldus

Kooli hindamisjuhendi aluseks on „Põhikooli riiklik õppekava“, „Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus“.

Teadmiste ja oskuste hindamise eesmärk on:

- toetada õpilase arengut;
- innustada ja suunata õpilasi sihikindlalt õppima;
- anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta;
- suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
- suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
- anda alus õpilase järgmisse klassi üleviimiseks ning toetada edasise haridustee valikul.

Käitumise ja hoolsuse hindamise eesmärk on:

- suunata õpilast järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täitma kooli kodukorra nõudeid;
- motiveerida õpilast hoolikalt täitma õppeülesandeid;
- arendada õpilase eneseanalüüsi oskust.

6.1 Hindamise alused

6.1.2 Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, kogutud teabe analüüsimine ja kasutamine õppe kavandamisel ning tagasiside andmisel.

6.1.3 Teadmiste ja oskuste hindamisel lähtutakse õpilasele kohaldatava riikliku õppekavaga ja selle alusel koostatud kooli õppekavaga nõutavatest teadmistest ja oskustest.

6.1.4 Õppeaasta jaguneb viieks õppeperioodiks (õppeperioodid on eraldatud vaheaegadega) ja kolmeks õppetrimestriks. Kõikides kooliastmetes hinnatakse kokkuvõtvalt trimestrite kaupa.

6.1.5 I kooliastmes kasutatakse õpilaste teadmiste ja oskuste hindamisel kõigis õppeainetes suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid. Põhiainetes (eesti keel, matemaatika, loodusõpetus ja inglise keel) on kokkuvõtvad hinnangud jaotatud kolmeks õpitasemeks: alg-, kesk- ja kõrgem tase (lühendatult AT, KT, KÕ). Õpilasele, kes ei ole saavutanud algtaset, antakse vastav sõnaline hinnang.

6.1.6 I ja II kooliastmes kasutatakse õpilaste teadmiste ja oskuste hindamisel mitteeristavat (arvestatud, mittearvestatud) hindamist järgmistes õppeainetes: kehaline kasvatus,

muusika, kunst, tööõpetus, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus ja arvutiõpetus; B-võõrkeel 5. klassis ja ajalugu 5. klassis.

6.1.7 Valikaineid ja III kooliastme loovtööd hinnatakse mitteeristavalt.

6.1.8 II kooliastmes kasutatakse õpilaste teadmiste ja oskuste hindamisel põhiainetes (eesti keel, kirjandus, inglise keel, vene/saksa keel 6. klassis, matemaatika, loodusõpetus, ajalugu 6. klassis) ja III kooliastmes kõikides õppeainetes (v.a valikaine tunnid) eristavat hindamist.

6.1.9 Eristaval hindamisel kasutatakse viieastmelist skaalat, kus hinne „5“ on „väga hea“, „4“ – „hea“, „3“ –„rahuldav“, „2“ – „ puudulik“ ja „1“ – „nõrk“.

6.1.10 Mitteeristaval hindamisel kasutatakse kaheastmelist tähtskaalat, kus „A“ on „arvestatud“/ ja „MA“ on „mittearvestatud“.

6.1.11 Õpilastel, kellele on koostatud individuaalne õppekava, arvestatakse hindamisel individuaalses õppekavas sätestatud erisusi.

6.1.12 Õppenõukogu otsusega määratud erivajadustega õpilaste hindamisel oskusainetes ja meditsiinilisse erigruppi kuuluvate õpilaste hindamisel kehalises kasvatuses võib kasutada hinnanguid „arvestatud“ ja „mittearvestatud“ ka III kooliastmes (välja arvatud aastahinne ja kooliastme hinne).

6.1.13 Oskusainetes, mis eeldavad erivõimetel põhinevaid oskusi (kehaline kasvatus, muusika, kunst, tööõpetus), arvestatakse hindamisel ka õpilaste püüdlikkust, suhtumist õppeainesse ja teoreetilisi teadmisi ning õpilase individuaalset arengut.

6.1.14 Käitumise ja hoolsuse hindamisel lähtutakse kooli õppekava ja kooli kodukorra nõuetest ning üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimisest.

6.1.15 Teadmisi ja oskusi hindab klassi- või aineõpetaja, käitumise ja hoolsuse kohta annab hinnangu klassijuhataja koos aineõpetajaga. Lähtuvalt otsusest märgitakse käitumise ja hoolsuse hinnanguks „KR“ – „korras“, „R“ – „rahuldav“ või „MR“ – „mitterahuldav“.

6.2 Hinnangute ja hinnete süsteem

6.2.1 I kooliastmes kasutatakse õpilaste teadmiste ja oskuste hindamisel kõigis õppeainetes suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid, mis kirjeldavad õpilase teadmisi ja oskusi erinevates õppeainetes.

6.2.2 Ainetes, kus hinnatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja vilumusi eristavalt, kasutatakse viieastmelist skaalat:

- Hindega „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid.
- Hindega „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele.
- Hindega „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus.
- Hindega „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga see ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus.
- Hindega „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub.

6.2.3 Viiepallisüsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindega „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindega „4” 75–89%, hindega „3” 50–74%, hindega „2” 20–49% ning hindega „1” 0–19%.

6.2.4 Ainetes, kus hinnatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja vilumusi mitteeristavalt, kasutatakse hindeid: A „arvestatud“/ ja MA „mittearvestatud“.

- A „arvestatud“ – õpilane on saavutanud tema õppe aluseks oleva õppekavaga seatud õpitulemused ja arengu eesmärgid.
- MA „mittearvestatud“ – õpilane ei ole täitnud tema õppele seatud eesmärke ega omandanud taotletavaid õpitulemusi piisaval tasemel.

6.2.5 Käitumishinde kujunemisel lähtutakse järgmistest kriteeriumitest:

- Käitumishindega „korras“ hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid.

- Käitumishindega „rahuldav“ hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ja täidab kooli kodukorra nõudeid, kuid kellel on esinenud eksimusi.
- Käitumishindega „mitterahuldav“ hinnatakse õpilast, kes ei täida kooli kodukorra nõudeid ega järgi üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme, ei allu õpetajate ega lastevanemate nõudmistele. Erandjuhtudel võib õpilase käitumise hinnata „mitterahuldavaks“ ka üksiku ühiskonna- või kõlblusvastase teo eest.

6.2.6 Hoolsushinde kujunemisel lähtutakse järgmistest kriteeriumitest:

- Hoolsuse hindamise alus on õpilase suhtumine õppimisse ja ülesannetesse, tema kohusetunne, töökus ning järjekindlus õppeülesannete täitmisel.
- Hoolsushindega „korras“ hinnatakse õpilast, kes suhtub õppimisse ja ülesannetesse kohusetundlikult, on iseseisev ja hoolikas ning õpib oma võimete kohaselt.
- Hoolsushinde „rahuldav“ saab õpilane, kes üldiselt täidab oma õppeülesandeid ja muid kohustusi, kuid ei ole piisavalt järjekindel ega õpi kõiki aineid oma tegelike võimete ja arengutaseme kohaselt.
- Hoolsushindega „mitterahuldav“ hinnatakse õpilast, kes ei õpi võimetekohaselt, suhtub õppimisse ja ülesannetesse lohakalt ja vastutustundetult, ei täida tundides õpetajate nõudmisi, jätab sageli tegemata oma kodused õppeülesanded ning muud ülesanded koolis ja kodus.

6.2.7 Õpilase koolist lahkumisel teisendatakse kokkuvõtvad sõnalised hinnangud punktis 6.2.2. kirjeldatud süsteemi, lähtudes kehtivast seadusandlusest.

6.3 Teadmiste ja oskuste hindamise korraldus

6.3.1 Viljandi Jakobsoni koolis kasutatakse kujundavat hindamist kui õppimist toetavat ja kokkuvõtvat hindamist (eristav ja mitteeristav).

6.3.2 *Kujundava hindamisena* mõistetakse õppe kestel õppimist toetavat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämiste kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisel õppimisel ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed.

6.3.2.1 Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasisides kirjeldatakse õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning tehakse ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut. Tagasiside on arenguvestluse läbiviimise alus.

6.3.2.2 Kujundava hindamise üheks olulisemaks komponendiks on arenguvestlus. Arenguvestluse tähtis osa on õpilase enesehindamine. Õpilane kaasatakse seeläbi hindamisse, et arendada tema oskust eesmärke seada, oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel hinnata ja õpilase oskust enesemääratlusel ja isiksuse kujundamisel.

6.3.2.3 Kujundavat hindamist kasutatakse kõigis õppeainetes ja kooliastmetes vajalike õpitulemuste saavutamise toetamisel ja tagasisidestamisel.

6.3.2.4 Õppetunni vältel saab õpilane enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatuseesmärkide ja läbivate teemade) kohta. Kujundava hindamise tulemust väljendatakse suulise või kirjaliku sõnalise hinnanguga või hindega.

6.3.2.5 Kogu õppepäeva vältel annavad pedagoogid õpilasele tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Kool reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste ning heade tavadega.

6.3.3 *Kokkuvõttev hindamine* on õppeprotsessi käigus antud suulise hinnangu ja hinnete koondamine trimestrihinneteks ning trimestrihinnete koondamine aastahinneteks. Trimestrite koondhinnet ei panda aritmeetilise keskmise põhjal.

6.3.3.1 *Kokkuvõtva hindamisena* mõistetakse eristavat ja mitteeristavat hindamist.

6.3.3.2 Eristav hindamine on kokkuvõtva hindamise viis, mille puhul antakse õpitulemuste saavutatuse kohta tagasisidet viieastmelisel skaalal 5-1, millest kolm taset 5-3 on positiivsed ja kaks taset 2-1 on negatiivne.

6.3.3.3 Mitteeristav hindamine on kokkuvõtva hindamise viis, mille puhul ainekavas määratud õpitulemuste saavutatuse taset pole vajalik eristada. Mitteeristava hindamise puhul määratakse piisav õpitulemus, millele vastamise korral väljendatakse piisavat tulemust hindega “A”. Oodatavast madalamal tasemel tulemust väljendatakse hindega “MA”.

6.3.4 Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes.

6.3.5 Kui hindamisel tuvastatakse kõrvalise abi kasutamine, plagieerimine või mahakirjutamine või on õpilane korduvalt jätnud kodused õpiülesanded täitmata võib tulemust hinnata hindega „nõrk” või „mittearvestatud“.

6.3.6 Õppeperioodi alguses teeb õpetaja õpilastele teatavaks õppeaines oodatavad õpitulemused ning planeeritud olulised õpiülesanded, mille täitmine on õpilastele kohustuslik.

6.3.7 Kontrolltöö all mõistetakse kirjalikku või suulist teadmiste kontrolli ühe või mitme tervikliku teema piires. Kontrolltöö hinne/ hinnang on oluline trimestri kokkuvõtva hinde/ hinnangu kujunemisel.

6.3.8 Kontrolltöö toimumise ajast teatatakse õpilasele vähemalt viis õppepäeva enne kontrolltöö toimumist. Õppepäevas võib läbi viia ühe kontrolltöö, õppenädalas kuni kolm kontrolltööd.

6.3.9 Õpilasel või lapsevanemal on õigus õpilase hindeid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli direktorile kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis taotluse koos põhjendustega. Kooli direktor teeb otsuse ja teavitab sellest taotluse esitajat kirjalikult viie tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmise päevast arvates.

6.4 Hindamisest teavitamine

6.4.1 Õpilasel ja lapsevanemal või eestkostjal (*edaspidi* lapsevanem) on õigus saada koolilt teavet õppesisu, hindamise korra, õpilase õppeedukuse, käitumise ja hoolsuse ning puudumiste kohta.

6.4.2 Teadmiste ja oskuste, käitumise ning hoolsuse hindamise põhimõtteid ja korda tutvustatakse lastevanematele klassi lastevanemate koosolekul, soovi korral ka individuaalselt.

6.4.3 Ainespetsiifiliselt on hindamise aluseks aineõpetajate poolt koostatud hindamiskorraldus. Õpetaja tutvustab oma töökava ja kokkuvõtva hinde kujunemise põhimõtteid õpilasele õppeaasta iga trimestri esimeses ainetunnis. Hindamise põhimõtted on fikseeritud konkreetsete õppeainete ainekavades.

6.4.4 Kirjaliku töö hindest teavitatakse õpilast Stuudiumi vahendusel 10 päeva jooksul pärast töö sooritamist. Erandjuhul lepib õpetaja õpilasega kokku pikema hindest teavitamise tähtaja.

6.4.5 Lapsevanem või eestkostja saab teavet õpetajalt ning klassijuhatajalt õpilase edasijõudmise ning käitumise ja hoolsuse kohta Stuudiumi või õpilaspäeviku ja klassitunnistuse kaudu.

6.5 Järelevastamise ja järeltööde sooritamise kord

6.5.1 Õpilasel, kes sooritas õpiülesande hindele „puudulik“, „nõrk“, „mittearvestatud“, saanud negatiivse sõnalise hinnangu, hinne on jäänud panemata või on Stuudiumis märge „!“ (mis tähendab teatud võlgnevust antud aines) on õigus ja kohustus õpiülesanne järele vastata.

6.5.2 Koolist puudunud õpilane täidab ainekavas planeeritud õpiülesande õpetaja järelevastamise ajal või õpetajaga eraldi kokkulepitud ajal kirjaliku tööna kooli raamatukogu töötaja järelvalve all. Järelevastamisel või järeltöö sooritamisel saadud hinne kantakse Stuudiumisse.

6.5.3 Kui õpilane vajab olulise õpiülesande täitmiseks õpiabi või lisajuhendamist, võimaldab õpetaja seda oma konsultatsiooniajal, mis on määratud õpetaja poolt ja kajastub kooli kodulehel.

6.5.4 Kui õpilane puudus ega tule õpetajaga kokku lepitud ajal ilma mõjuva põhjuseta olulist õpiülesannet järele vastama, võib vastavat suulist vastust (esitust), kirjalikku või praktilist tegevust või selle tulemust hinnata hindega „nõrk“ või „mittearvestatud“ või anda samaväärse negatiivse sõnalise hinnangu.

6.5.5 Õpilasel on olulise õpiülesande järele vastamiseks aega vähemalt 10 õppepäeva (kui eelneval kokkuleppel õpetajaga ei ole sätestatud teisiti). Järelevastamise hinne kantakse Stuudiumisse.

6.5.6 Parandatud *trimestrihinde* märgib õpetaja Stuudiumisse koos täiendava kommentaariga ning klassijuhataja teeb vastava märke ka paberkandjal tunnistusele.

6.5.7 Trimestrihinde võib panemata jätta, kui õpilane on puudunud 50% vastava aine tundidest või/ja on sooritamata 1/3 planeeritud hinnatavatest õppeülesannetest. Õpilasele antakse uue trimestri alguses 10 õppepäeva pikendust sooritamata õppeülesannete teostamiseks.

6.5.8 Kui trimestri hinne on välja panemata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, loetakse trimestri vältel omandatud teadmised hindele „nõrk“ või „mittearvestatud“. *Aastahinde* väljapanekul hinnatakse vastaval perioodil omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele „nõrk” või antakse tulemustele mitterahuldav hinnang.

6.5.9 Õpilasele, kelle trimestrihinne on „puudulik“ või „nõrk“ või on hinne jäetud välja panemata, koostatakse selles õppeaines individuaalne õppekava või õpiabiplaan, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused. Etteantud õpiabiplaani mittetäitmise korral jääb õpilane õppeaasta lõpus täiendavale õppetööle.

6.6 Tasemehindamine ja tasemetööd

6.6.1 Tasemehindamise eesmärk on võimaldada õpilasel süstematiseerida oma teadmisi terviku loomiseks ja selle abil oma huve ja võimeid määratleda ning arendada, samuti eksamikogemusi omandada. Tasemehindamine on kooli sisehindamissüsteemi osa.

6.6.2 Tasemehindamise läbiviimine võib olla:

- kirjalik (kontrolltöö, test, essee, referaat, uurimus, loovtöö vms, mis hõlmab ainekava põhitemaatikat ja mõistestikku, näitab omandatu rakendusoskust);
- suuline (arvestusepileti küsimustele vastamine, ettekanne, kõne vms);
- praktiline (laboritööde tsükkel, võimlemiskava, õpilaste ühisprojekt, kunsti- või tarbeese vms).

6.6.3 Vastavalt klassiastmetele on tasemetööde ainevaliku üldised põhimõtted järgmised:

- 3. klassi õpilased sooritavad riikliku tasemetöö eesti keeles ja matemaatikas;
- 4. klassi õpilased sooritavad kooli tasemetöö eesti keeles matemaatikas ja inglise keeles klassiüleste õpperühmade moodustamiseks alates 5. klassist;
- 5. klassi õpilased sooritavad kooli tasemetöö eesti keeles ja matemaatikas;
- Haridusministeeriumi poolt valitud 6. klassi õpilased sooritavad riikliku tasemetöö eesti keeles ja matemaatikas ning ühes haridusministeeriumi valitud õppeaines. Riiklikku tasemetööd ei hinnata. Kõik 6. klassi õpilased sooritavad kooli tasemetöö eesti keeles, inglise keeles ja matemaatikas;
- 7. klassi õpilased sooritavad kooli tasemetöö eesti keeles ja matemaatikas;
- 8. klassi õpilased sooritavad üleminekueksami matemaatikas, inglise keele süvaklassi õpilased inglise keeles;

  8. klassis sooritab õpilane loovtöö, milleks on uurimus, projekt, kunstitöö või muu taoline. Loovtöö teema valib õpilane. Loovtööd hinnatakse mitteeristavalt, märge teema kohta kantakse 9. klassi lõputunnistusele.

6.6.4 Tasemehindamise fikseerimine ja arvestamine kokkuvõtliku hindamise juures:

- kooli tasemetöö hinne omab trimestrihinde kujunemisel olulist osa;
- üleminekueksami hinne kantakse eraldi hindena klassitunnistusele. Loovtöö loetakse kas sooritatuks või mittesooritatuks.

6.7 Õpilase järgmisesse klassi üleviimise, täiendavale õppetööle ja klassikursust kordama jätmise kord

6.7.1 Aastahinde või -hinnangute alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmisse klassi, jätta täiendavale õppetööle või lapsevanema nõusolekul jätta klassikursust kordama. Õpilase järgmisse klassi üleviimise otsus tehakse enne õppeperioodi lõppu.

6.7.2 Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt trimestrihinnetest pannakse välja aastahinne „puudulik", „mittearvestatud" või „nõrk".

6.7.3 Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetul juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused. Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast õppeperioodi lõppu. Aastahinne parandatakse pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi.

6.7.4 Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib erandjuhul jätta õpilase klassikursust kordama, kui õpilasel on kolmes või enamas õppeaines aastahinne „puudulik", „nõrk", „mittearvestatud" või täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsuse tegemisse õpilase ja lapsevanema ning kuulab ära nende arvamuse. Õppenõukogu otsuses peavad olema esile toodud kaalutlused, mille põhjal peetakse otstarbekaks jätta õpilane klassikursust kordama.

6.7.5 Sätestatud tähtaegu ei kohaldata õpilase suhtes, kellele on koostatud individuaalne õppekava, kus on ette nähtud erisused järgmisse klassi üleviimise ajas.

6.8 Põhikooli lõpetamine

6.8.1 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.

6.8.2 Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad", kes on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt „rahuldava" tulemusega eesti keele ja matemaatika eksami ning ühe eksami omal valikul.

6.8.3 Põhikooli lõpetanuks võib lapsevanema või õpilase seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega lugeda ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:

- kellel on üks „nõrk“ või „puudulik“ eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
- kellel on kahes õppeaines kummaski üks „nõrk“ või „puudulik“ eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.

6.8.4 Haridusliku erivajadusega õpilase, kelle individuaalne õppekava sätestab riikliku õppekavaga võrreldes teistsugused nõuded, lõpetamise aluseks on individuaalse õppekava õpitulemuste saavutatus. Haridusliku erivajadusega õpilasel on õigus sooritada põhikooli lõpueksamid eritingimustel (ühtsete küsimustega põhikooli lõpueksamitöö kohandamine, abivahendite kasutamine, koolieksam vms) vastavalt haridus- ja teadusministri määrusega kehtestatud lõpueksamite korraldamise tingimustele ja korrale.

7. Õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korraldus

7.1 Õpilasel ja vanemal on õigus saada koolist teavet ja selgitusi koolikorralduse ning õpilase õiguste ja kohustuste kohta ning juhendamist ja nõustamist õppetööd käsitlevates küsimustes.

7.2 Vanemate ja õpilaste järjepideva informeerimise otstarbeks on Jakobsoni kool lülitunud Stuudiumi e-kooli, kust kõik õpilased ja lapsevanemad saavad pidevat teavet õpilase õpitulemuste ja käitumise kohta. Paremat kontakti kooli ja kodu vahel aitab hoida samuti Stuudiumi klassifoorum.

7.3 Õpilaste õigused ja kohustused sätestab Jakobsoni Kooli kodukord, mis on avalikustatud kooli veebilehel.

7.4 Trimestrite jooksul läbivatest peamistest teemadest, vajalikest õppevahenditest, hindamise korraldusest ja planeeritavatest üritustest teavitavad õpilast nii klassijuhataja kui ka aineõpetajad iga uue trimestri algul. Planeeritavatest üritustest ja muudest ettevõtmistest annab õpilasele ja lapsevanemale ülevaate kooli veebilehel olev tööplaan, mida pidevalt korrigeeritakse.

7.5 Õppeaasta esimesel trimestril kutsub direktor kokku lastevanemate üldkoosoleku. Klassikoosolekud korraldab õppeaasta alguses klassijuhataja.

7.6 Õpilase arengu toetamiseks korraldatakse koolis õpilase ja tema seadusliku esindajaga arenguvestlusi. Vajadusel kaasatakse ümarlauavestlustesse aineõpetajad, tugisüsteemi töötajad. Arenguvestluse põhjal lepitakse kokku edasises õppes ja arengueesmärkides.

7.7 Lisaks sellele korraldab kool õpilaste ja lapsevanemate teavitamist edasiõppimisvõimalustest ja tagab õpilastele karjääriõpetuse ja individuaalvestluste kaudu karjääriteenuste kättesaadavuse.

8. Õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted

8.1 Kool lähtub õppe korraldamisel kaasava hariduse põhimõtetest. Tulenevalt õpilase individuaalsest vajadusest ja kooli võimalustest tagatakse õpilasele võimetekohane õpe ja vajalik tugi õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös.

8.2 Koolis töötavad pikapäevarühmad I kooliastme õpilastele ja tunnirahu klass II ja III kooliastme õpilastele.

8.3 Võõrkeeltes, matemaatikas ja eesti keeles võib toimuda alates 5. klassist ainekomisjoni otsuste alusel õppetöö tugevusrühmades. Erilise tähelepanu all on töö andekate õpilastega.

8.4 Ainekomisjonide ettepanekul võib moodustada õpperühmi täiendavaks tööks ainehuviliste õpilastega.

8.5 Õpilastele tagatakse koolis psühholoogi, sotsiaalpedagoogi ja eripedagoogi teenus.

8.6 Õpilasele tagatakse üldine, tõhustatud ja eritugi vastavalt kehtivale seadusandlusele.

8.7 Koolis korraldab tuge vajavate õpilaste õppe ja arengu toetamiseks vajalikku koostööd HEV koordinaator (haridusliku erivajadusega õpilaste õppe koordineerija).

9. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

9.1 Õpetaja koostab kooli õppekava üldosa ja ainekava alusel töökava koostöös sama aine õpetajatega. Klassi töökavas täpsustatakse kooli ainekavas esitatut, arvestades konkreetseid õpilasi, kasutatavat õppekirjandust ja -materjale ning õpetajate koostööd. Klassi töökavas on ka konkreetsed viited lõimingute ja läbivate teemade kohta. Töökava seab raamid, kuid ei tohi piirata õpetaja loovust.

9.2 Töökava on töö üldise planeerimise aluseks, kuid õpetajal on konkreetset situatsiooni arvestades lubatud vajadusel kalduda töökavaga planeeritust 10 kalendaarse õppepäeva ulatuses kõrvale, suuremate kõrvalekallete puhul tuleb töö ümber planeerida.

9.3 Vältimaks ainekava kordust, määrab õpetaja töökavas iseseisvalt iga konkreetse teema mahu ja ulatuse.

9.4 Õpetaja töökava koosneb:

õppeaine käsitlevatest teemadest nädalase täpsusega;

hindamise põhimõtetest, kus on seotud protsessi-, arvestuslik, kokkuvõttev ja kujundav hindamine;

arvestuslikult hinnatavate õppeülesannete üldisest ajakavast nädalase täpsusega koos vastavate ainemahtudega, mis tulevad käsitlemisele ja hindamisele.

9.5 Kooli ainekava ja isikliku töökava alusel kavandab õpetaja eelnevalt iga konkreetse õppetunni kava. Vorm, kuidas õpetaja õppetunni kava koostab, on õpetaja valida. Nooremõpetajaid abistavad töökavade ja tunnikavade koostamisel juhtkonna määratud pedagoogid.

9.6 Õpetaja töö sisukust hinnatakse sisevaatluse käigus vastavalt sisekontrolli plaanile.

10. Õppekava koostamise, uuendamise ja täiendamise kord

10.1 Õppekava vaadatakse tervikuna üle iga kolme aasta järel.

10.2 Vajadusel (PRÕK muudatused, kooli huvigruppide põhjendatud ettepanekud, linnavalitsuse ettepanekud jne.) vaadatakse õppekava üle sagedamini.

10.3 Õppekava ja selle muudatused arutatakse läbi metoodilises komisjonis ning esitatakse enne kehtestamist arvamuse avaldamiseks õpilasesindusele, õppenõukogule ja hoolekogule.

10.4 Kooli õppekava ja selle muudatused kehtestab direktor.

II. Ainekavad

Algklasside ainekavade üldalused

Viljandi Jakobsoni Kooli algklasside ainekava lähtub kooli õppekava üldosa prioriteetidest ja põhineb põhikooli riikliku õppekava vastavatel ainekavadel.

Algõpetuses pannakse alus õpilase väärtushoiakute kujunemisele, enese määratlemisele isiksusena, perekonna, rahvuse ja ühiskonna liikmena. Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamine toimub kooli õppe- ja kasvatusprotsessi ning kooli ja kodu koostöö tulemusena. Õpilastele õpetatakse ja selgitatakse liiklusohutusele suunatud hoiakuid ja käitumist. Õpilaste väärtushoiakute kujundamine on õppekava siduvaks teemaks ning toimub aineõppes ja klassiväliste ürituste tasandil.

Esimeses klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Algklasside vältel keskendutakse positiivse suhtumise kujunemisele õppimisse ja kooliskäimisesse, õpiharjumuste ja õpioskuste, eneseväljendus-, suhtlemis- ja koostööoskuste kujunemisele. Oluline rõhuasetus on pandud funktsionaalse lugemisoskuse kujundamisele ja õppima õppimisele.

Lähtuvalt meie kooli eripärast on alates 2. klassist õppekavasse sisse viidud arvutiõpetus lõimitult tehnoloogiaga. 2. ja 3. klassis tegeletakse Lego robotitega ning 4. klassis animatsiooniga. Alates 2. klassist õpitakse inglise keelt kaks tundi nädalas, 3. ja 4. klassis 3 ainetundi nädalas. Toetamaks ainetevahelist lõimingut ja üldpädevuste kujundamist osalevad õpilased õppe-eesmärgilistes, ülekoolilistes ja õpilasgruppide projektides. Lähtudes kooli üldeesmärgist tagada õpilasele eakohane mitmekülgne areng, mis aitab kaasa tervikliku maailmapildi kujunemisele, pannakse juba algklassides rõhku loovainetele ja ainete lõimingule.

Esimestele klassidele on korraldatud koolis pikendatud õppepäev, kus õpilased pärast tunde jätkavad ühistegevusi koos oma klassijuhatajaga. 2.-4. klassi õpilastele töötavad pikapäevarühmad. Õppetööd toetavad tugisüsteemid: sotsiaalpedagoog, HEV-koordinaator, eripedagoog, psühholoogid, abiõpetajad ning logopeed.

1.-2. klassini rakendatakse kujundava hindamise põhimõtteid. Kokkuvõtvad hinnangud on põhiainetes (eesti keel, matemaatika, inglise keel, loodusõpetus) jaotatud kolmeks õpitasemeks: alg-, kesk- ja kõrgem tase. 1.-3. klassini hinnatakse oskusaineid (kunsti- ja tööõpetus, muusikaõpetus ja kehaline kasvatus) mitteeristavalt (arvestatud, mittearvestatud). Hindamise eesmärgiks on anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta, toetada õpilase arengut ja suunata õpilasi õppima. Hinnatakse õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi. Kujundav hindamine keskendub kogu õppeprotsessile ja õpilase arengu võrdlemisele tema eelnevate saavutustega.

I kooliastmes taotletavad üldpädevused

I kooliastme lõpuks õpilane:

- suhtub endasse positiivselt; oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust, tunneb rõõmu liikumisest ning loovast eneseväljendusest ja tegevusest;
- oskab teha vahet mängu ja tegelikkuse, fantaasia ja reaalsuse vahel;
- tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest; mõistab lugema, kirjutama ja arvutama õppimise vajalikkust; oskab lugeda, kirjutada ja arvutada õppekava nõuete piires;
- õpib koostama päevakava ja seda järgima; oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ja puhkamise vahel;
- oskab end häälestada õppeülesandega toimetulemisele, oma tegevusi õppeülesande täitmisel mõtestada;
- oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada; oskab esemeid ja nähtusi võrrelda, ühe-kahe tunnuse abil rühmitada; lugeda lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- suudab tekstist leida ja mõista seal sisalduvat teavet (sealhulgas andmeid, termineid, tegelasi, tegevusi, sündmusi ning nende aega ja kohta) ning seda suuliselt ja kirjalikult esitada;
- mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitud väljendeid ja lihtsamaid fraase;
- oskab õppida üksi ja koos teistega, paaris ja rühmas; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada, kaaslaselt küsida ja tema küsimusele vastata, väljendada ennest selgelt ja viisakalt;
- oskab kasutada arvutiklaviatuuri ja -hiirt; oskab käivitada ja kasutada lihtsamaid programme, on teadlik ohtudest digikeskkonnas;
- teab, et inimene on osa loodusest, käitub loodust hoidvalt;
- peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; on viisakas, täidab lubadusi; teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida;
- on teadlik info hankimise võimalustest (sõnaraamatud, leksikonid jm);
- mõistab, mis on kodupaik, kodumaa, riik; tunneb ja austab Eesti riikluse sümboleid ja nendega seostuvaid käitumisreegleid; teab oma rahvuslikku kuuluvust, suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;
- teab, et eri aegadel ja eri kohtades on inimeste tööd ja tegemised olnud erinevad;

- mõistab oma-võõras-ühine tähendust, hindab ausust ja õiglust igapäevaelus ja -tegevuses;
- julgeb ja tahab olla aus ja õiglane;
- hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse eest;
- oskab ohutult liigelda, vältida ohtlikke olukordi, ohuolukorras abi kutsuda; teab, kuhu oma murega pöörduda;
- teab, et asjad on loodud inimeste tööga, suhtub neisse hoolivalt.

4. klassis (II kooliaste) taotletavad üldpädevused

4. klassi lõpuks õpilane:

- hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena; peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ning vastutab oma tegude eest; väärtustab ennast ja oma seotust teiste inimestega;
- oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöö võtteid) olenevalt õpiülesande iseärasustest; oskab hankida infot erinevatest teabeallikatest;
- väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;
- oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada, oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida;
- oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning püüab selgusele jõuda oma huvides;
- väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest.

Eesti keele ainekava 1.–4. klassis

Ainevaldkond

Eesti keel on õppeaine, mis arendab kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine, õigekeelsus) nii teabe- ja tarbetekstide kui ka kirjandustekstide lugemise, reflekteerimise ja kirjutamise toel. Eesti keele tundides pannakse esmane alus funktsionaalse lugemisoskuse ja õppima õppimise kujunemisele. Kujundav hindamine ja diferentseeritud õpe aitab arendada õpilase mõtlemisvõimet, suhtlusoskust, enesetunnetust ja identiteeti. Õpilane omandab suutlikkuse eakohaselt suhelda, valida kuulamis- ja lugemismaterjali ning seda analüüsida, tekstide toel õppida.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Õpilaste väärtuspädevuse kujundamisel on peamine rõhk ilukirjandus- ja aimetekstidel. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse. Keele- ja kirjandusõpetus arendavad olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist. Ainevaldkonna õppeained toetavad sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust. Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide, seisukohavõttude ja lahenduste otsimisega nii tundides arutlustes kui ka loovtöödes. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Ainevaldkonna õppeained toetavad teiste valdkonnapädevuste saavutamist, sest keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste (sh arvamust, juhendit), kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama uurimistööd, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõnaraamatuid, käsiraamatuid ning digikeskkonda.

Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted.

Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse sisult erinevate tekstidega töötades.

Kunstiainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Kirjandusteose käsitluse illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine, mis eeldab aineõpetajate koostööd.

Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

I kooliaste – mängulised tegevused, mis aitavad õppida tundma ennast ja lähiümbruse töömaailma. II kooliaste keskendub õpilase sotsiaalsetele ja toimetulekuoskustele, oma huvide ja võimete tundmaõppimisele ning arendamisele. Eesmärk on aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi. Õpilasele tutvustatakse erinevaid elukutseid ja töid ning nende seost inimeste individuaalsete eelduste ja huvidega.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

I kooliaste – loodus minu ümber, loomalood. II kooliaste – minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaaegade omanäolisus jms.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

I kooliaste – minu kodumaa, tavad ja pühad. II kooliaste – minu juured, seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel.

Kultuuriline identiteet

I kooliaste – kodukoha elu ja pärimused, kultuuride mitmekesisus muinasjuttude ainetel. II kooliaste – rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse.

Teabekeskkond

I kooliaste – suhtlemisoskuse kujundamine; õpilase eakohast meediakasutust arvestades pööratakse rohkem tähelepanu visuaalsele meediale ning visuaalse teksti analüüsile, olulise teabe eristamisele ebaolulisest. II kooliaste – avaliku ja privaatse ruumi seaduspärasuste mõistmine, sobiva suhtlusstiili valimine, uudis kui tekstiliik ning selle kvaliteedi hindamine.

Tehnoloogia ja innovatsioon

I kooliaste – infotehnoloogia kasutamise põhivõtete tundmaõppimine; II kooliaste – tehnoloogia kasutamine ainetundides ja huvitegevuses. Internet kui ohuallikas. Animatsioon.

Tervis ja ohutus

I kooliaste – teemakohaste tekstide, arutelude, rühmatööde, demonstratsioonide, rollimängude varal kujundatakse terviseteadlikku käitumist. II kooliaste – teemakohaste tekstide, aktiivõppemeetodite, arutelude, rühmatöö, rollimängude ja demonstratsioonide, tunniväliste projektide abil kujundatakse tervist ja turvalisust väärtustavat käitumist.

Väärtused ja kõlblus

I kooliaste – ausus, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, erinevus teistest, arusaamise heast ja halvast, käitumine ja selle tagajärg. II kooliaste – enesehinnang, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ning teiste vajadused ja huvid, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, rikkuse ja vaesuse probleemid, kohustused ja vastutus.

I kooliaste

Õpitulemused

I kooliastme õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust.

3. klassi lõpetaja:

- kuulab mõtestatult eakohast teksti; töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel;
- kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda; jutustab endast ning oma lähiümbruses toimunust;

- loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ning mõistmisega; mõistab muu hulgas lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava toel;
- kirjutab õpitud keelendite piires õigesti; kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- hangib otstarbekohast teavet eri allikatest; kasutab eakohaseid sõnaraamatuid.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest ja kooli hindmaisjuhendist. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid. Kokkuvõtvad hinnangud on I kooliastmes jaotatud kolmeks õpitasemeks: alg-, kesk- ja kõrgem tase. II kooliastmes hinnatakse numbriliselt.

I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist;
- lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist;
- kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet.

1. klass

Õpitulemused

Kuulamine

Algtase	Kesktase	Kõrgem tase
Vajab kuulatava teksti mõistmiseks mitmekordset kuulamist ja kuuldu järgi toimimiseks juhendamist.	Kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt.	Oskab iseseisvalt kuuldud tekstiga töötada.
On raskusi häälikute eristamisel sõnades ning täishääliku pikkuste määramisel .	Eristab häälikuid ja täishääliku pikkusi sõnades, võib esineda eksimusi.	Eristab häälikuid ja täishäälikute pikkusi sõnades.

Saab aru kuuldud tekstist abistavate küsimuste toel.	Mõistab kuulatava lause, jutu sisu.	Saab aru kuuldud tekstist ja oskab täita tekstiga seotud ülesandeid.

Kõnelemine

Algtase	Kesktase	Kõrgem tase
Eneseväljendusega raskusi, sõnavara piiratud.	Väljendub arusaadavalt, jutustab suunavate küsimuste toel loetust, kuuldust ja nähtust.	Väljendub arusaadavalt, vestleb ja annab edasi kuuldu, nähtu ja loetu sisu.
Koostab suuliselt õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel üksikuid lauseid.	Koostab õpetaja abiga suulise jutu pildiseeria või küsimuste toel.	Koostab iseseisvalt pildi või küsimuste toel suulise jutu.
Esitab luuletust peast, kuid esineb eksimusi ja liigseid pause.	Esitab luuletust peast.	Esitab luuletust peast ilmekalt, ladusalt ja loogiliste pausidega.

Lugemine

Algtase	Kesktase	Kõrgem tase
Teab häälik-tähelist vastavust, loeb õpitud teksti veerides sõnahaaval oma kõnetempos või sellest aeglasemalt.	Tunneb häälik-tähelist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt.	Tunneb häälik-tähelist vastavust, loeb õpitud teksti ladusalt oma kõnetempos.
Häälega või endamisi lugedes saab üldiselt aru loetu sisust, teksti kohta käivatele küsimustele vastab õpetaja abiga.	Mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu, vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud.	Mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu ja oskab vastata tekstiga seotud küsimustele.

On lugenud mõnda lasteraamatut, kuid autori, pealkirja ja sisu edasiandmisega on raskusi.	On lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu.	On lugenud lasteraamatuid, nimetab nende pealkirja, autoreid, tegelasi; oskab anda edasi loetu sisu ning loetule emotsionaalset hinnangut.

Kirjutamine

Algtase	Kesktase	Kõrgem tase
Kirjatähtede kirjutamisel eksib nende kuju ja seostega, kõiki kirjatähti kirjutada ei oska.	Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatähti kirjutatakse ning sõnas õigesti seostatakse.	Kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, kirjutab väikesi ja suuri kirjatähti õigesti ning seostab tähti õigesti.
Ärakirjas teeb vigu. Esineb valesid tähekujusid ja tähtede seoseid.	Kirjutab ärakirja õigete tähekujude ja –seostega.	Kirjutab veatut ärakirja õigete tähekujude ja –seostega. Kiri on puhas ja ühtlane.
Õpilaspäeviku täitmisel ja näidise järgi töö paigutamisel ning vormistamisel vajab pidevat abi ja individuaalset juhendamist.	Täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab ja vormistab näidise järgi tööd vihikulehele.	Täidab tahvlinäidise järgi õpilaspäevikut, paigutab ja vormistab tööd vihikulehele iseseisvalt ja õigesti.
Kirjutab õpetaja juhendamisel pildiseeria või oma joonistuse järgi loovtöö. Lauseehituses esineb vigu ja sõnavara on piiratud.	Kirjutab õpetaja juhendamisel pildiseeria või oma joonistuse järgi loovtöö.	Kirjutab pildiseeria või oma joonistuse järgi loovtöö iseseisvalt.
Kirjutab etteütlemise järgi lühemaid sõnu ja lauseid õpitud keelendite ulatuses,	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses	Kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sõnu ja lauseid õigesti.

kuid teeb vigu ja vigade leidmisel ja parandamisel vajab abi.	lühemaid sõnu ja lauseid, kuid teeb üksikuid vigu.	
Teeb kirjutamisel õigekirjavigu, on raskusi keelereegli ja praktilise kirjutamise seostamisel.	Kirjutab õpitud keelereeglitele toetudes, teeb üksikuid vigu, leiab ja parandab tekkinud vead iseseisvalt või õpetaja abiga.	Kirjutab õpitud keelereegleid arvestades õigesti.

Õppesisu ja -tegevus

Suuline keelekasutus

Kuulamine

- Häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.
- Õpetaja ja kaaslase kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine.
- Õpetaja ja kaaslase ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Kõnelemine

- Hääldus- ja intonatsiooniharjutused, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.
- Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine.
- Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel
- Lihtlauseliste küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine.
- Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.
- Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine.
- Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine.
- Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks
- Luuletuse peast esitamine.

Lugemine

- Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundmaõppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine.

- Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse).
- Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.
- Teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine.
- Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel.
- Loole lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine.
- Küsimustele vastamine, millele vastus on tekstis otsesõnu kirjas.
- Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.
- Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, luuletus.
- Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne).
- Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjatehnika

- Kirjaeelharjutused. Kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähtede kirjutamine. Väikeste kirjatähtede õppimine. Suurte kirjatähtede õppimine (vajadusel 2. klassis).
- Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust.

Õigekeelsus

- Häälik, täht, sõna, lause. Sõna ja lause ladumine ja kirjutamine. Tähestik, võõrtähtede vaatlus.
- Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus. Täishäälikupikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. i ja j ning h sõna alguses seoses tähtede õppimisega.
- Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes.
- Sõnade lõpu õigekiri: -d ja -vad (mitmus) ning -b (tegusõna 3. pööre) õigekirjaga tutvumine.
- Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüdlausega. Lause lõpumärgid.
- Oma kirjutusvea parandamine õpetaja abiga.
- Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15-20 sõna).

Tekstiloome

- Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi).
- Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, tegelaskõne jms). Jutule lõpu kirjutamine. Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi);
- Lünkümberjutustuse kirjutamine.

2. klass

Õpitulemused

Kuulamine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Vajab kuulatava teksti mõistmiseks mitmekordset kuulamist ja kuuldu järgi toimimiseks juhendamist.	Kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt õpetaja abiga.	Oskab iseseisvalt kuuldud tekstiga töötada.
Eristab täis- ja suluta kaashääliku pikkusi õpetaja abiga.	Eristab täis- ja suluta kaashäälikute pikkusi.	Oskab määrata täis- ja suluta kaashääliku pikkusi sõnades.
Saab aru kuuldud tekstist abistavate küsimuste toel.	Mõistab kuulatava teksti sisu.	Saab aru kuuldud tekstist, leiab olulise ja täidab iseseisvalt tekstiga seotud ülesandeid.

Kõnelemine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Eneseväljendusega raskusi, sõnavara piiratud.	Väljendub arusaadavalt, vestleb ja annab edasi loetu, kuuldu ja nähtu sisu õpetaja abiga.	Väljendub vabalt ja arusaadavalt, vestleb ja annab edasi kuuldu, nähtu ja loetu sisu.

Koostab õpetaja abiga jutu etteantud sõnade, abistavate küsimuste ning pildi toel.	Koostab pildi või küsimuste toel jutu, kasutades vähesel määral õpetaja abi.	Koostab iseseisvalt pildi või küsimuste toel jutu.

Lugemine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Loeb takerdustega ja teeb lugemises vigu. Vigade leidmisel ja parandamisel vajab abi. Saab üldiselt aru loetu sisust.	Loeb suhteliselt ladusalt ja veatult ning mõistab loetu sisu. Vajadusel leiab ning parandab oma vead .	Loeb ladusalt ja veatult, õige intonatsiooniga ning mõistab loetu sisu ja oskab vastata tekstiga seotud küsimustele.
Tööjuhendi lugemisel ja mõistmisel vajab abi.	Töötab eakohaste juhiste alusel.	Töötab iseseisvalt etteantud juhiste järgi.
On lugenud mõnd lasteraamatut, kuid sisu edasiandmisega on raskusi.	On lugenud mõnd lasteraamatut ja oskab meeldinud episoodi sisu edasi anda.	Loeb lasteraamatuid, teab nende tegelasi, sisu, autorit. Oskab anda omapoolset hinnangut.

Kirjutamine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Ärakirjas teeb vigu. Esineb valesid tähekujusid ja tähtede seoseid.	Kirjutab veatut ärakirja õigete tähekujude ja –seostega.	Kirjutab veatut ärakirja õigete tähekujude ja –seostega. Kiri on puhas ja ühtlane.
Tööde paigutamisel, vihiku kujundamisel ja õpilaspäeviku täitmisel vajab õpetaja abi.	Oskab näidise järgi tööd paigutada, vihikut kujundada ja iseseisvalt õpilaspäevikut täita.	Paigutab tööd ja kujundab vihikud õigesti ning täidab õpilaspäeviku iseseisvalt ja korraliku käekirjaga.
Teeb kirjutamisel õigekirjavigu, on raskusi	Kirjutab õpitud keelereeglitele toetudes, teeb üksikuid vigu, leiab ja	Kirjutab õpitud keelereegleid arvestades õigesti.

keelereegli ja praktilise kirjutamise seostamisel.	parandab iseseisvalt tekkinud vead.	
Kirjutab loovtöö õpetaja abiga. Lauseehituses esineb vigu ja sõnavara on piiratud.	Kirjutab loovtöö tugisõnade, pildiseeriate ning küsimuste abil.	Kirjutab loovtöö tugisõnade, pildiseeriate ja küsimuste abil ning kasutab selleks laialdast sõnavara ja väljendeid.
Kirjutab etteütlemise järgi lauseid õpitud keelereeglite ulatuses, kuid teeb vigu ja vigade leidmisel ja parandamisel vajab abi.	Kirjutab etteütlemise järgi lauseid õpitud keelereeglite ulatuses ja kontrollib kirjutatut näidise järgi.	Kirjutab etteütlemise järgi lauseid õpitud keelereeglite ulatuses veatult.

Õppesisu ja -tegevus

Suuline keelekasutus

Kuulamine

- Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaashäälikul.
- Õpetaja ja kaaslase suulise mitmeastmelise juhendi meeldejätmine ja selle järgi toimimine.
- Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel

Kõnelemine

- Sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks, sõnastiku kasutamine.
- Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule.
- Eneseväljendus dramatiseeringutes ja rollimängudes.
- Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine.
- Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil.
- Luuletuste mõtestatud peast esitamine.

Lugemine

- Lugemistehnika arendamine: oma lugemisvea parandamine, sobiva intonatsiooni kasutamine.
- Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel.
- Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga.
- Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu) ja tegelaste iseloomustamine.
- Loole alguse ja lõpu mõtlemine.
- Tekstiliikide eristamine: lisanduvalt jutustus, näidend, vanasõna. Õpiku sõnastiku kasutamine.
- Tekstid: rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend.
- Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.

Kirjutamine

Kirjatehnika

- Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, väikeste ja suurte kirjatähtede õiged tähekujud ning seosed.
- Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.

Õigekeelsus

- Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri; k, p, t s-i ja h kõrval; i ja j silbi alguses, h sõna alguses; suur algustäht oma kooli ning tuttavates kohanimedes; silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted; sõnade lõppu kirjutatakse -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?). ma, sa, ta, me, te, nad õigekiri.
- Lauseliik ja lõpumärk (jutustav ehk väit-, hüüd- ja küsilause). Koma kasutamine liitlauses *et, sest, aga, kuid, vaid, siis* puhul.
- Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20-25 sõna lihtlausetena).
- Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui veaohtlikule kohale tähelepanu juhitakse.

Tekstiloome

- Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Lausete moodustamine ja tekstiks seostamine.
- Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.

3. klass

Õpitulemused

Kuulamine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Vajab kuulatava teksti mõistmiseks mitmekordset kuulamist ja kuuldu järgi toimimiseks õpetaja abi.	Kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud sõnumi kohaselt. Vajab juhendamist.	Mõistab kuuldud teksti ja oskab iseseisvalt kuuldud tekstiga töötada.

Kõnelemine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Eneseväljendusega on raskusi, sõnavara on piiratud.	Väljendub arusaadavalt, vestleb ja annab edasi loetu, kuuldu ja nähtu sisu toetudes küsimustele.	Väljendub vabalt ja arusaadavalt, vestleb ja annab edasi kuuldu, nähtu ja loetu sisu, avaldab selle kohta arvamust, võrdleb.

Lugemine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Loeb õpitud teksti takerdustega ja teeb lugemises vigu. Vigade leidmisel ja parandamisel vajab abi. Saab üldiselt aru loetu sisust.	Loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga. Loeb endamisi ladusalt ning mõistab loetu sisu. Vajadusel leiab ja parandab oma vead.	Loeb nii häälega kui ka endamisi teksti ladusalt ja veatult, õige intonatsiooniga ning mõistab loetu sisu. Oskab vastata tekstiga seotud küsimustele ja neid ise koostada.
Tööjuhendi lugemisel, mõistmisel ja töötamisel juhiste järgi vajab abi (ümbersõnastamist).	Töötab eakohaste juhiste alusel.	Töötab iseseisvalt etteantud juhiste järgi.
On lugenud vähemalt nelja lasteraamatut, kuid sisu edasiandmisega on raskusi.	On lugenud läbi vähemalt neli eesti/ väliskirjaniku teost ja oskab kõneleda loetud raamatust.	Loeb lasteraamatuid, teab nende tegelasi, sisu, autorit. Oskab loetule anda omapoolset hinnangut.

Kirjutamine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Teeb kirjutamisel õigekirjavigu, on raskusi keelereegli ja praktilise kirjutamise seostamisel.	Kirjutab õpitud keelereeglitele toetudes, teeb üksikuid vigu, parandab tekkinud vead.	Kirjutab õpitud keelereegleid arvestades õigesti.
Kirjutab etteütlemise järgi vigadega, vigade leidmisel ja parandamisel vajab juhendamist.	Kirjutab etteütlemise järgi, kontrollib ning vajadusel parandab kirjutatut näidise järgi (30-40 sõna).	Kirjutab veatult etteütlemise järgi (30-40 sõna).
Kirjutab loovtöö õpetaja abiga. Lauseehituses esineb vigu ja sõnavara on piiratud.	Kirjutab loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.	Kirjutab loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel, kasutades laialdast sõnavara ja väljendeid.

Õppesisu ja -tegevus

Suuline keelekasutus

- Suulise juhendi kuulamine ja selle järgi toimimine.
- Eneseväljendus: dramatiseeringud, rollimängud, intervjuu, vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms.
- Oma arvamuse avaldamine, kaaslaste arvamuse küsimine.
- Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine, kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine, hinnangu andmine
- Sõnavara arendamine: sünonüümid, antonüümid, homonüümid.
- Luuletuse, dialoogi mõtestatud esitamine.

Lugemine

- Ladus ja automatiseerunud lugemine.
- Eri liiki tekstide lugemine; tarbetekstide (kava, retsept, ajalehetekst, teatmeteose tekst) lugemine ja nende järgi toimimine (juhend, eeskiri jms).
- Oma ja kaaslase lugemistehnikale tagasiside andmine.
- Sõna, lause, teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada). Skeemide, kaartide, diagrammide, tabelite lugemine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine.
- Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine.
- Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne), riimuvate sõnade toel värsside loomine. Pikemate jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine.
- Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine.
- Tekstide eristamine: muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, seiklusjutt, näidend, muistend, teabetekst, kiri
- Loetud raamatust lühikokkuvõtte tegemine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine. Raamatute leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.

Kirjutamine

• Loetava käekirja kujundamine, kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus).
• Tahvlilt, õpikust ja etteütlemise järgi kirjutamine.
• Tähestikulise järjekorra koostamine. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. k, p, t s-i ja h kõrval. i ja j õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). h sõna alguses.
• Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).
• Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.
• Poolitamise harjutamine.
• Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes.
• Nimi- omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Käändsõnavormide moodustamine küsimuste alusel. sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus.
• Jutustav (väit-), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30-40 sõna).
• Oma kirjavea leidmine ja parandamine.
• Kirjalik tekstiloome: teksti ülesehitus (alustus, sisu, lõpetus); tarbetekst (ajalehe artikkel, teade, nimekiri jne); ümberjutustus tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel; loovtöö (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi toel, fantaasialugu); õnnitluskaart ja kiri.

II kooliaste

4. klass

Õpitulemused

Suuline ja kirjalik suhtlus:

- kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- annab lühidalt edasi kuuldu sisu;
- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt;
- esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;
- väljendab oma arvamust;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;
- kasutab sõnastikke, teatmeteoseid, otsingumootoreid;
- esitab peast luuletuse või rolliteksti.

Teksti vastuvõtt:

- loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- leiab tekstist vajalikku infot;
- leiab teksti peamõtte;
- kirjeldab teksti põhjal sündmusi ja tegelasi;
- koostab teksti kohta küsimusi;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja;
- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast raamatut;
- tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust;

Tekstiloome:

- jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;
- jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;
- kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest;
- kirjutab eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;
- kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- teeb oma tekstiga tööd;

Õigekeelsus ja keelehoole:

- märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;
- märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;
- kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade alguses;
- moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;
- poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);
- kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid;
- kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;
- tunneb ära liitsõna;
- leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslase ja/või õpetaja abiga;

- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).

Õppesisu ja -tegevus

Suuline ja kirjalik suhtlus

Hääliku pikkuste eristamine.

Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.

Tekstist oluliste mõistete ja seoste leidmine, lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel.

Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.

Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus.

Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.

Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine.

Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).

Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomiim. Rollimäng.

Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks).

Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Teksti vastuvõtt

Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine.

Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires.

Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).

Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.

Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).

Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.

Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.

Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri.

Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.

Tekstiloome

Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.

Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.

Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Eseme, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.

Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.

Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamuslugu).

Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

<u>Üldteemad</u>

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.

Häälikuõpetus ja õigekiri

Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.

Kaashäälikuühendi õigekiri. *g, b, d* s-i kõrval (nt *jalgsi, kärbsed*). *h* õigekiri.

i ja *j* õigekiri (tegijanimi). Tutvumine *gi*- ja *ki*-liite õigekirjaga.

Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.

Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.

Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.

Eakohase teksti eksimatu ärakiri tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavaraõpetus

Sünonüümid. Antonüümid.

Liitsõna: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Vormiõpetus

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.

Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.

Lauseõpetus

Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.

Hindamine

Hinnatakse õpilase:

- suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist;
- lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist;
- kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet.

Kujundav hindamine lõpeb numbrilise hindega.

Inglise keele ainekava 2.–4. klassis

Valdkonnapädevused ning lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Võõrkeeleõppes rakendatakse väga palju emakeeles omandatut ja kantakse seda üle teise kultuurikonteksti. Inglise keele ainekava haakub ennekõike inimeseõpetuse, loodusõpetuse, tehnoloogia, muusika ning kunstiõpetuse teemadega. Inglise keele õpetamisel kasutatakse funktsionaalset lugemist, õuesõpet ja erinevaid loovtöid, projektinädalaid, inglise keele nädalaid, teemapäevi. Suur tähelepanu on õppima õpetamisel.

Kunstipädevusega puututakse kokku eri maade kultuure tundma õppides ning teemade „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“ ja vahetute kunstielamuste kaudu (kino, teater, kontserdid, muusika, näitused, jmt). Tehnoloogiapädevus areneb arvutit kasutades. Arvuti on võõrkeeltes nii erinevate tööde tegemise kui ka suhtlus- ja info otsimise vahend. Loodusteaduslik pädevus teostub erinevate teemavaldkondade ja nendes kasutatavate alustekstide kaudu, samuti liikluskasvatus.

Võõrkeele õpetamisel rakendame teadmisi, mida õpilane saab teiste õppeainete kaudu. Inglise keele ainekava lähtub kooli õppekava üldosa prioriteetidest ja põhineb põhikooli riikliku õppekava vastavatel ainekavadel.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest ja kooli hindmaisjuhendist. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid.

Hinnatakse kõiki osaoskusi nii eraldi kui lõimitult. Kujundava hindamise käigus õpib õpilane koos õpetajaga seadma endale õpieesmärke ja õpetaja abiga tulemusi analüüsima. Kokkuvõtvad hinnangud on I kooliastmes jaotatud kolmeks õpitasemeks: alg-, kesk- ja kõrgem tase.

II kooliastmes hinnatakse numbriliselt.

I kooliaste

2. klass

Läbivad teemad

Läbivad teemad on seotud järgmiste teemavaldkondadega:

- “Koolitarbed, sõbrad, õpetaja, klassiruum” – teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon;
- “Kodu ja lähiümbrus” – keskkond ja jätkusuutlik areng;

- “Kodu ja lähiümbrus” – tervis ja ohutus;
- “Vaba aeg”, “Mina ja teised”, “Kodu ja lähiümbrus” – väärtused ja kõlblus.

Õpitulemused

Kuulamine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Saab aru lihtsatest ja aeglases tempos öeldud väljenditest ning lühikestest lausetest. Võib vajada lisaabi korralduste täitmisel.	Saab enamasti aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest ning reageerib küsimustele ja korraldustele asjakohaselt.	Saab alati aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest ning reageerib küsimustele ja korraldustele asjakohaselt.

Kõnelemine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Oskab kasutada õpetaja abiga väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning lähiümbrusekirjeldamiseks, võib esineda eksimusi	Oskab ja kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning lähiümbruse kirjeldamiseks, võib esineda eksimusi.	Kasutab veatult õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ja lähiümbruse kirjeldamiseks.
Tunneb osaliselt häälduśmärke ja sõnaga seostamisel vajab õpetaja abi.	Oskab häälduśmärkide järgi häälikuid moodustada ja enamasti seostada ka sõnaga.	Oskab häälduśmärkide järgi häälikuid moodustada ja seostada sõnaga.

Õppesisu ja -tegevused

Teemad

Mina ja teised – enese ja kaaslase tutvustus; koolitarbed, riietus, sõbrad, õpetaja, klassiruum.

Kodu ja lähiümbrus – pereliikmed, telefoninumbrid, kodu, toidunõud, maja, aed.

Vaba aeg- lemmiktegevused, mänguasjad

Kuulamine

Õpitud sõnad ja fraasid.

Viisakusväljendid (tervitamine, tänamine jne).

Tööjuhendid.

Lühikesed dialoogid, laulud, rütmisalmid.

Rääkimine

Iseenda tutvustamine.

Lühikesed dialoogid, laulud ja rütmisalmid.

Häälduśmärgid ja nende seos sõnadega.

Oskused, mida kujundatakse:

- kuulamisoskus;
- hääldamisoskus;
- jutustamisoskus;
- kõnelemisoskus;
- iseseisva töö oskus;
- paaristöö oskus.

3. klass

Õpitulemused
Kuulamine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Saab aru aeglases tempos j a korduvalt antud tööjuhistest. Kuulam isülesannetest arusaamisek s vajab kordamist ja õpetaj a abi.	Saab enamasti aru selgelt hääldatud ja aeglaselt antud tööjuhistest ja kuu lamisülesannetest õpitud sõnavara p iires.	Saab alati aru tööjuhist est ja kuulamisülesann etest õpitud sõnavara p iires.

Kõnelemine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase

Oskab õpetaja abiga kasutada õpitud sõnavara enda, kaaslase ja lähiümbruse tutvustamiseks. Kõnes esineb pause, katkestusi, vigu.	Oskab ja kasutab õpitud sõnavara enda, kaaslase ja lähiümbruse tutvustamiseks. Esineb üksikuid eksimusi.	Kasutab õpitud sõnavara enda, kaaslase ja lähiümbruse tutvustamiseks iseseisvalt ja ladusalt.
Esitab lihtsaid dialooge, kuid vajab selleks vestluskaaslase ja/või mudeli abi**.**	Esitab lihtsaid dialooge enamasti õigesti. Vajab vestluskaaslase abi.	Esitab lihtsaid dialooge ladusalt ja ilmekalt.

Lugemine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Loeb tuttavat teksti, hääldusel esineb vigu, teksti mõistmisel ja õpiku sõnastiku kasutamisel vajab abi.	Loeb tuttavat teksti enamasti õige häälduse, mõistab üldjoontes teksti sisu, vajadusel oskab leida abi õpiku sõnastikust.	Loeb ladusalt, õige häälduse ja intonatsiooniga tuttavat teksti, mõistab teksti sisu, vajadusel oskab kasutada õpiku sõnastikku.

Kirjutamine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Kirjutab õpitud sõnu ja moodustab nende abil lauseid. Esineb vigu. Vajab abi lauseteta moodustamisel.	Kirjutab õpitud sõnu ja moodustab nende abil lauseid. Teeb üksikuid vigu, mis ei takista lause sisu mõistmist.	Kirjutab õpitud sõnu ja moodustab nende abil lauseid.

Grammatika

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Teab õpitud grammatikareegleid, kuid rakendamisel vajab õpetaja abi.	Oskab ja kasutab kõnelemisel ja kirjutamisel õpitud grammatikareeglei d, kuid teeb vigu.	Kasutab õpitud grammatikareegleid nii kõnelemisel kui ka kirjutamisel.

Õppesisu ja -tegevused

Teemavaldkonnad

• Mina ja teised. Enese ja kaaslase tutvustus (nimi, vanus, välimus, kehaosad, riietus).
• Kodu ja lähiümbrus. Pereliikmed, kodu asukoht, (aadress, maja, korter, aed, ametid).
• Kodukoht Eesti. Riik, pealinn, rahvused, aastaajad.

• Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Lihtsad tegevused kodus ja koolis ning nende tegevustega seotud vahendid (söögikorrad, päevased tegevused, nädalavahetus).
• Vaba aeg. Lemmiktegevused ja eelistused.

Kuulamine
• Õpitud sõnade ja fraaside tundmine.
• Antud juhiste mõistmine.

Kõnelemine
• Tervitamine ja hüvasti jätmine.
• Enda ja oma sõbra tutvustamine.
• Oma vanuse, aadressi ja telefoninumbri ütlemine ja sõbralt küsimine.
• Nädalapäevade nimetamine, kellaaja küsimine ja ütlemine.

Lugemine
• Lihtsate tekstide lugemine ja neist vajaliku info leidmine, õpiku vm sõnastiku kasutamine.
• Küsimuste esitamine ja neile vastamine.

Kirjutamine
• Isikuandmete kirjutamine (nt vihiku peale).
• Lühikeste lausete koostamine.
• Kirjutamine endast ja teistest inimestest.

Grammatika
• Nimisõna – ainsus ja mitmus;
• Artikkel – umbmäärane ja määrav artikkel, omastav kääne;
• Arvsõnad – põhiarvud 1–100, kellaaeg;
• Asesõnad – isikulised asesõnad, omastavad asesõnad (omadussõnalised vormid my, your), näitavad asesõnad (this, that, these, those);
• Modaaltegusõna can;
• Tegusõna vormistik – kestev aeg Present Continuous; lihtolevik Present Simple
• Eessõna – in, on, under, in front of, behind, next to;
• Lauseõpetus – lihtlaused, sõnajärg jaatavas, eitavas ja küsivas lauses, lühivastused (nimi, vanus, elukoht, välimus, ühised tegevused).

II kooliaste

4. klass

Läbivad teemad

Eelkõige on läbivad teemad seotud järgmiste teemavaldkondadega:

- „Õppimine ja töö“ – elukestev õpe ja karjääri planeerimine;
- „Kodukoht Eesti“ – keskkond ja jätkusuutlik areng;
- „Kodukoht Eesti“ – kultuuriline identiteet;
- „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“, „Vaba aeg“ – teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon;
- „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“ – tervis ja ohutus;

• „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Kodukoht Eesti“, „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“, „Vaba aeg”, “Riigid ja nende kultuur” – väärtused ja kõlblus.

Õpitulemused

4. klassi lõpetaja:

• saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest;
• mõistab olulist õpitud temaatika piirides;
• kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires;
• rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi;
• teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi;
• töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas;
• oskab õpetaja abiga seada endale õpieesmärke ja hinnata oma saavutusi.

Kuulamine

Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttaval teemal, seotud igapäevaste tegevustega ning esitatud aeglaselt ja selgelt. Vajab kordamist ja selget häädlust.

Lugemine

Loeb üldkasutatava sõnavaraga lühikesi lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused), tavatekste (nt isiklikud kirjad, kuulutused, uudised, juhised, kasutusjuhendid); leiab tekstis sisalduvat infot ja saab aru teksti mõttest. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada koolisõnastikku ja sõnaraamatut.

Rääkimine

Oskab lühidalt kirjeldada lähiümbrust, igapäevaseid toiminguid ja inimesi. Kasutab põhisõnavara ja käibefraase, lihtsamaid grammatilisi konstruktsioone ning lausemalle.

Kõne on takerduv, esineb häädlusvigu. Koostab õpitud sõnavara piires lähiümbruse ja inimeste kirjeldusi. Oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest. Suudab alustada ja jätkata lühivestlust. Spontaanses kõnes on vigu. Kõne on arusaadav, kuigi esineb häädlusvigu ja sõnade otsimist.

Kirjutamine

Kirjutab lihtsaid teateid igapäevaeluga seotud tegevustest (nt postkaart, kutse); koostab lühisõnumeid. Oskab kasutada sidesõnu ja, ning jt. Oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste, abivahendina kasutab õpiku- või koolisõnastikku.

Rakendab õpitud õigekirjareegleid (nt algustähe ortograafia, kirjavahemärgid).

Grammatika

Kasutab õigesti mõningaid lihtsaid tarindeid.

Oskab kasutada ajavorme (Pr. Simple, Pr. Cont. Past Simple).

Õppesisu ja -tegevused

I kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

- Mina ja teised – iseloom, välimus, enesetunne ja tervis, suhted sõpradega ja lähikondsetega, ühised tegevused, viisakas käitumine.
- Kodu ja lähiümbrus – kodu ja koduümbrus, sugulased; pereliikmete ametid; igapäevased kodused tööd ja tegemised.
- Kodukoht Eesti – Eesti asukoht, sümboolika ja tähtpäevad; linn ja maa, Eesti loodus, ilm.
- Riigid ja nende kultuur – õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed, mõned tuntumad sündmused, saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast.
- Igapäevaelu. Õppimine ja töö – kodused toimingud, söögikorrad, hügieeniharjumused; tee küsimine ja juhatamine; poeskäik, arsti juures käimine; kool ja klass, koolipäev, õppeained; ametid.
- Vaba aeg – huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid.

Suhtlusoskus

- tervitamine ja hüvastijätmine;
- enda ja oma kaaslase tutvustamine;
- palumine, tänamine;
- vabanduse palumine;
- nime ja aadressi küsimine, nimede häälimine;
- vastamine telefonikõnedele, telefoninumbri ütlemine;
- õnnitlemine ja head soovid jõuludeks, uueks aastaks;
- nädalapäevade nimetamine, kellaaja küsimine ja ütlemine;
- ettepaneku tegemine ühiseks tegevuseks.

Grammatika

- Nimisõna – ainsus ja mitmus, erandlik mitmus, omastav kääne;
- Omadussõna – võrdlusastmed;
- Artikkel – umbmäärane ja määrav artikkel;
- Arvsõnad – põhi- ja järgarvud, kellaaeg, kuupäev;
- Asesõnad – isikulised asesõnad, omastavad asesõnad (omadussõnalised vormid *my, your*), näitavad asesõnad (*this, that, these, those*), umbmäärased asesõnad (*some/any*);

- Tegusõna – põhitegusõna ja abitegusõna, reeglipärased ja ebareeglipärased tegusõnad;
- Tegusõna vormistik – üldajad *Present* ja *Past Simple*, kestev aeg *Present Cont*., *going to* + *infinitive*;
- Määrsõna – *always, every, sometimes, usually, never*;
- Eessõna – *in, on, under, in front of, behind, next to, at, over, in the middle of*;
- Lauseõpetus – lihtlaused, sõnajärg jaatavas, eitavas ja küsivas lauses, lühivastused.

Metoodilised soovitused

II kooliastmes julgustab õpetaja õpilast võõrkeeles suhtlema, suurendades suulise suhtluse kõrval järk-järgult kirjalike tööde mahtu. Kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval muutuvad tähtsaks ka lugemis- ja kirjutamisoskus, sh õigekirjaoskuse ja loovuse süstemaatiline arendamine. Jätkub põhisõnavara kiire laiendamine, õpilasi juhitakse iseseisvalt lugema. Oluline on arendada teksti mõistmise oskust. Suulist suhtlemisoskust arendatakse erineva sisuga rühmatöödega, sh mängude ja rollimängudega. Kirjutamisel on oluline teksti loomeoskuse arendamine erinevate osaoskuste kaudu. Õpilasi harjutatakse kasutama sõnaraamatuid. Osaoskuste arendamiseks sobivad näiteks: eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine; ülesande täitmine kuuldu ja loetu põhjal (nt tabeli täitmine, joonise täiendamine); mudelkirjutamine (nt sõnumid, postkaardid, lühikesed kirjad); eakohased projektitööd; õppesõnastike kasutamine.

Inimeseõpetuse ainekava 2.–3. klassis

Valdkonnapädevused

Sotsiaalne pädevus tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus; luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

Valdkonnapädevusi toetavad tegevused: õpime õppima, projektinädalad, õppekäigud ja ekskursioonid, lõimingutunnid, liikluskasvatus ja ainenädalad.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

I kooliastmes õpetatakse inimese- ja loodusõpetust lõimitult.

Sotsiaalained on teiste ainevaldkondadega seotud valdkonnapädevuste kujundamise kaudu.

Emakeelepädevus – suutlikkus väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste; kasutada kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili ning ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgida õigekeelsusnõudeid. Lisaks tähtsustuvad teksti kriitilise analüüsi oskus, info hankimine ja selle kriitiline hindamine, tööde vormistamine ning autoriõiguse kaitse.

Võõrkeeltepädevus – teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu.

Matemaatikapädevus – ajaarvamine; ressursside planeerimine (aeg, raha); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus loogiliselt arutleda ja põhjendada.

Loodusteaduslik pädevus – säästlik tarbimine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamine ja mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamine.

Tehnoloogiline pädevus – ametid ja elukutsed erinevates ühiskondades, tehnika ja tootmise arengu seos muutustega ühiskonnas; kutsesuunitlus; oskus hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte, kasutada tehnilisi vahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult.

Kultuuriline pädevus – Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemade käsitlemine, väärtushinnangute muutumine ajas; esteetiline areng ja eneseteostus, rahvakultuur ning loominguline eneseväljendusoskus.
Tervise- ja kehakultuuripädevus – suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse ja toitumise tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil; arendada sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides.

Läbivad teemad

Läbiva teema **„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“** käsitlemisega aidatakse õpilasel kujuneda isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas.
Läbiva teemaga **„Keskkond ja jätkusuutlik areng“** toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes püüab leida lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele, pidades silmas nende jätkusuutlikkust.
Läbiva teema **„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“** käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks ühiskonnaliikmeks.
Läbiva teema **„Kultuuriline identiteet“** käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis.
Läbiva teema **„Teabekeskkond“** käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda.
Läbiva teemaga **„Tehnoloogia ja innovatsioon“** toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.
Läbiva teema **„Tervis ja ohutus“** käsitlemisega toetatakse õpilase kasvamist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline käituma turvaliselt.
Läbiva teemaga **„Väärtused ja kõlblus“** taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb nüüdisajal rahvusvaheliselt üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Hindamine

Inimeseõpetust hinnatakse I kooliastmes mitteeristavalt. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi, nende kohta antakse õpilasele tagasisidet. Hinnatakse suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- selgitab ning kirjeldab mõistete sisu ja omavahelisi seoseid;
- selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seostades neid omandatud teadmistega;
- eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- rakendab teoreetilisi teadmisi praktiliselt õpisituatsioonis;
- demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpisituatsioonis;
- kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

2. klass

Õpitulemused

2. klassi lõpetaja:

- väärtustab ennast ja teisi ning teab, et inimesed nende arvamused, hinnangud ja väärtused on erinevad;
- oskab suhelda ja käituda teisi arvestades ja tehes koostööd;
- väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;
- teab põhilisi käitumisreegleid;
- väärtustab sõprust ja toetavaid peresuhteid armastuse ning vastastikuse toetuse allikana;
- teab, milline on tervislik eluviis ja oskab hoida tervist;
- teab, kuidas ohuolukorras abi kutsuda;

- teab, mis on perekond, kodu, kodukoht ja kodumaa, ning väärtustab neid;
- teab Eesti riigi sümboleid ja lähemaid naaberriike.

Õppesisu

INIMENE

Mina. Minu erinevused teistest inimestest ja sarnasused nendega. Iga inimese väärtus. Viisakas käitumine.

Mina ja tervis. Terve ja haige inimene. Tervise eest hoolitsemine. Vaimne ja füüsiline tervis. Ravimid. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja sport. Abi saamise võimalused. Esmaabi.

Mina, minu pere ja kodu. Koduarmastus. Perekond. Erinevad pered. Vanavanemad ja teised sugulased. Pereliikmete tegevus ja rollid. Vanemate ja teiste inimeste töö. Kodused tööd. Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne. Kodu traditsioonid. Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond. Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek. Ohud kodus ja koduümbruses.

Mina, aeg ja minu asjad. Aja planeerimine. Oma tegevuse kavandamine. Täpsus, lubadused, vastutus. Minu oma, tema oma, meie oma. Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.

Mina ja minu kodumaa. Kodukoht. Küla, vald, linn. Rahvakalendri tähtpäevad.

3. klass

Õpitulemused

3. klassi lõpetaja (lisaks 2. klassi õpitulemustele):

- sõnastab oma tundeid ja teab, et nende väljendamiseks on erinevaid viise;
- arvestab põhilisi käitumisreegleid ning kirjeldab, mis on õiglane ja ebaõiglane käitumine;
- oskab hoida füüsilist ja vaimset tervist, ning väärtustab neid;
- mõistab oma õigust keelduda ennastkahjustavast tegevusest;
- kirjeldab, mis on lapse õigused ja kohustused, mõistab vastutust oma tegude eest ning planeerib oma aega ja igapäevaseid tegevusi.

Õppesisu

MEIE

Mina. Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus. Mina ja endasse suhtumine. Lapse õigused ja kohustused.

Mina ja tervis. Ohud tervisele ja toimetulek ohuolukorras.

Mina ja meie. Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Sallivus. Üksteise eest hoolitsemine ja teiste abistamine.

Ausus ja õiglus. Leppimine. Vabanduse palumine. Oma muredest rääkimine ja tunnete väljendamine. Oskus panna end teise inimese olukorda. Keeldumine kahjulikust tegevusest. Minu hea ja halb käitumine. Südametunnistus. Käitumisreeglid. Minu käitumise mõju ja tagajärjed.

Liiklusreeglid. Mäng ja töö. Õppimine. Kohusetunne ja vastutus. Meeskonnatöö. Tööjaotus.

Mina, teave ja asjad. Reklaami mõju. Turvaline käitumine meediakeskkonnas. Raha. Raha teenimine, kulutamine ja laenamine. Vastutus. Oma kulutuste planeerimine.

Mina ja kodumaa. Eesti teiste riikide seas. Naaberriigid. Eesti Vabariigi riiklikud ja rahvuslikud sümbolid ja kodukoha sümbolid. Erinevate rahvaste tavad ja kombed. Sallivus.

Loodusõpetuse ainekava 1.–4. klassis

Antud ainekavaga kujundatakse üldpädevustest väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi-, matemaatika-, keele- ja ettevõtlikkuspädevust.

Valdkonnapädevused

Kujundatakse loodusteaduslikku pädevust, mis väljendub loodusteaduste ja tehnoloogiaalases kirjaoskuses. Kujundatakse oskust vaadelda, mõista ja selgitada loodus-, tehis- ja sotsiaalses keskkonnas eksisteerivaid objekte ja protsesse, analüüsida keskkonda kui terviksüsteemi, märgata selles esinevaid probleeme ja kasutada nende lahendamisel loodusteaduslikku meetodit, võtta vastu igapäevaelulisi keskkonnaalaseid pädevaid otsuseid ja prognoosida nende mõju, arvestades nii loodusteaduslikke kui ka sotsiaalseid aspekte, tunda huvi loodusteaduste kui maailmakäsitluse aluse ja areneva kultuurinähtuse vastu, väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi. Esteetilise pädevuse kujunemist toetab uurimistulemuste vormistamine, esitluste tegemine, näituste külastamine, looduse ilu väärtustamine õppekäikudel jms. Tervise ja kehakultuuri pädevus – läbi praktiliste tegevuste ja ülesannete kinnistub terviseteadlik käitumine ning tervisliku toitumise ja sportliku eluviisi koostoimimise väärtustamine.

Matemaatikapädevuse kujunemist toetatakse eelkõige uurimusliku õppe kaudu, arendades loovat ja kriitilist mõtlemist. Uurimuslikus õppes on oluline koht andmete analüüsil ja tõlgendamisel, tulemuste esitamisel tabelite, graafikute ja diagrammidena. Loodusnähtuste seoste uurimisel rakendatakse matemaatilisi mudeleid. Emakeele ja võõrkeelte pädevus – teabeallikate abil töötamine arendab funktsionaalset lugemisoskust ning rikastab õpilaste sõnavara. Oma töö esitlemine ja valikute põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Iseseisva töö ja projektide jaoks teabe otsimine ning uurimine aitab kaasa võõrkeelte omandamisele. Sotsiaalne pädevus – ühiselt õpitakse järgima käitumisreegleid, teistega arvestama ja oma arvamusi kaitsma. Elukeskkonda väärtustava hoiaku omaksvõtmine soodustab õpilase kujunemist aktiivseks vastutustundlikuks kodanikuks. Läbi praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe kujundatakse tehnoloogilist pädevust.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

I kooliastmes õpetatakse inimese- ja loodusõpetust lõimitult.

- Matemaatika seostub uurimusliku õppega, kus õpilastel tuleb esitada katse- või vaatlusandmeid eri objektide ning protsesside võrdlemisel ja omavahelisel seostamisel.

- Loodusõpetust õppides areneb õpilastel lugemise, kirjutamise, teksti mõistmise ning suulise ja kirjaliku teksti loomise oskus emakeeles, kujundatakse ka funktsionaalset lugemisoskust.
- Sotsiaalained – sotsiaalse suhtlemise edendamine.
- Kunstiained – looduse ilu kajastamine, illustreerimine, joonistamine, looduskeskkond ja selle vormide mitmekesisus, hääled, värvid, helid.
- Tehnoloogia – praktilised käelised tegevused.
- Kehaline kasvatus – õues liikumine ja tervislik ning sportlik eluviis.
- Bioloogia, geograafia, füüsika, keemia – loodusteaduslike mõistete ja nähtuste tundmaõppimine.

Läbivad teemad

Loodusõpetusel on kandev roll läbiva teema „Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng“ elluviimisel. Elu ja elukeskkonna säilitamiseks vajalikud väärtushinnangud aitavad ellu rakendada ka läbivat teemat „Väärtused ja kõlblus“. Praktiliste tööde kaudu arendatakse õpilaste oskust rakendada ohutusnõudeid – rakendub läbiv teema „Tervis ja ohutus“.

Loodusõpetus toetab läbivat teemat „Tehnoloogia ja innovatsioon“ IKT rakendamise kaudu aineõpetuses. Läbivat teemat „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ aitab rakendada tutvumine inimese elukeskkonna ja tema rolliga tänapäevases maailmas. Algatusvõime ja koostöö toetamine on tihedalt seotud läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ rakendumisega. Oma ideede realiseerimise ja uurimuste läbiviimise oskused on põhilisemaid aine-eesmärke. Ettevõtlikkust toetavad projektid annavad õpilastele võimaluse oma võimeid proovile panna. „Kultuuriline identiteet“ – tutvumine koduümbruse esemelise kultuuri ja enda toitumistavadega loob eeldused teadvustada oma kohta mitmekultuurilises maailmas. Õpitakse märkama ja kasutama rahvuslikke elemente. „Teabekeskkond“ – oma töö kavandamisel ja ainealaste projektide käigus info kogumiseks õpitakse kasutama erinevaid teabekanaleid ning hindama kogutud informatsiooni usaldusväärsust.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest ja kooli hindmaisjuhendist. Hindamise eesmärk on eelkõige õpilase arengu toetamine. Hinnatakse nii teadmist ja arusaamist (äratundmine, nimetamine, näidete toomine, iseloomustamine, sõnastamine ja kirjeldamine) kui ka rakendamise ja analüüsi oskusi (katsete tegemine, omaduste kindlakstegemine, mõõtmine, eristamine, rühmitamine, seostamine, järelduste tegemine, valimine, otsuste tegemine, koostamine, vormistamine, esitlemine). Uurimuslike tööde puhul hinnatakse ka protsessi, mitte ainult tulemust. Hinnanguid antakse käitumuslikele

tegevustele, nagu huvi tundmine, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, käitumine looduses ja reeglite järgimine.

Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid. Kokkuvõtvalt hinnatakse õpitulemust. Kokkuvõtvad hinnangud on I kooliastmes jaotatud kolmeks õpitasemeks: alg-, kesk- ja kõrgem tase. II kooliastmes hinnatakse numbriliselt.

I kooliaste

1. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- teab, et inimesel on 5 meelt ja oskab neid nimetada;
- eristab elus ja eluta loodust ning teab nende omadusi;
- viib läbi õpetaja abiga lihtsamaid loodusvaatlusi ja uurimuslikke tegevusi;
- eristab tahkeid ja vedelaid aineid ning omab ohutunnet tundmatute ainete suhtes;
- teab, märkab ja kirjeldab aastaajalisi muutusi looduses, seostab neid aastaaegade vaheldumisega;
- tunneb Eesti rahvussümboolikat ja teab traditsioone.

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Oskab juhendamisel meelte abil kindlaid omadusi määrata.	Oskab meelte abil erinevaid omadusi määrata.	Oskab kõigi oma meelte abil määrata ja nimetada erinevaid omadusi.
Teab nimetada enam levinud elus ja eluta looduse objekte, ning abiga nimetab nende omadusi.	Teab nimetada elus ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning nende omadusi.	Nimetab, eristab ja kirjeldab elus ja eluta looduse objekte, nähtusi ja nende omadusi
Viib juhendamisel läbi loodusvaatlusi ja osaleb uurimuslikus tegevuses. Teab, et on olemas looduslikud ja inimese tehtud asjad ning kirjeldab neid abiga.	Viib läbi lihtsamaid loodusvaatlusi ja uurimuslikke tegevusi. Teab ja eristab looduslikke ja tehismaterjale ning kirjeldab neid.	Viib läbi erinevaid loodusvaatlusi ja uurimuslikke tegevusi. Teab ja eristab looduslikke ja tehismaterjale ning kirjeldab neid erinevate meelte kaudu.

Eristab õpetaja abiga tahkeid ja vedelaid aineid ning teab, et tundmatud ained võivad olla ohtlikud.	Eristab tahkeid ja vedelaid aineid ning omab ohutunnet tundmatute ainete suhtes.	Eristab erinevaid tahkeid ja vedelaid aineid ning oskab nimetada ohtlikke aineid.
Teab ja märkab muutusi looduses, oskab tuua näiteid.	Teab, märkab ja kirjeldab aastaajalisi muutusi looduses, seostab neid aastaaegade vaheldumisega.	Teab, märkab ja kirjeldab aastaajalisi muutusi ja tegevusi looduses, seostab neid aastaaegade vaheldumisega.
Oskab õpetaja abiga nimetada Eesti sümboleid ja traditsioone.	Oskab nimetada Eesti sümboleid ja traditsioone	Oskab nimetada Eesti sümboleid ja kirjeldada traditsioone.

Õppesisu ja -tegevused

Käsitletavad teemad

- Inimese meeled ja avastamine.
- Elus ja eluta loodus(7 tundi).
- Loodusvaatlused ja uurimused
- Tahked ja vedelad ained
-

Praktilised tööd

- Meelte kasutamine mängulises ja uurimuslikus tegevuses.
- Elus ja eluta looduse objektide rühmitamine.
- Õppekäik kooliümbruse elus ja eluta loodusega tutvumiseks.
- Tahkete ja vedelate ainete omaduste võrdlemine.
- Looduslike ja tehismaterjalide/objektide rühmitamine.
- Õppekäigud aastaajaliste erinevuste vaatlemiseks. Maastikuvaatlus.
- Puu ja temaga seotud elustiku aastaringne jälgimine.
- Tutvumine aastaajaliste muutustega veebipõhiselt.
- Tutvumine kooli ümbrusega õppekäikudel.

Metoodilised soovitused

Loodust käsitletakse tervikuna ega lahutata loodusteaduste valdkondade järgi osadeks. Selline lähenemine vastab õpilaste maailmakäsitusele ja võimaldab vältida loodusteaduslike teadmiste killustatust ning kujundada õpilastel tunnetusoskusi. Peamisteks õppevormideks on õpetaja esitus, iseseisev ja rühmatöö, katse, õppekäik, ekskursioon. Õpilastes arendatakse kodu-uurimuslikku huvi. Koduümbruse loodust õpitakse tundma õppekäikude ja ekskursioonide kaudu. Õpetuse eesmärkide saavutamiseks kasutatakse peamiselt vaatlust, kirjeldamist, mõõtmist, võrdlemist, järjestamist, vestlust, mängu. Rakendatakse individuaalset, paaris- ja rühmatööd. Teemasid „Inimese meeled ja avastamine“; „Elus ja eluta“ ning „Asjad ja materjalid“ käsitletakse koos. Oluline on laiendada õpikeskkonda (arvutiklass, kooliõu, muuseum, looduslikud kooslused). Teema „Aastaajad“ käsitlemisel tehakse sarnaseid maastikuvaatlusi (loodusvaatlusi) erinevatel aastaaegadel. Õpilaste tundeelu arendamisel on olulised tundides saadud kogemused looduse ilust, samuti looduses liikumise oskus ja positiivsed emotsioonid.

2. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb, kirjeldab ja rühmitab õpitud taimi ja loomi enamasti iseseisvalt;
- näitab, nimetab ja kirjeldab kehaosi;
- teab, et toituda tuleb regulaarselt ning mitmekesiselt ja kiirtoidud ei ole tervislikud;
- teab, kuidas hoida oma tervist;
- teab, et inimesed elavad erinevates elukeskkondades, inimene muudab oma tegevusega loodust ja oma tegevuses tuleb teistega arvestada;
- viib läbi lihtsate vahenditega tehtavaid praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid.

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Tunneb, kirjeldab ja rühmitab õpitud taimi ja loomi õpetaja abiga.	Tunneb, kirjeldab ja rühmitab õpitud taimi ja loomi enamasti iseseisvalt.	Tunneb, kirjeldab ja rühmitab õpitud taimi ja loomi iseseisvalt.
Teab ja nimetab inimese kehaosi ja oskab neid näidata. Vajab õpetaja juhendamist.	Näitab, nimetab ja kirjeldab kehaosi. Võib esineda eksimusi.	Kirjeldab inimese välisehitust ja nimetab veatult kehaosi.

Teab, et toituda tuleb mitmekesiselt ning kiirtoidud pole tervislikud. Teab, kuidas hoida oma tervist.	Teab, et toituda tuleb regulaarselt ning mitmekesiselt ja kiirtoidud ei ole tervislikud. Teab kuidas hoida oma tervist.	Teab, et toituda tuleb regulaarselt ning mitmekesiselt ja vale toitumine toob kaasa tervisehäireid. Teab, mis on hügieen ja milline on tervist hoidev käitumine. Teab kelle poole tervisemurega pöörduda.
Teab, et inimene muudab oma tegevusega loodust ja oma tegevuses tuleb teistega arvestada.	Enamasti teab, et inimesed elavad erinevates elukeskkondades, inimene muudab oma tegevusega loodust ja oma tegevuses tuleb teistega arvestada.	Teab, et inimesed elavad erinevates elukeskkondades, inimene muudab oma tegevusega loodust ja oma tegevuses tuleb teistega arvestada.
Viib õpetaja abiga läbi lihtsate vahenditega tehtavaid praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid	Viib läbi lihtsate vahenditega tehtavaid praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid;	Viib läbi lihtsate vahenditega tehtavaid praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid; oskab teha oma katseist järeldusi.

Õpisisu ja -tegevused

- maismaataimed ja -loomad, mitmekesisus, toitumine ja kasvamine;
- inimene;
- tervislik toitumine ja hügieen;
- inimese elukeskkond ja ilmastikunähtused;
- praktilised tööd:
  - Loodusvaatlused: taimede välisehitus; loomade välisehitus.
  - Ühe taime või looma uurimine, ülevaate koostamine.
  - Uurimus: taime kasvu sõltuvus soojusest ja valgusest.
  - Loomaaia või loomapargi külastus või lemmikloomapäeva korraldamine.

- Õppekäik: organismid erinevates elukeskkondades.
- Enesevaatlus, mõõtmine.
- Oma päevamenüü tervislikkuse hindamine.
- Õppekäik: asula kui inimese elukeskkond.
- Kehade kaalumine.
- Õpilaste pikkuste võrdlemine ja mõõtmine.
- Temperatuuri mõõtmine erinevates keskkondades.
- Ilmaennustuse ja tegeliku ilma võrdlemine.
- Ilma vaatlemine.
- Õhutemperatuuri mõõtmine.

Metoodilised soovitused

Loodusõpetuse õppimisel on õpilaste peamisteks tunnetusobjektideks looduse objektid, nähtused ja protsessid ning nende vahelised seosed. Õppetöö läbiviimisel orienteerutakse looduse vahetule kogemisele ning eakohastele tegevustele. Väga oluline on õpilaste praktiline tegevus looduse objektide või nende mudelitega. Õppeprotsessi planeerimisel lähtutakse püstitatud probleemide teaduslikkusest ja nende olulisusest õpilastele. Aineõpetusliku tööviisi kõrval võib kasutada üld- ja aineõpetuse kombineeritud varianti. Rakendatakse individuaalset, paaris- ja rühmatööd. Peamiste praktiliste tegevustena, mis kindlustavad kooliastme õpitulemuste saavutamise, rakendatakse uurimuslikke ja praktilisi töid: objektide, sh looduslike objektide vaatlemist, võrdlemist, rühmitamist, mõõtmist, katsete läbiviimist; kollektsiooni koostamist.

3. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb, kirjeldab ja rühmitab selgroogseid ja –rootuid loomi, nende eluviise ja elupaiku;
- tunneb, kirjeldab ja rühmitab õpitud taimi ja seeni;
- teab liikumise ja jõu mõistet ning nende seoseid;
- selgitab kompassi töö põhimõtet, toetudes katsele magnetiga;
- teab, et inimesed elavad erinevates elukeskkondades, inimene muudab oma tegevusega loodust ja oma tegevuses tuleb teistega arvestada;
- saab aru lihtsast plaanist ja kaardist, tunneb ilmakaari; näitab Eesti kaardil oma kodukohta, suuremaid kõrgustikke, saari, poolsaari, lahtesid, jõgesid, järvi ja linnu;
- viib läbi lihtsate vahenditega tehtavaid praktilisi töid ja lihtsaid katseid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid; vormistab vaatlusinfo, teeb järeldusi ning esitleb neid.

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Tunneb, kirjeldab ja rühmitab õpitud taimi, seeni õpetaja abiga.	Tunneb, kirjeldab ja rühmitab õpitud taimi ja seeni enamasti iseseisvalt.	Tunneb, kirjeldab ja rühmitab õpitud taimi ja seeni iseseisvalt. Mõistab erinevate organismide seoseid looduses.
Tunneb, kirjeldab ja rühmitab selgroogseid ja –rootuid loomi õpetaja abiga.	Tunneb, kirjeldab ja rühmitab selgroogseid ja –rootuid loomi enamasti iseseisvalt.	Tunneb, kirjeldab ja rühmitab selgroogseid ja –rootuid loomi iseseisvalt.
Teab õpitud loodusnähtusi elekter, magnetism, liikumine; õpetaja abiga teostab mõõtmisi erinevate vahenditega.	Mõistab õpitud loodusnähtusi elekter, magnetism, liikumine. Teostab mõõtmisi sobivate mõõtmisvahenditega.	Mõistab õpitud loodusnähtusi elekter, magnetism, liikumine. Teostab mõõtmisi sobivate mõõtmisvahenditega. Oskab saadud tulemusi esitleda ja teha järeldusi.
Teab ilmakaari, Eesti kaardi ja leppemärkide tundmisel vajab juhendamist.	Tunneb ilmakaari, Eesti kaarti ja leppemärke. Täidab ülesandeid enamasti iseseisvalt.	Tunneb ilmakaari, oskab neid kasutada plaanil ja kaardil, tunneb Eesti kaarti ja leppemärke. Täidab ülesandeid iseseisvalt. Oskab kasutada kompassi.
Viib õpetaja abiga läbi lihtsate vahenditega tehtavaid praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid.	Viib läbi lihtsate vahenditega tehtavaid praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid.	Viib läbi lihtsate vahenditega tehtavaid praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid; oskab teha oma katseist järeldusi ja neid esitleda.

Õppesisu ja -tegevused

- Maismaataimede ja seente mitmekesisus, kasvamine, tähtsus.
- Selgroogsete ja -rootute loomade mitmekesisus, kasvamine, tähtsus, kooslus.
- Liikumise ja jõu seos, liiklusohutus.
- Magnetnähtused, elekter, vooluring – ohutusnõuded, kasutamisviisid.
- Mereriik Eesti – kaart, plaan, ilmakaared.

Praktilised tööd

- Välitööd õues - kompassi kasutamine, ilmakaarte määramine kaardil.
- Katsed püsimagnetiga.

- Lihtsa vooluringi koostamine.
- Ainete elektrijuhtivuse kindlakstegemine.
- Pildi järgi plaani koostamine, plaani järgi liikumine kooli ümbruses.
- Hallitusseente kasvamise uurimine.

Metoodilised soovitused

Loodusõpetuse õppimisel on õpilaste peamisteks tunnetusobjektideks looduse objektid, nähtused ja protsessid ning nendevahelised seosed. Õppetöö läbiviimisel orienteerutakse looduse vahetule kogemisele ning eakohastele tegevustele. Väga oluline on õpilaste praktiline tegevus looduse objektidega või nende mudelitega. Õppeprotsessi planeerimisel lähtutakse püstitatud probleemide teaduslikkusest ja nende olulisusest õpilastele. Aineõpetusliku tööviisi kõrval võib kasutada üld- ja aineõpetuse kombineeritud varianti. Rakendatakse individuaalset, paaris- ja rühmatööd. Oluline on laiendada õpikeskkonda (arvutiklass, kooliõu, muuseum, looduslikud kooslused). Peamiste praktiliste tegevustena, mis kindlustavad kooliastme õpitulemuste saavutamise, rakendatakse uurimuslikke ja praktilisi töid: objektide, sh looduslike objektide vaatlemist, võrdlemist, rühmitamist, mõõtmist, katsete läbiviimist; kollektsiooni koostamist; plaani kasutamist.

II kooliaste

4. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab kirjeldada joonise põhjal päikesesüsteemi ehitust;
- oskab lahendada ristsõna, mis on koostatud rubriigis “Olulised mõisted” toodud terminite põhjal;
- oskab näidata gloobusel ja maailma kaardil põhja- ja lõunapoolkera, ekvaatorit ja poolusi;
- oskab näidata ja iseloomustada gloobusel ja maailma kaardil mandrite ja ookeanide, suuremate riikide ning Eesti asukohta;
- oskab leida infoallikatest teavet erinevate piirkondade ja looduskatastroofide kohta;
- oskab nimetada eluks vajalikke tingimusi;
- oskab selgitada erinevusi elusa ja elutu vahel, tuginedes peamistele omadustele (liikumine, vajadus õhu/toidu/vee järele, paljunemine, kasv, ärritustele reageerimine);
- oskab võrrelda ning vastandada inimeste ja teiste suuremate organismirühmade (nt putukad, linnud, imetajad, taimed) ehituslikke ja käitumuslikke eripärasusi, toob nendesse rühmadesse kuuluvate loomade ja taimede kohta näiteid;

- oskab tuua näiteid, kuidas taimed, loomad, seened ja mikroorganismid on inimese kasutuses.

Omandatud teadmised:

- omab ettekujutust tähtkujudest, tähistaevast, päikesesüsteemist, planeetidest;
- nimetab öö ja päeva vaheldumise põhjuse;
- eristab tähti teistest taevakehadest, nimetab tähe, mõne tähtkuju, planeedi;
- refereerib omakoostatud astronoomiaalase õpimapi (nt „Retk maailmaruumis") sisu;
- kirjeldab Maa kuju ja toob tõendeid Maa kerakujulisuse kohta;
- teab põhi- ja vaheilmakaari, kasutab neid asukoha iseloomustamisel;
- kasutab atlase kohanimede registrit tundmatu koha leidmiseks;
- kirjeldab joonise abil maa siseehitust: *maakoor, vahevöö ja tuum;*
- seostab vulkaanid ja maavärinad Maa sees toimuvate protsessidega;
- kirjeldab joonise abil vulkaani ehitust;
- tuletab lihtsas ja arusaadavas kontekstis meelde tähtsamaid fakte ja kasutab neid nähtuse selgitamisel;
- mõistab erinevaid teaduslikke mudeleid ja valib konkreetse nähtuse selgitamiseks välja sobiva mudeli (nt aine osakeste mudel, planeetide mudelid, bioloogiliste süsteemide mudelid);
- omab ülevaadet organismide eluavaldustest ja mitmekesisusest;
- selgitab, mis on kivistis ja kuidas on see tekkinud;
- seostab inimese ja muude organismide (taimed ja loomad) peamisi organeid ning elundeid nende funktsioonidega;

omab ülevaadet inimese ehitusest ja talitlusest.

Omandatud vilumused

- Õpimapi „Retk maailmaruumis" koostamine – päikese ja planeetide suuruse ja kauguse ning öö ja päeva vaheldumise kujutamine.
- Põhjanaela leidmine taevast.
- Tähistaeva vaatlused.
- Mandrite, ookeanide kandmine kontuurkaardile.
- Tutvumine Euroopa poliitilise kaardiga.
- Gloobuse ja Maa võrdlemine – erinevused ja sarnasused.
- Objekti asendi iseloomustamine poolkerade, mandrite ja ookeanide suhtes, kasutades ilmakaari.

- Erinevate infoallikate põhjal ülevaate koostamine ühe parasvöötmest erineva piirkonna kohta (rühmatöö).
- Erinevatest meediaallikatest info otsimine ühe looduskatastroofi kohta.
- Kopsumahu uurimine, mudeli valmistamine kopsude töö põhimõttest arusaamiseks.
- Kogemine, kuidas keele eri osad tunnetavad eri maitseid.

Õppesisu ja -tegevused

Käsitletavad teemad

- Maailmaruum.
- Planeet maa. Gloobus ja kaart.
- Elu maal.
- Inimene.
- Taimed, loomad, bakterid ja seened.

Metoodilised soovitused

Loodusõpetuse õppimisel on õpilaste peamisteks tunnetusobjektideks looduse objektid, nähtused ja protsessid ning nende vahelised seosed. Õppetöö läbiviimisel orienteerutakse looduse vahetule kogemisele ning eakohastele tegevustele. Väga oluline on õpilaste praktiline tegevus looduse objektide või nende mudelitega. Õppeprotsessi planeerimisel lähtutakse püstitatud probleemide teaduslikkusest ja nende olulisusest õpilastele. Aineõpetusliku tööviisi kõrval võib kasutada üld- ja aineõpetuse kombineeritud varianti. Rakendatakse individuaalset, paaris- ja rühmatööd. Peamiste praktiliste tegevustena, mis kindlustavad kooliastme õpitulemuste saavutamise, rakendatakse uurimuslikke ja praktilisi töid: objektide, sh looduslike objektide vaatlemist, võrdlemist, rühmitamist, mõõtmist, katsete läbiviimist; kollektsiooni koostamist.

Matemaatika ainekava 1.–4. klassis

Valdkonnapädevused

Matemaatikapädevus tähendab matemaatiliste mõistete ja seoste tundmist. Matemaatikapädevus hõlmab üldist probleemi lahendamise oskust, mis sisaldab oskust probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid

analüüsida ning tulemuste tõesust kontrollida. Matemaatikapädevus hõlmab ka huvi matemaatika vastu, matemaatika sotsiaalse, kultuurilise ja personaalse tähenduse mõistmist. Matemaatika õppimise kaudu arenevad matemaatikapädevuse kõrval kõik ülejäänud üldpädevused.

Väärtuspädevus. Matemaatika on erinevaid kultuure ühendav teadus, kus õpilased saavad tutvuda eri maade ja ajastute matemaatikute töödega. Matemaatika õppimine eeldab järjepidevust, selle kaudu arenevad isiksuse omadustest eelkõige püsivus, sihikindlus ja täpsus. Kasvatatakse sallivalt suhtuma erinevate matemaatiliste võimetega õpilastesse.

Sotsiaalne pädevus. Vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees kasvatatakse sellesisuliste tekstülesannete lahendamise kaudu. Rühmatöös on võimalik arendada koostööoskust.

Enesemääratluspädevus. Matemaatikat õppides on tähtsal kohal õpilaste iseseisev töö. Iseseisva ülesannete lahendamise kaudu võimaldatakse õpilasel hinnata ja arendada oma matemaatilisi võimeid.

Õpipädevus. Õppima õpetamine. Matemaatikat õppides on väga oluline tunnetada materjali sügavuti ning saada kõigest aru. Probleemülesandeid lahendades arendatakse analüüsimise, ratsionaalsete võtete otsingu ja tulemuste kriitilise hindamise oskust. Õpilases kujundatakse arusaam, et keerukaid ülesandeid on võimalik lahendada üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel.

Suhtluspädevus. Matemaatikas arendatakse suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Tekstülesannete lahendamise kaudu areneb oskus teksti mõista: eristada olulist ebaolulisest ja otsida välja etteantud suuruse leidmiseks vajalikku infot. Arendatakse suutlikkust formaliseerida tavakeeles esitatud infot ning vastupidi: esitada matemaatiliste sümbolite ja valemite sisu tavakeeles.

Ettevõtlikkuspädevus. Selle pädevuse arendamine peaks matemaatikas olema kesksel kohal. Uute matemaatiliste teadmisteni jõutakse sageli vaadeldavate objektide omaduste analüüsimise kaudu. Ühele ülesandele erinevate lahendusteede leidmine arendab paindlikku mõtlemist ning ideede genereerimise oskust. Ettevõtlikkuspädevust arendatakse mitmete eluliste andmetega ülesannete lahendamise kaudu.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Matemaatikaõpetus lõimitakse teiste ainevaldkondade õpetusega kaht põhilist teed pidi. Ühelt poolt kujuneb õpilastel teistes ainevaldkondades rakendatavate matemaatiliste meetodite kasutamise kaudu arusaamine matemaatikast kui teisi ainevaldkondi toetavast ning lõimivast baasteadusest. Teiselt poolt annab teistest ainevaldkondadest ja reaalsusest tulenevate

ülesannete kasutamine matemaatikakursuses õpilastele ettekujutuse matemaatika rakendusvõimalustest ning tihedast seotusest õpilasi ümbritseva maailmaga.

Peale selle on ainete lõimimise võimsad vahendid kollegiaalses koostöös teiste ainete õpetajatega tehtavad õpilaste ühisprojektid (projektinädalad), uurimistööd, õppekäigud ja muu ühistegevus. Kõige tihedamat koostööd saab matemaatikaõpetaja teha loodusvaldkonna ainete õpetajatega.

Matemaatika pakub lõimingut ka võõrkeelte ainevaldkonnaga. Matemaatikas kasutatakse rohkesti võõrkeelseid termineid, mille algkeelne tähendus tuleb õpilastele teadvustada. Lõimingut võõrkeeltega tugevdab õpilaste juhatamine erinevaid võõrkeelseid teatmeallikaid kasutama. Nii näiteks võiks eesti ja inglise keele õpetajad õpilastele selgitada, et ingliskeelsel sõnal „number" on eesti keeles kaks tähendust: arv ja number.

Nii nagu teisteski õppeainetes, on oluline rõhuasetus funktsionaalse lugemise arendamisel, mis on kogu õpitu mõistmise aluseks. Samuti tähtsal kohal on kooliastmest olenemata õppima õpetamine.

Eriline koht on internetil oma võimalustega. Suure osa matemaatikateadmistest peaks õpilane saama õpetuses uurimuslikku õpet kasutades. Sel viisil lõimitakse matemaatika õppimise meetod teistes loodusainetes kasutatava meetodiga.

Läbivad teemad

Õppekava üldosas toodud läbivad teemad realiseeritakse põhikooli matemaatikaõpetuses eelkõige õppetegevuse sihipärase korraldamise ja käsitletava aine juures viidete tegemise kaudu. Näiteks seostub läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine" matemaatika õppimisel järk-järgult kujundatava õppimise vajaduse tajumise ning iseseisva õppimise oskuse arendamise kaudu. Sama läbiv teema seondub näiteks ka matemaatikatundides hindamise kaudu antava hinnanguga õpilase võimele abstraktselt ja loogiliselt mõelda. Oma tunnetusvõimete reaalne hindamine on aga üks olulisemaid edasise karjääri planeerimise lähtetingimusi. Õpilast suunatakse arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi.

Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng" probleemistik jõuab matemaatikakursusesse eelkõige ülesannete kaudu, milles kasutatakse reaalseid andmeid keskkonnaressursside kasutamise kohta. Neid andmeid analüüsides arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ning õpetatakse väärtustama elukeskkonda. Võimalikud on õuesõppetunnid. Matemaatikaõpetajate eeskuju järgides õpivad õpilased võtma isiklikku vastutust jätkusuutliku tuleviku eest ning omandama sellekohaseid väärtushinnanguid ja käitumisnorme.

Teema „Kultuuriline identiteet" seostamisel matemaatikaga on olulisel kohal matemaatika ajaloo elementide tutvustamine ning ühiskonna ja matemaatikateaduse arengu seostamine.
Läbivat teemat „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus" käsitletakse eelkõige matemaatikat ja teisi õppeaineid lõimivate ühistegevuste (uurimistööde, rühmatööde, projektide jt) kaudu, millega arendatakse õpilastes koostöövalmidust ning sallivust teiste isikute tegevusviiside ja arvamuste suhtes.
Eriline tähendus matemaatika jaoks on läbival teemal „Tehnoloogia ja innovatsioon". Matemaatikakursuse lõimingute kaudu tehnoloogia ja loodusainetega saavad õpilased ettekujutuse tehnoloogiliste protsesside kirjeldamise meetoditest.
Läbiv teema „Tervis ja ohutus" realiseerub matemaatikakursuses ohutus- ja tervishoiualaseid reaalseid andmeid sisaldavate ülesannete kaudu (nt liikluskeskkonna, liiklejate ja sõidukite liikumisega seotud tekstülesanded, muid riskitegureid käsitlevate andmetega graafikuid). Eriti tähtis on kiirusest tulenevate õnnetusjuhtumite põhjuste analüüs. Matemaatika sisemine loogika, meetod ja süsteemne ülesehitus on iseenesest olulised vaimselt tervet inimest kujundavad tegurid. Ka emotsionaalse tervise tagamisel on matemaatikaõpetusel kaalukas roll. Ahaa-efektiga saadud probleemide lahendused, kaunid geomeetrilised konstruktsioonid jms võivad pakkuda õpilasele palju meeldivaid emotsionaalseid kogemusi.
Matemaatika õppimine ja õpetamine peaksid pakkuma õpilastele võimalikult palju positiivseid emotsioone. Teema „Väärtused ja kõlblus" külgneb eelkõige selle kõlbelise komponendiga – korralikkuse, hoolsuse, süstemaatilisuse, järjekindluse, püsivuse ja aususe kasvatamisega. Õpetaja eeskujul on oluline roll tolerantse suhtumise kujunemisel erinevate võimetega kaaslastesse.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest ja kooli hindmaisjuhendist. Hindamise eesmärk on eelkõige õpilase arengu toetamine. Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid. Kokkuvõtvalt hinnatakse õpitulemust. Kokkuvõtvad hinnangud on I kooliastmes jaotatud kolmeks õpitasemeks: alg-, kesk- ja kõrgem tase. II kooliastmes hinnatakse numbriliselt.

I kooliaste

1. klass

Matemaatikapädevuse kujundamine hõlmab eelkõige huvi matemaatika vastu. Matemaatikapädevus tähendab 1. klassis matemaatika õppimiseks vajalikku järjepidevust, suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt.

Õpitulemused

Arvutamine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb arve 0-100-ni õpetaja abiga	Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb arve 0-100-ni, teeb üksikuid vigu	Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb arve 0-100-ni iseseisvalt ja veatult
Loeb ja kirjutab järgarve abiga	Loeb ja kirjutab järgarve, teeb üksikuid vigu	Loeb ja kirjutab järgarve veatult
Liidab ja lahutab peast arve 20-piires, teeb vigu	Liidab ja lahutab peast arve 20-piires, teeb üksikuid vigu	Liidab ja lahutab peast arve 20-piires veatult
Nimetab üheliste ja kümneliste asukohta kahekohalises arvus õpetaja abiga	Tunneb üheliste ja kümneliste asukohta kahekohalises arvus	Määrab üheliste ja kümneliste asukohta kahekohalises arvus iseseisvalt
Liidab ja lahutab täiskümneid 100 piires, teeb vigu	Liidab ja lahutab täiskümneid 100 piires, teeb üksikuid vigu	Liidab ja lahutab täiskümneid 100 piires veatult
Leiab õpetaja abiga võrdustes puuduva arvu proovimise teel	Leiab võrdustes puuduva arvu proovimise teel	Leiab iseseisvalt võrdustes puuduva arvu proovimise teel

Tekstülesanded ja mõõtmine

Lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid liitmisele ja lahutamisele 20-piires õpetaja abiga.	Lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid liitmisele ja lahutamisele 20-piires; püstitab ise küsimusi osalise tekstiga ülesannetes.	Lahendab iseseisvalt ühetehtelisi tekstülesandeid liitmisele ja lahutamisele 20-piires; püstitab ise küsimusi osalise tekstiga ülesannetes.

Kasutab mõõtmisel abi, kirjeldab mõõtühikute suurust endale tuttavate suuruste kaudu abiga.	Kasutab mõõtes õpituid mõõtühikute suurust endale tuttavate suuruste kaudu.	Kasutab mõõtes sobivaid mõõtühikuid, kirjeldab mõõtühikute suurust.

Geomeetrilised kujundid

Eristab lihtsamaid tasandilisi kujundeid.	Eristab ruutu, ristkülikut ja kolmnurka teistest kujunditest; näitab nende tippe, külgi ja nurki; eristab ringe teistest kujunditest.	Eristab ruutu, ristkülikut ja kolmnurka teistest kujunditest; näitab nende tippe, külgi ja nurki; eristab ringe teistest kujunditest; oskab neid sobivate abivahenditega joonestada, leiab ümbritsevast õpitud tasandilisi kujundeid
Eristab sirget kõverjoonest, joonestab ja mõõdab joonlaua abil sirglõiku õpetaja juhendamisel.	Eristab sirget kõverjoonest, joonestab ja mõõdab joonlaua abil sirglõiku enamasti iseseisvalt.	Eristab sirget kõverjoonest, joonestab ja mõõdab joonlaua abil sirglõiku iseseisvalt.
Eristab lihtsamaid ruumilisi kujundeid.	Eristab kuupi, risttahukat, kera ja püramiidi teistest ruumilistest kujunditest enamasti iseseisvalt.	Eristab kuupi, risttahukat, kera ja püramiidi teistest ruumilistest kujunditest, oskab leida ümbritsevast õpitud ruumilisi kujundeid.

Õppesisu ja –tegevused

- Geomeetrilised kujundid.
- Esemete ja kujundite rühmitamine, asukoha ja suuruse kirjeldamine ning võrdlemine.
- Arvud 1–10, nende tundmine, lugemine, kirjutamine, järjestamine ja võrdlemine.
- Arvud 10-20-ni, nende tundmine, lugemine, kirjutamine, järjestamine ja võrdlemine.
- Järgarvud.
- Paaris- ja paaritud arvud.

- Mõõtühikutega tutvumine (meeter, sentimeeter, gramm, kilogramm, liiter, minut, tund, ööpäev, nädal, kuu, aasta, rahaühikud).
- Ühetehtelised tekstülesanded 20 piires.
- Liitmine ja lahutamine 20 piires.
- Liitmise ja lahutamise vaheline seos.
- Täiskümnete liitmine ja lahutamine saja piires.
- Lihtsamad tähte sisaldavad võrdused.
- Kellaajad (täis-, veerand- ja pooltund ning kolmveerand).

2. klass

Matemaatikapädevus hõlmab 2. klassis analüüsimise ja tulemuste hindamise oskust tänu tekstülesannete lahendamisele. Kujundab sallivat suhtumist erinevate matemaatiliste võimetega õpilastesse.

Õpitulemused

Arvutamine ja tekstülesanded

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Oskab määrata arvu järke kahe- ja kolmekohalises arvus õpetaja abiga.	Oskab määrata arvu järke kahe- ja kolmekohalises arvus, oskab neid esitada järkarvu summana iseseisvalt.	Oskab määrata veatult järke kahe- ja kolmekohalises arvus, määrab nende arvu, esitab neid järkarvu summana.
Saab aru ja kasutab matemaatilisi mõisteid (*võrra, korda suurendada; võrra, korda vähendada)* õpetaja abiga.	Selgitab ja kasutab matemaatilisi mõisteid (*võrra,korda suurendadaa, võrra, korda vähendada*)	Selgitab ja kasutab veatult matemaatilisi mõisteid (*võrra, korda suurendada; võrra, korda vähendada).*
Oskab nimetada liitmistehte (*liidetav, summa*) ja lahutamistehte (*vähendatav, vähendaja, vahe)* liikmeid tööraamatu või õpetaja abiga.	Oskab nimetada liitmis- ja lahutamistehte liikmeid (*liidetav, summa, vähendatav, vähendaja, vahe)* avaldises.	Teab ja kasutab veatult liitmis- ja lahutamistehte liikmeid*(liidetav, summa, vähendatav, vähendaja, vahe)* avaldises.
Liidab ja lahutab 100 piires. Liidab ja lahutab täissadadega 1000 piires.	Liidab ja lahutab enamasti veatult 100 piires. Liidab ja lahutab täissadadega	Liidab ja lahutab veatult 100 piires. Liidab ja lahutab täissadadega

Kasutab arvutamisel abivahendeid.	1000 piires.	1000 piires.
Korrutab arve 1-10 kahe, kolme, nelja, viiega kasutades abivahendeid. Jagab arve, kontrollib jagamise õigsust korrutamise abil õpetaja juhendamisel.	Selgitab korrutamist liitmise abil. Korrutab arve 1-10 kahe, kolme, nelja, viiega. Jagab arve, kontrollib jagamise õigsust korrutamise abil .	Mõistab ja selgitab korrutamise olemust. Korrutab arve 1-10 kahe, kolme, nelja, viiega veatult. Mõistab ja selgitab korrutamise ja jagamise vahelist seost
Lahendab näidise järgi ja/või õpetaja abiga ühetehtelisi tekstülesandeid.	Analüüsib ja lahendab iseseisvalt eri tüüpi ühetehtelisi tekstülesandeid ning hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust; koostab ühetehtelisi tekstülesandeid.	Analüüsib ja lahendab iseseisvalt eri tüüpi ühetehtelisi tekstülesandeid ning hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust; koostab tekstülesandeid.

Teisendamine ja mõõtmine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Oskab teisendada lihtsamaid mõõtühikuid õpetaja abiga.	Oskab teisendada lihtsamaid mõõtühikuid.	Oskab teisendada õpitud mõõtühikuid ja leida nende vahelisi seoseid.

Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Tasapinnaliste geomeetriliste kujundite tundmine, mõõtmine ja joonestamine õpetaja abiga.	Tasapinnaliste geomeetriliste kujundite tundmine, mõõtmine ja joonestamine enamasti iseseisvalt.	Tasapinnaliste geomeetriliste kujundite tundmine, mõõtmine ja joonestamine iseseisvalt.
Tunneb ning leiab ruumilisi geomeetrilisi kujundeid õpetaja abiga.	Tunneb ruumilisi kujundeid. Oskab leida ümbritsevast ruumilisi kujundeid.	Tunneb ja kirjeldab ruumilisi kujundeid. Oskab leida ümbritsevast ruumilisi

		kujundeid.

Õppesisu ja –tegevused

- Arvud 0–1000, nende tundmine, lugemine, kirjutamine, järjestamine ja võrdlemine.
- Mõisted: üheline, kümneline, sajaline.
- Liitmis- ja lahutamistehte komponentide nimetused. Liitmine ja lahutamine peast 20 piires üleminekuga.
- Sirglõik, täisnurk, nelinurk, ruut, ristkülik, kolmnurk; nende tähistamine ning joonelementide pikkuste mõõtmine.
- Antud pikkusega lõigu joonestamine.
- Ring ja ringjoon, nende eristamine.
- Kuup, risttahukas, püramiid, silinder, koonus, kera.
- Geomeetrilised kujundid meie ümber.
- Arvutusülesanded meie igapäevaelus.
- Ühe- ja kahetehtelised tekstülesanded õpitud arvutusoskuste piires.
- Peast ühekohalise arvu liitmine ja lahutamine kahekohalise arvuga 100 piires.
- Kirjalik liitmine ja lahutamine 100 piires.
- Täiskümnete ja -sadade liitmine ja lahutamine 1000 piires.
- Mitme tehtega liitmis- ja lahutamisülesanded.
- Kellaaeg, kalender.
- Arvude 1-10 korrutamine ja jagamine 2, 3, 4 ja 5-ga.
- Korrutamise seos liitmisega. Korrutamise ja jagamise vaheline seos.
- Mõisted korda suurem ja korda vähem.
- Tähe arvväärtuse leidmine.
- Mõõtühikud (kilomeeter, detsimeeter, sentimeeter, kilogramm, gramm, liiter, tund, minut, sekund) ja nendevahelised seosed.

3. klass

Matemaatikapädevus 3. klassis kujundab tekstülesannete sisus eluliste andmetega ülesannete lahendamist. Ühele ülesandele erinevate lahenduste leidmine. Areneb paindlik mõtlemine ja ideede genereerimise oskus. Oskus teksti mõista tekstülesannete lahendamise kaudu: olulise eristamine ebaolulisest.

Õpitulemused

Õpitulemused
Arvutamine ja tekstülesanded

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Selgitab tehete järjekorra avaldises õpetaja abiga ja arvutab.	Määrab tehete järjekorra avaldises iseseisvalt ja arvutab.	Määrab tehete järjekorra avaldises ja arvutab veatult tulemuse.
Leiab avaldises tähe arvväärtuse proovimise või analoogia põhjal õpetaja abiga.	Leiab avaldises tähe arvväärtuse proovimise või analoogia põhjal iseseisvalt.	Leiab avaldises arvväärtuse isese isvalt.
Teab korratabelit, korrutab ja jagab peast korrutustabeli piires. Oskab korrutada ja jagada kahekohalist arvu õpetaja abiga.	Oskab korrutada ja jagada peast korrutustabeli piires. Oskab korrutada ja jagada kahekohalist arvu iseseisvalt üksikute vigadega.	Korrutab ja jagab peast korrutustabeli piires. Oskab korrutada ja jagada kahekohalist arvu ladusalt ja veatult.
Liidab ja lahutab kirjalikult üleminekuga 10 000 piires õpetaja abiga.	Oskab kirjalikult liita ja lahutada üleminekuga 10 000 piires. Võib esineda üksikuid vigu.	Oskab kirjalikult liita ja lahutada üleminekuga 10 000 piires veatult.
Lahendab ühetehtelisi ja lihtsamaid kahetehtelisi tekstülesandeid näidise järgi ja/või õpetaja abiga.	Koostab, analüüsib ja lahendab kahetehtelisi eri tüüpi tekstülesandeid iseseisvalt ning hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust. Esineb üksikuid arvutusvigu.	Koostab, analüüsib ja lahendab iseseisvalt eri tüüpi tekstülesandeid erineval viisil veatult ja hindab saadud tulemuse reaalsust.

Teisendamine ja mõõtmine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Oskab nimetada ja eristab pikkusühikuid, massiühikuid,	Oskab nimetada ja teisendada pikkusühikuid, massiühikuid	Oskab nimetada ja teisendada pikkusühikuid, massiühikuid

ajaühikuid. Arvutab lihtsamate nimega arvudega.	ja ajaühikuid, arvutab nimega arvudega.	ja ajaühikuid, arvutab nimega arvudega veatult.

Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine

Algtase	Kesktase	Kõrgtase
Arvutab ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu näidise järgi ja/või õpetaja abiga.	Arvutab ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu iseseisvalt valemite abil.	Arvutab ruudu, ristküliku, ja kolmnurga ümbermõõdu iseseisvalt küljepikkuste ja valemite abil.

Õppesisu ja -tegevused

- Arvud 0–10 000, nende esitus üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste summana.

Arvude võrdlemine ja järjestamine 10 000 piires.

- Peast kahekohaliste arvude liitmine ja lahutamine 100 piires.
- Kirjalik liitmine ja lahutamine 10 000 piires.
- Korrutustabel. Korrutamine ja jagamine peast 100 piires.
- Korrutamis- ja jagamistehte komponentide nimetused.
- Mõisted *korda suurem*, *korda väiksem*.
- Tähe arvväärtuse leidmine võrduses analoogia abil.
- Arvavaldis, tehete järjekord ja sulud.
- Summa korrutamine ja jagamine arvuga.
- Murrud 1/2, 1/3, 1/4, 1/5. Nende murdude põhjal arvust osa leidmine.
- Mõõtühikud millimeeter, tonn ja sajand. Mõõtühikud (pikkus-, massi-, mahu-, rahaühikud) ja nendevahelised seosed. Mõõtühikute teisendamine.
- Arvutusülesanded igapäevaelus.
- Ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete lahendamine. Ühetehteliste tekstülesannete koostamine.
- Murdjoon, hulknurk, ruut, ristkülik ja kolmnurk, nende elemendid.
- Murdjoone pikkuse ning ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu leidmine. Võrdkülgne kolmnurk, selle joonestamine sirkli ja joonlaua abil.
- Ring ja ringjoon, raadius ja keskpunkt. Etteantud raadiusega ringjoone joonestamine.
- Kuup, risttahukas, kera, silinder, koonus, kolm- ja nelinurkne püramiid. Nende põhilised elemendid (servad, tipud, tahud).
- Geomeetrilised kujundid igapäevaelus.

4. klass

Matemaatikapädevus kujundab 4. klassis vajaliku info otsimist, valmisolekut erinevatel viisidel (diagramm, valem, tabel) esitatud info mõistmiseks, seostamiseks ja edastamiseks; õpitu seostamist eluliste vajadustega ning arusaama kujundamist, et keerukaid ülesandeid on võimalik lahendada üksnes õpilase enda iseseisva mõtlemise teel.

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab näidete varal termineid *arv* ja *number*; kasutab neid ülesannetes;
- nimetab arvus järke, tunneb järguühikuid ja järkarve;
- kirjutab ja loeb arve 1 000 000 piires;
- kirjutab arvu järkarvude summana ja järguühikute kordsete summana;
- kirjutab arvu järkarvude summa või järguühikute kordsete summa järgi;
- võrdleb ja järjestab naturaalarve, nimetab arvule eelneva või järgneva arvu;
- kujutab arve arvkiirel;
- nimetab liitmise ja lahutamise tehte komponente (liidetav, summa, vähendatav, vähendaja, vahe);
- kirjutab liitmistehtele vastava lahutamistehte ja vastupidi;
- sõnastab ja esitab üldkujul liitmise omadusi (liidetavate vahetuvuse ja rühmitamise omadus) ja kasutab neid arvutamise hõlbustamiseks;
- sõnastab ja esitab üldkujul arvust summa ja vahe lahutamise ning arvule vahe liitmise omadusi ja kasutab neid arvutamisel;
- kujutab kahe arvu liitmist ja lahutamist arvkiirel;
- liidab ja lahutab peast kuni kolmekohalisi arve;
- liidab ja lahutab kirjalikult arve miljoni piires, selgitab oma tegevust;
- nimetab korrutamise tehte komponente (tegur, korrutis);
- esitab kahe arvu korrutise võrdsete liidetavate summana või selle summa korrutisena;
- kirjutab korrutamistehtele vastava jagamistehte ja vastupidi;
- sõnastab ja esitab üldkujul korrutamise omadusi: tegurite vahetuvus, tegurite rühmitamine, summa korrutamine arvuga;
- kasutab korrutamise omadusi arvutamise lihtsustamiseks;
- korrutab peast arve 100 piires;
- korrutab naturaalarvu 10, 100 ja 1000-ga;
- arvutab enam kui kahe arvu korrutist;

- korrutab kirjalikult kuni kahekohalisi naturaalarve ja kuni kolmekohalisi arve järkarvudega;
- tunneb tehete järjekorda sulgudeta ja ühe paari sulgudega arvavaldises;
- arvutab kahe- ja kolmetehteliste arvavaldiste väärtuse;
- nimetab jagamistehte komponente (jagatav, jagaja, jagatis);
- jagab peast arve korrutustabeli piires;
- kontrollib jagamistehte tulemust korrutamise abil;
- selgitab, mida tähendab "üks arv jagub teisega";
- jagab jäägiga ja selgitab selle jagamise tähendust;
- jagab nullidega lõppevaid arve peast 10, 100 ja 1000-ga;
- jagab nullidega lõppevaid arve järkarvudega;
- jagab summat arvuga;
- jagab kirjalikult arvu ühekohalise ja kahekohalise arvuga;
- liidab ja lahutab nulli, korrutab nulliga;
- selgitab, millega võrdub null jagatud arvuga ja nulliga jagamise tähendust;
- selgitab murru lugeja ja nimetaja tähendust;
- kujutab joonisel murdu osana tervikust;
- nimetab joonisel märgitud terviku osale vastava murru;
- arvutab osa (ühe kahendiku, kolmandiku jne) tervikust;
- leiab ühetehtelisest võrdusest tähe arvväärtuse proovimise või analoogia teel;
- koostab ise ühetehtelisi tekstülesandeid;
- hindab lihtsama kontekstiga ülesande lahendustulemuse reaalsust;
- loeb ja kirjutab enamkasutatavaid Rooma numbreid (kuni viiekümneni), selgitab arvu üleskirjutuse põhimõtet;
- nimetab pikkusühikuid mm, cm, dm, m, km, selgitab nende ühikute vahelisi seoseid;
- mõõdab igapäevaelus ettetulevaid pikkusi, kasutades sobivaid mõõtühikuid;
- toob näiteid erinevate pikkuste kohta, hindab pikkusi silma järgi;
- teisendab pikkusühikuid ühenimelisteks;
- selgitab arvu ruudu tähendust, arvutab naturaalarvu ruudu;
- teab peast arvude 0-10 ruutusid;
- kasutab arvu ruutu ruudu pindala arvutamisel;
- selgitab pindalaühikute mm^2, cm^2, dm^2, m^2, ha, km^2 tähendust;
- kasutab pindala arvutamisel sobivaid ühikuid;

- selgitab pindalaühikute vahelisi seoseid;
- nimetab massiühikuid g, kg, t, selgitab massiühikute vahelisi seoseid; kasutab massi arvutamisel sobivaid ühikuid;
- toob näiteid erinevate masside kohta, hindab massi ligikaudu;
- kirjeldab mahuühikut liiter, hindab keha mahtu ligikaudu;
- nimetab Eestis käibelolevaid rahaühikuid, selgitab rahaühikute vahelisi seoseid, kasutab arvutustes rahaühikuid;
- nimetab aja mõõtmise ühikuid tund, minut, sekund, ööpäev, nädal, kuu, aasta, sajand; teab nimetatud ajaühikute vahelisi seoseid;
- selgitab kiiruse mõistet ning kiiruse, teepikkuse ja aja vahelist seost;
- kasutab kiirusühikut km/h lihtsamates ülesannetes;
- loeb termomeetri skaalalt temperatuuri kraadides märgib etteantud temperatuuri skaalale;
- kasutab külmakraadide märkimisel negatiivseid arve;
- liidab ja lahutab nimega arve;
- korrutab nimega arvu ühekohalise arvuga;
- jagab nimega arve ühekohalise arvuga, kui kõik ühikud jaguvad antud arvuga;
- kasutab mõõtühikuid tekstülesannete lahendamisel;
- otsib iseseisvalt teabeallikatest näiteid erinevate suuruste (pikkus, pindala, mass, maht, aeg, temperatuur) kohta, esitab neid tabelis;
- leiab ümbritsevast ruumist kolmnurki, nelinurki, ristkülikuid ja ruute ning eristab neid;
- nimetab ja näitab kolmnurga külgi, tippe ja nurki;
- joonestab kolmnurka kolme külje järgi;
- arvutab kolmnurga ümbermõõtu nii külgede mõõtmise teel kui ka etteantud küljepikkuste korral;
- nimetab ja näitab ristküliku ja ruudu külgi, vastaskülgi, lähiskülgi, tippe ja nurki;
- joonestab ristküliku ja ruudu nurklaua abil;
- arvutab ristküliku ja ruudu ümbermõõdu;
- selgitab kolmnurga ja nelinurga ümbermõõdu tähendust ja näitab ümbermõõtu joonisel;
- selgitab ristküliku ja ruudu pindala tähendust joonise abil;
- teab peast ruudu ja ristküliku ümbermõõdu ning pindala valemeid;
- arvutab ristküliku ja ruudu pindala;
- kasutab ümbermõõdu ja pindala arvutamisel sobivaid mõõtühikuid;

- arvutab kolmnurkadest ja tuntud nelinurkadest koosneva liitkujundi ümbermõõtu ja pindala;
- lahendab vastavaid tekstülesandeid.

Õppesisu ja -tegevused

- Arvude lugemine ja kirjutamine.
- Arvude ehitus (järgud, järguühikud, järkarvud).
- Liitmise ja lahutamise omadused.
- Kirjalik liitmine ja lahutamine.
- Naturaalarvude korrutamine.
- Korrutamise omadused.
- Kirjalik korrutamine.
- Tehete järjekord.
- Naturaalarvude jagamine.
- Jäägiga jagamine.
- Kirjalik jagamine.
- Arv null tehetes.
- Murrud.
- Täht võrduses.
- Tekstülesanded.
- Rooma numbrid.
- Pikkusühikud.
- Naturaalarvu ruut.
- Pindalaühikud.
- Massiühikud.
- Mahuühikud.
- Rahaühikud.
- Ajaühikud.
- Kiirusühikud.
- Temperatuuri mõõtmine.
- Arvutamine nimega arvudega.
- Kolmnurk.
- Nelinurk, ristkülik ja ruut.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest ja kooli hindamisjuhendist. Hindamise eesmärk on eelkõige õpilase arengu toetamine. Hindamise vormidena kasutatakse kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist. Kujundav hindamine annab infot ülesannete üldise lahendamisoskuse ja matemaatilise mõtlemise ning õpilase suhtumise kohta matemaatikasse. Kujundav hindamine on mittenumbriline, kuid kontrolltöös lõpeb numbrilise hindega. Praktiliste tööde ja ülesannete puhul ei hinnata mitte ainult töö tulemust, vaid ka protsessi. Kirjalikke ülesandeid hinnates parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

Matemaatika õpitulemuste hindamisel pööratakse II kooliastmes tähelepanu teadmiste omandamisele, rakendamisele ja analüüsimisele:

- Faktide, protseduuride ja mõistete teadmine: meenutamine, äratundmine, informatsiooni leidmine, arvutamine, mõõtmine, klassifitseerimine/järjestamine.
- Teadmiste rakendamine: meetodite valimine, matemaatilise info eri viisidel esitamine, modelleerimine, rutiinsete ülesannete lahendamine.
- Arutlemine: põhjendamine, analüüs, süntees, üldistamine, tulemuste hindamine, mitterutiinsete ülesannete lahendamine.

Muusikaõpetuse ainekava 1.–4. klassis

Valdkonnapädevused

Muusika valdkond võimaldab kõiki üldpädevusi loomulikult lõimida igapäevasesse õppetöösse nii teooria kui ka praktika kaudu.

Väärtuspädevus – muusika rõhutab kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi identiteedi osana. Kõigis tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust.

Sotsiaalne pädevus – muusika uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, arutlused ja esitlused, ühismusitseerimine kujundavad koostöövalmidust ja üksteise toetamise väärtustamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet.

Enesemääratluspädevus – loovülesannetes saadav pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad õppida tundma oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset enesehinnangut.

Õpipädevus – muusikas kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide rakendamise kaudu, mis võimaldab õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes situatsioonides.

Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada ideede väljendamise ja esitlemise erinevaid võimalusi, leidlikult valides sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima, võtma vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Muusika on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning oma ajastu mõtteviisidega. Muusikaõpetuse ja teiste ainevaldkondade seostamiseks on palju võimalusi.

1. Väärtushoiakute kujundamine ja maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine. Paljudes ainetes tutvutakse erinevate kultuuridega ning toetatakse kultuurilise ja sotsiaalse identiteedi kujunemist (kunstid, eesti keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus). Muusikaõpetuse kaudu saab eriti hästi teadvustada kultuuridevahelist dialoogi ja loovust.

2. Kattuvate või lähedaste mõistete kasutamine (kompositsioon, struktuur, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jm): kunstid, keeled ja kirjandus, tehnoloogia, kehaline kasvatus.

3. Ainete sisust lähtuvate seoste esiletoomine:

- sotsiaalainetest lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega;

- emakeelest ja võõrkeeltest lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust; kirjandusest lähtudes vaadeldakse eri ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis;
- loodusainetest lähtudes teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi;
- matemaatikast lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid);
- käsitööst ja tehnoloogiast lähtudes arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist (loomise protsess, tehnoloogiad ja tehnikad);
- kehalisest kasvatusest lähtudes arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

Läbivad teemad

Muusikaõpetuses on võimalik kaasata kõiki läbivaid teemasid, kuigi mõnega on seotus tugevam.

Teemad „Väärtused ja kõlblus" ning „Kultuuriline identiteet" on muusikale eriomased. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka tänapäeva kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel ja muusikaüritustel.

Teemaga „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine" seondub elukutsetega.

Läbiv teema „Tehnoloogia ja innovatsioon" on seotud muusikale omaste praktiliste loovtegevustega, mille vältel kasutatakse erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas toimetuleva inimese kujunemist.

Eelnevaga haakub samuti läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus" lõimimine muusikaõppesse. Muusikas julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist. Muusikaaines teadvustatakse muusikategevuste emotsionaalselt tasakaalustavat mõju, neist võivad alguse saada elu jooksul püsivad harrastused. See lõimub nii elukestva õppe põhimõtte teadvustamise kui ka läbiva teemaga „Tervis ja ohutus". Muusikas kasutatakse paljusid

töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe. Jälgitakse enda tervise ja ohutuse nõudeid tööprotsessis, suurt tähelepanu pööratakse erinevatele keskkondadele ja nende teadlikule kasutamisele.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest ja kooli hindamisjuhendist. Hindamise eesmärk on eelkõige õpilase arengu toetamine. Hindamise vormidena kasutatakse kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist. Hinnatakse õpitulemuste saavutamist ja õpiprotsessis osalemist. Õpilase tööle antakse hinnanguid lähtuvalt tema arengust, kooliastme pädevustest ja õpioskuste kujunemisest, õpiprotsessis osalemisest ning õpitulemustest. Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid. Õpitulemusi hinnatakse I ja II kooliastmes mitteeristavalt, kus „A“ on „arvestatud“/ ja „MA“ on „mittearvestatud“.

1. klass

Aine õpetamise üldised eesmärgid:

- aktiivse musitseerimise kaudu muusika vastu huvi äratamine (liikumismängud, lihtsamad tantsud, mängulaulud);
- anda muusikalisi teadmisi ja oskusi;
- hääle kõlavuse, ilmekuse ning hääle individuaalsete omaduste arendamine;
- rütmitunde arendamine;
- muusika kuulamise oskuse arendamine;
- õpilaste tutvustamine muusika esitamise võimalustega.

Õpitulemused

- kõlav ja vaba toon laulmisel; õige hingamine, kehahoid;
- selge diktsioon;
- ilmekas laulmine (<, >)
- eristab kõrgeid ja madalaid helisid;
- tunneb astmeid SO-MI-RA;
- oskab reastada kõrguse järgi astmeid SO-MI-RA, teab nende kohta heliastmikus;
- oskab iseloomustada kuulatud muusikat;
- oskab õpitud rütmivorme lugeda, plaksutada, koputada ja koostada kaasõpilastele lihtsaid ülesandeid;
- oskab musitseerida lihtsamatel rütmipillidel;

- oskab kirjeldada ja laulda õpitud ilmekusmärkide järgi.

Õppesisu ja -tegevused

Laulmine ja hääle arendamine:

- õige laululise hingamise arendamine kõlalise puhtuse, selge diktsiooni ning ilmekuse saavutamiseks;
- eakohased lastelaulud, eesti ja teiste rahvaste mängulaulud, kaanonid.

Muusikalised teadmised ja oskused:

- meetrum ja rütm;
- mõisted – taktimõõt, taktijoon, takt;
- rütmilised kaasmängud;
- improvisatsioon;
- ilmekuse märgid – valjult, vaikselt, < – valjenedes, > – vaibudes.

Meloodia:

- meloodia liikumise suuna jälgimine;
- kõrgete ja madalate helide eristamine;
- astmed SO-MI-RA;
- algteadmised noodikirjast;
- muusika kuulamine.

Rütmipillid:

- lihtsate rütmipillide valmistamine;
- rütmipillide kasutamine kaasmängudeks, improviseerimiseks;
- õiged pillimänguvõtted.

Lõiming

- Kunstiõpetus – värvide paberilepanek, kuulates erinevaid muusikapalu (heledad ja tumedad toonid).
- Loodusõpetus – täis- ja poolpööre tantsudes; nädalapäevade ja kuude laulud, laulumängud.
- Matemaatika – laulud arvudest; liikumismängud arvuliste ja geomeetriliste kujundite moodustamiseks (ruut, ring, kolmnurk jne.); rütmiline liikumine.
- Kehaline kasvatus – ilus rüht muusikarütmis kõndimisel; muusikalised mängud; kõnniharjutused; rütmiline liikumine.

- Emakeel – tähestiku laulud ja mängud; kuulamisoskus; jutustamisoskuse arendamine läbi muusikapala (laulu) karakteri; hääletugevuse, intonatsiooni muutmise oskus; ilmekus; rahvalaul, folkloorne lastelaul, folkloorsed laulumängud.
- Käeline tegevus – lihtsate rütmipillide valmistamine.

2. klass

Aine õpetamise üldised eesmärgid:

- anda muusikalisi teadmisi ja oskusi;
- hääle kõlavuse, ilmekuse ning hääle individuaalsete omaduste arendamine (mudilas- ja poistekoor, töö ansamblite ja solistidega);
- rütmitunde arendamine;
- muusika kuulamise oskuse arendamine;
- õpilaste tutvustamine muusika esitamise võimalustega;
- tutvumine erinevate rütmi- ja meloodiapillidega.

Õpitulemused

- pingevaba tooniga, forsseerimata, kõlavalt laulmine;
- tunneb 2-, ja 3-osalist taktimõõtu nii kuulmise kui noodi järgi;
- tunneb astmeid SO-MI-RA-JO-LE;
- oskab reastada kõrguse järgi astmeid SO-MI-RA-JO-LE, teab nende kohta heliastmikus;
- oskab lugeda ja laulda lihtsaid harjutusi käemärkide, astmenimede järgi;
- tunneb õpitud rütmivorme, oskab neid lugeda, plaksutada, koputada ja koostada kaasõpilastele lihtsaid ülesandeid;
- oskab kasutada kehapilli;
- tunneb ilmekusmärke ja teab nende tähendust (*p*, *f*, >, <);
- oskab laulu kirjeldada õpitud ilmekusmärkide järgi;
- musitseerib lihtsamatel rütmipillidel;
- oskab iseloomustada kuulatud muusikat;
- oskab kasutada ja lahti seletada mõisteid: noodijoonestik, taktimõõt, taktijoon, takt, lõpujoon, kordusmärgid;
- oskab etteantud taktimõõdus koostada rütmiharjutusi;
- oskab õpitud astmeid paigutada noodijoonestikule etteantud JO-võtme järgi.

Õppesisu ja –tegevused

- Laulmine ja hääle arendamine:

- õige laululise hingamise arendamine kõlalise puhtuse, selge diktsiooni ning ilmekuse saavutamiseks.
- eakohased lastelaulud, eesti ja teiste rahvaste mängulaulud, kaanonid.

Muusikalised teadmised ja oskused:

- meetrum ja rütm;
- mõisted – taktimõõt, taktijoon, takt, lõpujoon;
- rütmilised kaasmängud;
- improvisatsioon;
- Ilmekusmärgid;
- 2- ja 3-osaline taktimõõt;
- noodijoonestik;
- kordusmärgid;
- JO-võti;
- 2-häälsus rütmis.

Meloodia:

- meloodia liikumise suuna jälgimine;
- kõrgete ja madalate helide eristamine;
- astmed SO-MI-RA-JO-LE;
- algteadmised noodikirjast;
- muusika kuulamine.

Rütmipillid:

- lihtsate rütmipillide valmistamine;
- rütmipillide kasutamine kaasmängudeks, improviseerimiseks;
- õiged pillimänguvõtted.

Lõiming

- Kunstiõpetus – värvide paberilepanek, kuulates erinevaid muusikapalu (heledad ja tumedad toonid, erinev meeleolu).
- Loodusõpetus – laulud kodust; nädalapäevade ja kuude laulud, laulumängud.
- Matemaatika – laulud arvudest; liikumismängud arvuliste gruppide moodustamiseks; rütmiline liikumine.
- Kehaline kasvatus – ilus rüht muusikarütmis kõndimisel; muusikalised mängud; kõnniharjutused; rütmiline liikumine.

- Emakeel – kuulamisoskus; jutustamisoskuse arendamine läbi muusikapala (laulu) karakteri; hääletugevuse, intonatsiooni muutmise oskus; ilmekus; rahvalaul, folkloorne lastelaul, folkloorsed laulumängud, laulude dramatiseerimine, laulusõnade loomine.
- Käeline tegevus – lihtsate rütmipillide ja lauludele dekoratsioonide valmistamine.

3. klass

Aine õpetamise üldised eesmärgid:

- anda muusikalisi teadmisi ja oskusi;
- hääle kõlavuse, ilmekuse ning hääle individuaalsete omaduste arendamine;
- rütmitunde arendamine;
- muusika kuulamise oskuse arendamine;
- õpilaste tutvustamine muusika esitamise võimalustega;
- laulmisel pöörata tähelepanu *a capella* ühislaulmisele, peale ühehäälse laulmise lauldakse kaanoneid.

Õpitulemused

- laulab pingevabalt, õige kehahoiuga, kõlavalt;
- mänguoskuse omandamine keha-, rütmi- ja plaatpillidel, plokkflöödil või 6-keelsel väikekandlel;
- tunneb 2-, 3-, 4-osalist taktimõõtu; oskab lahendada rütmiülesandeid neis taktimõõtudes nii koputades, plaksutades kui ka kirjalikult;
- tunneb kõiki õpitud rütmivorme ja oskab neid lugeda ning lihtsaid ülesandeid koostada;
- oskab koostada rütmiharjutusi etteantud taktimõõdus;
- oskab lugeda lihtsaid harjutusi astmenimede järgi;
- orienteerub relatiivse helirea astmetes (JO-LE-MI-NA-SO-RA-DI-JO`-DI, -RA, -SO);
- oskab õpitud astmeid paigutada noodijoonestikule etteantud JO-võtme järgi;
- tunneb duuri ja molli heliastmikku;
- teab dünaamika märke: *p*, *f*, *mf*, *mp,* <, >;
- oskab laulu kirjeldada õpitud ilmekusmärkide järgi (*piano – p*, *forte – f*, < – valjenedes, > – vaibudes);
- tunneb muusikažanre: marss, valss, polka; oskab neid iseloomustada;
- oskab lahti seletada mõisteid: marss, polka, valss.

Õppesisu- ja tegevused

Laulmine ja hääle arendamine:

- õige laululise hingamise arendamine kõlalise puhtuse, selge diktsiooni ning ilmekuse saavutamiseks;
- eakohased lastelaulud, eesti ja teiste rahvaste mängulaulud, kaanonid;
- ühehäälne laulmine, kaanonid. Eesti ja teiste rahvaste laulud.

Muusikalised teadmised ja oskused:

- meetrum ja rütm;
- mõisted – taktimõõt, taktijoon, takt, lõpujoon; rõhuline ja rõhuta pulsilöök, polka, valss, marss, bass, sopran, alt, tenor, duur-moll heliastmik;
- rütmilised kaasmängud;
- improvisatsioon;
- ilmekusemärgid;
- 2- ja 3-osaline taktimõõt;
- noodijoonestik;
- kordusmärgid;
- JO-võti;
- 2-häälsus rütmis.

Meloodia:

- meloodia liikumise suuna jälgimine ühehäälsetes lauludes;
- astmed SO-MI-RA-JO-LE-JO`-NA-DI-DI-RA-SO.

Muusika kuulamine:

- erinevad žanrid muusikas;
- erineva karakteriga muusikapalad;
- erinevaid hääleliike illustreerivad muusikapalad.

Rütmipillid:

- lihtsate rütmipillide valmistamine;
- rütmipillide kasutamine kaasmängudeks, improviseerimiseks;
- õiged pillimänguvõtted.

Lõiming

- Kunstiõpetus – värvi ja meloodia seos, kuulates erinevaid muusikapalu (heledad ja tumedad toonid, erinev meeleolu).
- Loodusõpetus – laulud kodust, Otepääst; kodukohast sirgunud muusikuid, laulumängud; teiste rahvaste laulumängud, kombed.

- Matemaatika – laulud arvudest; liikumismängud arvuliste gruppide moodustamiseks; rütmiline liikumine.
- Kehaline kasvatus – ilus rüht muusikarütmis kõndimisel; muusikalised mängud; kõnniharjutused; rütmiline liikumine.
- Emakeel – kuulamisoskus; jutustamisoskuse arendamine läbi muusikapala (laulu) karakteri; hääletugevuse, intonatsiooni muutmise oskus; ilmekus; rahvalaul, folkloorne lastelaul, folkloorsed laulumängud, teiste maade rahvalaulud.
- Võõrkeel – lihtsate võõrkeelsete laulude õppimine tunnis.

4. klass

Aine õpetamise üldised eesmärgid:

- anda muusikalisi teadmisi ja oskusi;
- hääle kõlavuse, ilmekuse ning hääle individuaalsete omaduste arendamine;
- rütmitunde arendamine;
- muusika kuulamise oskuse arendamine;
- õpilaste tutvustamine muusika esitamise võimalustega.

Õpitulemused

- laulab pingevabalt, selge diktsiooniga;
- tunneb rütmivorme ja oskab neid lugeda ja lihtsaid ülesandeid koostada;
- tunneb pille ja pilliliike;
- mänguoskuse omandamine keha-, rütmi- ja plaatpillidel, plokkflöödil või 6-keelsel väikekandlel;
- orienteerub relatiivses heliastmikus ja oskab laulda lihtsaid harjutusi JO-võtmes;
- oskab õpitud astmeid paigutada noodijoonestikule etteantud JO-võtme järgi,
- oskab lugeda ja ise koostada lihtsaid harjutusi astmenimede järgi;
- tunneb duuri ja molli heliastmikku ja kolmkõla;
- teab dünaamika märke: *p*, *f*, *mf*, *mp,* <, >;
- oskab laulu kirjeldada õpitud ilmekusmärkide järgi;
- teab ja oskab iseloomustada hääleliike: bass, sopran, alt, tenor;
- oskab lahti seletada mõisteid: sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass.

Õppesisu ja -tegevused

Laulmine ja hääle arendamine:

- õige laululise hingamise arendamine kõlalise puhtuse, selge diktsiooni ning ilmekuse saavutamiseks;
- eakohased lastelaulud, eesti ja teiste rahvaste mängulaulud, kaanonid;
- kahehäälne laulmine.

Muusikalised teadmised ja oskused:

- meetrum ja rütm;
- mõisted – taktimõõt, taktijoon, takt, lõpujoon, rõhuline ja rõhuta pulsilöök, polka, valss, marss, bass, sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, duuri-molli heliastmik, duuri-molli kolmkõla;
- rütmilised kaasmängud;
- improvisatsioon;
- ilmekusmärgid;
- 2-, 3- ja 4-osaline taktimõõt;
- noodijoonestik;
- kordusmärgid;
- JO-võti;
- 2-häälsus rütmis ja laulus;
- vormiõpetus (2-3 osaline lihtvorm)**.**

Meloodia:

- meloodia liikumise suuna jälgimine ühe- ja kahehäälsetes lauludes;
- astmed SO-MI-RA-JO-LE-JO`-NA-DI-DI-RA-SO.

Muusika kuulamine:

- erinevad žanrid muusikas;
- erineva karakteriga muusikapalad;
- erinevaid hääleliike illustreerivad muusikapalad;
- erinevaid pilliliike illustreerivad muusikapalad;
- erineva vormiga muusikapalad.

Lõiming

- Kunstiõpetus – värvid muusikas.
- Loodusõpetus – laulud kodust.
- Kehaline kasvatus – ilus rüht muusikarütmis kõndimisel; muusikalised mängud; kõnniharjutused; rütmiline liikumine.

- Eesti keel – eesti muusika, eestluse teema muusikas, teiste rahvaste- ja rahvuste muusika, dramatiseeringud, meloodiale sõnade tegemine, kuulamisoskus; jutustamisoskuse arendamine läbi muusikapala (laulu) karakteri; hääletugevuse, intonatsiooni muutmise oskus; ilmekus; rahvalaul, folkloorne laul, folkloorsed laulumängud.
- Võõrkeel – lihtsate võõrkeelsete laulude õppimine.

Kunstiõpetuse ainekava 1.–4. klassis

Valdkonnapädevused

Kunstipädevus seostub kultuurilise teadlikkusega, hõlmates põhiteadmisi Eesti kultuurisaavutustest ning maailma kultuurilise mitmekesisuse mõistmist. Kunstipädevus hõlmab oskust väljendada enda ideid mitmekesiste kunstiliste vahenditega ning väärtustada loomingulisi saavutusi visuaalsetes kunstides ja muusikas. Kunstipädevusse kuulub eneseväljendusoskus, isikupära teadvustamine, oskus uurida varasema kultuuripärandi varasalvi ning valmisolek leida uusi lahendusi muutuvates oludes. Viiakse läbi projektinädalaid ja lõimingutunde, kus saab süvendatult teadmisi ja praktilisi kogemusi kunsti- ja loomingu valdkonnas.

Kunstiainete nädalatundide jaotumine kooliastmeti

I kooliaste – 4,5 nädalatundi;

II kooliaste – 3 nädalatundi.

Ainevaldkonna kirjeldus

Kunstide valdkonna aineid ühendab tähelepanu pööramine loovuse ja eneseväljendusoskuse arenemisele ning tervikliku maailmapildi kujunemisele. Kunstidega tegelemise kaudu saadakse teadmisi erinevate väljendusvahendite ja kultuuride kohta, õpitakse tundma ennast ning mõtestatakse kunstide rolli ühiskonnas.

Loomise, esitamise, teoste analüüsimise kaudu õpitakse tundma traditsioonilisi ning nüüdisaegseid kunste, nende sisu, vorme ja tähendusi, kujundatakse mõistmist ning kriitikameelt. Oluline on mõtlemise paindlikkus ning avatus kultuurilistele ja individuaalsetele erinevustele, mis toetavad toimetulekut kiiresti muutuvas mitmekultuurilises maailmas.

Praktiline kunstidega tegelemine arendab tundemaailma, intuitiivset ja loovat mõtlemist. Kunstidel on oluline osa igapäevaelu rikastava ning emotsionaalselt tasakaalustava harrastusena. Kunstitegevused tasakaalustavad teiste ainete valdavalt verbaalset ning analüütilist mõtlemist, lisades kujundliku, sünteesiva ja intuitiivse poole. Selle tulemus on terviklik mõtlemine, mis võimaldab loovalt läheneda probleemidele, väärtustab erinevaid lahendusi ja lahendite mitmetahulisust. Kunstidega tegelemine avaldab positiivset mõju kõikide ainete õppimisele.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Kunstide valdkond võimaldab kõiki üldpädevusi loomulikult lõimida igapäevasesse õppetöösse nii teooria kui ka praktika kaudu.

Väärtuspädevus – kõigis tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Käsitletavate teemade, analüüsitavate kunstiteoste ja -sündmuste kaudu

toetatakse eetiliste ja esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama kunste eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist erinevatesse infokanalitesse.

Sotsiaalne pädevus – kunstiainete praktilised rühmatööd, arutlused ja esitlused, ühistes kunstiprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ja üksteise toetamise väärtustamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutledes harjutatakse oma seisukohtade kaitsmist ning teiste arvamustest lugupidamist. Kunstiained teadvustavad inimese kui kujundaja ja kasutaja mõju, juhtides teadlikult ning jätkusuutlikult tegutsema nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Enesemääratluspädevus – loovülesannetes saadav pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad õppida tundma oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset enesehinnangut. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine (vaadeldavad kultuurinähtused, kunstiteoste ja muusikapalade ainestik ning sõnumid jne) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti.

Õpipädevus – kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide rakendamise kaudu, mis võimaldab õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Kunstides saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus – kunstiainetes on tähtsal kohal rääkimine. Oma tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskuse kujunemist ning ainealase oskussõnavara kasutamist.

Matemaatikapädevus – arengut toetavad kunstides rakendatavad ülesanded, kus tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahendusteede üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi, võrrelda ja liigitada erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutada sümboleid.

Ettevõtlikkuspädevus – kujunemist toetavad kunstides üksi- ja rühmatöö ning õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaelu nähtustega. Kunstide valdkonnas on iseloomulik uuenduslike ja loovate lahenduste väärtustamine. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada ideede väljendamise ja esitlemise erinevaid võimalusi, leidlikult valides sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima, võtma vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsetega.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Nüüdisaegsele kultuurile on olemuslik interdistsiplinaarsus. Kunstid on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning oma ajastu mõtteviisidega. Inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm on oma erinevates avaldumisvormides kunstide aines, seega teiste ainevaldkondadega suhestumine on kunstide loomulik osa.

Kunstiainete ja teiste ainevaldkondade seostamiseks on palju võimalusi.

Väärtushoiakute kujundamine ja maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine: paljudes ainetes tutvutakse erinevate kultuuridega ning toetatakse kultuurilise ja sotsiaalse identiteedi kujunemist (kunstid, eesti keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus). Kunstide kaudu saab eriti hästi teadvustada kultuuridevahelist dialoogi ja loovust nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana.

Kattuvate või lähedaste mõistete kasutamine (kompositsioon, struktuur, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jm): kunstid, keeled ja kirjandus, tehnoloogia, kehaline kasvatus.

Ainete sisust lähtuvate seoste esiletoomine:

- sotsiaalainetest lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega;
- emakeelest ja võõrkeeltest lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust; kirjandusest lähtudes vaadeldakse eri ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis;
- loodusainetest lähtudes teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi;
- matemaatikast lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid);
- käsitööst ja tehnoloogiast lähtudes arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist (loomise protsess, tehnoloogiad ja tehnikad);
- kehalisest kasvatusest lähtudes arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

Ainevaldkondade piire ületavad ka õppeprojektid.

Läbivad teemad

Kunstiainetes on võimalik kaasata kõiki läbivaid teemasid, kuigi mõnega on seotus tugevam.

Teemad „Väärtused ja kõlblus“ ning „Kultuuriline identiteet“ on kunstiainetele eriomased. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka tänapäeva kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusikaüritustel ja õpilastööde näitustel.

Teemaga „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ seondub kunstides oma võimete ja huvide teadvustamine, nii ainespetsiifiliste kui ka üldisemate mõtlemis- ja tegutsemisstrateegiate, sh õpioskuste omandamine. Tutvutakse kunstide mitmekülgsete väljunditega igapäevaelus ning kunstidega seotud elukutsetega.

Läbiv teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ on seotud kunstidele omaste praktiliste loovtegevustega, mille vältel kasutatakse erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas toimetuleva inimese kujunemist.

Eelnevaga haakub samuti läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus” lõimimine kunstide õppesse. Kunstides julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist.

Kunstiainetes teadvustatakse kunstitegevuste emotsionaalselt tasakaalustavat mõju, neist võivad alguse saada elu jooksul püsivad harrastused. See lõimub nii elukestva õppe põhimõtte teadvustamise kui ka läbiva teemaga „Tervis ja ohutus“. Kunstides kasutatakse paljusid materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Jälgitakse enda tervise ja ohutuse nõudeid tööprotsessis, suurt tähelepanu pööratakse erinevatele keskkondadele ja nende teadlikule kasutamisele. Kunstide eriline panus teemade „Keskkonna ja jätkusuutlik areng“ ning „Teabekeskkond“ käsitlemisel on valdkondliku vaatenurga lisamine. See hõlmab mitmekülgseid oskusi nagu informatsiooni leidmine muusika ja kunsti kohta, helilise ja visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ja heliline kujundamine.

Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse küsimustega.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest ja kooli hindamisjuhendist. Hindamise eesmärk on eelkõige õpilase arengu toetamine. Hindamise vormidena kasutatakse kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist. Hinnatakse õpitulemuste saavutamist ja õpiprotsessis osalemist. Õpitulemusi hinnatakse mitteeristavalt, kus „A“ on „arvestatud“/ ja „MA“ on „mittearvestatud“.
Kunstiõpetuses on loomisprotsessis osalemine tähtsam kui lapse töö lõpptulemus. Hindamisel tuleb arvestada lapse loomupäraseid eeldusi ja innukust loomeprotsessis.
Hindamisel arvestatakse:

- õpilase loovust ja ideed;
- erinevate kunstitehnikate kasutamisoskust;
- värvide koosmõju ja kompositsiooni;
- materjalide keskkonda säästvat kasutamist;
- tööde oskuslikku viimistlemist, esitlemist;
- arvuti kasutamist loomisprotsessis.

Esimeses kooliastmes hinnatakse kunstiõpetust ja tehnoloogiaõpetust (KTÕ) lõimitult. Teises kooliastmes hinnatakse kunsti- ja tehnoloogiaõpetust eraldi ainetena.

1. klass

Õpetuse eesmärgid:

- omandada vajalikud oskused igapäevaeluks;
- kogeda eneseteostuse võimalusi käelise tegevuse kaudu, arendada loovust, esteetilist maitset;
- õppida tundma ja valima sobivaid töövõtteid, olema säästlik;
- arendada vastutustunnet, täpsust, püsivust, töökultuuri.

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab käsitseda materjale, vahendeid, tehnikaid loomingulises eneseväljenduseks;
- oskab kujutada figuure liikumisasendis;
- hoida korras oma õppevahendid ja töökohta.

Õppesisu:

- loomade, inimese figuuride vaatlus, voolimine, joonistamine;
- joonistamine ja maalimine pintsli ja kattevärvidega (guašš), pliiatsite ja kriitidega;
- küllastuspõhitoonid ja nende segamine.

Hindamisel arvestatakse:

- loomisprotsessis osalemist;
- lapse loomupäraseid eeldusi;
- eneseteenindust töö käigus.

2. klass

Õpetuse eesmärgid:

- loomingulise algatusvõime arendamine;
- igapäevaeluks vajalike oskuste omandamine;
- esteetilise maitse arendamine.

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab käsitseda töömaterjale, vahendeid, tehnikaid;
- oskab kujutada liikumisasendis figuure;
- oskab teha kollaaže.

Õppesisu:

- joonistamine ja maalimine pintsli ja kattevärvidega, pliiatsi ja kriitidega;
- soojad ja külmad, heledad ja tumedad toonid;
- kollaaž (värviline paber, makulatuur);
- rõhuasetus teatavatele elementidele pildil (suurem kuju, värvilt eredam).

Hindamisel arvestatakse:

- loomeprotsessis osalemist;
- lapse loomupäraseid eeldusi;
- esitatud nõuete täitmist töös.

3. klass

Õpetuse eesmärgid:

- arendada kujutlusvõimet;
- omandada loovtegevuse kogemusi, arendada loovust;
- arendada vaatlusoskust.

Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest ning katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi;

- tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega; kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi;
- leiab kujutatava kõige iseloomulikumad jooned, valib sobiva kujutusviisi olulisema esiletoomiseks, paneb tähele värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni;
- kasutab erinevaid joonistamise, maalimise, pildistamise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid;
- tunneb lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte, käib kunstimuuseumides ja näitustel ning arutleb kunsti üle, kasutades õpitud ainemõisteid;
- seostab vormi otstarbega ning väärtustab keskkonnateadlikke kasutamise ja loomise põhimõtteid;
- kirjeldab visuaalse kultuuri näiteid, tuleb toime nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuuri- ja õppekeskkondades ning teadvustab meedia võimalusi ja ohtusid.

Õppesisu:

- graafiline punkt ja joon viltpliiatsiga;
- graafilised kordustehnikad (templitrükk, naturaaltrükk, papitrükk);
- meeleolu väljendamine abstraktsete värvilaikudena;
- värvusõpetus;
- illustratsioon;
- portree, inimese kujutamine;
- maastiku, linnapildi kujutamine;
- koomiks;
- kodu, pere kujutamine.

Hindamisel arvestatakse:

- loomeprotsessis osalemist;
- erinevate tehnikate ja töövõtete kasutamist töös;
- värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni;
- keskkonda säästva töö väärtustamist;
- arvuti kasutamist loomisprotsessis.

4. klass

Õpetuse eesmärgid:

- arendada loovat mõtlemist, loovust;
- arendada vaatlusoskust;
- arendada kriitikameelt;

- olla keskkonnasäästlik.

Õpitulemused

Õpilane:

- väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab;
- kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal;
- rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon jne);
- märkab erinevaid vorme;
- peab silmas eesmärgipärasust, uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust;
- mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust;
- leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest;
- tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades.

Õppesisu:

- rühma- ja individuaalsete tööde loomine, koostöö ühise tulemuse nimel;
- visandamine ja kavandamine. Kujutamine. Oma teoste esitlemine, valikute põhjendamine;
- ruumiliste kompositsioonide, mudelite või makettide valmistamine;
- kunstitehnikate loov kasutamine. Digitaalsete tehnikatega tutvumine;
- kunstiteoste üle arutlemine;
- filmide, arvutimängude, koomiksite ja reklaamide pildikeele uurimine ja võrdlemine;
- muuseumide, kunstiürituste, nüüdiskunsti näituste külastamine.

Tehnoloogiaõpetuse ainekava 1.–4. klassis

Tehnoloogiapädevus tähendab suutlikkust tehnoloogiamaailmas toime tulla ning mõista, kasutada ja hinnata tehnoloogiat; lahendada probleeme, lõimides mõttetööd käelise tegevusega; valida ja ohutult kasutada erinevaid materjale ning töövahendeid; viia eesmärgipäraselt ellu ideid; tulla toime majapidamistöödega ja toituda tervislikult.

Ainevaldkonna õppeained

Tehnoloogia valdkonna õppeained on tööõpetus, tehnoloogiaõpetus ning käsitöö ja kodundus. I kooliastme tööõpetus käsitleb käsitöö, kodunduse ja tehnoloogiaõpetuse algtõdesid. Alates II kooliastmest moodustab kool õpperühmad, mille õppeaineks on kas käsitöö ja kodundus või tehnoloogiaõpetus.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Väärtuspädevus – loovust arendavad tegevused õpetavad arvestama arvamuste ja ideede paljusust. Ühised arutelud ning töö ja selle tulemuse analüüsimine aitavad õpilasel kujundada ja põhjendada oma arvamusi, tunda töörõõmu ning vastutust alustatu lõpule viia.

Õpipädevus – õpitakse tööd korraldama alates materjalide ja töötlemisviisi valikust ning lõpetades töö tegemise ja tulemuse analüüsiga.

Suhtlemispädevus – ühised ülesanded võimaldavad õppida teisi arvestama, vajaduse korral teisi aidata ning kogeda koos töötamise eeliseid. Õpilasi suunatakse analüüsima oma käitumist ning selle mõju kaaslastele ja tööle.

Ettevõtlikkuspädevus – tehnoloogia valdkonna ainetes on olulisel kohal avatus loomingulistele ideedele ja originaalsetele vaatenurkadele. Tööd valmistades läbitakse idee leidmisest kuni valmis tulemuseni.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Tehnoloogia ainevaldkond toetub teistes õppeainetes omandatud teadmistele, pakkudes võimalusi jõuda praktilistes tegevustes äratundmiseni, et teadmised on omavahel seotud ning rakendatavad praktilises elus.

Suhtluspädevus (sh võõrkeeltepädevus) – teavet kogudes areneb õpilase funktsionaalne kirjaoskus ning täieneb tema tehnoloogiasõnavara. Oma tööd esitledes ja valikuid põhjendades saadakse esinemiskogemusi ning areneb väljendusoskus.

Matemaatikapädevus – tehnoloogiaainetes kasutab õpilane oma töös loogilist mõtlemist ning matemaatilisi teadmisi.

Loodusteaduslik pädevus – töötamine erinevate looduslike ja tehismaterjalidega eeldab tutvumist nende materjalide omadustega. Tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses puutub õpilane otseselt kokku mitmete keemiliste ja füüsikaliste protsessidega.

Sotsiaalne pädevus – ühiselt töötades õpitakse teisi arvestama, käitumisreegleid järgima ning oma arvamusi kaitsma.

Kunstipädevus – erinevate esemete disainimine ning valmistamine pakub õpilastele loomingulise eneseväljenduse võimalusi.

Tervise ja kehakultuuri pädevus – praktilistes ülesannetes kinnistub terviseteadlik käitumine.

Läbivad teemad

Tehnoloogia ainevaldkond seostub kõigi läbivate teemadega.

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ – tutvumine tehnoloogia arengu ja inimese rolli muutumisega tööprotsessis aitab tunnetada pideva õppimise vajadust.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“ – tähtis on toodet valmistades kasutada säästlikult nii looduslikke kui ka tehismaterjale. Tähelepanu pööratakse keskkonnasäästlike tarbimisharjumuste kujundamisele ja kujunemisele.

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ – oma ideede realiseerimise ja töö korraldamise oskus on üks valdkonna õppeainete põhilisi eesmärke, mis annab õpilastele võimaluse oma võimeid proovida.

„Kultuuriline identiteet“ – tutvumine esemelise kultuuri, kommete ja toitumistavadega võimaldab näha kultuuride erinevust maailma eri paigus ning teadvustada oma kohta mitmekultuurilises maailmas.

„Teabekeskkond“ – oma tööd kavandades õpitakse infot kogudes kasutama erinevaid teabekanaleid ning hindama kogutud info usaldusväärsust.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“ – arutletakse arvuti kasutamise võimaluste üle oma tööde kavandamisel ja esitlemisel.

„Tervis ja ohutus“ – erinevate tööliikide puhul on vaja tutvuda tööohutusega ning arvestada ohutusnõudeid. Tutvumine erinevate looduslike ja sünteetiliste materjalidega ning nende omadustega aitab teha esemelises keskkonnas tervisest lähtuvaid valikuid.

„Väärtused ja kõlblus“ – tehnoloogiaainetes kujuneb väärtustav suhtumine töösse ning töö tegijasse. Rühmas töötamine annab väärtuslikke kogemusi üksteise arvestamisel.

Hindamine

Hinnatakse õpitulemuste saavutamist ja õpiprotsessis osalemist. Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid. Hinnates arvestatakse õpilase loovust ülesannet lahendades, töö kulgu ja saavutatud õpitulemusi. Lisaks võetakse hindamisel arvesse õpilase arengut, püüdlikkust, töökultuuri ja abivalmidust teiste õpilaste suhtes.

Õppeülesande lahendamisel hinnatakse:

- kavandamist ja planeerimist (originaalsust, iseseisvust, oskust põhjendada tehtud otsuseid/valikuid);
- valmistamist (materjalide ja töövahendite kasutamise oskust, omandatud teadmiste rakendamist praktikas, tööohutusnõuete ja hügieenireeglite järgimist, iseseisvust, koostööoskust);
- töö tulemust (kavandatu õnnestumist, viimistlust ja kvaliteeti, töö õigeaegset valmimist, esitlemise oskust);
- õpilase arengut, püüdlikkust ning kodukorra täitmist.

Lähtuvalt meie kooli õppekavast õpetatakse tehnoloogia- ja kunstiõpetust lõimitult. 4. klassis hinnatakse käsitööd ja kodundust või tehnoloogiaõpetust eraldi hindega. Õpitulemusi hinnatakse mitteeristavalt, kus „A“ on „arvestatud“/ ja „MA“ on „mittearvestatud“.

Tööõpetus

Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- kujundab lihtsamaid esemeid;
- modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid;
- eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, puit, jne);
- oskab võrrelda materjalide omadusi;
- oskab materjale ühendada ja kasutada;
- kasutab materjale säästlikult, on säästlik tarbija;
- käsitleb töövahendeid õigesti ning ohutult;
- töötab õpetaja suulise juhendamise järgi ja kasutab lihtsat tööjuhendit;
- hoiab korda tegevustes ja ümbruses;
- arvestab ühiselt töötades kaaslasi ja järgib viisakusreegleid.

Õppesisu

Kavandamine – ümbritsevate esemete vaatlemine, rahvuslikud mustrid ja motiivid, ideede otsimine ja valimine, lihtsate esemete kavandamine.

Materjalid – looduslikud ja tehismaterjalid, ideede leidmine materjalide korduvkasutuseks.

Töötamine – töötamine suulise juhendamise järgi, tutvumine kirjaliku tööjuhendiga ja sellest arusaamine, oma ideede teostamine õpitud oskustele toetudes, töökoha korrashoidmine, rühmas töötamise oskus.

Tööviisid – lihtsamad materjalide töötlemise viisid (mõõtmine, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, heegeldamine – algsilmus ja ahelsilmus, õmblemine – eelpiste ja tikkpiste, liimimine, punumine, kaunistamine, viimistlemine).

Kodundus – arutelu hubase kodu väärtuse üle, ruumide korrastamine ja kaunistamine, riiete ja jalatsite korrashoid, isiklik hügieen, tervislik toiduvalik, laua katmine ja koristamine, viisakas käitumine, säästlik tarbimine.

1. klass

Õpetuse eesmärgid

Õpilane:

- omandab vajalikud oskused igapäevaeluks;
- kogeb eneseteostuse võimalusi käelise tegevuse kaudu, arendab loovust, esteetilist maitset;
- õpib tundma ja valima sobivaid töövõtteid, olema säästlik;
- arendab vastutustunnet, täpsust, püsivust, töökultuuri.

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab käsitseda materjale, vahendeid, tehnikaid loomingulises eneseväljenduseks;
- oskab kujutada figuure liikumisasendis;
- hoiab korras oma õppevahendeid ja töökohta.

Õppesisu

- paberi rebimine, lõikamine, voltimine, liimimine; voolimine;
- paberitööde kaunistamine;
- eelpiste;
- paelte ja nööride punumine.

2. klass

Õpetuse eesmärgid

Õpilane:

- arendab loomingulist algatusvõimet;
- omandab vajalikud oskused igapäevaeluks;
- arendab esteetilist maitset.

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab käsitseda töömaterjale, vahendeid, tehnikaid;

- teab, kuidas valmistada mänguasju voolimis- ja jäätmematerjalidest;
- oskab kujutada liikumisasendis figuure;
- oskab teha kollaaže ja voltida paberit.

Õppesisu

- voolimine voolimismaterjalist;
- paberi voltimine;
- kollaaž (värviline paber, makulatuur);
- mänguasjade valmistamine looduslikust materjalist paberist, papist, tekstiilist;
- rõhuasetus teatavatele elementidele pildil (suurem kuju, värvilt eredam);
- eel- ja sämppiste (lihtsamad õmblusvõtted).

3. klass

Õpetuse eesmärgid

Õpilane:

- arendab kujutlusvõimet;
- omandab loovtegevuse kogemusi, arendab loovust;
- arendab vaatlusoskust;
- kogeb eneseteostuse võimalusi käelise tegevuse kaudu.

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab käsitseda tööriistu, töömaterjale, vahendeid ja tehnikaid;
- oskab kujutada liikumisasendis figuure;
- oskab teha kollaaži ja voltida paberit;
- oskab lihtsamaid töövõtteid materjalidega töötamisel;
- oskab kavandada ja teostada eakohaseid töid.

Õppesisu

- voolimine voolimismaterjalist;
- paberi voltimine;
- kollaaž (värviline paber, makulatuur);
- mänguasjade valmistamine looduslikust materjalist paberist, papist, tekstiilist;
- rõhuasetus teatavatele elementidele pildil (suurem kuju, värvilt eredam);
- nööbi õmblemine; lihtsamad tikkimispisted;
- alg- ja ahelsilmuse heegeldamine.

Käsitöö ja kodundus

Õpitulemused ja õppesisu

1. Kavandamine

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid;
- kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid;
- märkab esemetel rahvuslikke elemente.

Õppesisu

Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain minevikus ja tänapäeval. Rahvuslikud mustrid ja motiivid. Ideede otsimine ja valimine, abimaterjali ning info kasutamine. Ideede visandamine paberil. Idee esitlemine. Lihtsate esemete ja keskkonna kavandamine.

2. Materjalid

Õpitulemused

Õpilane:

- eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plast, vahtplast, puit, traat, plekk jne);
- võrdleb materjalide üldisi omadusi;
- oskab materjale ühendada ja kasutada.

Õppesisu

Looduslikud ning tehismaterjalid (paber, kartong, papp, tekstiil, nahk, plast, vahtmaterjal, puit, traat, plekk jne). Materjalide saamislugu, omadused, otstarve ja kasutamine. Katsetused erinevate materjalidega, nende omaduste võrdlemine. Ideede leidmine materjalide korduskasutuseks.

3. Töötamine

Õpitulemused

Õpilane:

- töötab õpetaja suulise juhendamise järgi ning kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit;
- julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja mõelda;
- toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust;
- arvestab ühiselt töötades kaaslasi;
- arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle;
- tutvustab ja hindab oma tööd.

Õppesisu

Töötamine suulise juhendamise järgi. Tutvumine kirjaliku tööjuhendiga, sellest arusaamine. Oma idee teostamine, toetudes õpitud oskustele ja iseseisvatele katsetustele. Töökoha korras hoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele. Rühmatöös ülesannete täitmine, ühiselt ideede genereerimine, üksteise arvamuste arvestamine ja kaaslaste abistamine. Töö tulemuse uudsuse, kasutamise ja esteetilisuse hindamine.

4. Tööviisid

Õpitulemused

Õpilane:

- kasutab materjale säästlikult;
- valib erinevaid töötlemisviise ja -vahendeid;
- käsitseb kasutatavamaid töövahendeid õigesti ning ohutult;
- kasutab paberit ning kartongi tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid valmistades;
- modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid;
- valmistab tekstiilmaterjalist väiksemaid esemeid.

Õppesisu

Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmine, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, vestmine, saagimine, heegeldamine, detailide ühendamine, õmblemine, liimimine, naelutamine, punumine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine). Sagedasemad töövahendid (käärid, nuga, nõel, heegelnõel, naaskel, vasar, saag, kruvikeeraja, lõiketangid, näpitsad jne), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine, töövahendite hooldamine. Töötlemisvõtte valik sõltuvalt ideest ja materjalist. Jõukohaste esemete valmistamine.

5. Kodundus

Õpitulemused

Õpilane:

- hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses ning peab vajalikuks sortida jäätmeid;
- tegutseb säästliku tarbijana;
- selgitab isikliku hügieeni vajalikkust ning hoolitseb oma välimuse ja rõivaste eest;
- järgib viisakusreegleid.

Õppesisu

Arutelu hubase kodu kui perele olulise väärtuse üle. Ruumide korrastamine ja kaunistamine. Riiete ning jalatsite korrashoid. Isiklik hügieen. Tervislik toiduvalik. Lihtsamate toitude valmistamine. Laua katmine, kaunistamine ja koristamine. Viisakas käitumine. Säästlik tarbimine. Jäätmete sortimine.

4. klass

Õpetuse eesmärgid

Õpilane:

- omandab vajalikud oskused eluks ja tööks;
- õpib kavandama ja teostama oma töid;
- õpib tundma säästlikult kasutama erinevaid materjale;
- omandab õiged tehnoloogilised võtted materjalide töötlemiseks; arvestab töötamisel ohutustehnika ja tervishoiunõudeid;
- arendab loovust ja esteetilist maitset;
- õpib väärtustama ja hoidma rahvuskultuuri.

Õpitulemused

Õpilane:

- teab ohutustehnika nõudeid erinevate töövõtete rakendamisel;
- oskab kasutada erinevaid materjalide omadusi õpitud tööliikide juures;
- oskab kavandada ja valmistada lihtsaid esemeid;
- oskab heegeldada põhisilmuseid;
- oskab käsitsi õmmelda lihtõmblust, traageldust ja palistust.

Õppesisu

1. **Õmblemine**

- töövahendid;
- nööbi, truki, haagi õmblemine;
- lihtõmblus, äärestamine, traageldamine;
- lõike paigutamine riidele, õmblusvarud;
- õmblustöö viimistlemine.

2. **Heegeldamine**

- töövahendid, sobivad materjalid;
- põhisilmuste heegeldamine;
- edasi-tagasi heegeldamine, ringheegeldamine;
- heegeldustöö viimistlemine.

3. **Tikkimine**

- töövahendid ja sobivad materjalid;
- pinnakattepisted;
- niidi kinnitamine tikkimisel;

- töö viimistlemine;
- tikand eesti rahvakunstis.

4. Loominguline tekstiilitöö

- joonistuse kasutamine kavandina;
- kangatükkidest kollaaž;

5. Pehmed mänguasjad

- kavandamine, lõigete koostamine;
- lõigete paigutamine riidele;
- mänguasja viimistlemine (nägu, juuksed, sabad);
- täistoppimine.

6. Nöörid ja paelad

- punutud ja põimitud paelad;
- näpunöörid;
- heegeldatud paelad;

7. Kingituste pakkimine

- karbi tegemine;
- erinevate kujudega kingituste pakkimine;
- paberi valik.

8. Kodundus

- tervisliku toitumise põhitõed, toidupüramiid;
- lauakombed, lauakatmise tavad;
- puhastus- ja korrastustööd;

Eesti keele ja kirjanduse ainekava 5.–9. klassis

Jakobsoni koolis kaasame eesti keele ja kirjanduse õpetamises II ja III kooliastmes riiklikus õppekavas välja toodud valdkonnapädevusi:

- **kultuuri- ja väärtuspädevus**;

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja ning tema valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning kodanikuks kujunemise alus ja eeldus. Kirjanduse lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilase kultuuri- ja elukogemusi, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut.

Käsitletavad lugemispalad ja tervikteosed aitavad õpilasel mõista eesti rahva ja eesti kirjanduse kujunemislugu. Paneme rõhku Viljandimaaga seotud kirjanike, kunstnike jt kultuuritegelaste loomingu tutvustamisele. Väärtustame C. R. Jakobsoni pärandit.

Tundides loetud meediatekstid räägivad päevakajaliste st sündmustest, kultuurisündmustest, tutvustavad kirjandus- ja kultuuritegelasi.

Koolis korraldatavatel projektipäevadel on alati seos eesti või Viljandi(maa) traditsioonide ja kultuuripärandiga.

- **suhtluspädevus**;

Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise ja suhtlemise eeldus. Ainevaldkonna õppeainetes omandatakse keele- ja kirjandusteadmisi ning erinevaid lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja. Pöörame tähelepanu suulisele väljendusoskusele: suulised ettekanded, arvamusavaldused, arutelud, kirjalike tööde esitlused. Paaris- ja rühmatöö aitab kujundada kaasõpilasega arvestamist. Suuline esinemine klassi ees arendab esinemisjulgust ja suulist väljendusoskust, suunab õpilast valima õiget keelekasutust sõltuvalt suhtlusolukorrast. Kirjaliku väljendusoskuse arendamiseks õpime kirjutama erinevaid tekste: ilukirjanduslikke tekste, meediatekste, tarbetekste, teadustekste.

- **enesemääratluspädevus**;

Ainevaldkonna õppeained toetavad ka õpilase identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut. Loovülesannete kaudu saab õpilane väljendada oma tundeid, mõtteid, eripära ning kujundada minapilti. Loetud ja käsitletud tekstid aitavad väärtustada iseennast, perekonda, lähedasi, kodukohta ning mõista aukartust elu ees.

- **õpipädevus**;

Ainevaldkonna õppeainete lõimimise põhialus on avar käsitus tekstidest, hõlmates nii suulisi kui ka kirjalikke, tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilise, graafilise ning teiste tekstiliikide kombinatsioone. Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete

õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Eri liiki tekstide lugemise, analüüsi ja kirjutamisega arendame õpilase võimekust mõista ja töötada eri valdkondade erineva raskusastmega tekstidega. Pöörame erilist tähelepanu funktsionaalsele lugemisoskusele sh tööjuhendite iseseisvale mõistmisele. Arendame kriitilist suhtumist erinevatesse teabe- ja meediakanalitesse. Õpimapi koostamine annab võimaluse iseennast ja oma arengut analüüsida, vigadest õppida.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendama, kuuldut ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama.

- **tehnoloogiaalane pädevus**;

Tekstide ja loovate tööde jaoks peab õpilane kasutama erinevaid tehnoloogilisi vahendeid. Piltide, tabelite, graafikute, diagrammide ja skeemide lugemis- ja tõlgendamisoskust arendavad lõimingutunnid (väitlus, kõneõpetus, tarbimisühiskond jt), kus õpilane peab neist saadud infole lisama oma taustteadmised erinevatest õppeainetest ja elust. Nii toetub uus teadmine varem õpitule.

- **ettevõtlikkuspädevus**;

Projektipäevad suunavad eelnevalt omandatud teadmisi ja oskusi rakendama reaalses elus. Nii toimub sisemine lõimumine erinevate ainevaldkondade vahel. Erinevate tarbetekstide koostamine annab edasiseks vajaliku oskuse ja enesekindluse kandideerida teise kooli või töökohale. 8. klassi jooksul tehtav loovtöö soodustab omaalgatuslikkust ja kujundab vastutustunnet.

- **sotsiaalne ja kodanikupädevus**.

Eesti keele ja kirjanduse tundide üks ülesandeid on tasakaalustada meedia tekitatud eelarvamusi rahvusgruppide, poliitikute jm erisuste suhtes. Kujundada õpilastes kriitilise mõtlemise oskust suhtumises reklaami, demagoogiasse ja propagandasse. Lisaks valitud tekstidele ka õpetaja isiklike veendumuste ja suhtumise kaudu süvendada õpilastes usku eestlusesse ning Eesti Vabariigi põhiväärtustesse. Paaris- ja rühmatöö käigus kujuneb oskus teha koostööd, arvestada kaaslaste individuaalsusega ning otsida ühiseid eesmärke ja seisukohti. Oma aja ja töö planeerimisoskus kujuneb päeviku, e-kooli, sõnumite, Tera õppevahendite haldamine kaudu. Õpetame erinevaid kommunikatiivseid vahendeid kasutama erinevates suhtlusolukordades.

Ainevaldkonna õppeained tervikuna toetavad õpilaste keelepädevuse ja kommunikatiivsete oskuste kujunemist ning esteetilist, kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Õpilaste väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnal väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Keele- ja kirjandusõpetus arendavad olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Ainevaldkonna õppeained toetavad sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöödes. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Ainevaldkonna õppeained toetavad teiste valdkonnapädevuste saavutamist, sest keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes oma sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste (sh arvamust, referaati, juhendit), kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama uurimistööd, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõnaraamatuid ning käsiraamatuid.

Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist. Samas eeldab heade õpitulemuste ja korrektse keelekasutuse saavutamine, et ka matemaatikatundides töötataks tekstiga õppesisu või -ülesande mõistmise nimel ning nõutaks elementaarsete õigekirjanõuete järgimist kirjalikes töödes.

Loodusainete õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti head lugemisoskust ja tekstitööd. Õpilane peab õppima õigesti kirjutama kohanimesid ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetusi. Loodusalased tekstid eesti keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Samaaegu toetavad sotsiaalaineid õppides omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimesest kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja norme; ajaloo- ja ühiskonnatundides tuleks neid teadmisi konkreetsete näidete toel kinnistada. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi on tarvis ning arendatakse nii ainevaldkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades.

Kunstiainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi, mida võiks teha koostöös kunstiõpetajaga. Kirjandusteose käsitluse illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine, mis eeldab aineõpetajate koostööd.

Läbivad teemad

Valdkonna õppeainete eesmärgiseade, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel on erineval määral silmas peetud kõiki õppekava läbivaid teemasid olenevalt kooliastmest, õppeaine

spetsiifikast ja seostest ühe või teise läbiva teemaga. Läbivad teemad „Väärtused ja kõlblus“ ning „Kultuuriline identiteet“ on ainevaldkonna õppeainetele eriomased teemad, mida käsitletakse läbivalt ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ eesmärgiseadega on kooskõlas kõik ainevaldkonnas taotletavad pädevused: õpipädevus, funktsionaalne lugemisoskus, suuline ja kirjalik väljendusoskus ning tekstiloome. Arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õpetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid.

Läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus“ käsitlus taotleb õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse neid arengusuundumusi teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis.

Läbiva teema „Teabekeskkond“ käsitlemine ainevaldkonna õppeainetes hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist nii keeleteadmiste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.

Hindamine

Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega.

Arvestuslike tööde hindamine:

Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindega „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindega „4” 75–89%, hindega „3” 50–74%, hindega „2” 20–49%, hindega „1” 0–19% maksimaalsest võimalikust punktide arvust saavutanud õpilast.

5. klass

Eesti keel

Õpitulemused

5. klassi lõpetaja õpitulemused:

- valib juhendamise toel suhtluskanali;

- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid.
- loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi;
- valib juhendamise toel oma lugemisvara.
- jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne).
- tunneb eesti keele häälikusüsteemi;
- järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;
- teab eesti keele käändeid ja nende küsimusi, oskab kasutada vajalikku vormi;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

Õppesisu ja -tegevus

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.
- Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Suuline arvamusavaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.

Teksti vastuvõtt

- Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted. Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid. Kokkuvõte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus). Kuuldu konspekteerimine.
- Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

Tekstiloome

- Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine.

- Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi, inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.
- Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.
- Eakohane arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.
- Oskab oma kirjutatud teksti liigendada.

Õigekeelsus ja keelehoole

- Üldteemad:
    - Eesti keel teiste keelte seas.
    - Teised Eestis kõneldavad keeled.
    - Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.
- Häälikuõpetus ja õigekiri:
    - Tähestik. Täis-ja kaashäälikud.
    - Suluga ja suluta häälikud.
    - Helilised ja helitud häälikud.
    - Täis- ja kaashäälikuühend.
    - Kaashäälikuühendi õigekiri.
    - Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).
- Sõnavaraõpetus: Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Võõrsõnad.
- Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).
- Vormiõpetus:
    - Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad.
    - Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.
    - Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.
- Lauseõpetus:

- Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi.
- Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses.
- Koondlause kasutamine tekstis. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.
- Muud õigekirja teemad: Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.

Kirjandus

Õpitulemused

Õpilane:

- valib juhendamise toel suhtluskanali;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;
- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast raamatut;
- loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi; valib juhendamise toel oma lugemisvara;
- jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- tunneb eesti keele häälikusüsteemi,
- järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

Õppesisu

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.
- Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.
- Suuline arvamusavaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.

Teksti vastuvõtt

- Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted.
- Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid.
- Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart).
- Kokkuvõte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus).
- Kuuldu konspekteerimine.
- Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.
- Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

Tekstiloome

- Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline.
- Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine.
- Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi, inimese kirjeldamine.
- Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.
- Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus.
- Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.
- Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.

6. klass

Eesti keel

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja õpitulemused:

- tunneb õpitud tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi;
- võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel;
- leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja Internetist;
- tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;
- tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe, oskab teksti liigendada;
- kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju, oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme;

- avaldab viisakalt ja olukorrale vastavalt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades;
- valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi, kirja- ja meilivahetust;
- võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- leiab ja kontrollib "Eesti õigekeelsussõnaraamatust" sõna tähendust ja õigekirja;
- tunneb ära õpitud tekstiliigi;
- oskab vastavalt suhtlusolukorrale kasutada sobivat sõnavara;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.

Õppesisu ja -tegevused

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg. Kaaslase parandamine, täiendamine. Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine. Kaasõpilase töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon.
- Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine.
- Suhtlemine virtuaalkeskkonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri.

Teksti vastuvõtt

- Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine-vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava.
- Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri. Teabegraafika. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.
- Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjapanek ja seoste väljatoomine.

Tekstiloome

- Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine.
- Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Infoallikad, nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus.
- Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.

Õigekeelsus ja keelehoole

- Üldteemad: kirjakeel, argikeel ja murdekeel.
- Häälikuõpetus ja õigekiri: *g, b, d s*-i kõrval, *h* õigekiri, *i* ja *j* õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad), *gi*- ja *ki*-liite õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, häädlus ja õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. *f*-i ja *š* õigekiri. Õigekirja kontrollimine nii raamatust kui keeleveebist.
- Sõnavaraõpetus: kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatust (nii raamatu- kui veebivariandist).
- Vormiõpetus: nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. *lik*- ja *ne*-liiteliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed, nende kasutamine. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne*- ja *line*-liitelised omadussõnad). Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalused. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.
- Lauseõpetus: Liitlause. Lihtlause sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.
- Suur ja väike algustäht.
- Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lugemine.

Kirjandus

Õpitulemused

Õpilane:

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast raamatut;
- suhtleb eesmärgipäraselt, valib õige suhtluskanali;
- oskab loetud teksti kohta koostada eri liiki küsimusi;
- oskab küsimustele vastata oma sõnadega või tekstinäidetega;
- oskab koostada teksti kohta kava;
- oskab seletada õpitud kõnekäändude ja vanasõnade tähendust;
- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi
- oskab loetud teose või katkendi põhjal leida teksti teema, peategelased;
- oskab tekstile tuginedes kirjeldada tegelaste välimust, iseloomu, käitumist, suhteid teiste tegelastega, võrrelda tegelast mõne teise tegelase või iseendaga;
- oskab arutleda tegelaste probleemide üle;
- oskab oma arvamust põhjendada, valides näiteid nii oma elust kui tekstidest;
- oskab tutvustada loetud raamatut, kirjeldada oma lugemismuljeid;
- oskab ilmekalt lugeda, oma lugemist analüüsida;
- oskab jutustada kava järgi, pildi järgi;
- oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtte;
- järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;
- oskab oma tööd korrektselt vormistada;
- tunneb tekstis ära epiteedi, võrdluse, algriimi ning oskab neid oma loodud tekstides kasutada;
- oskab esinemiseks ette valmistuda;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes;
- leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
- kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja internetti;
- oskab lugeda erinevaid tekstiliike (skeem, kuulutus, tabel, sõiduplaan, hinnakiri, joonis, graafik), järeldusi teha, seoseid leida.

Õppesisu

Lugemine

- Lugemise eesmärgistamine, lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.
- Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine.

Jutustamine

- Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine.
- Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine.
- Jutustamine piltteksti (foto, illustratsiooni, karikatuuri, koomiksi) põhjal.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

- Küsimuste koostamine: mälu- ehk faktiküsimused, fantaasiaküsimused.
- Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast.
- Teksti kavastamine küsi- ja väitlausetena ning märksõnadena.
- Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine.
- Teksti teema ja peamõtte sõnastamine.
- Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle.
- Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine.
- Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.
- Teose/loo kui terviku mõistmine.
    - Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine.
    - Teose sündmustiku ning tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga.
    - Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelaste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine ning käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelaste konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.
    - Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased.
    - Sündmuste toimumise aja ning koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjuse-tagajärje seosed. Minajutustaja kui loo edastaja.

- Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine.
    - Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine.
    - Valmi mõistukõnest arusaamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine.
    - Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ning eristav seostamine tänapäeva elunähtustega.
    - Koomilise leidmine tekstist.
    - Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine.
    - Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis.
    - Luuleteksti tõlgendamine.
    - Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
- Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine.
    - Mõisted: rahvalaul, loomamuinasjutt, imemuinasjutt, muistend, vanasõna, kõnekäänd, seiklusjutt, teose teema, idee, pea- ja kõrvaltegelane, salm, valm, päevik, ajalooline jutustus.

Esitamine

- Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ning kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).
- Rollimäng, rolliteksti esitamine.

Omalooming

- Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse ning tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.
- Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

7. klass

Eesti keel

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;

- võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;
- reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel;
- eristab kirjakeelt argikeelest;
- teab eesti keele murdeid;
- järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest;
- teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;
- teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni;
- kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.
- põhjendab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades;
- oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev); vormistab tekstid korrektselt, kasutab õpitud keelereegleid.

Õppesisu ja -tegevus

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine.
- Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik.
- Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis.

Teksti vastuvõtt

- Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.
- Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid.
- Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine.

- Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamuslugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri.
- Tele- ja raadiosaated.

Tekstiloome

- Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.
- Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.
- Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.
- Tarbetekstide (avaldus, seletuskiri, elulookirjeldus) vormistamine ja kirjutamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

- Üldteemad.
    - Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Sõnadeta suhtlemine.
- Häälikuõpetus ja õigekiri.
    - Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Õige hääldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehäälduse kontrollimine.
- Sõnavaraõpetus.
    - Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veaohtlikud paronüümid. Võõrsõnad.
- Vormiõpetus ja õigekiri.
    - Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad, (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.
    - Tegusõna pöördelised vormid. Pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.
    - Liit-, ühend- ja väljendtegusõna. Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.

- Käändsõnad.
    - Käänete seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine.
- Numbrite kirjutamine.
    - Põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.

Kirjandus

Õpitulemused

Õpilane on läbi lugenud vähemalt neli eakohast raamatut.

Õpilane oskab:

- rahvaluule lühivorme oma tekstides kasutada;
- luuletusest leida epiteedi, võrdluse, isikustamise;
- selgitada õpitud vanasõnade kujundlikkust, tähendust;
- luuletust peast esitada;
- mõtestada luuletuse tähendust, tuginedes iseenda elamustele ja kogemustele; tutvustada loetu sisu, tegelasi, probleeme, sõnumit;
- võrrelda loetud teost mõne teise loetud teosega;
- loetu põhjal kirjeldada tegelase välimust, iseloomu, käitumist, analüüsida tegelase käitumist;
- loetud tekstist kirjutada kokkuvõtte.

Teadmised:

- tunneb ära rahvaluule teksti;
- tunneb ja eristab rahvaluule lühivorme;
  tunneb ära rahvajutu, oskab nimetada tunnuseid (muistend, muinasjutt);
- eristab regilaulu riimilisest rahvalaulust;
- tunneb värsi ja stroofi mõistet;
- seletab oma sõnadega eepose, jutustuse, valmi, ballaadi, komöödia olemust.

Õppesisu

Rahvaluule

- Rahvaluule meie ümber; olemus, tunnused.
- Rahvaluule lühivormid (vanasõna , mõistatus, kõnekäänd).
- Rahvajutud (muinasjutt, muistend).

- Rahvalaulud (regilaul, riimiline).
- Rahvaluule tänapäeval, poploor (netinaljad, killud, keerdküsimused).

Luule

- Ilmekas esitamine.
- Luuleteksti mõistmine, tõlgendamine.
- Rütm, riim, stroof, värss.
- Stiilikujundid: epiteet, metafoor, võrdlus, isikustamine.
- Luuležanrid.

Proosa

- Eepika tunnused.
- Jutustus, romaan (seiklus-, ulme-, noorsoo-, ajalooline).
- Novell (tunnused, puänt).
- Memuaarid.

Dramaatika

- Dramaatika põhižanrid (komöödia, tragöödia, draama).
- Dramaatika tunnused (dialoog, monoloog, remark).
- Dramatiseerimine.

Omalooming

Õpilane:

- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo;
- kirjutab rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo;
- kirjutab seiklusjutu;
- kirjutab piltluuletuse;
- kirjutab kirja ühelt tegelaselt teisele;
- kirjutab tegelasele tegevusjuhendi;
- kirjutab tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puändiga loo;
- kirjutab erinevate teoste peategelaste võrdluse,
- kirjutab vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituse või muud sellist;
- kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil.

Kirjutamisel jälgib õpilane teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

8. klass

Eesti keel

Õpitulemused

8. klassi lõpetaja:

- leiab tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ja osutab nendele sobivas vormis;
- tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ja kohandab neid oma eesmärkidele;
- oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi;
- käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ja sõnastab vajadusel oma eriarvamuse; teeb ettepanekuid, esitab omapoolseid põhjendusi, annab vajadusel lisateavet
- oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikest ettekannet ja kõnet).
- orienteerub tekstimaailmas: tunneb olulisi tekstiliike (peamisi tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanreid), nende põhijooni ja kasutusvõimalusi;
- teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast liigist ja autorist; eristab tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamtekstide stiile üksteisest, argisuhtluse ja ilukirjanduse stiilist;
- teab peamisi tekstilisi mõjutusvahendeid.
- teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada;
- teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni;
- järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- oskab õigekirjajuhiseid leida sõna- ja käsiraamatutest ning veebiallikatest;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;
- teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni;
- kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.

Õppesisu ja -tegevus

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine. Suhtlemisel partneri arvestamine.
- Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus.
- Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö käigus arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine, kaaslase öeldu/ tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine.
- Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine.
- Väitlus, väitluse reeglid.

Teksti vastuvõtt

- Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanrid), nende eesmärgid.
- Teksti vastuvõtmise viisid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.
- Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Konspekteerimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine.
- Tekstist olulisema teabe ja probleemide leidmine, tekstist kokkuvõtte tegemine.
- Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Reklaami keel. Kriitiline lugemine.
- Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia.
- Meediaeetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud.
- Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Juhend ja uurimus.
- Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

Tekstiloome

- Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.
- Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine. Refereerimine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Viidete vormistamine.
- Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine.
- Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine.
- Jutustava, kirjeldava või arutleva kirjandi kirjutamine.

Õigekeelsus ja keelehoole

- Üldteemad
- Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil.

- Algustäheõigekiri.
    - Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.
- Lauseõpetus ja õigekiri.
    - Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses.
- Liht- ja liitlause.
    - Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalausete ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

Kirjandus

Õpitulemused

Õpilane:

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist raamatut;
- oskab loetud tekstist leida olulist teavet, probleeme;
- tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;
- jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;
- vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;
- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta;
- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;
- selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;
- seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja dramaatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust;
- esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;
- koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;
- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
- kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi (väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja).

Õppesisu ja -tegevused

Lugemine

- Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
- Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.
- Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.
- Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

- Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi;
- teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused.

- Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.
- Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.
- Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.
- Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine.

- Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine.
- Tegelaste põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon.
- Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.
- Kirjanduse tüüptegelasi.
- Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.
- Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.
- Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.
- Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine.

- Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest.

- Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.
- Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine.

- Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor.
- Teksti kompositsioonielemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus.
- Muutuv ja muutumatu tegelane.
- Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused.
- Ulme- ja detektiivromaani tunnused.
- Reisikirja olemus.
- Luule vorm: värss, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus.
- Tragöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus.
- Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine.
- Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.

Esitamine

- Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?).
- Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.
- Luuleteksti esitamine peast.
- Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.
- Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.

Omalooming

Õpilane kirjutab:

- lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu;
- tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase seletuskirja;

- muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti;
- loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, või muud sellist;
- omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

9. klass

Eesti keel

Õpitulemused

9. klassi lõpetaja:

- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- suudab asjalikult sekkuda avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal; kommenteerib veebis asjakohaselt;
- loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist; rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi;
- loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- valib teadlikult oma lugemisvara;
- suudab teha järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust;
- oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit; asjalikke kommentaare ja arvamusavaldusi;
- oskab kirjutada elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi;
- seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimingu eesmärgiga ja teiste tekstidega;
- vahendab kuuldud ja loetud tekste eetiliselt, sobiva pikkuse ja täpsusega;
- väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi;
- edastab võõrkeeles kuuldud ja loetud infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid;
- leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;
- tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada;

- tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides.

Õppesisu ja -tegevus

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud.
- Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid.
- Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.
- Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlemine ajakirjanikuga.
- Väitlus, väitluse reeglid.

Teksti vastuvõtt

- Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine.
- Teabe talletamine ja süstematiseerimine.
- Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.
- Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine.
- Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelekasutus.

Tekstiloome

- Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus.
- Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused.
- Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.
- Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele.
- Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära.
- Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine.
- Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.
- Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.

Õigekeelsus ja keelehoole

- Üldteemad
    - Keeleuuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud.

  - Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled.
  - Eesti keele eripära, võrdlus teiste keeltega.
- Häälikuõpetus ja õigekiri
  - Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
  - Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus.
  - Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.
  - Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine.
  - Arvuti keelekorrektori kasutamine
- Sõnavaraõpetus
  - Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving.
  - Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.
  - Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks.

Kirjandus

Õpitulemused

Õpilane:

- on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ja arendab lugejaoskusi;
- väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- tõlgendab, analüüsib ja mõistab kirjandusteost;
- mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljusust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisviise;
- väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatu üle;
- kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid;
- kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja internetti;
- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
- kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja;

- seletab oma sõnadega mõisteid eepika, lüürika, dramaatika, eepos, romaan, jutustus, novell, ballaad, haiku, vabavärss, sonett, komöödia, tragöödia;
- tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;
- mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;
- vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
- kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;
- kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;
- kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Õppesisu

Lugemine

- Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.
- Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.
- Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.
- Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

- Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine.
- Uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine.
- Eri vaatepunktist jutustamine.
- Jutustades tsitaatide kasutamine.
- Kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.

- Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose mõistmist toetavad tegevused

- Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.
- Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine.
- Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.
- Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

- Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine.
- Tegelaste põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon.
- Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.
- Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine.
- Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.
- Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine.
- Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine.
- Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine.
- Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.
- Luuleteksti tõlgendamine.
- Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine.
- Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused.
- Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused.
- Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.
- Arvustuse olemus.

Esitamine

- Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?).
- Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.
- Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.

Omalooming

Õpilane kirjutab:

- lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlaused;
- teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöö kirjelduse;
- kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse;
- alustekstile sisulise vastandteksti;
- teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse vms;
- omaloomingulise töö (nt lühiuurimuse) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

Loodusainete ainevaldkonna ainekavad 5.–9. klassis

Ainevaldkonna kirjeldus

Ainevaldkonna kirjelduse, pädevuste, lõimumiste ja läbivate teemade osas lähtutakse Vabariigi Valitsuse 2011. aasta 6. jaanuari määruse nr. 14 „Põhikooli riiklik õppekava“ lisast 4. Lähtudes meie kooli võimalustest ja vajadustest, pöörame loodusainete õpetamisel olulist tähelepanu elu põhiväärtuste kujundamisele, olulisemad on positiivne suhtumine ümbritsevasse loodusesse ning uurimuslikule ja elukestvale õppele suunamine.

Viljandi Jakobsoni Koolis on üheks õppe-eesmärgiks arendada õpilaste oskusi infotehnoloogias, loodus- ja reaalainetes. Tahame anda õpilastele hea ettevalmistuse gümnaasiumide reaalharudes ja tööturul hakkamasaamiseks.

Viiendas ja kuuendas klassis on võimalik lõimingu tundides õppida robootikat, teha loodusvaatlusi, tutvuda Vernier’ mõõtmistehnikaga, teha mõõtmisi looduses, saada teadmisi füüsikast ja keemiast meie igapäevaelus. Seitsmendas klassis moodustatakse üks reaalrühm, kus õpitakse süvendatult matemaatikat ja loodusteadusi.

Loodusõpetuses õpitakse tundma seoseid looduses ning inimese rolli selles.

Bioloogias antakse ülevaade põhilistest loodusobjektidest ja protsessidest ning nende seostest.

Geograafia on lõimiv õppeaine, mis on seotud teiste loodusainete ja sotsiaalainetega ning kujundab õpilaste arusaama looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest, nende ruumilisest levikust ning vastastikustest seostest.

Füüsika annab arusaama põhilistest füüsikalistest protsessidest ning füüsikaseaduste rakendamise võimalustest tehnika ja tehnoloogia arengus.

Keemias omandavad õpilased teadmisi ainete omadustest ja püüavad mõista elusloodes ja inimtegevuses toimuvaid keemilisi protsesse.

Ainevaldkonna õppeained

Loodusainete valdkonna õppeained on loodusõpetus, bioloogia, geograafia, füüsika ja keemia. Loodusõpetust õpitakse alates 1. klassist, bioloogiat ja geograafiat alates 7. klassist ning füüsikat ja keemiat alates 8. klassist.

Loodusainete nädalatundide jaotumine kooliastmeti:

I kooliaste

- loodusõpetus – 3 nädalatundi;

II kooliaste

- loodusõpetus – 7 nädalatundi;

III kooliaste

- loodusõpetus – 2 nädalatundi 7. klassis;

- bioloogia – 5 nädalatundi;
- geograafia – 5 nädalatundi;
- füüsika – 4 nädalatundi;
- keemia – 4 nädalatundi.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Loodusainetes saavad õpilased ülevaate looduskeskkonnas valitsevatest seostest ning inimtegevuse mõjust keskkonnale. Koos sellega püütakse arendada ja kujundada õpilaste väärtuspädevust ning positiivset hoiakut kõige elava ja ümbritseva suhtes lähtuvalt meie kooli olulisemast väärtusest „Aukartus elu ees“. Olulisel kohal on huvi äratamine loodusteaduste ja loodusliku mitmekesisuse vastu, väärtustatakse jätkusuutlikku eluviisi ning kujundatakse tervislikke eluviise. Seda toetavad meie kooli osalemine Tartu Ülikooli Teaduskooli töös, õppepäevad koostöös RMK, Keskkonnaameti ja loodusmajadega, osalemine loodusvaatluste projektides.

Õpilaste sotsiaalse pädevuse arengut suunatakse inimtegevuse mõju hindamisega looduskeskkonnale, samuti keskkonnaga seotud probleemide teadvustamise ning neile lahenduste leidmisega. Siin on olulisel kohal aktiivõppemeetodid: rühmatööd uurimuslikus õppes ning vaatlus- ja katsetulemuste analüüs ja kokkuvõtete suuline esitus.

Enesemääratluspädevust arendatakse eelkõige bioloogiatundides, kus käsitletakse inimest oma terviklikkuses ja haigestumistega seotud riske. Selleks annavad häid võimalusi laboritöö tunnid (rühmades), samuti koostöö tervisekaitse spetsialistidega tervist edendava koolina.

Õpipädevuse arendamiseks on võimalused seoses probleemide lahendamise ja uurimusliku õppega. Õpipädevuse arengut toetavad IKT põhised õpikeskkonnad (Miksike, Koolielu, CK12.org, LeMill, PBWorks, Viki), mis on kiired ja võimaldavad individualiseeritud tagasiside kaudu rakendada erinevaid õpistrateegiaid.

Suhtluspädevuse arendamine nõuab loodusteadusliku info otsimist erinevatest allikatest ning kindlasti tuleb arendada oskust selle teabe tõepärasuse hindamisel. Olulisel kohal on vaatlus- ja katsetulemuste korrektne vormistamine ning kokkuvõtete kirjalik ja suuline esitus. Selleks saab kasutada uurimistööde ettekandeid konverentsidel, rühmatöid arvutiklassis.

Matemaatikapädevuse areng on seotud eelkõige uurimusliku õppega, kus õpilastel tuleb katse- või vaatlusandmeid esitada tabelitena ja arvjoonistena, neid analüüsida, leida omavahelisi seoseid ning siduda arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga. Selleks on meie koolis olemas Vernier’ katsevahendid, mida saab kasutada erinevate protsesside tundmaõppimisel.

Ettevõtlikkuspädevust kujundades on oluline anda ülevaade loodusteadustega seotud elukutsetest ning vastava valdkonnaga tegelevatest teadusasutusest ja ettevõtetest. Seda

toetavad meie koolis õppepäevad erinevate asutuste ja ettevõtete töö tundmaõppimiseks ning karjääriõpe koolis.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Loodusteaduslikel ainetel on oluline roll loodusteadusliku pädevuse kujundamisel.
Emakeelepädevuse arendamine toimub läbi loodusteaduslike tekstide lugemise ja nendest arusaamise. Matemaatikapädevuse kujunemist toetavad loodusained eelkõige uurimusliku õppe läbi, kus olulisel kohal on andmete analüüs ja tõlgendamine ning tulemuste esitamine. Füüsikateadmised loovad teoreetilise aluse mõistmaks looduse, tehnika ja tehnoloogia seoseid. Kunstipädevuse kujunemist toetavad uurimistulemuste vormistamine, esitluste tegemine, looduse ilu väärtustamine õppekäikudel. Õpilaste võõrkeeltepädevuse kujunemisele aitab kaasa erinevate võõrkeelsete teatmeallikate kasutamine info leidmiseks. Selleks saab kasutada erinevaid internetikeskkondi (CK12.org).

Läbivad teemad

Loodusteaduslikel ainetel on kandev roll läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ elluviimisel. Läbivat teemat „Teabekeskkond“ käsitletakse seonduvalt eri infoallikatest teabe kogumise, teabe kriitilise hindamise ning kasutamisega. Loodusained toetavad läbivat teemat „Tehnoloogia ja innovatsioon“ IKT rakendamise kaudu aineõpetuses, kasutades mudeleid (internetipõhiselt). Teema „Tervis ja ohutus“ – loodusainete õppimine aitab õpilastel mõista tervete eluviiside ja tervisliku toitumise tähtsust ning aru saada keskkonna ja tervise seoseid. Teoreetilise aluse õigele tervisekäitumisele annavad eelkõige bioloogia ja keemia. Ohutuse seisukohalt on oluline olmekeemia kasutamise õppimine, et mõista, kuidas see mõjub tervisele. Teema „Väärtused ja kõlblus“ – loodusteaduslike teadmiste ja oskuste alusel kujunevad elu ning elukeskkonna säilitamiseks vajalikud väärtushinnangud. Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ elluviimist toetavad loodusained eelkõige keskkonnateemade õpetamise kaudu, samuti õpilaste kaasamisega õpikeskkonna kujundamisse. Läbiv teema „Kultuuriline identiteet“ on seotud Eestist pärit loodusteadlaste saavutustega ja nende rolliga maailma teaduses. Olulisel kohal on erinevate rahvaste kultuuri omapära mõistmine.

Põhikooli loodusõpetuse ainekava

Õppeaine kirjeldus

Loodusõpetus kujundab alusteadmised ja -oskused teiste loodusteaduslike ainete (bioloogia, füüsika, geograafia ja keemia) õppimiseks ning loob aluse teadusliku mõtlemisviisi kujunemisele. Loodusõpetus aitab õpilastel omandada üldised alused looduskeskkonna terviklikuks tajumiseks ning esmaste seoste mõistmiseks inimese ja tema elukeskkonna vahel. Õpilane õpib märkama ning eesmärgistatult vaatlema elus- ja eluta looduse objekte ning nähtusi, andmeid koguma ja analüüsima ning nende põhjal järeldusi tegema. Praktiliste tegevuste kaudu õpitakse leidma probleemidele erinevaid lahendusi ja analüüsima nende võimalikke tagajärgi.

Valdkonnapädevused

Loodusõpetuse teemade õppimine võimaldab arendada üldjoontes kõiki üldpädevusi ja on kandev roll loodusteadusliku pädevuse kujundamisel.

Väärtuspädevus. Loodusõpetuses on oluline kujundada positiivne hoiak keskkonda. Mõista, et kõigil organismidel on oma koht looduses. Õpitakse vaatlema erinevaid elukeskkondasid ja organisme.

Keelepädevust kujundab teabeallikatega töötamine, loetava teksti mõistmine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab nii suulist kui ka kirjalikku väljendusoskust.

Matemaatikapädevuse arendamiseks on vaja oskuslikult lõimida loodusõpetuse ja matemaatika mõisted ja oskused. Matemaatikapädevuse kujunemist toetavad loodusained eelkõige uurimusliku õppe kaudu, arendades loovat ja kriitilist mõtlemist. Uurimuslikus õppes on oluline koht andmete analüüsil ja tõlgendamisel, tulemuste esitamisel tabelite, graafikute ja diagrammidena. Loodusnähtuste seoseid uurides rakendatakse matemaatilisi mudeleid.

Tehnoloogilist pädevust arendatakse, kasutades õppes tehnoloogilisi, sh IKT vahendeid.

Enesemääratluspädevust ja õpipädevust arendavad uudne loodusobjektide kirjeldamine ning uurimine.

Suhtluspädevust arendavad füüsikalis-matemaatiline keelekasutus, uut liiki tekstide mõistmine ja kasutamine.

Ettevõtlikkuspädevust arendab uurimuslike tööde tegemine, kus püstitatakse uusi probleeme (hüpoteese), mis veenvalt ära põhjendatakse või ümber lükatakse.

Sotsiaalset pädevust arendab õpilaste ühine tegevus praktilistes ja rümatöödes, õppekäigud loodusesse.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Lõiming matemaatikaga

Matemaatikateadmiste rakendamine toimub kogu õppeaasta kestel, kuid väga intensiivselt just teemat „Kehade kvantitatiivne kirjeldamine“ õppides. Selle teema õppimise tulemusena ei saavutata nõutavaid õpitulemusi täiel määral, käsitlus on õpilastele sedavõrd uudne. Tuleb aga arvestada, et mõõtmise mõiste, mõõtmisoskused, mõõtühikute teisenduse oskused, mõõtmistulemuste töötlemise ja esitlemise oskused ning objektide füüsikalis-matemaatilise mudeli konstrueerimise oskused täienevad kogu aine õppimise kestel. Mõõtühikud kirjutame matemaatiliselt korrektselt. Õpitakse aine tihedust, selle ühikut 1 ja kordseid ühikuid. Õpilastele tuleb teadvustada, et kriipsuke kahe ühiku vahel tähendab jagamismärki.

Aritmeetilise keskmise määramine. Loodusõpetuses määratakse katsetulemuste aritmeetiline keskmine. Üldjuhul ei valmista aritmeetilise keskmise arvutamine õpilastele raskusi, mõnede õpilaste puhul võib esineda operatsiooni automatiseerumist.

Taskuarvuti. Matemaatikas õpitakse tegema naturaalarvulisi tehteid taskuarvutiga. Loodusõpetuse praktilistes töödes saadavad mõõtmistulemused pole enamasti täisarvulised ja sellepärast on arvutamine taskuarvutiga vajalik. Et hoiduda telefonide kasutamisest arvutamiseks (et vältida nende ebaotstarbekat kasutamist) peaks loodusteaduste klassis olema mõned taskuarvutid.

Mõõtarvude ümardamine. Matemaatikas õpetatakse mõõtarvude ümardamist etteantud täpsuseni. Loodusteadustes sooritatakse mõõtmisi, kus mõõteriist võimaldab mõõta teatud kohtade arvuga. Lisaks õpitakse mõõtmistulemusi väljendama mõõtemääramatusega. Antud klassis ei pea õpilased mõõtemääramatust hindama, kuid kasutavad etteantud mõõtemääramatust. See tähendab, et loodusõpetuses ja edaspidi füüsikas ümardatakse mõõtarve etteantud mõõtemääramatuse kaudu.

Arvutustulemuste ümardamine. Matemaatikas õpitakse arvutuste (ligikaudseid) tulemusi ümardama mõistlikult. Loodusteadustes kasutatakse reeglit: arvutustulemused ei saa olla täpsemad, kui on lähteandmed.

Lõiming geograafiaga

Mitmete õppeainete seosed geograafiaga on just 8. klassi geograafia kesksed, kuid esineb seoseid ka sama klassi piires. Geograafias kasutatakse vahemaade mõõtmisel keskmist sammu pikkust, loodusõpetuses määratakse keskmine sammu pikkus. Loodusõpetus aitab mõista, miks kivimid murenevad soojuspaisumise tõttu, miks esinevad maasisesed konvektsioonivoolud, miks laamad liiguvad.

Lõiming tehnoloogiaõppega

Koostöö tehnoloogiaõppega võiks toimuda vajalike esemete valmistamise näol. Päris mitmeid katsevahendeid saab valmistada tehnoloogiaõppe raames. Näiteks võib disainida ja valmistada kangkaalude mudeli, mõõteratta, dünamomeetri.

Lõiming füüsika ja keemiaga

Kogu 7. klassi loodusõpetuse sisu ja õpitulemused on seotud füüsikaga. Osa sisu ja õpitulemusi puudutab otseselt keemiat, osa füüsikalist sisu ja õpitulemusi puudutab keemiat, näiteks aine tihedus.

Läbivad teemad

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ – huvi tekitamine füüsika ja keemia vastu, enda eelduste ja võimaluste olemasolu, et oma soove teostada, lõiming tehnoloogiaõppega.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“ – õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused oma elukeskkonda vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks ning eetiliste, moraalsete ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel.

„Teabekeskkond“ – meediaga seotud päevateemade arutelu tunnis aine kontekstis.

„Tervis ja ohutus“ – ohutus katsetamisel, liikluses, tundmatute vedelike kasutamisel.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“ – lõiming tehnoloogiaõppega, tööde ja esitluste vormistamine arvutiga.

„Väärtused ja kõlblus“ – erinevate seisukohtade võrdlemine ja oma seisukohtade põhjendamine, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse inimestesse.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli loodusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb huvi looduse vastu, huvitub looduse uurimisest ja loodusainete õppimisest;
- oskab sihipäraselt vaadelda loodusobjekte, teha praktilisi töid ning esitada tulemusi;
- rakendab loodusteaduslikke probleeme lahendades teaduslikku meetodit õpetaja
- juhendamisel;
- omab teadmisi looduslikest objektidest ja nähtustest ning elusa ja eluta keskkonna seostest;
- mõistab inimtegevuse ja looduskeskkonna seoseid ja hoolib loodusest;
- oskab leida loodusteaduslikku infot ja saab sellest aru;
- rakendab õpitud teadmisi ja oskusi igapäevaelus;
- väärtustab elurikkust ja säästvat arengut.

5. klass

Tunnijaotus: 2 tundi nädalas

Õppesisu

Käsitletavad teemad

- Jõgi ja järv. Vesi kui elukeskkond (15 tundi).
- Vesi kui aine, vee kasutamine (14 tundi).
- Pinnavormid ja pinnamood (14 tundi).
- Asula elukeskkonnana (13 tundi).
- Soo elukeskkonnana (14 tundi).

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- Loodusteaduslik uurimus kodukoha veekogu näitel: probleemi püstitamine ja uurimisküsimuste esitamine, andmete kogumine, analüüs ning tulemuste üldistamine ja esitamine.
- Kahe Eesti jõe või järve võrdlemine kaardi ning teiste infoallikate järgi.
- Veeorganismide määramine lihtsamate määramistabelite põhjal.
- Tutvumine elusloodusega häältega, kasutades audiovisuaalseid materjale, osalemine „Tere kevad“ projektis.
- Vee omaduste uurimine (vee oleku muutumine; vee soojuspaisumine; vee liikumine soojendamisel; märgamine; kapillaarsus).
- Erinevate vete võrdlemine.
- Vee kasutamise uurimine kodus või koolis.
- Keskkonnaseisundi uurimine koduasulas.
- Sookoosluse uurimine õppekäigul.
- Koduümbruse pinnavormide ja pinnamoe iseloomustamine kaardi järgi.
- Soo, järve, jõe kooslust iseloomustavate toiduahelate koostamine.

Õpitulemused

Oskused:

- oskab läbi viia loodusteaduslikku uurimust ja esitada uurimistulemusi;
- oskab iseloomustada erinevaid elukooslusi (jõgi, järv, asula, soo);
- oskab tuua välja erinevate taimede ja loomade kohastumisi;
- oskab iseloomustada ja võrrelda kaardi ning piltide järgi etteantud jõgesid, järvi;
- oskab koostada toiduahelaid erinevate koosluste kohta;
- oskab kirjeldada vee olekuid;
- oskab koostada asula kirjeldust teabeallikate järgi;

- oskab hinnata kodukoha õhu seisundit samblike esinemise põhjal;
- oskab kirjeldada samakõrgusjoonte järgi pinnavormi kuju;
- oskab selgitada mandrijää mõju pinnamoe kujunemisele;
- oskab selgitada soode kujunemist ja arengut.

Teadmised:

- nimetab ning näitab kaardil Eesti suuremaid jõgesid ja järvi; maakondi koos keskustega;
- teab puhta joogivee tähtsust inimestele;
- teab erinevate elukooslustele iseloomulikke taimi ja loomi (jõgi, järv, asula, soo);
- teab veeringe tähtsust looduses;
- teab, kuidas joonistada samakõrgusjoonte abil küngast ja nõgu;
- teab, miks on Eestis palju soid ja teab minetada kodumaakonna soid.

6. klass

Tunnijaotus: 3 tundi nädalas

Õppesisu

Käsitletavad teemad

- Muld elukeskkonnana (15 tundi).
- Aed ja põld elukeskkonnana (12 tundi).
- Mets elukeskkonnana (18 tundi).
- Õhk (15 tundi).
- Läänemeri elukeskkonnana (15 tundi).
- Elukeskkond Eestis (14 tundi).
- Loodus- ja keskkonnakaitse Eestis (16 tundi).

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- Mullakaeve kirjeldamine ühe õpitava koosluse (aia, põllu, metsa, niidu) näitel.
- Aia- ja põllukultuuride iseloomustamine ning võrdlemine, kasutades konkreetseid näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.
- Uurimus aia- ja põllusaaduste osast igapäevases menüüs.
- Tutvumine metsa kui koosluse ja selle elustikuga õppekäikudel.
- Uurimus: mets igapäevaelus / metsaga seotud tarbeesemed.
- Metsloomade tegutsemisjälgede uurimine.
- Õhu omaduste ja koostise uurimine: küünla põlemine suletud anumas; õhu kokkusurutavus; õhu paisumine soojenedes, veeauru kondenseerumine.
- Temperatuuri mõõtmine, pilvisuse ja tuule suuna määramine ning tuule kiiruse hindamine.

- Erinevate Eesti piirkondade ilma võrdlemine EMHI kodulehe ilmakaartide järgi.
- Erineva soolsusega lahuste tegemine, et võrrelda Läänemere ja maailmamere soolsust. Soolase vee aurustamine.
- Läänemere, selle elustiku, rannikuasustuse ja inimtegevuse iseloomustamine erinevate teabeallikate abil.
- Läänemere probleemide analüüsimine, tuginedes erinevatele allikatele.
- Veebipõhiste õpikeskkondade kasutamine toiduahelate ja toiduvõrgustike uurimiseks.
- Setete ja kivimite iseloomustamine ning võrdlemine.
- Perekonna/kooli energiatarbimise uurimus.
- Individuaalse tegevuskava koostamine keskkonnahoidlikuks käitumiseks.
- Erinevate infoallikate põhjal ülevaate koostamine ühe kaitsealuse liigi või kaitseala kohta.
- Õppekäik kaitsealale.

Õpitulemused

Oskused:

- oskab selgitada muldade kujunemist ja mulla tähtsust looduses;
- tunneb mullakaeves ära huumushorisondi;
- oskab selgitada fotosünteesi tähtsust orgaanilise aine tekkes;
- oskab koostada õpitud liikidest toiduahelaid ja toiduvõrgustikke (aed, mets, Läänemeri);
- oskab kirjeldada metsa kui ökosüsteemi, võrrelda peamisi metsatüüpe;
- oskab mõõta õues õhutemperatuuri, hindab pilvisust ja tuule kiirust ning määrab pilvetüüpe ja tuule suunda;
- oskab kasutada ilmakaarte ilma iseloomustamiseks (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed);
- oskab iseloomustada graafiku põhjal kuu keskmisi temperatuure ja sademete hulka ning tuuleroosi;
- oskab nimetada õhu saastumise põhjusi ja tagajärgi ning toob näiteid, kuidas vältida õhu saastumist;
- oskab võrrelda ilmakaartide, graafikute ja tabelite järgi rannikualade ning sisemaa temperatuure;
- oskab selgitada Läänemere vähese soolsuse põhjusi ja riimveekogu elustiku eripära;
- oskab kirjeldada erinevate vetikate levikut Läänemeres;
- oskab selgitada Läänemere reostumise põhjusi ja kaitsmise võimalusi.

- oskab kirjeldada inimese mõju looduskeskkonnale ja selgitab, kuidas muutused keskkonnas võivad põhjustada elustiku muutusi;
- oskab eristada graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast;
- oskab tuua näiteid taastuvenergia tootmise ja kasutamise võimaluste kohta oma kodukohas;
- oskab selgitada mõistliku tarbimise vajadust, lähtudes seosest loodusvarad – tarbimine – jäätmed.
- oskab selgitada keskkonnakaitse vajalikkust;
- oskab põhjendada olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi;
- oskab analüüsida enda ja oma pere tarbimist ning hindab selle mõju keskkonnale.

Teadmised:

- teab huumuse teket ja selle osa aineringes;
- tunneb õpitud kultuurtaimi ja rühmitab neid;
- teab ja võrdleb keemilist ja biotõrjet ning põhjendab, miks tasub eelistada mahepõllumajanduse tooteid;
- teab ja võrdleb männi ja kuuse kohastumusi;
- teab hapniku rolli põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel ning hapniku tähtsust organismidele;
- teab, et süsihappegaas tekib põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel;
- teab kaardilt Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari;
- teab tootjate, tarbijate ja lagundajate rolli aineringes ning selgitab toitumissuhteid ökosüsteemis;
- teab ja selgitab toitumissuhteid: parasitism, sümbioos, konkurents.
- teab taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid Eestis ning toob nende kasutamise näiteid;
- teab Eesti rahvusparke ja nende paiknemist.

7. klass

7. klassi loodusõpetuses (2 tundi nädalas, 70 tundi aastas) jätkub loodusteadusliku ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujundamine. Muutub objekti kirjeldamise iseloom. III kooliastmes muutub kirjeldus valdavalt kvantitatiivseks. Seejuures ei tehta vahet elusa ja eluta looduse objektidel.

Õppimine toimub peamiselt praktilis-uurimusliku tegevuse kaudu klassiruumis või laiendatud õpikeskkonnas. Lisaks uurimuslikule tegevusele lahendatakse mitmesuguseid teoreetilisi ülesandeid, mis kindlustavad ka kõrgemat järku mõtlemisoskuste arengu. Kodused tööd on

suunatud klassis õpitu kinnistamiseks ja klassis omandatud teadmuse rakendamiseks igapäevastes tegevustes.

Õpitulemus

Õpilane:

- kirjeldab kehade omaduste iseloomustamist arvuliselt ja mõõtmise abil;
- mõõdab või määrab keha pikkust, pindala, ruumala, massi ja aine tihedust.
- teab, et kõik ained koosnevad osakestest: aatomitest, ioonidest või molekulidest ning molekulid koosnevad aatomitest;
- oskab valmistada lahust ja kirjeldada aine lahustumist vees; toob näiteid lahustuvatest ainetest ja lahustest ning teab lahuste tähtsust looduses;
- kirjeldab segude lahutamise võimalusi ja põhjendab valitud meetodeid;
- kirjeldab mehaanilist liikumist trajektoori ja kiiruse järgi, määrab keha liikumise kiiruse ning toob näiteid kehade liikumise kohta keskkonnas;
- mõõdab või määrab keha kiirust ja keskmist kiirust, läbitud teepikkust ning raskusjõudu;
- põhjendab keha liikumise kiiruse ja suuna muutumist jõu olemasoluga, toob näiteid igapäevaelust; põhjendab raskusjõust põhjustatud nähtusi;
- esitab teepikkuse sõltuvuse ajast graafiliselt, eristades põhjuse-tagajärje seost;
- põhjendab aineosakeste vastastikmõjuga tahkiste kuju säilivust ja kõvadust, vedelike voolavust ning gaaside lenduvust;
- kirjeldab soojuspaisumise olemust ning toob näiteid soojuspaisumise rakenduste ja tähtsuse kohta looduses;
- vormistab ja lahendab arvutusülesandeid töö ja energia arvutamiseks, teisendades valemeid;
- toob näiteid mehaanilise energia muundumise kohta;
- seostab aineosakeste soojusliikumist ja temperatuuri;
- põhjendab energiasäästu vajadust ning toob näiteid soojuskao vähendamise võimaluste kohta;

Inimene uurib loodust

Õppesisiu	**Õpitulemus**
Loodusteadused ja tehnoloogia. Teaduslik meetod. Uurimuse etapid. Vaatlus ja katse.	• mõistab loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust igapäevaelus;

Mõõtmine loodusteadustes, mõõteriistad, mõõteühikud, mõõtmistulemuste usaldusväärsus. Andmete graafiline esitamine.	• eristab teaduslikke teadmisi mitteteaduslikest teadmistest; • kirjeldab kehade omadusi nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt; • mõõdab või määrab keha pikkust, pindala, ruumala, massi; • seostab õpitava loodusõpetuses varem omandatud teadmiste ja oskustega

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

1) mõõteriistadega (sh digitaalsetega) tutvumine;
2) keha pikkuse, pindala ja ruumala mõõtmine, tulemuste usaldusväärsuse hindamine;
3) bioloogiliste, geograafiliste või koodulooliste objektide vaatlemine, kirjeldamine ja mõõtmine;
4) plaani koostamine hoones või maastikul: objektide kandmine plaanile leppemärkidega, vahemaade mõõtmine (silmamõõduline, sammupaariga, mõõdulindiga), suundade määramine.

Ainete ja kehade mitmekesisus

Õppesisu	**Õpitulemus**
Ainete ja kehade koostis: aatom, molekul, rakk. Keemiline element, perioodilisuse tabel. Liht- ja liitained, nende valemid. Keemiliste elementide levik. Aine olekud. Aine tihedus. Puhtad ained ja segud, materjalid ja lahused.	• teab, et kõik ained koosnevad osakestest: aatomitest või molekulidest, ning molekulid koosnevad aatomitest; • teab vesiniku, hapniku ja süsiniku sümboleid, samuti nende lihtainete, vee ja süsihappegaasi valemeid; • oskab valmistada lahust, toob näiteid lahustuvate ainete ja lahuste kohta ning selgitab lahuste tähtsust looduses;

	• lahutab segu, kasutades kohaseid meetodeid; • teab, et puhastel ainetel on kindlad omadused; • eristab aineid nende omaduste (värvus, tihedus, sulamis- ja keemistemperatuur või soojusjuhtivus) põhjal; • mõistab mudelite tähtsust, valib konkreetse nähtuse selgitamiseks sobiva mudeli; • põhjendab aineosakeste vastastikmõjuga tahkiste kuju säilivust ja kõvadust, vedelike voolavust ning gaaside lenduvust.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

1) teabeallikaist info otsimine keemiliste elementide leidumise kohta meie ümber (kivimid, looduslik vesi, õhk, inimene, kosmos), selle info võrdlemine ja hindamine;
2) erineva soolasisaldusega lahuste omaduste uurimine (tihedus, jäätumistemperatuur), tulemuste analüüs (graafikute tõlgendamine) ning leitud seoste rakendamine (soolase vee külmumistemperatuur, kehade ujuvus);
3) etteantud segu lahutamine koostisosadeks, kasutades setitamist, nõrutamist, filtrimist, aurustamist, destilleerimist;
4) arvutimudeli toel aine olekute muutumise uurimine molekulaarsel tasandil;
5) aine/materjali/keha tiheduse määramine;
6) lihtsamatest vahenditest molekuli, raku ja päikesesüsteemi mudelite koostamine.

Loodusnähtused

Õppesisu	**Õpitulemus**

Füüsikalised, keemilised ja bioloogilised nähtused. Liikumine ja kiirus. Energia. Energia liigid. Energia ülekandumine ja muundumine. Soojusjuhtivus, head ning halvad soojusjuhid meie ümber ja meie sees. Keemiline reaktsioon. Organismide kasv ja areng.	• eristab füüsikalisi, keemilisi ja bioloogilisi nähtusi, selgitab nendevahelisi seoseid; • mõõdab keha kiirust ja läbitud teepikkust; • toob näiteid liikumise kohta elus- ja eluta looduses; • toob näiteid igapäevaelust, kuidas energia muundub või muundatakse ühest liigist teise; • liigitab erinevaid materjale soojusjuhtivuse põhjal ning seostab materjalide soojusjuhtivust nende kasutusaladega; seostab vee olekute muutused erinevate sademetega (vihm, lumi, kaste, udu, härmatis); • selgitab fotosünteesi, hingamise ja põlemise näitel, et keemilistes reaktsioonides võib eralduda või neelduda energiat; • selgitab füüsikaliste tegurite (soojus, valgus, niiskus) mõju elusorganismide kasvule ja arengule.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

1) kiiruse mõõtmine;
2) energia ülekanne – erinevate materjalide soojenemise ja jahtumise graafiline kujutamine;
3) keemilise reaktsiooni uurimine igapäevaseid aineid kasutades;
4) erinevate ainete põlemise uurimine;
5) küünla põlemisel vabaneva soojuse kandumine ümbritsevasse keskkonda;
6) keemilise energia muundamine elektrienergiaks;
7) hingamine ja fotosüntees – CO_2 ja O_2 mõõtmine digitaalsete andmekogujatega;

8) udu ja härmatise tekke uurimine.

Elusa ja eluta looduse seosed

Õppesisiu	**Õpitulemus**
Inimene uurib ökosüsteeme. Süsinikuringe ökosüsteemides. Kohastumine füüsikalis-keemiliste tingimustega/elukeskkonnaga. Inimtegevus, tehnoloogia ja looduslik tasakaal. Energia tarbimine ja materjalide taaskasutamine.	• kirjeldab elusa ja eluta looduse vahelisi seoseid süsinikuringe näitel; • põhjendab energiasäästu vajadust; • seostab kohastumisi füüsikaliste ja keemiliste keskkonnatingimustega; • esitab ideid materjalide taaskasutamiseks; • analüüsib enda tegevuse võimalikku keskkonnamõju, ökoloogilist jalajälge.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

1) süsinikuringe uurimine puu ja puidu näitel, sh puu vanuse määramine aastarõngaste järgi;
2) kodu või kooliümbruse ökosüsteemide ja pinnamoe uurimine satelliitpiltide abi;
3) füüsikalis-keemiliste keskkonnatingimuste mõju uurimine lihtsamate loodusteaduslike mudelite abil, sh kasvuhooneefekti simuleerimine;
4) taimede ja loomade kohastumuslike muutuste uurimine veebimaterjalide põhjal;
5) ühe toote (näiteks paberi) ringluse uurimine toorainest kuni taaskasutuseni;
6) toote valmistamine taaskasutatavatest materjalidest;
7) pere ökoloogilise jalajälje arvutamine ja analüüs.

Metoodilised soovitused

Praktiliste tööde läbiviimiseks korraldab kool vajadusel õppe rühmades. Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus on soe ja külm vesi, valamud, elektripistikud ning spetsiaalse

kattega töölauad. Kool võimaldab õuesõpet ning korraldab õppekäike. Kool võimaldab ainekavas nimetatud praktiliste tööde tegemiseks katsevahendid ja -materjalid ning arvuti kahe õpilase kohta. Kool võimaldab ainekavale vastavad demonstratsioonivahendid.

Hindamine

Hindamise eesmärk on eelkõige õpilase arengu toetamine. Hinnangute andmisel ja numbrilisel hindamisel võetakse aluseks ainekavaga määratletud õpitulemused ning nende sõnastamiseks kasutatavad tegevused. Hinnatakse nii teadmist ja arusaamist (äratundmine, nimetamine, näidete toomine, iseloomustamine, sõnastamine ja kirjeldamine) kui ka rakendamise ja analüüsi oskusi (katsete tegemine, omaduste kindlakstegemine, mõõtmine, eristamine, rühmitamine, seostamine, järelduste tegemine, valimine, otsuste tegemine, koostamine, vormistamine, esitlemine). Uurimuslike tööde puhul hinnatakse ka protsessi, mitte ainult tulemust. Hinnanguid antakse käitumuslikele tegevustele nagu huvi tundmine, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, käitumine looduses ja reeglite järgimine.

Kokkuvõtva hindamise korral võrreldakse õpilase õpitulemusi tema õppe aluseks olevas kooli ainekavas toodud oodatavate tulemustega. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Põhikooli bioloogia ainekava

Õppeaine kirjeldus

Bioloogia õpetamine põhikoolis lähtub Vabariigi Valitsuse 2011. aasta 6. jaanuari määruse nr. 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ lisast 4.

Aine algab III kooliastmes. Nädalatundide jaotus klassiti:

- 7. klassis –1 tund nädalas;
- 8. klassis – 2 tundi nädalas;
- 9. klassis – 2 tundi nädalas.

Bioloogial on oluline koht õpilaste loodusteadusliku kirjaoskuse kujundamisel.

Bioloogia õppimine tugineb loodusõpetuse tundides omandatule, seostub tihedalt ka geograafias, füüsikas, keemias, inimeseõpetuses ja matemaatikas õpitavaga. Selle kaudu kujuneb õpilastel oluline asjatundlikkus, omandatakse positiivne hoiak kõige elava suhtes ning väärtustatakse säästvat eluviisi. Tähtis on suurendada õpilaste toimetulekut looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas seda eelkõige igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamise teel.

Valdkonnapädevused

Väärtuspädevus. Lähtuvalt kooli olulisemast väärtusest „Aukartus elu ees“ on bioloogias oluline kujundada positiivne hoiak erinevate organismide ja keskkonna ning laiemalt bioloogilise mitmekesisuse suhtes. Seejuures tuleb mõista, et kõigil organismidel on oma koht looduses, ka kõige lihtsamate bakterite, seente või taimede kasutamisel pole õigustatud nende mõtlematu hävitamine. Õpitakse vaatlema erinevaid organisme ja nende elukeskkonda nii silmaga nähtavalt kui ka mikroskoopilisel tasandil (mikroskoobitund), nii reaalajas (õppekäigud) kui ka arvutisimulatsioonide abil.

Sotsiaalne pädevus. Õpitakse tundma ühiskonnas kehtivaid norme seoses elusloodusega kaitse ja kasutamisega. Reeglitega tutvumisel kasutatakse valdavalt rühmatööd ja rollimänge, kus õpitakse omavahel koostööd tegema ja leidma lahendusi looduskeskkonda ja erinevaid organisme ohustavatele probleemidele nii kohalikul kui ka globaalsel tasandil.

Enesemääratluspädevus. Bioloogias õpitakse tundma inimese normaalset ehitust ja talitlust ning tavalisemaid kõrvalekaldeid koos nende põhjuste ja vältimise võimalustega. Seeläbi omandavad õpilased oskused iseennast mõista ja hinnata ning tervislikke eluviise järgida. Enesemääratluspädevuse arendamisele on suunatud enamik 9. klassi bioloogiateemadest.

Õpipädevus. 7.–9. klassis on rõhuasetus probleemide lahendamisel ja uurimusliku õppe rakendamisel reaalsetes ja arvutipõhistes õpikeskkondades. Seejuures arendatakse õpilaste oskusi uute teadmiste omandamiseks, hüpoteeside kontrollimiseks ning probleemide

lahendamiseks vajalike tegevuste planeerimiseks, läbiviimiseks ja kokkuvõtete tegemiseks. Erinevaid ülesandeid lahendades õpitakse ka õppimiseks vajalikku taustinfot leidma ja kriitiliselt hindama.

Suhtluspädevus. Senisest rohkem tähelepanu pööratakse õpilaste analüüsi- ja tõlgendamisoskustele ning õpitava erineval viisil väljendamisele. Sellega seoses õpitakse korrektselt kasutama bioloogilisi termineid ja teaduskeelele omast stiili. Õpiülesannete kirjaliku ja suulise esituse korrektsust hindavad ka kaasõpilased.

Matemaatikapädevus. 7. klassis pööratakse matemaatikapädevuse arendamisel põhirõhk arvandmete analüüsile, 8. ja 9. klassis aga tulemuste esitamisele matemaatilisi võimalusi rakendades (graafikud, tabelid, diagrammid).

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuspädevuse kujundamisel tutvutakse mitmesuguste elukutsete ja bioloogiliste ressursside kasutamisega nii teaduslikel kui ka rakenduslikel eesmärkidel. Väärtustatakse vastutustundlikku ja säästvat eluviisi.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Bioloogia õppimise aluseks on kõik loodusõpetuse bioloogiaalased teemad: inimese meeled, organismid ja elupaigad, inimene, organismide rühmad ja kooselu, elu mitmekesisus Maal, erinevad elukeskkonnad: vesi, soo, mets, Läänemeri, asula, aed ja põld. Kõige tähtsamad on siiski bioloogilise mitmekesisuse ja ökoloogia põhialuste ning keskkonnakaitse teemad. Bioloogia õppimise eelduseks on nende valdkondade piisav omandamine loodusõpetuse tundides.

Lõiming geograafiaga võimaldab bioloogias tulemuslikumalt käsitleda ökoloogiliste tegurite mõju elusorganismidele ning elukeskkonnale. Kui geograafias käsitletakse veestiku (eluta keskkonna) kaitset, siis bioloogias vee-elustiku kaitset ning need moodustavad üksteist täiendava terviku. Loodusvööndite teema geograafias toetab bioloogilise mitmekesisuse käsitlemist bioloogias. Linnastumisega kaasnevate majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaprobleemide käsitlemine geograafias toetab keskkonnaprobleemide käsitlemist bioloogias jne.

Keemias õpitav annab põhikoolibioloogiale aluse laboritöövõtete (sh ohutusnõuete järgimise) omandamise ja sümbolikeelse õppimise kaudu. Keemias õpitakse lugema keemiliste elementide tähiseid ja molekulide ja ainete valemeid ning iseloomustama erinevaid aineid. Põhikooli bioloogias kasutatakse teadmisi metallidest, mittemetallidest, sooladest, hapetest, alustest. Tähtis on ka pH mõistmine. Bioloogias läbiviidavate uuringute planeerimisel on

olulised keemias omandatud teadmised keemiliste reaktsioonide tunnustest ja kiirendamise või aeglustamise võimalustest.

Füüsika võimaldab paremini iseloomustada ja mõista bioloogias uuritavaid objekte, kasutades füüsikalisi suurusi, nende tähiseid ja mõõtühikuid. Nii saab bioloogias rakendada füüsikas omandatud teadmisi massist, aine tihedusest, kehade liikumisest ning jõududest ja vastastikmõjust looduses. Väga tähtsad on ka füüsikas omandatud mõõtmisoskused ja mõõtmisvahendite käsitsemise oskused. Füüsikas õpitud teadmised võnkumistest ja lainetest ning valguse levimisest ja murdumisest toetavad meeleelundite tööpõhimõtete mõistmist bioloogias. Soojuspaisumise ja soojusülekande protsesside mõistmine võimaldab aru saada ka mitmesuguste bioloogiliste protsesside ja kohastumuste tähtsusest.

Inimeseõpetuses käsitletakse mitmeid inimese ehituse ja talitlusega seonduvaid teemasid, mis toetavad bioloogia õppimist 9. klassis. Kui bioloogias keskendutakse inimese kehaliste protsesside õppimisele, siis inimeseõpetuses on põhirõhk vaimsete protsesside ja suhete ning nende arengu analüüsil. Tervise teemasid käsitletakse peamiselt inimeseõpetuses ja bioloogias vaadeldakse vaid kõige levinumaid või olulisemaid kõrvalekaldeid bioloogilisest aspektist jne. Bioloogia ja inimeseõpetus lõimituna võimaldavad omandada terviklikud teadmised inimese bioloogiast.

Matemaatika annab bioloogias vajalikud teadmised ja oskused arvutamiseks ja võrdlemiseks, maailmas valitsevate loogiliste, arvuliste ja ruumiliste seoste mõistmiseks ning kirjeldamiseks, tabelite ja jooniste koostamiseks ning analüüsimiseks. Need oskused on vajalikud uurimusliku lähenemise rakendamisel või probleemide lahendamisel. Bioloogias rakendatakse sageli mõistet „protsent“ ja matemaatikas omandatud oskust protsentarvutuste tegemiseks. Erinevate diagrammitüüpide koostamisoskused on vajalikud bioloogiliste andmete esitamiseks.

Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine – bioloogia õpetamisel on tähtsal kohal enesejuhitud õppimise oskuste kujundamine. Selleks on planeeritud uurimuslike tööde läbiviimine, aga ka arvutipõhiste õpikeskkondade rakendamine ning töö veebimaterjalide ja teiste teabeallikatega. Erinevate teemade käsitlemisel tutvustatakse ka bioloogiaga seonduvaid elukutseid ning edasiõppimise ja karjäärivõimalusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng – bioloogial on kandev roll looduskeskkonna mitmekesisuse ja selles toimuvate protsesside käsitlemisel. Eelkõige käsitletakse seda läbivat teemat 8. klassis seoses teemaga „Ökoloogia ja keskkonnakaitse“, kuid see leiab kajastamist ka organismide, nende elupaikade ja eluprotsesside mitmekesisust käsitledes kõigi teiste teemade raames.

Teabekeskkond – see läbiv teema leiab käsitlemist eelkõige seoses probleemide lahendamise ja uurimuslike töödega, kus tuleb koguda, kriitiliselt analüüsida ja kasutada erinevaid infoallikaid ning teatud töödes kõrvutada olemasolevat infot enda läbiviidud uuringutest saadud tulemustega. Põhikoolis arendatavad peamised uurimuslikud oskused on probleemi sõnastamine, taustinfo kogumine, uurimisküsimuste sõnastamine, töövahendite käsitlemise, katse hoolika ja organiseeritud tegemise, mõõtmise, andmekogumise, täpsuse tagamise, ohutusnõuete järgimise, tabelite ja diagrammide koostamise ning analüüsi, järelduste tegemise ning tulemuste esitamise oskused.

Tehnoloogia ja innovatsioon – see läbiv teema rakendub looduse ja tehnoloogia omavaheliste seoste tutvustamisel ning tehnoloogiliste vahendite kasutamisel õppetöös (IKT rakendamine, Vernieri katsevahendid).

Tervis ja ohutus – teema leiab enim käsitlemist seoses 9. klassi inimeseteemadega, kus tutvutakse erinevatel elundkondadel enam levinud terviseprobleemide bioloogiliste alustega ja treenimise mõjuga elundkondadele. Teatud määral on tervise ja ohutuse teemad integreeritud ka 7. ja 8. klassi materjali, kus õpitakse selgroogsete ja selgrootute loomade, taimede, seente ja mikroorganismide mitmekesisust ja eluprotsesse.

Väärtused ja kõlblus – bioloogias pööratakse põhitähelepanu bioloogilise mitmekesisuse väärtustamisele ning sellega seonduvalt vastutustundliku ja säästva eluviisi kujundamisele.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid III kooliastmes

Taotletakse, et 9. klassi lõpetaja:

- tunneb huvi bioloogia kui loodusteaduse vastu ja saab aru selle tähtsusest ja seostest igapäevaeluga ning tehnoloogia arenguga;
- suhtub vastutustundlikult elukeskkonnasse, mõistab ja väärtustab bioloogilist mitmekesisust, jätkusuutlikku eluviisi ning säästva arengu põhimõtteid;
- oskab probleemide lahendamisel rakendada loodusteaduslikku meetodit;
- omandab oskuse kasutada mikroskoopi, valmistada märgpreparaati;
- on omandanud ülevaate elusloodusest, selle olulisematest protsessidest, organismide omavahelistest suhetest ja seostest eluta keskkonnaga;
- kasutab korrektselt bioloogiaalast sõnavara;
- kasutab bioloogiat õppides tehnoloogiavahendeid, sh IKT võimalusi;
- saab ülevaate bioloogiaga seotud elukutsetest ning bioloogiateadmiste vajalikkusest erinevates töövaldkondades.

7. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab bioloogiateaduste seost teiste loodusteaduste ja igapäevaeluga ning tehnoloogia arenguga;
- võrdleb loomade, taimede, seente, algloomade ja bakterite välistunnuseid;
- jaotab organisme nende pildi ja kirjelduse alusel loomadeks, taimedeks ning seenteks (meenutatakse varem tundma õpitud liike);
- teeb märgpreparaate ja kasutab neid uurides mikroskoopi;
- selgitab, kuidas elutunnused avalduvad taimedel, loomadel, seentel, bakteritel;
- seostab imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade välistunnuseid nende elukeskkonnaga;
- analüüsib selgroogsete loomade erinevate meelte olulisust sõltuvalt nende elupaigast ja -viisist;
- analüüsib erinevate selgroogsete loomade osa looduses ja inimtegevuses, väärtustab selgroogsete loomade kaitsmist;
- võrdleb erinevate selgroogsete loomade hingamiselundite talitlust;
- seostab toidu hankimise viisi ja seedeelundkonna eripära selgroogse looma toiduobjektidega;
- analüüsib aine- ja energiavahetuse erinevate protsesside omavahelisi seoseid;
- analüüsib selgroogsete eri rühmade südame ehituse ja vereringe eripära ning seostab neid püsi- ja kõigusoojasusega;
- analüüsib kehasisese ja kehavälise viljastumise ning lootelise arengu eeliseid selgroogsete loomade rühmadel ning toob selle kohta näiteid;
- hindab otsese ja moondega arengu olulisust ning toob selle kohta näiteid.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- bioloogia uurimisvaldkond – 8 tundi;
- selgroogsete loomade tunnused – 11 tundi;
- selgroogsete loomade aine- ja energiavahetus – 10 tundi;
- selgroogsete loomade paljunemine ja areng – 6 tundi.

Praktilised tööd ja IKT kasutamine:

- märgpreparaadi valmistamine ning erinevate objektide võrdlemine mikroskoobiga;

- eri organismirühmade välistunnuste võrdlemine reaalsete objektide või veebist saadud info alusel („Eesti selgroogsed“, „Eesti taimed“, „Lülijalgsed“, „Eesti taimede ja samblike määraja“);
- selgroogsete loomade elutegevuse analüüsimine ja nende mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses;
- valikuliselt uurimuslik töö arvutikeskkonnas toidu või hapniku mõjust organismide elutegevusele (õpikeskkond „Noor loodusuurija“).

Metoodilised soovitused

7. klassis alustatakse bioloogia õppimist eraldi ainena, seetõttu on vajalik ära näidata seosed varem loodusõpetuses õpitu ja bioloogia vahel. Bioloogia olemuse tutvustamisel on vaja rõhutada teadusharu uurimuslikkust ja enam keskendumist eluprotsessidele. Positiivset suhtumist ainesse saab kujundada vaatluste, eksperimentide ning praktiliste tööde ja IKT oskusliku rakendamisega. Bioloogia sisu ja seoste avamisel tuleks näidata, kuidas bioloogias õpitav on vajalik paljude elualade esindajate töös ja laiemalt igapäevaelus. Praktilised tööd on soovitatav läbi viia rühmades. Mikroskoobiülesanne võiks alata lihtsasti valmistatava märgpreparaadi uurimisega (sibula kattekude), tuleks võimaldada ka õpilaste ideedele tuginevate biopreparaatide valmistamist. Võimekamatel õpilastel võib loodusteaduslike tööde läbiviimisel lubada rohkem iseseisvust ja üksteise hindamist, ka mitmesuguste määrajate kasutamist.

Selgroogsete loomade tunnuste teema läbimisel tuleks keskenduda ehituse ja talitluse seoste selgitamisele. Mitmekesisust korratakse näiteid tuues.

Loomade aine- ja energiavahetuse teema käsitlemisel õpitakse süvendatult tundma üht eluprotsessi erinevatel loomarühmadel. Selline lähenemine võimaldab mõista vastava protsessi mitmekesisust ning teataval määral ka evolutsioonilist arengut. Paljunemise teema käsitlemisel on vaja rõhutada paljunemise ja arengu omavahelisi seoseid ning protsesside erinevusi. See teema sobib arutelude korraldamiseks.

Loomade kaitse, püügi ja jahiga seoses on võimalik teha rollimänge, kus igal osapoolel on oma eesmärgid ja rollid looduse tasakaalu säilimise huvides.

Organismide välistunnuste võrdlemisel saab kasutada ka veebimaterjale: „Eesti selgroogsed“ (http://bio.edu.ee/loomad), „Eesti taimed“ (http://bio.edu.ee/taimed), „Lülijalgsed“ (http://www.zbi.ee/satikad/) ning „Eesti taimede ja samblike määraja“ (http://www.keytonature.eu/wiki/Estonia).

8. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- eristab looma-, taime- ning bakterirakku, nende peamisi osi joonistel ja mikrofotodel;
- analüüsib õistaimede organite ehituse sõltuvust nende ülesannetest, taime kasvukohast ning paljunemis- ja levimisviisist;
- seostab taimeorganite talitlust ainete liikumisega taimes;
- koostab ja analüüsib skeeme fotosünteesi lähteainetest, lõpp-produktidest ja protsessi mõjutatavatest tingimustest;
- võrdleb eri taimerühmade iseloomulikku välisehitust, paljunemisviisi, kasvukohta ja levikut;
- võrdleb seeni taimede ja selgroogsete loomadega;
- toob näiteid seente ehitusliku ja talitlusliku mitmekesisuse kohta;
- analüüsib parasiitluse ja sümbioosi osa looduses;
- hindab otsese, täis- ja vaegmoondelise arengu eeliseid selgrootute loomade erinevatel rühmadel;
- väärtustab taimi, seeni, selgrootuid loomi ja baktereid elusloodu se oluliste osadena;
- selgitab mikroorganismidega seotud elukutseid;
- võrdleb viiruste ehituslikku eripära rakulise ehitusega;
- teab, kuidas vältida inimese sagedasemaid bakter- ja viirushaigusi ning väärtustab tervislikke eluviise;
- võrdleb erinevaid paljunemis-, tolmlemis- ja levimisviise taimedel ning toob nende kohta näiteid;
- hindab inimtegevuse positiivset ja negatiivset mõju ökosüsteemide muutumisele ning võimalusi lahendada keskkonnaprobleeme;
- lahendab biomassi püramiidi ülesandeid;
- väärtustab bioloogilist mitmekesisust ning suhtub vastutustundlikult ja säästvalt erinevatesse ökosüsteemidesse ning elupaikadesse.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- taimede tunnused ja eluprotsessid – 20 tundi;
- seente tunnused ja eluprotsessid – 12 tundi;
- selgrootute loomade tunnused ja eluprotsessid – 14 tundi;

- mikroorganismide tunnused ja eluprotsessid – 11 tundi;
- ökoloogia ja keskkonnakaitse – 13 tundi.

Praktilised tööd ja IKT kasutamine:

- taimede mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses;
- fotosünteesi mõjutavate tegurite uurimine arvutimudeliga;
- seente uurimine mikroskoobiga;
- uurimuslik töö hallitus- või pärmseente arengut mõjutavate tegurite kohta;
- õhu saastatuse hindamine samblike leviku alusel;
- selgrootute loomarühmade iseloomulike välistunnuste võrdlemine;
- lülijalgsete välistunnuste võrdlemine luubi abil;
- bakterite elutegevust mõjutavate tegurite uurimine arvutimudeliga;
- arvutimudeliga seoste leidmine toiduahela lülide arvukuse ja biomassi juurdekasvu vahel;
- biomassi püramiidi ülesannete lahendamine.

Metoodilised soovitused

Taimede teema käsitlemist alustatakse ülevaatega erinevatest taimerühmadest ja nende tähtsusest. Taimede eluprotsesside põhijooni õpitakse õistaimede näitel. Võimekamate õpilastega võiks käsitleda ka teiste taimerühmade eluprotsesside eripära. Taimede eluprotsesside uurimine võimaldab kavandada uurimuslikke töid (fotosünteesi, tõusvat voolu või idanemist mõjutavad keskkonnategurid) ja nende abil saab bioloogias õpitavat lõimida matemaatika, keemia, füüsika ja geograafiaga.

Seente eluprotsesside kõrval on oluline nende mitmekesisuse esiletoomine. Seente võrdlemine taimede ja loomadega arendab õpilaste analüüsi- ja võrdlemisoskust. Seente mikroskoopimisel on peamine eesmärk leida seenerakkude kaks peamist vormi: pikad peenikesed, niiditaolised rakud ja väikesed ümarad rakud. Tähelepanu võiks pöörata ka ohutusteemale (mürgised, söödavad seened).

Selgrootute erinevatest rühmadest antakse suhteliselt üldine ülevaade ning enam keskendutakse Eestis tuntumatele rühmadele: ussid, limused, lülijalgsed. Siseehitusele pööratakse tähelepanu niivõrd, kui see on vajalik protsesside mitmekesisuse käsitlemiseks. Õpilastel peaks kujunema arusaam parasiitussidega nakatumisest, haigustekitajate levitavatest lülijalgsetest.

Mikroorganismide teemas käsitletakse põgusalt algloomade põhitunnuseid, levikut ja tähtsust võrdluses teiste organismidega. Bakterite juures tuleb rõhutada nende kasulikkust nii looduses

kui ka inimese elus. Haigestumise vältimise, sh. vaktsineerimise teema võimaldab kujundada õpilaste väärtushinnanguid seonduvalt tervisekäitumisega.

Ökoloogiateemadest keskendutakse bioloogias populatsioonide ja ökosüsteemide ning neis toimuvate muutuste ja viimaste põhjuste käsitlemisele (toiduahelad, organismide suhted, elukooslused õpitud loodusõpetuses). Keskkonnakaitse teemadest käsitletakse põhjalikumalt vaid bioloogilise mitmekesisusega seonduvat. Selle teema õppimisel võiks kasutada looduskeskustes pakutavaid programme. Arvutikeskkonnas tööde teostamisel on kasutada õpikeskkonnad: „Noor teadlane“ (http://bio.edu.ee/teadlane), „Tiigriretk Eestimaal“ (http://bio.edu.ee/matk/), 6. klassi aia ja põllu moodul ning järve ja jõe moodul (http://bio.edu.ee/noor/) ning „Loodusteaduslikud mudelid põhikoolile“ (http://mudelid.5dvision.ee).

9. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- seostab inimese elundkondi nende põhiülesannetega;
- eristab joonisel või mudelil inimese skeleti peamisi luid ja lihaseid;
- seostab luude ja lihaste ehitust ja talitlust;
- selgitab luude ühenduste tüüpe ja toob nende kohta näiteid;
- selgitab luumurru ning lihase venituse ja rebendi olemust ning tekkepõhjusi;
- selgitab immuunsüsteemi osa bakter- ja viirushaiguste tõkestamisel;
- seostab inimese sagedasemaid südame- ja veresoonkonnahaigusi nende tekkepõhjustega;
- selgitab makro- ja mikrotoitainete ülesandeid organismis ning nende üle- või alatarbimisega kaasnevaid probleeme;
- hindab neerude, kopsude, naha ja soolestiku osa jääkainete eritamisel;
- järgib tervisliku toitumise põhimõtteid;
- koostab ja analüüsib inimese vereringe-, seede-, hingamiselundkonna jooniseid ja skeeme ning selgitab nende alusel vastava elundkonna talitlust;
- võrdleb inimese muna- ja seemnerakkude ehitust ning arengut;
- selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja neisse haigestumise vältimise võimalusi;
- selgitab muutusi inimese loote arengus;
- selgitab kesk- ja piirdenärvisüsteemi põhiülesandeid;

- koostab ja analüüsib refleksikaare skeeme ning selgitab nende alusel selle talitlust;
- seostab erinevaid sisenõrenäärmeid nende toodetavate hormoonidega;
- selgitab närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis;
- analüüsib silma ja kõrva osade ja vastavate ajukeskuste koostööd nägemis-, kuulmis- ja tasakaaluaistingu tekkimisel;
- suhtub vastutustundlikult oma tervisesse, väärtustab tervislikku eluviisi;
- analüüsib pärilikkuse ja muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel;
- selgitab DNA, geenide ning kromosoomide seost ja osa pärilikkuses;
- lahendab lihtsamaid geneetikaülesandeid;
- analüüsib pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste vältimise võimalusi;
- selgitab bioloogilise evolutsiooni olemust, toob näiteid evolutsiooni tõendite kohta;
- hindab suuremate evolutsiooniliste muutuste osa organismide mitmekesistumises ja levikus;
- võrdleb inimese ja teiste selgroogsete evolutsiooni.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- inimese elundkonnad – 4 tundi;
- luud ja lihased – 6 tundi;
- vereringe – 8 tundi;
- seedimine ja eritamine – 6 tundi;
- hingamine – 5 tundi;
- paljunemine ja areng – 9 tundi;
- talitluste regulatsioon – 8 tundi;
- infovahetus väliskeskkonnaga – 7 tundi;
- pärilikkus ja muutlikkus –10 tundi;
- evolutsioon – 7 tundi.

Praktilised tööd ja IKT kasutamine:

- loomsete kudede ehituse võrdlemine mikroskoobiga;
- uurimuslik töö füüsilise koormuse mõjust pulsile või vererõhule;
- isikliku toitumisharjumuse analüüs;
- kopsumahu, hingamissügavuse ja -sageduse ning omastatava hapniku hulga seoste uurimine arvutimudeliga;
- õpilaste reaktsioonikiiruste uurimine, võrdlemine;

- refleksikaare töö uurimine arvutimudeliga;
- uurimuslik töö meeleelundite tundlikkuse määramiseks;
- DNA eraldamine suu limaskesta rakkudest;
- uurimuslik töö mittepäriliku muutlikkuse ulatusest vabalt valitud organismide tunnuste põhjal.

Metoodilised soovitused

Kõikide teemade juures tuleb tähtsaimaks pidada protsesside käsitlemist. Objektide ehitusega tuleks tutvuda sedavõrd, kui see on vajalik protsesside mõistmiseks. Elundkondade töö häiretega seonduvat käsitletakse vaid bioloogilisest aspektist ning esmaabi bioloogias üldiselt ei käsitleta. Immuunsüsteemi ning immuunsuse kujunemise protsessi seostatakse vereringega, rohkem tähelepanu pööratakse allergia bioloogilisele olemusele. Tervisliku toitumise käsitlemisel vaadeldakse bioloogilisi aspekte, rõhutades organismi terviklikkust (pärilikkus, toitumine, aktiivsus). Hingamise teema juures on oluline selgitada rakuhingamise eesmärke ja hingamisprotsessi üldist tähtsust organismile. Bioloogias tuleb omandada üldteadmised mehe ja naise arengust, viljatuse probleemidest ning raseduse ja sünnituse kulust. Sisenõrenäärmeid tuleks õpetada vastavalt võimekusele, olulisemad on ajuripats, neerupealised ja sugunäärmed. Infovahetuse teemat käsitledes tuleks luua seosed füüsikaga. Pärilikkuse ja muutlikkuse teemas omandatakse üldülevaade pärilikkuse olemusest ja põhiprotsessidest, samuti geenitehnoloogiast kui ühiskonna jaoks prioriteetsest kiiresti arenevast valdkonnast. Evolutsiooniteemat käsitletakse ülevaatlikult, tutvustades evolutsiooni olemust ja seda tõendavaid protsesse.

Uurimuslike tööde tegemiseks on hea kasutada õpikeskkonda „Noor teadlane“ (http://bio.edu.ee/teadlane), „Noor loodusuurija“ 4. klassi inimesemoodulit (http://bio.edu.ee/noor/), „Põhikooli loodusteaduslikke mudeleid“ (http://mudelid.5dvision.ee/). Hea lisamaterjal elundkondade talitluse käsitlemisel on „Tervis 2000“ sarja õppevideod.

Hindamine

Õpitulemuste hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest. Hinnatakse suuliste vastuste, kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel. Hindamisel arvestatakse õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavaga taotletavatele õpitulemustele. Hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Oluline on hinnata nii erinevate mõtlemistasandite arendamist bioloogia kontekstis kui ka uurimuslike ja otsuste tegemise oskuste arendamist. Nende suhe hindamisel on vastavalt 80% ja 20%. Mõtlemistasandite arendamisel peaks 50% hindest moodustama madalamat järku ja 50% kõrgemat järku mõtlemistasandite oskuste rakendamist eeldavad ülesanded. Uurimuslikke oskusi võib hinnata nii terviklike uurimuslike tööde käigus kui ka üksikuid oskusi eraldi arendades. Protsessihindamisel kasutatakse nii suulist kui ka kirjalikku küsitlust. Kokkuvõttev hinne kujuneb nii protsessihinnetest kui arvestuslikest hinnetest, kusjuures suurem osatähtsus on arvestuslikel hinnetel.

Põhikooli geograafia ainekava

Õppeaine kirjeldus

Geograafia õpetamine põhikoolis lähtub Vabariigi Valitsuse 2011. aasta 6. jaanuari määruse nr 1 „Põhikooli riiklik õppekava“ lisast nr 4. Aine algab III kooliastmes.

Nädalatundide jaotus klassiti: 7. klass – 35 tundi, 8. klass – 70 tundi, 9. klass – 70 tundi.

Geograafia on integreeritud õppeaine, kus käsitletakse loodus- ja sotsiaalteaduste valdkonda kuuluvaid teemasid – loodusgeograafia ja inimgeograafia. Geograafiat õppides kujuneb arusaam Maast kui tervikust ning keskkonna ja inimtegevuse vastastikusest mõjust. Näidispiirkondade kaudu saab õpilane ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest, protsessidest ning ruumilisest levikust ja seostest. Kooligeograafiat õppides areneb õpilaste keskkonnateadlikkus ja arusaam loodusressursside piiratusest. Võetakse omaks säästliku eluviisi ja jätkusuutliku arengu idee ning keskkonda väärtustavad hoiakud.

Maailma loodus-, rahvastiku- ja kultuurigeograafia käsitlemine loob aluse mõistvale ja tolerantsele suhtumisele teistesse rahvastesse ja nende kultuuritraditsioonidesse. Globaliseeruvas maailmas toimetulemiseks on vaja tunda ja väärtustada ka Eesti, oma kodumaa loodust, rahvastikku ja kohta Euroopas ning maailmas.

Geograafias õpitav esitatakse probleemipõhiselt ning igapäevaelu ja kodukohaga seostatult. Kasutatakse erinevaid aktiivõppevorme. Arendatakse kaardilugemise ja infotehnoloogia kasutamist. Uurimusliku õppega omandavad õpilased mitmesuguseid oskusi. Õppetöös lähtutakse õpilaste individuaalsetest iseärasustest ja võimetest. Arendatakse võimete mitmekülgsust ja pööratakse tähelepanu õpimotivatsiooni kujundamisele.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli geograafiaõpetusega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- on omandanud ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest mõjudest;
- väärtustab nii kodukoha, Eesti kui teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;
- mõistab inimtegevuse sõltumist Maa piiratud ressurssidest ja inimtegevuse tagajärgi keskkonnale. Suhtub vastutustundlikult keskkonda ja järgib säästva arengu põhimõtteid;
- oskab kasutada teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat geograafiainfot;
- tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu. Saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ning mõistab geograafias

omandatud teadmiste ja oskuste tähtsust erinevates töövaldkondades;
- rakendab loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades, teeb uurimistöid, mõõtmisi ja vaatlusi ning oskab tõlgendada saadud tulemusi;
- mõistab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse olulisust igapäevaelus.

Valdkonnapädevused

Väärtuspädevused – geograafiaõpetusega kujuneb õpilastes positiivne, säästev ja jätkusuutlik hoiak keskkonna suhtes. Sotsiaalne pädevus areneb mitmesuguste rühmas tehtavate praktiliste tööde kaudu, kus tekib vajadus aidata kaasõpilasi, samuti tuleb arvestada kaasõpilaste ning nende arvamusega. Enesemääratluspädevus kujuneb õpiülesannete kaudu, kus õpilasi suunatakse analüüsima oma nõrku ja tugevaid külgi. Õpipädevus areneb, kui õpilane mõistab, et õpitut saab rakendada igapäevaelus ja edaspidistes õpingutes ning tulevases kutsetöös. Suhtluspädevus areneb esinemiste ja arvamuste avaldamise kaudu, tekib tolerantsus erinevate seisukohtade suhtes. Matemaatikapädevus areneb jooniste, graafikute, tabelite jms. koostamisel ning mõõtmisel ja mõõtühikute kasutamisel. Ettevõtlikkuspädevuse arengut toetavad uurimuslikud tööd ja projektid. Õpitakse probleeme nägema, püstitama eesmärke ja leidma lahendusi.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Matemaatika – arendab jooniste, diagrammide, tabelite jms andmete lugemise ja tõlgendamise oskust. Nende koostamisel ja esitamisel õpib kasutama erinevaid mõõtühikuid.

Ajalugu – aitab mõista seoseid inimühiskonna arengu ja maadeavastuste ning inimasustuse ja keskkonnatingimuste vahel.

Emakeel – väljendusoskuste arendamine piirkondade kirjeldamisel ja iseloomustamisel.

Võõrkeel – sõnavara täiendamine mitmesuguste infoallikatega töötades ning kohanimede õigekirja ja häälduse omandamine.

Füüsika – looduses toimuvate nähtuste ja protsesside selgitamisel on vaja osata näha seoseid füüsikas õpitud teadmistega.

Bioloogia – elus ja eluta looduse vastastikuste seoste ning inimtegevusega kaasnevate keskkonnaprobleemide mõistmine.

Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – näidete toomine ja arutelud õpitava rakendusest igapäevaelus ning geograafiaga seotud elukutsete tundmaõppimine.

Keskkond ja jätkusuutlik areng – ühiskonnas ja keskkonnas toimivate protsesside seoste tundmaõppimine ning inimtegevuse tagajärgede prognoosimine ja negatiivsete mõjude ennetamise võimaluste analüüsimine.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – kodanikuõiguste ja -kohustuste tunnetamine seostub keskkonnaküsimustega.

Teabekeskkond – erinevate teabeallikate kasutamine ja info kriitiline hindamine.

Tehnoloogia ja innovatsioon – mitmed võimalused IKT kasutamiseks, sh uurimuslike tööde tegemiseks.

Tervitus ja ohutus – keskkonna ja tervise seosed. Liikumisvõimaluste laienemisel globaliseeruvas maailmas on ohutust tagavad käitumisjuhised eriti olulised.

Väärtused ja kõlblus – kujuneb keskkonda ja jätkusuutlikku arengut väärtustav hoiak.

Kultuuriline identiteet – maailma kultuuriline mitmekesisus ja sellest tulenev tolerantsus erinevate kultuuride ja keelte suhtes.

7. klass

Kursuse maht on 35 tundi (1 ainetund nädalas).

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Taotletakse, et õpilane:

7 tunneb huvi geograafia vastu ja saab aru selle tähtsusest ja seostest igapäevaeluga ning ühiskonna arenguga;

8 väärtustab nii kodukoha, Eesti kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;

9 mõistab inimtegevuse sõltumist Maa piiratud ressurssidest ja inimtegevuse tagajärgi keskkonnale;

10 rakendab loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades;

11 kasutab teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat infot;

12 omandab ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest;

13 omandab projektitöö kogemusi, osaledes erinevates koostöötegevustes.

Õpitulemused

Õpilane:

- huvitub looduses ja ühiskonnas toimuvast, seostab geograafiateadmisi igapäevaeluga ning tehnoloogia arenguga;
- on saanud ülevaate looduse ja ühiskonna olulisematest nähtustest ja protsessidest ning saab aru nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest;
- suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades nii kodukoha, Eesti kui maailma loodust ja kultuuri;
- kasutab omandatud teadmisi ja meetodeid probleemide lahendamisel;
- oskab kasutada teabeallikaid geograafiainfo leidmiseks, analüüsib, sünteesib ja hindab

kriitiliselt neis sisalduvat teavet;

- omab ülevaadet geograafiaga seotud elukutsetest, hindab omandatud teadmisi ja oskusi karjääri planeerides. On motiveeritud elukestvaks õppeks.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- kaardiõpetus (9 tundi),
- geoloogia (9 tundi),
- pinnamood (8 tundi),
- rahvastik (8 tundi).

Praktilised tööd ja IKT kasutamine:

- ülesanded kooliümbruse kaardiga, ilmakaarte ja asimuudi määramine;
- info leidmine interaktiivse kaardi abil;
- kivimite tundmine ja võrdlemine;
- teabeallikate abil lühiülevaate koostamine geoloogilisest nähtusest, pinnavormidest, pinnamoest, riigi üldandmetest ja asendist.

Metoodilised soovitused

7. klassis alustatakse geograafia õppimist eraldi ainena, seetõttu on vajalik ära näidata seosed varem loodusõpetuses õpitu ja geograafia vahel. Positiivset suhtumist ainesse saab kujundada vaatluste ning praktiliste tööde ja IKT oskusliku rakendamisega. Praktilised tööd on soovitatav läbi viia rühmades. Võimekamatel õpilastel võib loodusteaduslike tööde läbiviimisel lubada rohkem iseseisvust ja üksteise hindamist, ka mitmesuguste teabeallikate kasutamist.

8. klass

Kursuse maht on 70 tundi (2 ainetundi nädalas).

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Taotletakse, et õpilane:

- saab ettekujutuse, mis tegurid mõjutavad kliima kujunemist ühes või teises maailma piirkonnas;
- arendab kaardilugemisoskust, nähtuste seostamise oskust, võrdlemisoskust ja diagrammide lugemisoskust;
- saab ettekujutuse vee jaotumisest ja ringlusest Maal;
- õpib tundma maailmamere eri osasid ja nende omaduste erinevusi;
- oskab kaartide ja infoallikate abil iseloomustada ja võrrelda veekogusid;
- saab loodusvööndite õppimisel teadmisi Maa tsonaalsusest ning looduses esinevate

protsesside seostest, samuti looduse ja inimtegevuse vastastikustest seostest;

- mõistab Maa erinevate osade seotust, et kujuneks tervikpilt Maast.

Õpitulemused

Õpilane:

- huvitub looduses toimuvast, seostab geograafiateadmisi igapäevaeluga. Leiab teavet Eesti ja muu maailma kliima ja ilmaolude kohta ning teeb selle põhjal praktilisi järeldusi oma tegevust ja riietust planeerides;
- on omandanud ülevaate Maa veekogudest ning saab aru nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest. Võrdleb meresid ja siseveekogusid ja põhjendab nende erinevusi;
- suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades nii kodukoha, Eesti kui maailma loodust ja kultuuri;
- oskab kasutada teabeallikaid geograafiainfo leidmiseks, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet;
- oskab koostada teabeallikate abil etteantud piirkonna loodusgeograafilise iseloomustuse;
- toob näiteid inimtegevuse võimalustest ja mõjust keskkonnale erinevates loodusvööndites.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- kliima (20 tundi);
- veestik (20 tundi);
- loodusvööndid (30 tundi).

Praktilised tööd ja IKT kasutamine:

- internetist ilmakaartide leidmine ja selle põhjal ilma iseloomustamine etteantud kohas;
- kliima võrdlemine kliimakaartide ja -diagrammide järgi kahes erinevas kohas ja erinevuste selgitamine;
- jooniste, fotode, sh satelliitfotode ja kaartide järgi vooluvee kulutava ja kuhjava tegevuse uurimine etteantud jõe erinevatel lõikudel;
- teabeallikate järgi ülevaate koostamine etteantud mere kohta;
- teabeallikate põhjal etteantud piirkonna iseloomustuse koostamine, kus on analüüsitud looduskomponentide vastastikuseid seoseid ning inimtegevust ja keskkonnaprobleeme;
- ühe loodusvööndi kohta mõistekaardi koostamine.

Metoodilised soovitused

Kliima ja veestikuga seotud nähtuste ja protsesside selgitamisel tuleb kasutada jooniseid ja animatsioone. Geograafiliste objektide leidmisel ja kandmisel kontuurkaardile kasutada atlast.

Loodusvööndite taimestiku ja loomastiku tutvustamiseks on hea kasutada pilte ja filmimaterjali. Teabeallikate kasutamiseks, iseloomustuste koostamiseks ja analüüsivate ülesannete lahendamiseks anda nõrgematele õpilastele kava või märksõnad. Õpetada koostama mõistekaarte erinevate teemade kohta. Loodusprotsesside iseloomustuste ja võrdluste koostamisel ja arutelude läbiviimisel kasutada paaris- või rühmatööd.

9. klass

Kursuse maht on 70 tundi (2 ainetundi nädalas).

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Taotletakse, et õpilane:

- mõistab Eestit Euroopa ja maailma kontekstis ning tal tekib terviklikum pilt looduses esinevatest nähtustest ja protsessidest;
- õpib nägema seoseid keskkonna ja inimtegevuse vahel vee-, kliima- ja majandusteemade õppimisel;
- õpib tundma Eesti ja Euroopa rahvastikuprotsesse;
- omandab oskusi eri allikatest pärit info analüüsimiseks, sh diagrammide ja tabelite kasutamiseks;
- õpib mõistma ühiskonnas toimuvaid protsesse ja nende seoseid looduskeskkonnaga;
- saab aru energiaressursside tähtsusest kaasaegses ühiskonnas ja mõistab nende säästmise vajadust;
- omandab algteadmisi transpordi tähtsusest majandusele üldse ja turismile kui väga kiiresti arenevale harule tänapäeva maailmas.

Õpitulemused

Õpilane:

- oskab iseloomustada ja võrrelda Eesti ja Euroopa riikide asendit, pinnamoodi ja geoloogilist ehitust;
- nimetab ja leiab kaardilt Euroopa ja Eesti olulisemad pinnamoe suurvormid;
- iseloomustab Euroopa ja Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale;
- mõistab kliimamuutuste uurimise olulisust ja toob näiteid kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta;
- iseloomustab Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme ja toob näiteid nende lahendusvõimalustest;
- selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust ning levikut Eestis ja Euroopas; põhjavee kujunemist ja kasutamist Eestis;

- nimetab ja leiab kaardilt Euroopa ja Eesti olulisemad rannajoone objektid ja siseveekogud;
- iseloomustab ja analüüsib teabeallikate info abil Eesti ja Euroopa rahvastikuga seotud protsesse ja probleeme;
- analüüsib loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele;
- mõistab energiamajanduse tähtsust, toob näiteid Euroopa ja Eesti energiaprobleemide kohta. Tunneb energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist;
- iseloomustab põllumajanduse arengueeldusi Eestis ning põhjendab spetsialiseerumist;
- toob näiteid põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta;
- mõistab kodumaise toidukauba eeliseid ja väärtustab Eesti tooteid;
- iseloomustab ja analüüsib turismi arengueeldusi Eestis ja Euroopas. Toob näiteid turismimajanduse positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta piirkonna majandus- ja sotsiaalelule ning looduskeskkonnale;
- analüüsib transpordiliikide eeliseid ja puudusi. Toob näiteid Euroopa peamiste transpordikoridoride kohta. Väärtustab keskkonnasäästlikku transpordi kasutamist.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- Euroopa ja Eesti loodusgeograafia asend, pinnamood ja geoloogia (10 tundi);
- Euroopa ja Eesti kliima (8 tundi);
- Euroopa ja Eesti veestik (7 tundi);
- Euroopa ja Eesti rahvastik (10 tundi);
- Euroopa ja Eesti asustus (8 tundi);
- Euroopa ja Eesti majandus (10 tundi);
- põllumajandus ja toiduainetööstus (7 tundi);
- Euroopa ja Eesti teenindus (10 tundi).

Praktilised tööd ja IKT kasutamine:

- Eesti ja mõne Euroopa riigi geograafilise asendi võrdlemine;
- teabeallikate põhjal ülevaate koostamine kodumaakonna pinnamoest ja maavaradest ning seostamine geoloogilise ehitusega;
- interneti andmete põhjal ilma võrdlemine etteantud kohtades ning erinevuste põhjendamine;
- kodukoha joogivee, selle omaduste ja kasutamise uurimine;

- teabeallikate järgi oma koduasula rahvastiku analüüsimine;
- rahvastikupüramiidi põhjal rahvastiku soolis-vanuselise koosseisu analüüsimine etteantud Euroopa riigis;
- lühiuurimuse koostamine koduasulast ja selle kujunemisloost;
- kahe Euroopa riigi energiaallikate kasutamise analüüsimine elektrienergia tootmisel;
- toidukaupade päritolu uurimine ning kodu- ja välismaise kauba osatähtsuse hindamine tootegrupiti;
- teabeallikate põhjal ülevaate koostamine oma linna või maakonna turismiarengu eeldustest ja peamistest vaatamisväärsustest;
- reisi marsruudi ja graafiku koostamine, kasutades teabeallikaid.

Metoodilised soovitused

Asendi ja loodustingimuste iseloomustamisel ja võrdlemisel on soovitatav kasutada jooniseid ja kaarte. Geograafiliste objektide leidmisel ning nende märkimisel kontuurkaardile kasutada atlast. Kliima ja veestiku nähtuste ja protsesside õppimisel tuleb kasutada animatsioone, kliima- ja ilmakaarte. Konkreetse koha ilma iseloomustamisel kasutada ilmakaarte Internetist. Rühmatööna on kasulik analüüsida erinevate teemade juures keskkonnaprobleeme ja otsida neile lahendusvõimalusi. Iseloomustuste ja analüüside koostamisel rahvastiku ja majandusteemade õppimisel kasutada erinevaid teabeallikaid. Rollimängu käigus on kasulik tutvuda eri seisukohtadega majandusharude käsitlemisel. Lühiuurimuse läbiviimiseks toiduainete päritolumaade ja hindade võrdlemiseks koguvad õpilased andmeid erinevatest kauplustest.

Hindamine põhikooli III astmes

Õpitulemuste hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ja teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest. Hinnatakse suuliste vastuste, kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel. Hindamisel arvestatakse õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavaga taotletavatele õpitulemustele. Hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Oluline on hinnata nii erinevate mõtlemistasandite arendamist geograafia kontekstis kui ka uurimuslike ja otsuste tegemise oskuste arendamist. Nende suhe hindamisel vastavalt 80% ja 20%. Mõtlemistasandite arendamisel peaks 50% hindest moodustama madalamat järku ja 50% kõrgemat järku mõtlemistasandite oskuste rakendamist eeldavad ülesanded. Protsessihindamisel kasutatakse nii suulist kui ka kirjalikku küsitlust. Arvestuslikul hindamisel kasutatakse ainult kirjalikku küsitlust.

Kokkuvõttev hinne kujuneb nii protsessihinnetest kui arvestuslikest hinnetest, kusjuures suurem osatähtsus on arvestuslikel hinnetel.

Keemia III kooliastmes

Õppeaine kirjeldus

Keemia õppimine kujundab õpilaste väärtushinnanguid, vastutustunnet ja austust looduse vastu ning arendab oskust hinnata oma otsustuste või tegevuse otseseid või kaudseid tagajärgi. Õppetegevus lähtub õpilase kui isiksuse individuaalsetest ja ealistest iseärasustest ning tema võimete mitmekülgsest arendamisest.

Õppetegevuses rakendatakse loodusteaduslikule meetodile tuginevat uurimuslikku lähenemist, lahendades looduslikust, tehnoloogilisest ja sotsiaalsest keskkonnast tulenevaid probleeme. Õppega arendatakse loomingulise lähenemise, loogilise mõtlemise, põhjuslike seoste mõistmise ning analüüsi- ja üldistamisoskust. Niiviisi kujundatakse ühtlasi positiivne hoiak keemia kui loodusteaduse suhtes.

Uurimusliku õppe käigus omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, vaatluste ning katsete planeerimise ja tegemise, nende tulemuste analüüsi ning tõlgendamise oskused. Tähtsal kohal on uurimistulemuste suuline ja kirjalik esitamine, kasutades erinevaid verbaalseid ning visuaalseid esitusvorme. Õpilased omandavad oskuse mõista ja koostada keemiaalast teksti, lahti mõtestada ja korrektselt kasutada keemiasõnavara ning märksüsteemi, esitada keemiainfot erinevates vormides (verbaalselt, diagrammide ja graafikutena, mudelitena, valemite kujul) ning kasutada erinevaid, sh elektroonseid teabeallikaid. põhjal järeldusi ja otsustusi.

Praktiliste tööde tegemise kaudu omandavad õpilased vajalikud praktilise töö oskused: õpivad ohutult kasutama laboris ja argielus vajalikke katsevahendeid ning kemikaale, hindama olmekemikaalide ja igapäevaelus ning tehnoloogias kasutatavate materjalide ohtlikkust inimeste tervisele ja looduskeskkonna seisundile. Keemia arvutusülesannete lahendamine süvendab õpilaste arusaama keemiaprobleemidest ning arendab loogilise mõtlemise ja matemaatika rakendamise oskust, õpetab mõistma keemiliste nähtuste vahelisi kvantitatiivseid seoseid.

Õppes pööratakse suurt tähelepanu õpilaste sisemise õpimotivatsiooni kujunemisele. Selle suurendamiseks rakendatakse mitmekesiseid aktiivõppevorme ja -võtteid: probleem- ja uurimuslikku õpet, rühmatööd, projektõpet, diskussioone, mõistekaartide koostamist, õppekäike jne, kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid ning IKT võimalusi.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Keemia käsitleb ainete koostist, ehitust ja omadusi ning nende muundumise seaduspärasusi ja kirjeldab väga paljusid meid ümbritsevaid nähtusi, nagu põlemine, korrosioon, piima hapnemine, käärimine, fotosüntees jne. Viimaste aastakümnete jooksul on maailmas juurde

tekitatud arvukalt uusi aineid ja materjale. Õpetajatel (rääkimata õpilastest) on praktiliselt võimatu omada ülevaadet keemias toimuvatest muutustest. Seetõttu peaks nii keemia kui ka teiste loodusainete õpetamine tuginema seoste loomisele nii aine sees kui ka õppeainete vahel. Keemia on tihedalt seotud paljude koolis õpetatavate õppeainetega. Põhikoolis on keemia kõige enam seotud füüsika ja bioloogiaga, toetudes samal ajal matemaatikas ning loodusõpetuses varem omandatud teadmistele ja oskustele. Keemiateadmisi saavad õpilased omakorda rakendada bioloogia ja geograafia tundides. Keemiateadmistele toetudes saavad õpilased selgitada ja põhjendada mitmesuguseid igapäevases elus esile kerkinud probleeme, samuti hinnata kriitiliselt meedias, eriti reklaamiga seoses ette tulevaid väiteid.

Läbivad teemad

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ – huvi tekitamine keemia vastu.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“ – vastutustundlik ning säästev suhtumine elukeskkonda ning igapäevaelu probleemide hindamine lahendamine keemiateadmiste abil. Loodushoid.

„Teabekeskkond“ – meediaga seotud päevateemade arutelu tunnis aine kontekstis.

„Tervis ja ohutus“ – ohutus tundmatute vedelike kasutamisel, narkomaania ja toksikomaania, mõistlik toitumine.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“ – lõiming tehnoloogiaõppega, tööde ja esitluste vormistamine arvutiga.

„Väärtused ja kõlblus“ – erinevate seisukohtade võrdlemine ja oma seisukohtade põhjendamine, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist inimestesse.

III kooliastme õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- märkab keemiaga seotud probleeme igapäevaelus, keskkonnas ja praktilises inimtegevuses;
- kasutab korrektselt ainekavakohast keemiaterminoloogiat ja keemiasümboleid ning saab aru lihtsamast keemiatekstist;
- kasutab vajaliku teabe leidmiseks perioodilisustabelit, lahustuvustabelit ja metallide pingerida ning leiab tabelitest ja graafikutelt füüsikaliste suuruste väärtusi (lahustuvus, lahuse tihedus, sulamis- ja keemistemperatuur vms);
- mõistab keemiliste reaktsioonide võrrandites sisalduvat teavet ning koostab lihtsamaid reaktsioonivõrrandeid (õpitud reaktsioonitüüpide piires);
- rakendab teadusuuringute põhimõtteid (probleem > hüpotees > katse > järeldused);
- planeerib ja teeb ohutult lihtsamaid keemiakatseid, mõistab igapäevaelus kasutatavate

kemikaalide ja materjalide ohtlikkust ning rakendab neid kasutades vajalikke ohutusnõudeid;

- teeb lihtsamaid arvutusi ainevalemite ja reaktsioonivõrrandite ning lahuste koostise alusel, kontrollib lahenduskäigu õigsust dimensioonanalüüsiga ning hindab arvutustulemuste vastavust reaalsusele;
- väärtustab tervisliku toitumise ja tervislike eluviiside põhimõtteid ning elukeskkonda ja sellesse säästvat suhtumist.

Õppe-eesmärgid

Põhikooli lõpetaja:

- oskab kasutada vajaliku info leidmiseks Mendelejevi tabelit, lahustuvuse tabelit ja pingerida;
- tunneb tähtsamate elementide sümboleid (~25);
- oskab koostada oksiidide, hüdroksiidide ja soolade nimetusi ning teab tähtsamate hapete nimetusi;
- oskab koostada oksiidide, hüdroksiidide ja soolade valemeid, kasutades selleks vajadusel lahustuvuse tabelit ja/või Mendelejevi tabelit. Teab tähtsamate hapete valemeid;
- oskab koostada lihtsamate reaktsioonide võrrandeid;
- oskab väljendada ainehulka moolides ja teab massi, molaarmassi ja ainehulga vahelist seost;
- oskab leida gaasiliste ainete ainehulka moolides ja vastupidi (normaaltingimustel). Teab, et molaarruumala oleneb tegelikult tingimustest;
- oskab leida elemendi % sisaldust valemi põhjal. Oskab lahendada lihtsamaid lahuste ülesandeid;
- oskab lahendada lihtsamaid arvutusülesandeid reaktsioonivõrrandi põhjal.

Ligikaudne tunnijaotus

Teema	8. klass	9. klass
Millega tegeleb keemia?	11	
Aatomiehitus, perioodilustabel. Aine ehitus	14	
Hapnik ja vesinik. Oksiidid	16	
Happed ja alused – vastandlike omadustega ained	12	
Tuntumaid metalle	13	
Anorgaaniliste ainete põhiklassid		20

Aine hulk. Moolarvutus		20
Süsinik ja süsinikuühendid		16
Süsinikühendite roll looduses, süsinikühendid materjalidena		4
Varu (kordamine)	4	
Kokku	70	70

8. klass

Õppesisu ja õpitulemused

1. Millega tegeleb keemia?

Keemia meie ümber. Ainete füüsikalised omadused (7. klassi loodusõpetuses õpitu rakendamine ainete omaduste uurimisel).

- Keemilised reaktsioonid, reaktsioonide esile kutsumise ja kiirendamise võimalused.
- Lahused ja pihused, nende alaliigid (vaht, aerosool, emulsioon, suspensioon), tarded. Lahused ja pihused looduses ning igapäevaelus.
- Lahuste protsendilise koostise arvutused (massi järgi).
- Põhimõisted: kemikaal, lahusti, lahustunud aine, pihus, emulsioon, suspensioon, aerosool, vaht, tarre, lahuse massiprotsent.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- ainete füüsikaliste omaduste uurimine ja kirjeldamine (agregaatolek, sulamis- ja keemistemperatuur, tihedus vee suhtes, värvus jt);
- eri tüüpi pihuste valmistamine.

Õpilane:

- võrdleb ja liigitab aineid füüsikaliste omaduste põhjal: sulamis- ja keemistemperatuur, tihedus, kõvadus, elektrijuhtivus, värvus jms (seostab varem loodusõpetuses õpituga);
- põhjendab keemiliste reaktsioonide esile kutsumise ja kiirendamise võimalusi;
- järgib põhilisi ohutusnõudeid, kasutades kemikaale laboritöödes ja argielus ning mõistab ohutusnõuete järgimise vajalikkust;
- tunneb tähtsamaid laborivahendeid (nt katseklaas, keeduklaas, kolb, mõõtesilinder, lehter, uhmer, portselankauss, piirituslamp, katseklaasihoidja, statiiv) ja kasutab neid praktilisi töid tehes õigesti;
- eristab lahuseid ja pihuseid, toob näiteid lahuste ning pihuste kohta looduses ja igapäevaelus;
- lahendab arvutusülesandeid, rakendades lahuse ja lahustunud aine massi ning lahuse massiprotsendi seost; põhjendab lahenduskäiku (seostab osa ja terviku suhtega).

2. Aatomiehitus, perioodilisustabel. Ainete ehitus

Aatomi ehitus. Keemilised elemendid, nende tähised. Keemiliste elementide omaduste perioodilisus, perioodilisustabel. Perioodilisustabeli seos aatomite elektronstruktuuriga: tuumalaeng, elektronkihtide arv, väliskihi elektronide arv (elektronskeemid). Keemiliste elementide metallilised ja mittemetallilised omadused, metallilised ja mittemetallilised elemendid perioodilisustabelis, metallid ja mittemetallid. Liht- ja liitained (keemilised ühendid). Molekulid, aine valem. Ettekujutus keemilisest sidemest aatomite vahel molekulis (kovalentne side). Aatommass ja molekulmass (valemmass). Ioonide teke aatomitest, ioonide laengud. Aatomite ja ioonide erinevus. Ioonidest koosnevad ained (ioonsed ained). Ettekujutus iooniliseest sidemest (tutvustavalt). Molekulaarsed ja mittemolekulaarsed ained (metallide ja soolade näitel). Põhimõisted: keemiline element, elemendi aatomnumber (järjenumber), väliskihi elektronide arv, perioodilisustabel, lihtaine, liitaine (keemiline ühend), aatommass, molekulmass (valemmass), metall, mittemetall, ioon, katioon, anioon, kovalentne side, iooniline side, molekulaarne aine, mittemolekulaarne aine.

Õpilane:

- selgitab aatomiehitust (seostab varem loodusõpetuses õpituga);
- seostab omavahel tähtsamate keemiliste elementide nimetusi ja tähiseid (sümboleid) (~25, nt H, F, Cl, Br, I, O, S, N, P, C, Si, Na, K, Mg, Ca, Ba, Al, Sn, Pb, Fe, Cu, Zn, Ag, Au, Hg); loeb õigesti keemiliste elementide sümboleid aine valemis;
- seostab keemilise elemendi asukohta perioodilisustabelis (A-rühmades) elemendi aatomi ehitusega (tuumalaeng ehk prootonite arv tuumas, elektronkihtide arv, väliskihi elektronide arv) ning koostab keemilise elemendi järjenumbri põhjal elemendi elektronskeemi (1.–4. perioodi A-rühmade elementidel); toob nende kohta näiteid.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- internetist andmete otsimine keemiliste elementide kohta, nende võrdlemine ja süstematiseerimine;
- molekulimudelite koostamine ja uurimine.

3. Hapnik ja vesinik, nende tuntumaid ühendeid

Hapnik, selle omadused ja roll põlemisreaktsioonides ning elusloodus (hapnik kui oksüdeerija). Põlemisreaktsioonid, oksiidide teke. Oksüdatsiooniaste. Oksiidide nimetused ja valemite koostamine. Oksiidid igapäevaelus. Ühinemisreaktsioon. Lihtsamate põlemisreaktsioonide võrrandite koostamine ja tasakaalustamine. Vesinik, selle füüsikalised omadused. Vesi, vee erilised omadused, vee tähtsus. Vesi lahustina. Vee toime ainetesse, märgumine (veesõbralikud ja vett-tõrjuvad ained). Põhimõisted: põlemisreaktsioon, oksiid,

oksüdeerija, oksüdeerumine, oksüdatsiooniaste, ühinemisreaktsioon, märgumine.
Õpilane:

- põhjendab hapniku rolli põlemisreaktsioonides ning elusloodu ses (seostab varem loodusõpetuses ja bioloogias õpituga);
- kirjeldab hapniku ja vesiniku põhilisi omadusi;
- seostab gaasi (hapniku, vesiniku, süsinikdioksiidi jt) kogumiseks sobivaid võtteid vastava gaasi omadustega (gaasi tihedusega õhu suhtes ja lahustuvusega vees);
- määrab aine valemi põhjal tema koostiselementide oksüdatsiooniastmeid ning koostab elemendi oksüdatsiooniastme alusel vastava oksiidi valemi ja nimetuse;
- koostab reaktsioonivõrrandeid tuntumate lihtainete (nt H_2, S, C, Na, Ca, Al jt) ühinemisreaktsioonide kohta hapnikuga ning toob näiteid igapäevaelus tuntumate oksiidide kohta (nt H_2O, SO_2, CO_2, SiO_2, CaO, Fe_2O_3);
- põhjendab vee tähtsust, seostab vee iseloomulikke füüsikalisi omadusi (paisumine jäätudes, suur erisoojus ja aurustumissoojus) vee rolliga Maa kliima kujundajana (seostab varem loodusõpetuses ja geograafias õpituga);
- eristab veesõbralikke (hüdrofiilseid) ja vett-tõrjuvaid (hüdrofoobseid) aineid ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- hapniku saamine ja tõestamine, küünla põletamine kupli all;
- põlemisreaktsiooni kujutamine molekulimudelite abil;
- CO_2 saamine ja kasutamine tule kustutamisel;
- vesiniku saamine ja puhtuse kontrollimine.

4. Happed ja alused – vastandlike omadustega ained

Happed, nende koostis. Tähtsamad happed. Ohutusnõuded tugevate hapete kasutamise korral. Hapete reageerimine alustega, neutralisatsioonireaktsioon. Hüdroksiidide (kui tuntumate aluste) koostis ja nimetused. Ohutusnõuded tugevaid aluseid (leelisi) kasutades. Lahuste pH-skaala, selle kasutamine ainete lahuste happelisust/aluselisust iseloomustades. Soolad, nende koostis ja nimetused. Happed, alused ja soolad igapäevaelus. Põhimõisted: hape, alus, indikaator, neutralisatsioonireaktsioon, lahuste pH-skaala, sool.
Õpilane:

- tunneb valemi järgi happeid, hüdroksiide (kui tuntumaid aluseid) ja soolasid ning koostab hüdroksiidide ja soolade nimetuste alusel nende valemeid (ja vastupidi);
- mõistab hapete ja aluste vastandlikkust (võimet teineteist neutraliseerida);

- hindab lahuse happelisust, aluselisust või neutraalsust lahuse pH väärtuse alusel; määrab indikaatoriga keskkonda lahuses (neutraalne, happeline või aluseline);
- toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamise kohta igapäevaelus;
- järgib leeliste ja tugevate hapetega töötades ohutusnõudeid;
- koostab ning tasakaalustab lihtsamate hapete ja aluste vaheliste reaktsioonide võrrandeid;
- mõistab reaktsioonivõrrandite tasakaalustamise põhimõtet (keemilistes reaktsioonides elementide aatomite arv ei muutu).

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- hapete ja aluste kindlakstegemine indikaatoriga, neutralisatsioonireaktsiooni uurimine.

5. Tuntumaid metalle

Metallid, metallide iseloomulikud omadused, ettekujutus metallilisest sidemest (tutvustavalt). Metallide füüsikaliste omaduste võrdlus. Metallide reageerimine hapnikuga jt lihtainetega. Metallid kui redutseerijad. Metallide reageerimine hapete lahustega. Ettekujutus reaktsiooni kiirusest (metalli ja happelahuse vahelise reaktsiooni näitel). Erinevate metallide aktiivsuse võrdlus (aktiivsed, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivsed metallid), metallide pingerea tutvustus. Tähtsamad metallid ja nende sulamid igapäevaelus (Fe, Al, Cu jt). Metallide korrosioon (raua näitel). Põhimõisted: aktiivne, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivne metall, metallide pingerida, redutseerija, redutseerumine, redoksreaktsioon, reaktsiooni kiirus, sulam, metalli korrosioon.

Õpilane:

- seostab metallide iseloomulikke füüsikalisi omadusi (hea elektri- ja soojusjuhtivus, läige, plastilisus) metallilise sideme iseärasustega;
- eristab aktiivseid, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivseid metalle; hindab metalli aktiivsust (aktiivne, keskmise aktiivsusega või väheaktiivne) metalli asukoha järgi metallide pingereas;
- teeb katseid metallide ja hapete vaheliste reaktsioonide uurimiseks, võrdleb nende reaktsioonide kiirust (kvalitatiivselt) ning seostab kiiruse erinevust metallide aktiivsuse erinevusega;
- seostab redoksreaktsioone keemiliste elementide oksüdatsiooniastmete muutumisega reaktsioonis;
- põhjendab metallide käitumist keemilistes reaktsioonides redutseerijana;
- koostab reaktsioonivõrrandeid metallide iseloomulike keemiliste reaktsioonide kohta (metall + hapnik, metall + happelahus);

- hindab tuntumate metallide ja nende sulamite (Fe, Al, Cu jt) rakendamise võimalusi igapäevaelus, seostades neid vastavate metallide iseloomulike füüsikaliste ja keemiliste omadustega
- seostab metallide, sh raua korrosiooni aatomite üleminekuga püsivamasse olekusse (keemilisse ühendisse); nimetab põhilisi raua korrosiooni (roostetamist) soodustavaid tegureid ja selgitab korrosioonitõrje võimalusi

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- metallide füüsikaliste omaduste võrdlemine (kõvadus, tihedus, magnetilised omadused vms);
- internetist andmete otsimine metallide omaduste ja rakendusvõimaluste kohta, nende võrdlemine ja süstematiseerimine;
- metallide aktiivsuse võrdlemine reageerimisel happe lahusega (nt Zn, Fe, Sn, Cu);
- raua korrosiooni uurimine erinevates tingimustes.

9. klass

Õppesisu ja õpitulemused

1. Anorgaaniliste ainete põhiklassid

Oksiidid. Happelised ja aluselised oksiidid, nende reageerimine veega. Happed. Hapete liigitamine (tugevad ja nõrgad happed, ühe- ja mitmeprootonihapped, hapnikhapped ja hapnikuta happed). Hapete keemilised omadused (reageerimine metallide, aluseliste oksiidide ja alustega). Happed argielus. Alused. Aluste liigitamine (tugevad ja nõrgad alused, hästi lahustuvad ja rasklahustuvad alused) ning keemilised omadused (reageerimine happeliste oksiidide ja hapetega). Hüdroksiidide koostis ja nimetused. Hüdroksiidide lagunemine kuumutamisel. Lagunemisreaktsioonid. Soolad. Soolade saamise võimalusi (õpitud reaktsioonitüüpide piires), lahustuvustabel. Vesiniksoolad (söögisooda näitel). Seosed anorgaaniliste ainete põhiklasside vahel. Anorgaanilised ühendid igapäevaelus. Vee karedus, väetised, ehitusmaterjalid. Põhilised keemilise saaste allikad, keskkonnaprobleemid: happevihmad (happesademed), keskkonna saastumine raskmetallide ühenditega, veekogude saastumine, kasvuhoonegaasid, osoonikihi hõrenemine. Põhimõisted: happeline oksiid, aluseline oksiid, tugev hape, nõrk hape, hapnikhape, tugev alus (leelis), nõrk alus, lagunemisreaktsioon, vee karedus, raskmetalliühendid.

Õpilane:

- seostab omavahel tähtsamate hapete ning happeanioonide valemeid ja nimetusi (HCl, H_2SO_4, H_2SO_3, H_2S, HNO_3, H_3PO_4, H_2CO_3, H_2SiO_3);
- analüüsib valemite põhjal hapete koostist, eristab hapnikhappeid ja hapnikuta happeid

ning ühe- ja mitmeprootonihappeid;

- eristab tugevaid ja nõrku happeid ning aluseid; seostab lahuse happelisi omadusi H+-ioonide ja aluselisi omadusi OH–-ioonide esinemisega lahuses;
- kasutab aineklasside vahelisi seoseid ainete vahelisi reaktsioone põhjendades ja vastavaid reaktsioonivõrrandeid koostades (õpitud reaktsioonitüüpide piires: lihtaine + O2, happeline oksiid + vesi, (tugevalt) aluseline oksiid + vesi, hape + metall, hape + alus, aluseline oksiid + hape, happeline oksiid + alus, hüdroksiidi lagunemine kuumutamisel); korraldab neid reaktsioone praktiliselt;
- kasutab vajaliku info saamiseks lahustuvustabelit;
- kirjeldab ja analüüsib mõnede tähtsamate anorgaaniliste ühendite (H_2O, CO, CO_2, SiO_2, CaO, HCl, H_2SO_4, NaOH, $Ca(OH)_2$, NaCl, Na_2CO_3, $NaHCO_3$, $CaSO_4$, $CaCO_3$ jt) peamisi omadusi ning selgitab nende ühendite kasutamist igapäevaelus;
- analüüsib peamisi keemilise saaste allikaid ja saastumise tekkepõhjuseid.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- erinevate oksiidide ja vee vahelise reaktsiooni uurimine (nt CaO, MgO, $SO_2 + H_2O$);
- erinevate oksiidide ja hapete või aluste vaheliste reaktsioonide uurimine (nt $CuO + H_2SO_4$, $CO_2 + NaOH$);
- internetist andmete otsimine olmekemikaalide happelisuse/aluselisuse kohta, järelduste tegemine;
- erinevat tüüpi hapete ja aluste vaheliste reaktsioonide uurimine;
- rasklahustuva hüdroksiidi saamine; hüdroksiidi lagundamine kuumutamisel;
- lahuste elektrijuhtivuse võrdlemine.

2. Lahustumisprotsess, lahustuvus

Lahustumisprotsess, lahustumise soojusefekt (kvalitatiivselt). Ainete lahustuvus vees (kvantitatiivselt), selle sõltuvus temperatuurist (gaaside ja soolade näitel). Lahuste koostise arvutused (tiheduse arvestamisega). Mahuprotsent (tutvustavalt). Põhimõisted: lahustumise soojusefekt (kvalitatiivselt), lahustuvus (kvantitatiivselt), lahuse tihedus, mahuprotsent.

Õpilane:

- kasutab ainete lahustuvuse graafikut vajaliku info leidmiseks ning arvutuste ja järelduste tegemiseks;
- seostab ainete lahustumise soojusefekti aineosakeste vastastiktoime tugevusega lahustatavas aines ja lahuses (lahustatava aine ja lahusti osakeste vahel);
- selgitab temperatuuri mõju gaaside ning (enamiku) soolade lahustuvusele vees;

- lahendab lahuse protsendilisel koostisel põhinevaid arvutusülesandeid (kasutades lahuse lahusti, lahustunud aine massi, lahuse ruumala ja tiheduse ning lahuse massiprotsendi vahelisi seoseid); põhjendab lahenduskäiku.

3. *Aine hulk. Moolarvutused (soovitatav käsitleda lõimitult anorgaaniliste ainete põhiklasside ja lahuste teemaga)*

Aine hulk, mool. Molaarmass ja gaasi molaarruumala (normaaltingimustel). Ainekoguste teisendused. Arvutused reaktsioonivõrrandite põhjal (moolides, vajaduse korral teisendades lähteainete või saaduste koguseid). Põhimõisted: ainehulk, mool, molaarmass, gaasi molaarruumala, normaaltingimused.

Õpilane:

- tunneb põhilisi aine hulga, massi ja ruumala ühikuid (mol, kmol, g, kg, t, cm3, dm3, m3, ml, ning teeb vajalikke ühikute teisendusi;
- teeb arvutusi aine hulga, massi ja gaasi ruumala vaheliste seoste alusel, põhjendab neid loogiliselt;
- mõistab ainete massi jäävust keemilistes reaktsioonides ja reaktsioonivõrrandi kordajate tähendust (reageerivate ainete hulkade ehk moolide arvude suhe);
- analüüsib keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduvat (kvalitatiivset ja kvantitatiivset) infot;
- lahendab reaktsioonivõrranditel põhinevaid arvutusülesandeid, lähtudes reaktsioonivõrrandite kordajatest (ainete moolsuhtest) ja reaktsioonis osalevate ainete hulkadest (moolide arvust), tehes vajaduse korral ümberarvutusi ainehulga, massi ja (gaasi) ruumala vaheliste seoste alusel; põhjendab lahenduskäiku;
- hindab loogiliselt arvutustulemuste õigsust ning teeb arvutustulemuste põhjal järeldusi ja otsustusi.

4. *Süsinik ja süsinikuühendid*

Süsinik lihtainena. Süsiniku oksiidid. Süsivesinikud. Süsinikuühendite paljusus. Molekulimudelid ja struktuurivalemid. Ettekujutus polümeeridest. Polümeerid igapäevaelus. Alkoholide ja karboksüülhapete tähtsamad esindajad (etanool, etaanhape), nende tähtsus igapäevaelus, etanooli füsioloogiline toime. Põhimõisted: süsivesinik, struktuurivalem, polümeer, alkohol, karboksüülhape.

Õpilane:

- võrdleb ning põhjendab süsiniku lihtainete ja süsinikuoksiidide omadusi;
- analüüsib süsinikuühendite paljususe põhjust (süsiniku võime moodustada lineaarseid ja hargnevaid ahelaid, tsükleid, kordseid sidemeid);

- koostab süsinikuühendite struktuurivalemeid etteantud aatomite (C, H, O) arvu järgi (arvestades süsiniku, hapniku ja vesiniku aatomite moodustatavate kovalentsete sidemete arvu);
- kirjeldab süsivesinike esinemisvorme looduses (maagaas, nafta) ja kasutusalasid (kütused, määrdeained) ning selgitab nende kasutamise võimalusi praktikas;
- koostab süsivesinike täieliku põlemise reaktsioonivõrrandeid;
- eristab struktuurivalemi põhjal süsivesinikke, alkohole ja karboksüülhappeid;
- koostab mõnedele tähtsamatele süsinikuühenditele (CH_4, C_2H_5OH, CH_3COOH) iseloomulike keemiliste reaktsioonide võrrandeid (õpitud reaktsioonitüüpide piires) ja teeb katseid nende reaktsioonide uurimiseks;
- hindab etanooli füsioloogilist toimet ja sellega seotud probleeme igapäevaelus.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- lihtsamate süsivesinike jt süsinikuühendite molekulide mudelite koostamine;
- süsinikuühendite molekulide mudelite koostamine ja uurimine arvutikeskkonnas (vastava tarkvara abil);
- süsivesinike omaduste uurimine (lahustuvus, märguvus veega);
- erinevate süsinikuühendite (nt etanooli ja parafiini) põlemisreaktsioonide uurimine;
- etaanhappe happeliste omaduste uurimine (nt etaanhape + sooda, etaanhape + leeliselahus).

5. Süsinikuühendite roll looduses, süsinikuühendid materjalidena

Energia eraldumine ja neeldumine keemilistes reaktsioonides, ekso- ja endotermilised reaktsioonid. Eluks olulised süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis. Tervisliku toitumise põhimõtted, tervislik eluviis. Süsinikuühendid kütusena. Tarbekeemia saadused, plastid ja kiudained. Olmekemikaalide kasutamise ohutusnõuded. Keemia ja elukeskkond. Põhimõisted: eksotermiline reaktsioon, endotermiline reaktsioon, reaktsiooni soojusefekt (kvalitatiivselt), taastuvad ja taastumatud energiaallikad.

Õpilane:

- selgitab keemiliste reaktsioonide soojusefekti (energia eraldumist või neeldumist);
- hindab eluks oluliste süsinikuühendite (sahhariidide, rasvade, valkude) rolli elusorganismides ja põhjendab nende muundumise lõppsaadusi organismis (vesi ja süsinikdioksiid) (seostab varem loodusõpetuses ja bioloogias õpituga);
- analüüsib süsinikuühendite kasutusvõimalusi kütusena ning eristab taastuvaid ja taastumatuid energiaallikaid (seostab varem loodusõpetuses õpituga);

- iseloomustab tuntumaid süsinikuühenditel põhinevaid materjale (kiudained, plastid) ning analüüsib nende põhiomadusi ja kasutusvõimalusi;
- mõistab tuntumate olmekemikaalide ohtlikkust ning järgib neid kasutades ohutusnõudeid;
- mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust, analüüsib keskkonna säästmise võimalusi.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- rasva sulatamine, rasva lahustuvuse uurimine erinevates lahustites;
- valikuliselt esseed „Põlevkivi – Eesti õnn või õnnetus?“ „ Või või margariin?“ „Mida arvan taimetoitlusest“.

Metoodilised soovitused

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse integratsiooni teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- võimaldatakse õppida individuaalselt ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- laiendatakse õpikeskkonda: looduskeskkond, arvutiklass, kooliõu, muuseumid, näitused, ettevõtted jne;
- kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rollimängud, arutelud, diskussioonid, väitlused, projektõpe, õpimapi ja uurimistöö koostamine, praktilised ja uurimuslikud tööd (nt molekulide ja keemiliste reaktsioonide modelleerimine mudelite abil, vaatlused, katsed) jne.

Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ning teiste hindamist reguleerivate õigusaktide käsitlusest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletud õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse

sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Kokkuvõttev hinne pannakse protsessihinnete ja arvestuslike hinnete põhjal, kusjuures selgelt suurema kaaluga on arvestuslikud hinded. Hindamisel rakendatakse tavapärast skaalat (90%, 75%, 50%, hinne 1 tähendab tegemata tööd). Kooliastme hinne pannakse 9. klassi veerandihinnete põhjal.

Õpitulemuste kontrollimise vormid võivad olla mitmekesised. Võimalikud on referaadid, ettekanded, väitlused jne. Madalamat ja kõrgemat järku mõtlemistasandite osatähtsus õpitulemuste hindamisel põhikoolis on ligikaudu 50% ja 50%.

Põhikooli füüsika ainekava

Õppeaine kirjeldus

Füüsika õpetamine põhikoolis lähtub Vabariigi Valitsuse 2011. aasta 6. jaanuari määruse nr 4 „Põhikooli riiklik õppekava“ lisast nr 4.

Aine algab III kooliastmes. Nädalatundide jaotus klassiti: 8. klass – 2 tundi nädalas (70 tundi); 9. klass – 2 tundi nädalas (70 tundi).

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli füüsikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb huvi füüsika ja teiste loodusteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- on omandanud argielus toimimiseks ja elukestvaks õppimiseks vajalikke füüsikateadmisi ning protsessioskusi;
- oskab probleeme lahendades rakendada loodusteaduslikku meetodit;
- on omandanud ülevaate füüsika keelest ja oskab seda lihtsamatel juhtudel kasutada;
- arendab loodusteadusliku teksti lugemise ja mõistmise oskust, õpib teatmeteostest ning internetist leidma füüsikaalast teavet;
- väärtustab ühiskonna jätkusuutlikku arengut ning suhtub vastutustundlikult loodusesse ja ühiskonda;
- on omandanud ülevaate füüsika seosest tehnika ja tehnoloogiaga ning vastavatest elukutsetest;
- arendab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalast kirjaoskust, loovust ja süsteemset mõtlemist ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Valdkonnapädevused

Väärtuspädevus – väärtustatakse teadmiste ja oskuste omandamist läbi õpiprotsessi, rakendades seejuures uurimuslikku lähenemist ja probleemide lahendamist. Loomulikult arendab õpetaja kõikides ainetundides mitmesuguseid väärtusi läbi isikliku eeskuju. Dilemmaülesanded on omased küll rohkem elusloodusе käsitlusele, kuid energeetikaprobleemide kaudu saab vägagi erinevaid väärtustega seotud pädevusi edukalt arendada.

Sotsiaalne pädevus – õpitakse erinevates praktilistes töödes, projektides, rühmatöödes ja rollimängudes koostööd tegema, üksteisega arvestama, kaasõpilaste arvamust kuulama. Keskkonnakaitse ja inimese tervisega seonduvate teemade käsitlemisel on võimalik rakendada rühmatöid või väitlusi, võttes probleemide lahendamisel arvesse lisaks teaduslikele ka seadusandlikke, majanduslikke ning eetilis-moraalseid aspekte.

Õpipädevus – kui üldine õpipädevus on kujundatud juba 1.–7. klassis, siis 8.–9. klassi füüsikas viiakse rõhuasetus ennastjuhtiva õppimise oskuste kujundamisele probleemide lahendamisel ja uurimusliku õppe rakendamisel nii reaalses kui ka arvutipõhistes õpikeskkonnas. Seejuures arendatakse õpilastes oskusi omandada uusi teadmisi ja kontrollida hüpoteese, samuti probleemide lahendamiseks vajalike tegevuste planeerimise, läbiviimise ja kokkuvõtete tegemise oskust. Erinevate ülesannete lahendamisel õpitakse ka õppimiseks vajalikku taustinfot leidma ning kriitiliselt hindama. 9. klassi lõpetamisel peaks õpilased olema suutelised iseseisvalt õppima ning oma teadmisi ja oskusi hindama, et seeläbi edasisi õpinguid planeerida.
Suhtluspädevus – õpitakse korrektselt kasutama füüsikalisi termineid ja teaduskeelele omast stiili. Uurimuslike ülesannete ja probleemide lahendamise tulemuste kirjalikul ja suulisel esitamisel hinnatakse keele kasutamise korrektsust nii õpetaja kui ka kaasõpilaste poolt.
Matemaatikapädevus – matemaatikapädevus on see üldpädevus, mille arendamist füüsikatundides ehk kõige enam läbi viia. Uues ainekavas on sellekohaseid suuniseid palju – alates füüsikaülesannete lahendamisel ette tulevate matemaatiliste oskuste (tehted kümneastmetega, protsentarvutused, seoste rakendused füüsika ülesannete lahendamisel) arendamisest ja kriitilise mõtlemise kujundamisest kuni kõikidele loodusainetele omase uurimusliku õppe kasutamiseni ettetulevate probleemide lahendamisel. Loomulikult tuleb uurimusliku õppe kasutamisel andmeid analüüsida ja tõlgendada ning tulemused esitada tabelite ja joonistena. Kindlasti arendatakse matemaatilise info analüüsi ja esitamise oskust kõigi füüsikas käsitletavate teemade juures.
Ettevõtlikkuspädevus – ettevõtlikkuspädevust kujundatakse läbi probleemide sõnastamise ja nende lahendamiseks sobilike strateegiate väljatöötamise. Seejuures tutvutakse ka erinevate elukutsete ja tehnoloogiliste rakendustega, mis eeldavad füüsikaalaseid teadmisi ja oskusi. Uurimuslik õpe on iseenesest suunatud sellele, et õpilased õpiksid probleemide esinemisel püstitama eesmärke nende lahendamiseks, leidma iseseisvalt lahendusi ning reageerima paindlikult ideede teostamisel ilmnenud piirangutele ja võimalustele.
Enesemääratluspädevus – füüsikatundides toimub lisaks süstemaatilisele uute teadmiste saamisele ka nende väärtustamine ning rakendusvõimaluste näitamine. Seeläbi tekib õpilasel arusaamine mitmesugustest looduse ja tehnoloogiaga seotud elukutsetest ning saadud teadmised aitavad kindlasti õpilast kutsevalikul.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Matemaatika – matemaatikast pärit oskused on vajalikud füüsika ülesannete lahendamiseks. Vajaminevad mõisted ja oskused on mõõtmised, mõõtühikute kasutamine, teisendused, graafikute koostamine ja lugemine, aritmeetiline keskmine, nurkade märkimine ja mõõtmine,

võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus ja nende graafikud, arvu standardkuju, tehted kümneastmetega.

Keemia – keemiast pärit mõisted ja oskused, mis on vajalikud füüsika ülesannete lahendamiseks, on reaktsioonide toimumise tingimused, fotosüntees, lahuse ja aine tihedus, normaalrõhk ja rõhu mõju keemilistele reaktsioonidele, aatomiehitus, metallide elektrijuhtivus, magnetilised omadused, energia eraldumine ja neeldumine.

Geograafia – geograafiast pärit mõisted ja oskused, mis on vajalikud füüsika ülesannete lahendamiseks, on Päikese kiirgus, õhurõhk, rõhu ühikud, energia liigid, seismilised lained, energia säästlik tarbimine, hoovused, aastaaegade kujunemine, õhuringlus ja tuuled.

Bioloogia – bioloogiast pärit mõisted ja oskused, mis on vajalikud füüsika ülesannete lahendamiseks, on silma ehituse ja talituse seos, nägemishäirete ennetamine ja korrigeerimine, vererõhk, kuulmine, kõrva ehitus, närv, närvi impulss.

Loodusõpetus – loodusõpetusel on füüsikaga mitmeid kattuvaid teemasid. Vältida tuleb konkreetse teema samal tasemel õpetamist midagi uut lisamata. Sellised „ohuteemad“ on *töö ja energia* 7. ja 8. klassis ja *aine ehituse mudel* ja *soojusliikumine* 7. ja 9. klassis.

Tehnoloogia õpetus – kattuvad teemad ja mõisted on vooluring, mõõtmised, tehnoloogia rakendused, töö „Vineerist jõulukuusk koos elektriküünaldega“.

Ajalugu – õpilaste väärtushinnangute kujundamisel seostatakse probleemide lahendusi teaduse ajaloolise arengu ja industriaalühiskonna kujunemisega.

Kunst – kattuvad teemad on optika, valguse levimine, varju tekkimine, varju liigid, valge valgus kui liitvalgus, põhivärvid.

Eesti keel – ka füüsika tunnis pööratakse tähelepanu õigekirjale.

Võõrkeel – mitmesuguste infoallikatega töötades täieneb õpilase võõrkeelne sõnavara.

Läbivad teemad

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ – huvi tekitamine füüsika ja keemia suhtes, eelduste ja võimaluste olemasolu, et oma soove teostada, lõiming tehnoloogiaõppega.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“ – õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused oma elukeskkonda vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks ning eetiliste, moraalsete ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel.

„Teabekeskkond“ – meediaga seotud päevateemade arutelu tunnis aine kontekstis.

„Tervis ja ohutus“ – ohutus katsetamisel, liikluses, tundmatute vedelike kasutamisel.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“ – lõiming tehnoloogiaõppega, tööde ja esitluste vormistamine arvutiga.

„Väärtused ja kõlblus“ – erinevate seisukohtade võrdlemine ja oma seisukohtade põhjendamine, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist inimestesse.

8. klass

Kursuse maht on 70 tundi (2 ainetundi nädalas).

Õpitulemused

- kasutab füüsika mõisteid, füüsikalisi suurusi, seoseid ning rakendusi loodus- ja tehnikanähtuste kirjeldamisel, selgitamisel ja prognoosimisel;
- teisendab mõõtühikuid, kasutades eesliiteid *mega-*, *kilo-*, *detsi-*, *senti-*, *milli-*, *mikro-* ja *nano-*;
- kavandab ja viib läbi eksperimendi, töötleb katseandmeid (tabel, aritmeetiline keskmine, mõõtemääramatuse hindamine, graafik) ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kehtivuse kohta;
- leiab füüsikaalast infot käsiraamatutest ja tabelitest ning kasutab leitud teavet ülesannete lahendamisel;
- visandab füüsikaliste objektide, nähtuste ja rakenduste jooniseid;

Optika

Õppesisu	**Õpitulemus**
Valgusallikas. Valgus kui liitvalgus. Päike. Täht. Valgus kui energia. Valguse spektraalne koostis. Valguse sirgjooneline levimine.	• selgitab Päikese kui valgusallika tähtsaid tunnuseid; • selgitab mõistete *valgusallikas*, *valgusallikate liigid* ja *liitvalgus* olulisi tunnuseid; • teab seose, et optiliselt ühtlases keskkonnas levib valgus sirgjooneliselt, tähendust.
Peegeldumisseadus. Tasapeegel, eseme ja kujutise sümmeetrilisus. Mattpind. Valguse peegeldumise nähtus looduses ja tehnikas. Kuu faaside teke. Kumer- ja nõguspeegel.	• teab peegeldumise ja valguse neeldumise tähtsaid tunnuseid, kirjeldab seost teiste nähtustega ning kasutab neid praktikas; • nimetab mõistete *langemisnurk*, *peegeldumisnurk* ja *mattpind* olulisi tunnuseid; • selgitab peegeldumisseadust (s.o valguse peegeldumisel on peegeldumisnurk võrdne langemisnurgaga) ja selle tähendust, kirjeldab seose õigsust kinnitavat katset ning kasutab seost praktikas;

	• toob näiteid tasapeegli, kumer- ja nõguspeegli kasutamise kohta.
Valguse murdumine. Prisma. Kumerlääts. Nõguslääts. Läätse fookuskaugus. Läätse optiline tugevus. Silm. Luup. Kaug- ja lühinägelikkus. Fotoaparaat. Valguse murdumise nähtus looduses ja tehnikas. Kehade värvus. Valguse neeldumine, valgusfilter.	• kirjeldab valguse murdumise tähtsaid tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutab neid probleeme lahendades; • kirjeldab mõistete *murdumisnurk*, *fookus*, *tõeline kujutis* ja *näiv kujutis* olulisi tunnuseid; • selgitab fookuskauguse ja läätse optilise tugevuse tähendust ning mõõtmise viisi, teab kasutatavat mõõtühikut; • selgitab valguse murdumise seaduspärasust, s.o valguse üleminekul ühest keskkonnast teise murdub valguskiir sõltuvalt valguse kiirusest ainetes kas pinna ristsirge poole või pinna ristsirgest eemale; selgitab seose $D = \frac{1}{f}$ tähendust ning kasutab seost probleeme lahendades; • kirjeldab kumerläätse, nõguslääts, prillide ja valgusfiltrite otstarvet ning toob nende kasutamise näiteid;

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

1) läätsede ja kujutiste uurimine;
2) läätsede optilise tugevuse määramine;
3) täis- ja poolvarju uurimine;
4) valguskiire murdumist kinnitavate nähtuste uurimine;
5) värvuste ja värvilise valguse uurimine valgusfiltritega.

Mehaanika

Õppesisu	**Õpitulemus**
Mass kui keha inertsuse mõõt. Aine tihedus. Kehade vastastikmõju. Jõud kui keha kiireneva või aeglustuva liikumise põhjustaja. Kehale mõjuva jõu rakenduspunkt. Jõudude tasakaal ja keha liikumine. Liikumine ja jõud looduses ning tehnikas.	• kirjeldab nähtuse *liikumine* olulisi tunnuseid ja seost teiste nähtustega; • selgitab pikkuse, ruumala, massi, pindala, tiheduse, kiiruse, keskmise kiiruse ja jõu tähendust ning mõõtmise viise, teab kasutatavaid mõõtühikuid;

	• teab seose l = vt tähendust ja kasutab seost probleeme lahendades; • kasutab liikumisgraafikuid liikumise kirjeldamiseks; • teab, et seose vastastikmõju tõttu muutuvad kehade kiirused seda vähem, mida suurem on keha mass; • teab seose $\rho = \frac{m}{V}$ tähendust ning kasutab seost probleeme lahendades; • selgitab mõõteriistade (mõõtejoonlaud, nihik, mõõtesilinder ja kaalud) otstarvet ja kasutamise reegleid ning kasutab mõõteriistu praktikas; • teab jõudude tasakaalu kehade ühtlase liikumise korral.
Gravitatsioon. Päikesesüsteem. Raskusjõud. Hõõrdumine, hõõrdejõud. Kehade elastsus ja plastsus. Deformeerimine, elastsusjõud. Dünamomeetri tööpõhimõte. Vastastikmõju esinemine looduses ja selle rakendamine tehnikas.	• kirjeldab nähtuste *vastastikmõju*, *gravitatsioon*, *hõõrdumine* ja *deformatsioon* tähtsaid tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutab neid nähtusi probleeme lahendades; • nimetab mõistete *raskusjõud*, *hõõrdejõud* ja *elastsusjõud* olulisi tunnuseid; • teab seose F = m·g tähendust ning kasutab seost probleeme lahendades; • selgitab dünamomeetri otstarvet ja kasutamise reegleid ning kasutab dünamomeetrit jõude mõõtes; • toob näiteid jõudude kohta looduses ja tehnikas ning loetleb nende rakendusi.
Rõhk. Pascali seadus. Manomeeter. Maa atmosfäär. Õhurõhk. Baromeeter. Rõhk vedelikes erinevatel sügavustel. Üleslükkejõud. Keha ujumine, ujumise ja uppumise tingimus. Areomeeter. Rõhk looduses ja selle rakendamine tehnikas.	• nimetab nähtuse *ujumine* olulisi tunnuseid ja seoseid teiste nähtustega ning selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas; • selgitab rõhu tähendust, nimetab mõõtühikuid ja kirjeldab mõõtmise viisi;

	• kirjeldab mõisteid *õhurõhk* ja *üleslükkejõud*; sõnastab seosed, et rõhk vedelikes ja gaasides antakse edasi igas suunas ühtviisi (Pascali seadus) ning et ujumisel ja heljumisel on üleslükkejõud võrdne kehale mõjuva raskusjõuga; • selgitab seoste $p = \frac{F}{S}$; p = ρ· g·h; Fü = ρ ·V · g tähendust ja kasutab neid probleeme lahendades; • selgitab baromeetri otstarvet ja kasutamise reegleid; • teeb eksperimendi, mõõtes erinevate katsetingimuste korral kehale mõjuvat üleslükkejõudu.
Töö. Võimsus. Energia, kineetiline ja potentsiaalne energia. Mehaanilise energia jäävuse seadus. Lihtmehhanism, kasutegur. Lihtmehhanismid looduses ja nende rakendamine tehnikas.	• selgitab mehaanilise töö, mehaanilise energia ja võimsuse tähendust ning määramisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid; • selgitab mõisteid *potentsiaalne energia, kineetiline energia* ja *kasutegur*; • selgitab seoseid, et: keha saab tööd teha ainult siis, kui tal on energiat; • tehtud töö on võrdne energia muutusega; • keha või kehade süsteemi mehaaniline energia ei teki ega kao, energia võib ainult muunduda ühest liigist teise (mehaanilise energia jäävuse seadus); • kogu tehtud töö on alati suurem kasulikust tööst; • ükski lihtmehhanism ei anna võitu töös (energia jäävuse seadus lihtmehhanismide korral); • selgitab seoste A = F ·s ja $N = \frac{A}{t}$ tähendust ning kasutab neid probleeme lahendades;

	• selgitab lihtmehhanismide *kang*, *kaldpind*, *pöör* ja *hammasülekanne* otstarvet, kasutamise viise ning ohutusnõudeid.
Võnkumine. Võnkumise amplituud, periood, sagedus. Lained. Heli, heli kiirus, võnkesageduse ja heli kõrguse seos. Heli valjus. Elusorganismide hääleaparaat. Kõrv ja kuulmine. Müra ja mürakaitse. Võnkumiste avaldumine looduses ja rakendamine tehnikas.	• kirjeldab nähtuste *võnkumine*, *heli* ja *laine* olulisi tunnuseid ning seost teiste nähtustega; • selgitab võnkeperioodi ja võnkesageduse tähendust ning mõõtmise viisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid; • nimetab mõistete *võnkeamplituud*, *heli valjus*, *heli kõrgus* ja *heli kiirus* olulisi tunnuseid; • korraldab eksperimendi, mõõtes niitpendli (vedrupendli) võnkeperioodi sõltuvust pendli pikkusest, proovikeha massist ja võnkeamplituudist.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

1) keha ainelise koostise uurimine (tuntud ainete tiheduse määramine);
2) raskusjõu ja hõõrdejõu seose uurimine dünamomeetriga;
3) üleslükkejõu uurimine;
4) pendli võnkumise uurimine.

9. klass

Kursuse maht on 70 tundi (2 ainetundi nädalas).

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- kasutab füüsika mõisteid, füüsikalisi suurusi, seoseid ning rakendusi loodus- ja tehnikanähtuste kirjeldamisel, selgitamisel ja prognoosimisel;
- lahendab situatsioon-, arvutus- ja graafilisi ülesandeid, mille lahenduse üksikosa sisaldab kuni kaks valemiga esitatud seost, ning hindab saadud tulemuse tõepärasust;
- sõnastab etteantud situatsioonikirjelduse põhjal uurimisküsimuse või -küsimusi, kavandab ja viib läbi eksperimendi, töötleb katseandmeid (tabel, aritmeetiline keskmine, mõõtemääramatuse hindamine, graafik) ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kehtivuse kohta;
- leiab füüsikaalast infot käsiraamatutest ja tabelitest ning kasutab leitud teavet ülesannete lahendamisel;

- lahendab rakendusliku sisuga osaülesanneteks taandatavaid kompleksülesandeid;
- väärtustab ühiskonna jätkusuutlikku arengut ning suhtub vastutustundlikult loodusesse ja ühiskonda.
- tunneb ära füüsikaalaseid teemasid, probleeme ja küsimusi erinevates olukordades (loodusteaduslikud tekstid, isiklikud kogemused) ning pakub neile võimalikke selgitusi;

Elektriõpetus

Õppesisu	**Õpitulemus**
Kehade elektriseerimine. Elektrilaeng. Elementaarlaeng. Elektriväli. Juht. Isolaator. Laetud kehadega seotud nähtused looduses ja tehnikas.	• kirjeldab nähtuste *kehade elektriseerimine* ja *elektriline vastastikmõju* tähtsaid tunnuseid ning selgitab seost teiste nähtustega; • loetleb mõistete *elektriseeritud keha*, *elektrilaeng*, *elementaarlaeng*, *keha elektrilaeng* ja *elektriväli* olulisi tunnuseid; • selgitab seoseid, et samanimeliste elektrilaengutega kehad tõukuvad, erinimeliste elektrilaengutega kehad tõmbuvad, ning seoste õigsust kinnitavat katset; • korraldab eksperimendi, et uurida kehade elektriseerumist ja nendevahelist mõju, ning teeb järeldusi elektrilise vastastikmõju suuruse kohta.
Vabad laengukandjad. Elektrivool metallis ja ioone sisaldavas lahuses. Elektrivoolu toimed. Voolutugevus, ampermeeter. Elektrivool looduses ja tehnikas.	• loetleb mõistete *elektrivool*, *vabad laengukandjad*, *elektrijuht* ja *isolaator* olulisi tunnuseid; • nimetab nähtuste *elektrivool metallis* ja *elektrivool ioone sisaldavas lahuses* tähtsaid tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutamist praktikas; • selgitab mõiste *voolutugevus* tähendust, nimetab voolutugevuse mõõtühiku ning selgitab ampermeetri otstarvet ja kasutamise reegleid; • selgitab seoseid, et juht soojeneb elektrivoolu toimel, elektrivooluga juht avaldab magnetilist mõju, elektrivool avaldab keemilist toimet, ning selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas.

Vooluallikas. Vooluringi osad. Pinge, voltmeeter. Ohmi seadus. Elektritakistus. Eritakistus. Juhi takistuse sõltuvus materjalist ja juhi mõõtmetest. Takisti. Juhtide jada- ja rööpühendus. Jada- ja rööpühenduse kasutamise näited.	• selgitab füüsikaliste suuruste *pinge*, *elektritakistus* ja *eritakistus* tähendust ning mõõtmise viisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid; selgitab mõiste vooluring olulisi tunnuseid: • voolutugevus on võrdeline pingega (Ohmi seadus); • jadamisi ühendatud juhtides on voolutugevus ühesuurune ja ahela kogupinge on üksikjuhtide otstel olevate pingete summa; • rööbiti ühendatud juhtide otstel on pinge ühesuurune ja ahela kogu voolutugevus on üksikjuhte läbivate voolutugevuste summa. • selgitab voltmeetri otstarvet ja kasutamise reegleid; • selgitab takisti kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid ning toob näiteid takistite kasutamise kohta; • selgitab elektritarviti kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid ning toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta; • leiab jada- ja rööpühenduse korral vooluringi osal pinge, voolutugevuse ning takistuse; • korraldab eksperimendi, mõõtes otseselt voolutugevust ja pinget, arvutab takistust, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi voolutugevuse ja pinge vahelise seose kohta.
Elektrivoolu töö. Elektrivoolu võimsus. Elektrisoojendusriist. Elektriohutus. Lühis. Kaitse. Kaitsemaandus.	• selgitab elektrivoolu töö ja elektrivoolu võimsuse tähendust ning mõõtmise viisi, teab kasutatavaid valemeid ja mõõtühikuid; • loetleb mõistete *elektrienergia tarviti*, *lühis*, *kaitse* ja *kaitsemaandus* olulisi tunnuseid; • kirjeldab elektriliste soojendusseadmete otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ja ohutusnõudeid;

	• leiab kasutatavate elektritarvitite koguvõimsuse ning hindab selle vastavust kaitsme väärtusega.
Püsimagnet. Magnetnõel. Magnetväli. Elektromagnet. Elektrimootor ja elektrigeneraator kui energiamuundurid. Magnetnähtused looduses ja tehnikas.	• loetleb magnetvälja olulisi tunnuseid; • selgitab nähtusi *Maa magnetväli* ja *magnetpoolused*; • teab seoseid, et magnetite erinimelised poolused tõmbuvad, magnetite samanimelised poolused tõukuvad, et magnetvälja tekitavad liikuvad elektriliselt laetud osakesed, ning selgitab nende seoste tähtsust praktikas, kirjeldades või kasutades sobivaid nähtusi; • selgitab voolu magnetilise toime avaldumist elektromagneti ja elektrimootori näitel, kirjeldab elektrimootori ja elektrigeneraatori töö energeetilisi aspekte ning selgitab ohutusnõudeid neid seadmeid kasutades; • korraldab eksperimendi, valmistades elektromagneti, uurib selle omadusi ning teeb järeldusi elektromagneti omaduste vahelise seose kohta.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

1) kehade elektriseerimise nähtuse uurimine;
2) juhtide jada- ja rööpühenduse uurimine;
3) voolutugevuse ja pinge mõõtmine ning takistuse arvutamine;
4) elektromagneti valmistamine ja uurimine.

Soojusõpetus ja tuumaenergia

Õppesisu	**Õpitulemus**
Gaas, vedelik, tahkis. Aineosakeste kiiruse ja temperatuuri seos. Soojuspaisumine. Temperatuuriskaalad.	• kirjeldab tahkise, vedeliku, gaasi ja osakestevahelise vastastikmõju mudeleid; • kirjeldab soojusliikumise ja soojuspaisumise olulisi tunnuseid, seost teiste nähtustega ning kasutamist praktikas; • kirjeldab Celsiuse temperatuuriskaala saamist;

	• selgitab seost, et mida kiiremini liiguvad aineosakesed, seda kõrgem on temperatuur; • selgitab termomeetri otstarvet ja kasutamise reegleid.

Keha soojenemine ja jahtumine. Siseenergia. Soojushulk. Aine erisoojus. Soojusülekanne. Soojusjuhtivus. Konvektsioon. Soojuskiirguse seaduspärasused. Termos. Päikeseküte. Energia jäävuse seadus soojusprotsessides. Aastaaegade vaheldumine. Soojusülekanne looduses ja tehnikas.	• kirjeldab soojusülekande olulisi tunnuseid, seost teiste nähtustega ja selle kasutamist praktikas;
	• selgitab soojushulga tähendust ja mõõtmise viisi ning teab kasutatavaid mõõtühikuid;
	• selgitab aine erisoojuse tähendust, teab seejuures kasutatavaid mõõtühikuid;
	• nimetab mõistete *siseenergia*, *temperatuurimuut*, *soojusjuhtivus*, *konvektsioon* ja *soojuskiirgus* tähtsaid tunnuseid:
	  • soojusülekande korral levib siseenergia soojemalt kehalt külmemale;
	  • keha siseenergiat saab muuta kahel viisil: töö ja soojusülekande teel;
	  • kahe keha soojusvahetuse korral suureneb ühe keha siseenergia täpselt niisama palju, kui väheneb teise keha siseenergia;
	  • mida suurem on keha temperatuur, seda suurema soojushulga keha ajaühikus kiirgab.
	• oskab arvutada soojushulka ja lahendada soojusliku tasakaalu ülesandeid;
	• selgitab termose, päikesekütte ja soojustusmaterjalide otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ning ohutusnõudeid;

Sulamine ja tahkumine, sulamissoojus. Aurumine ja kondenseerumine, keemissoojus. Kütuse küttevääртus. Soojustehnilised rakendused.	• loetleb sulamise, tahkumise, aurumise ja kondenseerumise olulisi tunnuseid, seostab neid teiste nähtustega ning kasutab neid praktikas; • selgitab sulamissoojuse, keemissoojuse ja kütuse küttevääртuse tähendust ning teab kasutatavaid mõõtühikuid;

	• selgitab seoste Q = λ·m, Q = L·m ja Q = r·m tähendust, seostab neid teiste nähtustega ning kasutab neid probleeme lahendades; • lahendab rakendussisuga osaülesanneteks taandatavaid kompleksülesandeid.
Aatomi mudelid. Aatomituuma ehitus. Tuuma seoseenergia. Tuumade lõhustumine ja süntees. Radioaktiivne kiirgus. Kiirguskaitse. Dosimeeter. Päike. Aatomielektrijaam.	• nimetab aatomi tuuma, elektronkatte, prootoni, neutroni, isotoobi, radioaktiivse lagunemise ja tuumareaktsiooni olulisi tunnuseid; • selgitab seose, et kergete tuumade ühinemisel ja raskete tuumade lõhustamisel vabaneb energiat, tähendust, seostab seda teiste nähtustega; • iseloomustab α-, β- ja γ-kiirgust ning nimetab kiirguste erinevusi; • selgitab tuumareaktori ja kiirguskaitse otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ning ohutusnõudeid; • selgitab dosimeetri otstarvet ja kasutamise reegleid.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

- kalorimeetri tundmaõppimine ja keha erisoojuse määramine.

Füüsiline õpikeskkond

- Praktiliste tööde läbiviimiseks korraldab kool vajaduse korral õppe rühmades.
- Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus on soe ja külm vesi, valamud, elektripistikud, spetsiaalse kattega töölauad ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogilised demonstratsioonivahendid õpetajale.
- Kool võimaldab ainekavas nimetatud praktiliste tööde läbiviimiseks katsevahendid ja -materjalid ning demonstratsioonivahendid.
- Kool võimaldab sobivad hoiutingimused praktiliste tööde ja demonstratsioonide läbiviimiseks vajalike materjalide kogumiseks ja säilitamiseks.
- Kool võimaldab vastavalt kooli õppekavale vähemalt korra õppeaastas õpet väljaspool kooli territooriumi (looduskeskkonnas, muuseumis ning laboris).
- Kool võimaldab vastavalt ainekavale õppimist arvutiklassis, kus saab läbi viia ainekavas loetletud töid.

Hindamine

Hindamise eesmärk on eelkõige õpilase arengu toetamine. Hinnangute andmisel ja numbrilisel hindamisel võetakse aluseks ainekavaga määratletud õpitulemused ning nende sõnastamiseks kasutatavad tegevused. Hinnatakse nii teadmist ja arusaamist (äratundmine, nimetamine, näidete toomine, iseloomustamine, sõnastamine ja kirjeldamine) kui ka rakendamise ja analüüsi oskusi (katsete tegemine, omaduste kindlakstegemine, mõõtmine, eristamine, rühmitamine, seostamine, järelduste tegemine, valimine, otsuste tegemine, koostamine, vormistamine, esitlemine). Uurimuslike tööde puhul hinnatakse ka protsessi, mitte ainult tulemust. Hinnanguid antakse käitumuslikele tegevustele nagu huvi tundmine, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, käitumine looduses ja reeglite järgimine.

Kokkuvõtva hindamise korral võrreldakse õpilase õpitulemusi tema õppe aluseks olevas kooli ainekavas toodud oodatavate tulemustega. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Matemaatika ainekava 5.–9. klassis

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonnas

Matemaatika õppimise kaudu arenevad:

- ***matemaatikapädevus*** – suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades kõigis elu- ja tegevusvaldkondades. Matemaatikapädevus on oskus arendada ja rakendada matemaatilist mõtlemist igapäevaelu probleemide lahendamisel. Matemaatikapädevuse kujunemiseks on põhirõhk erinevate õppemeetoditega huvi äratamisel matemaatika vastu ning õpitava seostamisel igapäevaeluga;
- ***õpipädevus*** – planeerida õppimist ja seda plaani järgida; seostada omandatud teadmisi varemõpituga; analüüsida oma teadmisi ja oskusi; oskus vastutada oma õppimise eest ja sellega seotud takistustest üle saada. Õpilases kujundatakse arusaam, et keerukaid ülesandeid on võimalik lahendada üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel. Selle pädevuse saavutamiseks kasutame tugevamate õpilaste jaoks meie koolis olümpiaade kui üht õppevormi;
- ***enesemääratluspädevus*** – matemaatikat õppides on tähtsal kohal õpilaste iseseisev töö. Iseseisva ülesannete lahendamise kaudu võimaldatakse õpilasel hinnata ja arendada oma matemaatilisi võimeid. Matemaatika õpetamine toimub meie koolis tasemerühmades, et tagada kõikidele õpilastele jõukohane töö ja võimetekohane areng;
- ***digipädevus*** – suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvas ühiskonnas; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid (erinevad matemaatikaprogrammid, interaktiivsed õppe- ja enesekontrolli mängud ning testid);
- ***suhtluspädevus*** – matemaatikas arendatakse suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt (nt teoreeme sõnastades ja tekstülesande lahendust vormistades). Tekstülesannete lahendamise kaudu areneb oskus teksti mõista: eristada olulist ebaolulisest ja otsida välja etteantud suuruse leidmiseks vajalikku infot;
- ***sotsiaalne pädevus*** – teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides (nt rühmatöös on võimalik arendada koostööoskust); austada kokkulepitud reegleid.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Matemaatikaõpetus lõimitakse teiste ainevaldkondade õpetusega kaht põhilist teed pidi. Ühelt poolt kujuneb õpilastel teistes ainevaldkondades rakendatavate matemaatiliste meetodite kasutamise kaudu arusaamine matemaatikast kui oma universaalse keele ja meetoditega teisi ainevaldkondi toetavast ning lõimivast baasteadusest. Teiselt poolt annab teistest ainevaldkondadest ja reaalsusest tulenevate ülesannete kasutamine matemaatikakursuses õpilastele ettekujutuse matemaatika rakendusvõimalustest ning tihedast seotusest õpilasi ümbritseva maailmaga.

Matemaatika pakub lõimingut ka võõrkeelte ainevaldkonnaga. Matemaatikas kasutatakse rohkesti võõrkeelseid termineid, mille algkeelne tähendus tuleb õpilastele teadvustada.

Läbivad teemad

Õppekava üldosas toodud läbivad teemad realiseeritakse põhikooli matemaatikaõpetuses eelkõige õppetegevuse sihipärase korraldamise ja käsitletava aine juures viidete tegemise kaudu. Näiteks seostub läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine" matemaatika õppimisel järk-järgult kujundatava õppimise vajaduse tajumise ning iseseisva õppimise oskuse arendamise kaudu. Sama läbiv teema seondub näiteks ka matemaatikatundides hindamise kaudu antava hinnanguga õpilase võimele abstraktselt ja loogiliselt mõelda. Oma tunnetusvõimete reaalne hindamine on aga üks olulisemaid edasise karjääri planeerimise lähtetingimusi. Õpilast suunatakse arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi.

Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng" probleemistik jõuab matemaatikakursusesse eelkõige ülesannete kaudu, milles kasutatakse reaalseid andmeid keskkonnaressursside kasutamise kohta. Neid andmeid analüüsides arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ning õpetatakse väärtustama elukeskkonda. Võimalikud on õuesõppetunnid. Matemaatikaõpetajate eeskuju järgides õpivad õpilased võtma isiklikku vastutust jätkusuutliku tuleviku eest ning omandama sellekohaseid väärtushinnanguid ja käitumisnorme. Kujundatakse kriitilist mõtlemist ning probleemide lahendamise oskust, hinnatakse kriitiliselt keskkonna ja inimarengu perspektiive. Selle teema käsitlemisel on tähtsal kohal protsentarvutus, muutumist ja seoseid kirjeldav matemaatika ning statistika elemendid.

Teema „Kultuuriline identiteet" seostamisel matemaatikaga on olulisel kohal matemaatika ajaloo elementide tutvustamine ning ühiskonna ja matemaatikateaduse arengu seostamine.

Protsentarvutuse ja statistika abil saab kirjeldada ühiskonnas toimuvaid protsesse mitmekultuurilisuse teemaga seonduvalt (eri rahvused, erinevad usundid, erinev sotsiaalne positsioon ühiskonnas jne).

Läbivat teemat „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus" käsitletakse eelkõige matemaatikat ja teisi õppeaineid lõimivate ühistegevuste (uurimistööde, rühmatööde, projektide jt) kaudu, millega arendatakse õpilastes koostöövalmidust ning sallivust teiste isikute tegevusviiside ja arvamuste suhtes. Sama teemaga seondub näiteks protsentarvutuse ja statistika elementide käsitlemine, mis võimaldab õpilastel aru saada ühiskonna ning selle arengu kirjeldamiseks kasutatavate arvnäitajate tähendusest.

Eriline tähendus matemaatika jaoks on läbival teemal „Tehnoloogia ja innovatsioon". Matemaatikakursuse lõimingute kaudu tehnoloogia ja loodusainetega saavad õpilased ettekujutuse tehnoloogiliste protsesside kirjeldamise ning modelleerimise meetoditest, kus matemaatikal on tihti lausa olemuslik tähendus (ja osa). Õpilase jaoks avaneb see eelkõige tegevusi kavandades ja ellu viies ning lõpptulemusi hinnates rakendatavate mõõtmiste ja arvutuste kaudu. Õpilast suunatakse kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi *IKT*), et lahendada elulisi probleeme ning tõhustada oma õppimist ja tööd. Matemaatika õpetus peaks pakkuma võimalusi ise avastada, märgata seaduspärasusi ning seeläbi aidata kaasa loovate inimeste kujunemisele.

Seaduspärasusi avastades rakendatakse mitmesugust õpitarkvara.

Teema „Teabekeskkond" seondub eriti oma meediamanipulatsioone käsitlevas osas tihedalt matemaatikakursuses käsitletavate statistiliste protseduuride ja protsentarvutusega. Õpilast juhitakse arendama kriitilise teabeanalüüsi oskusi.

Läbiv teema „Tervis ja ohutus" realiseerub matemaatikakursuses ohutus- ja tervishoiualaseid reaalseid andmeid sisaldavate ülesannete kaudu (nt liikluskeskkonna, liiklejate ja sõidukite liikumisega seotud tekstülesanded, muid riskitegureid käsitlevate andmetega protsentülesanded ja graafikud). Eriti tähtis on kiirusest tulenevate õnnetusjuhtumite põhjuste analüüs. Matemaatika sisemine loogika, meetod ja süsteemne ülesehitus on iseenesest olulised vaimselt tervet inimest kujundavad tegurid. Ka emotsionaalse tervise tagamisel on matemaatikaõpetusel kaalukas roll.

Ahaa-efektiga saadud probleemide lahendused, kaunid geomeetrilised konstruktsioonid jms võivad pakkuda õpilasele palju meeldivaid emotsionaalseid kogemusi.

Matemaatika õppimine ja õpetamine peaksid pakkuma õpilastele võimalikult palju positiivseid emotsioone. Teema „Väärtused ja kõlblus" külgneb eelkõige selle kõlbelise komponendiga – korralikkuse, hoolsuse, süstemaatilisuse, järjekindluse, püsivuse ja aususe kasvatamisega. Õpetaja eeskujul on oluline roll tolerantse suhtumise kujunemisel erinevate võimetega kaaslastesse.

Õppeaine kirjeldus

Põhikooli matemaatikaõpetus annab õppijale valmisoleku mõista ning kirjeldada maailmas valitsevaid loogilisi, kvantitatiivseid ja ruumilisi seoseid. Matemaatikakursuses omandatakse kirjaliku, kalkulaatoril ja peastarvutuse oskus, tutvutakse õpilast ümbritsevate tasandiliste ja ruumiliste kujundite omadustega, õpitakse kirjeldama suurustevahelisi seoseid funktsioonide abil ning omandatakse selleks vajalikud algebra põhioskused. Saadakse esmane ettekujutus õpilast ümbritsevate juhuslike nähtuste maailmast ja selle kirjeldamise võtetest. Matemaatikat õppides tutvuvad õpilased loogiliste arutluste meetoditega. Põhikooli matemaatikas omandatud meetodeid ja keelt saavad õpilased kasutada teistes õppeainetes, eeskätt loodusteaduslikke protsesse uurides ja kirjeldades.

Õpet üles ehitades pööratakse erilist tähelepanu õpitavast arusaamisele ning õpilaste loogilise ja loova mõtlemise arendamisele. Rõhutatakse täpsuse, järjepidevuse ja õpilaste aktiivse mõttetöö olulisust kogu õppeaja vältel. Matemaatilisi probleemülesandeid lahendades saavad õpilased kogeda nn ahaa-efekti kaudu eduelamust ning avastamisrõõmu. Nii seoseid visualiseerides, hüpoteese püstitades kui ka teadmisi kinnistades kasutatakse IKT võimalusi.

Põhikooli matemaatikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- arutleb loogiliselt, põhjendab ja tõestab;
- modelleerib looduses ja ühiskonnas toimuvaid protsesse;
- töötab välja lahendusstrateegiaid ja lahendab erinevaid probleemülesandeid;
- omandab erinevaid info esitamise meetodeid;
- kasutab õppides IKT-vahendeid;
- väärtustab matemaatikat ning tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;
- rakendab matemaatikateadmisi teistes õppeainetes ja igapäevaelus.

II kooliaste

5. klass

5 tundi nädalas, kokku 175 tundi.

Õpitulemused

- tunneb naturaalarvu ja kümnendmurdu ning teab nende klasse ja järke;
- ümardab naturaalarvu ja kümnendmurdu etteantud järguni;
- võrdleb kümnendmurde ja märgib kümnendmurde arvkiirel;
- liidab, lahutab, korrutab ja jagab kümnendmurde;
- sõnastab ja kasutab jaguvuse tunnuseid (2-, 3-, 5-, 9- ja 10-ga);
- teab geomeetrilisi kujundeid: punkt, sirge, lõik, kiir ja murdjoon. Oskab neid joonestada ja tähistada;
- teab, milline geomeetriline kujund on nurk. Tunneb nurga liike. Teab sirgnurga ja täisnurga suurusi. Oskab kasutada malli;
- teab, millised nurgad on tipp- ja kõrvunurgad ning oskab kasutada nende omadusi ülesannetes;
- teab geomeetrilisi kujundeid: ristkülik, ruut, risttahukas ja kuup. Oskab arvutada ümbermõõtu, pindala ja ruumala;
- teisendab pikkus-, pindala- ja ruumalaühikuid, samuti massi- ja ajaühikuid.

Arvutamine

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Miljonite klass ja miljardite klass. Arvu järk, järguühikud ja järkarv. Naturaalarvu kujutamine arvkiirel. Naturaalarvude võrdlemine. Rooma numbrid.	• loeb numbritega kirjutatud arve miljardi piires; • kirjutab arve dikteerimise järgi; • määrab arvu järke ja klasse; • kirjutab naturaalarve järkarvude summana • märgib naturaalarve arvkiirele; • järjestab ja võrdleb naturaalarve;
Naturaalarvude ümardamine	• ümardab arvu etteantud täpsuseni;
Neli põhitehet naturaalarvudega. Liitmis- ja korrutamistehte põhiomadused ja nende rakendamine.	• liidab ja lahutab kirjalikult naturaalarve miljardi piires; • selgitab ja kasutab liitmise ja korrutamise seadusi; • korrutab kirjalikult kuni kolmekohalisi naturaalarve; • jagab kirjalikult kuni 5-kohalisi arve kuni 2-kohalise arvuga;

Arvu ruut ja kuup. Tehete järjekord. Avaldise väärtuse arvutamine. Sulgude avamine ja ühisteguri sulgudest väljatoomine.	• selgitab naturaalarvu ruudu ja kuubi tähendust ja leiab arvu ruudu ja kuubi; • tunneb tehete järjekorda;
Paaris- ja paaritud arvud. Jaguvuse tunnused (2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga, 10- ga). Arvu tegurid ja kordsed. Algarvud ja kordarvud, algtegur. Arvude suurim ühistegur ja vähim ühiskordne.	• eristab paaris- ja paaritud arve; • otsustab (tehet sooritamata), kas arv jagub 2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga või 10-ga; *Soovitus: tugevamatele õpilastele on soovitatav tutvustada ka 4-ga, 6-ga jne jaguvuse tunnuseid.* • leiab arvu tegureid ja kordseid; • teab, et arv 1 ei ole alg- ega kordarv; • esitab naturaalarvu algtegurite korrutisena; • otsustab 100 piires, kas arv on alg- või kordarv; • esitab naturaalarvu algarvuliste tegurite korrutisena; • leiab arvude suurima ühisteguri (SÜT) ja vähima ühiskordse (VÜK);
Murdarv, harilik murd, murru lugeja ja nimetaja. Kümnendmurrud.	• selgitab hariliku murru lugeja ja nimetaja tähendust; • tunneb kümnendmurru kümnendkohti; loeb kümnendmurde; • kirjutab kümnendmurde numbrite abil verbaalse esituse järgi; • võrdleb ja järjestab kümnendmurde; • kujutab kümnendmurde arvkiirel;
Kümnendmurru ümardamine.	• ümardab kümnendmurde etteantud täpsuseni.
Tehted kümnendmurdudega.	• liidab ja lahutab kirjalikult kümnendmurde; • korrutab ja jagab peast kümnendmurde järguühikutega tunneb tehete järjekorda ja sooritab mitme tehtega ülesandeid kümnendmurdudega;

Andmed ja algebra

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Arvavaldis, tähtavaldis, valem. Võrrandi ja selle lahendi mõiste. Võrrandi lahendamine	• tunneb ära arvavaldise ja tähtavaldise; • lihtsustab ühe muutujaga täisarvuliste kordajatega avaldise; arvutab lihtsa tähtavaldise väärtuse;

	• kirjutab sümbolites tekstina kirjeldatud lihtsamaid tähtavaldisi; • eristab valemit avaldisest; • kasutab valemit tunneb ära võrrandi, selgitab, mis on võrrandi lahend; • lahendab lihtsamaid võrrandeid; • leiab antud arvude seast võrrandi lahendi; • selgitab, mis on võrrandi lahendi kontrollimine;
Arvandmete kogumine ja korrastamine. Sagedustabel. Skaala. Diagrammid: tulpdiagramm, sirglõikdiagramm. Aritmeetiline keskmine.	• kogub lihtsa andmestiku; • korrastab arvandmeid ja koostab sagedustabeli; • tunneb mõistet sagedus ning oskab seda leida; • tajub skaala tähendust arvkiire ühe osana; • loeb erinevatelt skaaladelt andmeid ja toob näiteid skaalade kasutamise kohta; • loeb andmeid tulpdiagrammilt ja oskab neid kõige üldisemalt iseloomustada; • joonistab tulp- ja sirglõikdiagramme; • arvutab aritmeetilise keskmise; • lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid; • kontrollib ja hindab tulemuse reaalsust;

Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Punkt, sirglõik, murdjoon, kiir, sirge.	• joonestab ja tähistab punkti, sirge, kiire, lõigu ja murdjoone; • märgib ja tähistab punkte sirgel, kiirel, lõigul; • joonestab etteantud pikkusega lõigu; • mõõdab antud lõigu pikkuse; • arvutab murdjoone pikkuse;
Nurk, nurkade liigid. Nurkade võrdlemine, mõõtmine.	• joonestab ja tähistab nurga ning kirjutab nurga nimetuse sümbolites kahel viisil (näiteks $\angle ABC = \angle B$); • võrdleb etteantud nurki silma järgi ja liigitab neid;
Kõrvunurgad. Tippnurgad.	• leiab jooniselt kõrvunurkade ja tippnurkade paare; • joonestab kõrvunurki ja teab nende omadust;

	• joonestab tippnurki ja teab nende omadust;
Sirgete lõikumine, ristumine ja paralleelsus.	• joonestab lõikuvaid, ristuvaid ja paralleelseid sirgeid; • tunneb ja kasutab sümboleid $\perp$ ja $\parallel$.
Kuup ja risttahukas. Pindala- ja ruumalaühikud.	• arvutab kuubi ja risttahuka pindala ja ruumala; • teab ja teisendab pindalaühikuid. • teab ja teisendab ruumalaühikuid; • kasutab ülesannete lahendamisel mõõtühikute vahelisi seoseid; *Soovitus: mõõtühikute teisendamisel rõhutada põhimõtet, kuidas teisendada, mitte lihtsalt õppida pähe.*
Pikkusühikud. Ajaühikud.	• teab ja teisendab pikkus- ja ajaühikuid;
Plaanimõõt	• selgitab plaanimõõdu tähendust ja kasutab seda ülesandeid lahendades.

6. klass

5 tundi nädalas, kokku 175 tundi

Õpitulemused

- taandab ja laiendab harilikku murdu ning liidab, lahutab, korrutab ja jagab harilikke murde;
- tunneb protsendi mõistet ja leiab osa tervikust;
- arvutab ringjoone pikkuse ja ringi pindala;
- konstrueerib sirkli ja joonlauaga lõigu keskristsirge, nurgapoolitaja ning sirge suhtes sümmeetrilisi kujundeid;
- liigitab kolmnurki külgede ja nurkade järgi, joonestab kolmnurga kõrgused ning arvutab kolmnurga pindala;
- rakendab ülesandeid lahendades kolmnurga sisenurkade summat;
- liidab, lahutab, korrutab ja jagab täisarvudega;
- joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi, loeb teljestikus asuva punkti koordinaate;
- loeb ja joonistab temperatuuri ning liikumise graafikut.

Arvutamine

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Harilik murd, selle põhiomadus. Hariliku murru taandamine ja laiendamine. Harilike murdude võrdlemine.	• teab murru lugeja ja nimetaja tähendust; teab, et murrujoonel on jagamismärgi tähendus; • kujutab harilikke murde arvkiirel; • kujutab lihtsamaid harilikke murde vastava osana lõigust ja tasapinnalisest kujundist; • tunneb liht- ja liigmurde; • teab, et iga täisarvu saab esitada hariliku murruna; • taandab murde nii järk-järgult kui suurima ühisteguriga, jäädes arvutamisel saja piiresse; • teab, milline on taandumatu murd; • laiendab murdu etteantud nimetajani; • teisendab murde ühenimelisteks ja võrdleb neid; • teab, et murdude ühiseks nimetajaks on antud murdude vähim ühiskordne; esitab liigmurru segaarvuna ja vastupidi.
Ühenimeliste murdude liitmine ja lahutamine. Erinimeliste murdude liitmine ja lahutamine. Harilike murdude korrutamine. Pöördarvud. Harilike murdude jagamine. Arvutamine harilike ja kümnendmurdudega. Kümnendmurru teisendamine harilikuks murruks ning hariliku murru teisendamine kümnendmurruks.	• liidab ja lahutab ühenimelisi ja erinimelisi murde; • korrutab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega; • tunneb pöördarvu mõistet; • jagab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega ning vastupidi; • tunneb segaarvude liitmise, lahutamise, korrutamise ja jagamise eeskirju ja rakendab neid arvutamisel; • teisendab lõpliku kümnendmurru harilikuks murruks ja hariliku murru lõplikuks või lõpmatuks perioodiliseks kümnendmurruks; • leiab hariliku murru kümnendlähendi ja võrdleb harilikke murde kümnendlähendite abil; *Soovitus: hariliku murru kümnendlähendite leidmisel on otstarbekas kasutada kalkulaatorit.*

Negatiivsed arvud. Arvtelg. Positiivsete ja negatiivsete täisarvude kujutamine arvteljel. Kahe punkti vaheline kaugus arvteljel. Vastandarvud. Arvu absoluutväärtus. Arvude järjestamine. Arvutamine täisarvudega.	• selgitab negatiivsete arvude tähendust, toob nende kasutamise kohta elulisi näiteid; • leiab kahe punkti vahelise kauguse arvteljel; • teab, et naturaalarvud koos oma vastandarvudega ja arv null moodustavad täisarvude hulga; • võrdleb täisarve ja järjestab neid; • teab arvu absoluutväärtuse geomeetrilist tähendust; • leiab täisarvu absoluutväärtuse; • liidab ja lahutab positiivsete ja negatiivsete täisarvudega, tunneb arvutamise reegleid; • arvutab täpselt avaldiste väärtusi, mis sisaldavad nii kümnend- kui harilikke murde ja sulge; • vabaneb sulgudest, teab, et vastandarvude summa on null ja rakendab seda teadmist arvutustes; • rakendab korrutamise ja jagamise reegleid positiivsete ja negatiivsete täisarvudega arvutamisel; • arvutab kirjalikult täisarvudega.

Andmed ja algebra

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Protsendi mõiste. Osa leidmine tervikust.	• selgitab protsendi mõistet; teab, et protsent on üks sajandik osa tervikust; • leiab osa tervikust; • leiab arvust protsentides määratud osa; • lahendab igapäevaelule tuginevaid ülesandeid protsentides määratud osa leidmisele (ka intressiarvutused); • lahendab tekstülesandeid protsentides määratud osa leidmisele;
Koordinaattasand. Punkti asukoha määramine tasandil. Temperatuuri graafik, ühtlase liikumise graafik ja teisi empiirilisi graafikuid.	• joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi; • määrab punkti koordinaate ristkoordinaadistikus; • joonestab lihtsamaid graafikuid;

	• loeb andmeid graafikult, sh loeb ja analüüsib liiklusohutusalaseid graafikuid;
Sektordiagramm.	• loeb andmeid sektordiagrammilt;
Tekstülesanded.	• analüüsib ning lahendab täisarvude ja murdarvudega mitmetehtelisi tekstülesandeid; • tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi.

Geomeetrilised kujundid

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Ringjoon. Ring. Ringi sektor. Ringjoone pikkus. Ringi pindala.	• teab ringjoone keskpunkti, raadiuse ja diameetri tähendust; • joonestab etteantud raadiuse või diameetriga ringjoone; • leiab katseliselt arvu π ligikaudse väärtuse; • arvutab ringjoone pikkuse ja ringi pindala;
Peegeldus sirgest, telgsümmeetria. Peegeldus punktist, tsentraalsümmeetria.	• eristab joonisel sümmeetrilised kujundid; • joonestab sirge (ja punkti) suhtes antud punktiga sümmeetrilise punkti, antud lõiguga sümmeetrilise lõigu ja antud kolmnurga või nelinurgaga sümmeetrilise kujundi; • kasutades IKT võimalusi (internetiotsing, pildistamine), toob näiteid õpitud geomeetrilistest kujunditest ning sümmeetriast arhitektuuris ja kujutavas kunstis,
Lõigu poolitamine. Antud sirge ristsirge. Nurga poolitamine.	• poolitab sirkli ja joonlauaga lõigu ning joonestab keskristsirge; • poolitab sirkli ja joonlauaga nurga.
Kolmnurk ja selle elemendid. Kolmnurga nurkade summa. Kolmnurkade võrdsuse tunnused. Kolmnurkade liigitamine. Kolmnurga joonestamine kolme külje järgi, kahe külje ja nende vahelise nurga järgi, ühe külje ja selle lähisnurkade järgi. Täisnurkne kolmnurk.	• näitab joonisel ja nimetab kolmnurga tippe, külgi, nurki; • joonestab ja tähistab kolmnurga, arvutab kolmnurga ümbermõõdu; • leiab jooniselt ja nimetab kolmnurga lähisnurki, vastasnurki, lähiskülgi, vastaskülgi; • teab ja kasutab nurga sümboleid; • teab kolmnurga sisenurkade summat ja rakendab seda puuduva nurga leidmiseks; • teab kolmnurkade võrdsuse tunnuseid KKK, KNK, NKN ning kasutab neid ülesannete lahendamisel;

	• liigitab joonistel etteantud kolmnurki nurkade ja külgede järgi; • joonestab teravnurkse, täisnurkse ja nürinurkse kolmnurga; • joonestab erikülgse, võrdkülgse ja võrdhaarse kolmnurga; • joonestab kolmnurga kolme külje järgi, kahe külje ja nendevahelise nurga järgi ning ühe külje ja selle lähisnurkade järgi; • näitab ja nimetab täisnurkse kolmnurga külgi.
Võrdhaarse kolmnurga omadused. Kolmnurga alus ja kõrgus. Kolmnurga pindala.	• näitab ja nimetab võrdhaarses kolmnurgas külgi ja nurki; • teab võrdhaarse kolmnurga omadusi ja kasutab neid ülesannete lahendamisel; • tunneb mõisteid alus ja kõrgus, joonestab iga kolmnurga igale alusele kõrguse; • mõõdab kolmnurga aluse ja kõrguse; • arvutab kolmnurga pindala.

III kooliaste

7. klass

5 tundi nädalas, kokku 175 tundi

Õpitulemused

- liidab, lahutab, korrutab, jagab ja astendab naturaalarvulise astendajaga ratsionaalarve peast, kirjalikult ja taskuarvutiga ning rakendab tehete järjekorda;
- kirjutab suuri ja väikseid arve standardkujul ja ümardab arve etteantud täpsuseni;
- moodustab reaalsete andmete põhjal statistilise kogumi, korrastab seda, moodustab sageduste ja suhteliste sageduste tabeli ning iseloomustab statistilist kogumit aritmeetilise keskmise järgi;
- selgitab tõenäosuse tähendust ja arvutab lihtsamatel juhtudel sündmuse tõenäosuse.
- tunneb ära ja oskab lahendada kõiki nelja protsentülesande liiki;
- tõlgendab igapäevaelus ja teistes õppeainetes ette tulevaid protsentides väljendatavaid suurusi, sealhulgas laenudega (ainult lihtintress) seotud kulutusi ja ohte.
- lahendab võrrandi põhiomadusi kasutades lineaar- ja võrdekujulisi võrrandeid;
- selgitab eluliste näidete põhjal võrdelise sõltuvuse tähendust;

- joonestab valemi järgi võrdelise-, pöördvõrdelise- ja lineaarfunktsiooni graafiku (nii käsitsi kui ka arvutiprogrammiga);
- joonestab ja konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) tasandilisi kujundeid etteantud elementide järgi; arvutab rööpküliku, rombi ja püstprisma ümbermõõdu, pindala ja ruumala;
- korrastab üksliikmeid, korrutab, jagab ning astendab üksliikmeid;
- selgitab naturaalarvulise astendajaga astendamise tähendust ning kasutab astendamisreegleid.

Ratsionaalarvud. Protsentarvutus. Statistika algmõisted

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Ratsionaalarvud. Tehted ratsionaalarvudega. Arvutamine taskuarvutiga. Kahe punkti vaheline kaugus arvteljel.	• Kasutab õigesti märgireegleid ratsionaalarvudega arvutamisel; • eri liiki murdude korral hindab, mil viisil arvutades saab täpse vastuse ja kuidas on otstarbekas arvutada; *Selgitab, missugused murrud teisenevad lõplikeks kümnendmurdudeks ning missugused mitte. Teab, et täpse arvutamise juures pole lubatud hariliku murru väärtuse asendamine lähisväärtusega.* • mitme tehtega ülesandes kasutab vastandarvude summa omadust ja liitmise seadusi; • korrutab ja jagab positiivseid ja negatiivseid harilikke murde (ka segaarve); • arvutab mitme tehtega ülesannetes, milles on kuni neli tehet ja ühed sulud.
Arvu kümme astmed, suurte ja väikeste arvude kirjutamine kümne astmete abil.	• tunneb tehete järjekorda, kui arvutustes on astendamistehteid; • sooritab taskuarvutil tehteid ratsionaalarvudega.
Täpsed ja ligikaudsed arvud, arvutustulemuste otstarbekohane ümardamine. Tüvenumbrid. Arvu standardkuju.	• toob näiteid igapäevaelu olukordadest, kus kasutatakse täpseid, kus ligikaudseid arve; • ümardab arve etteantud täpsuseni; • ümardab arvutuste (ligikaudseid) tulemusi mõistlikult; • teab, et $10^{-4} = 0{,}0001$, $10^{-3} = 0{,}001$, $10^{-2} = 0{,}01$, $10^{-1} = 0{,}1$ …….

	• kirjutab kümnendmurru 10-ne astmete abil; *Teab, et arvutamise lõpptulemus ei saa olla täpsem võrreldes algandmetega. Näiteks auto liikumisel maanteel mõõdame kahe punkti vahelise läbimise aega minutites, F1 auto puhul aga tuhandiksekundites. Ristkülikukujulise põranda pikkust ja laiust mõõdame 1 sentimeetri täpsusega, pindala väljendame ruutmeetrites ühe kohaga pärast koma jms.*
Promilli mõiste (tutvustavalt). Arvu leidmine tema osamäära ja protsendimäära järgi. Jagatise väljendamine protsentides. Protsendipunkt. Suuruse muutumise väljendamine protsentides.	• selgitab protsendi tähendust ja leiab osa tervikust (kordavalt); • selgitab promilli tähendust; *Promilli (1 ‰) kasutamist selgitab eluliste näidete abil (alkoholi sisaldus veres, soola sisaldus merevees, toimeaine hulk ravimis jms).* • leiab antud osamäära järgi terviku; • väljendab kahe arvu jagatist ehk suhet protsentides; • leiab, mitu protsenti moodustab üks arv teisest ja selgitab, mida tulemus näitab; • leiab suuruse kasvamist ja kahanemist protsentides; *Näide: Juku kaalus kevadel 55 kg, sügisel 58 kg ja järgmisel kevadel 57 kg. Leiame kaalu muutuse protsentides.* • eristab muutust protsentides muutusest protsendipunktides; *Näide: erakonna X toetus suurenes 20%-lt 25%-le. Kas sel juhul toetus kasvas 5%?* • oskab erinevatest tekstidest (näiteks ajaleheartikkel) leida mõistete „protsent“ ja „protsendipunkt“ väärkasutust. • tõlgendab reaalsuses esinevaid protsentides väljendatavaid suurusi, lahendab kuni kahesammulisi protsentülesandeid; • rakendab protsentarvutust reaalse sisuga ülesannete lahendamisel; *Näide: oskab välja arvutada kauba lõpphinna, kui algul hinda tõstetakse n% ja seejärel tõstetakse (langetatakse k%), oskab*

	mingil tootel (näiteks leib või vorst) etiketil olevate andmete põhjal välja arvutada, kui palju erinevaid toiduaineid (emulgaatoreid) selles tootes on. Arutleb ühishüve ja maksude olulisuse üle ühiskonnas; • selgitab laenudega seotud ohte ja kulutusi ning oskab etteantud lihtsa juhtumi varal hinnata laenamise eeldatavat otstarbekust; *Näide: SMS laenu puhul tuleb ühes kuus maksta intresse 60%. Kui palju tuleb tagasi maksta, kui laenatakse 5000 krooni 6 kuuks? Kui palju tuleks pangale tagasi maksta, kui aastane intressimäär on 22%?* • koostab isikliku eelarve; *Teab, kuidas tekivad tulud ja mis on inimese võimalikud tuluallikad ning oskab reaalselt hinnata võimalikke ja ootamatuid kulusid.* • hindab kriitiliselt manipuleerimisvõtteid (näiteks laenamisel); *Selgitab mõne konkreetse näite põhjal, kuidas inimest on ahvatletud laenu võtma ja mis juhtub, kui laen jääb õigel ajal tasumata.*
Statistilise kogumi karakteristikud (aritmeetiline keskmine). Sektordiagramm. Tõenäosuse mõiste.	• moodustab reaalsete andmete põhjal statistilise kogumi, korrastab seda, moodustab sageduste ja suhteliste sageduste tabeli ja iseloomustab seda aritmeetilise keskmise ja diagrammide abil; *Näide: andmeteks on klassi poiste ja tüdrukute pikkused, õppeveerandi jooksul saadud hinded, kolme minuti jooksul mööda sõitnud autode värv, mark vms.* • joonestab sektordiagrammi (nii arvutil kui ka käsitsi); • selgitab tõenäosuse tähendust; • katsetulemuste vahetu loendamise kaudu arvutab lihtsamatel juhtudel sündmuse tõenäosuse; *Teeb vahet klassikalisel ja statistilisel tõenäosusel, näiteks leiab täringul 6 silma tulemise tõenäosuse ja teeb seda ka*

	katseliselt, heites näiteks 4 täringut 25 korda ja arvutab, kui suur oli 6 silma esinemise tõenäosus.

Võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus. Lineaarfunktsioon. Võrrand.

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Tähtavaldise väärtuse arvutamine. Lihtsate tähtavaldiste koostamine.	• arvutab ühetähelise tähtavaldise väärtuse, näiteks 2b+b2, a^2; • koostab lihtsamaid avaldisi (näiteks pindala ja ruumala).
Võrdeline sõltuvus, võrdelise sõltuvuse graafik, võrdeline jaotamine.	• selgitab näidete põhjal muutuva suuruse ja funktsiooni olemust; • teab sõltuva ja sõltumatu muutuja tähendust; • selgitab võrdelise sõltuvuse tähendust eluliste näidete põhjal (nt teepikkus ja aeg; rahasumma ja kauba kogus); • kontrollib tabelina antud suuruste abil, kas on tegemist võrdelise sõltuvusega; • otsustab graafiku põhjal, kas on tegemist võrdelise sõltuvusega; • toob näiteid võrdelise sõltuvuse kohta; • leiab võrdeteguri; • joonestab võrdelise sõltuvuse graafiku; *Joonestab graafikuid käsitsi kui ka arvuti abil (soovitatavalt programmiga GeoGebra).*
Pöördvõrdeline sõltuvus, pöördvõrdelise sõltuvuse graafik.	• selgitab pöördvõrdelise sõltuvuse tähendust eluliste näidete põhjal (nt ühe kilogrammi kauba hind ja teatud rahasumma eest saadava kauba kogus; kiirus ja aeg); *Näide: Tallinnast Tartusse sõites sõidab auto keskmise kiirusega 80 km/h. Kui palju väheneb (suureneb) sõiduks kuluv aeg, kui keskmist kiirust tõsta (vähendada) 10% võrra?* • kontrollib tabelina antud suuruste abil, kas on tegemist pöördvõrdelise sõltuvusega; • saab graafiku põhjal aru, kas on tegemist pöördvõrdelise sõltuvusega;

	Näide: kas sõltuvused y = 3x, xy = 3, x + y = 3, y = 3 : x esitavad pöördvõrdelise sõltuvuse? Miks? • joonestab pöördvõrdelise sõltuvuse graafiku nii käsitsi kui ka arvuti abil; *(soovitatavalt programmiga GeoGebra).*
Lineaarfunktsiooni rakendamise näiteid.	• teab, mis on lineaarne sõltuvus; eristab lineaarliiget ja vabaliiget; • joonestab lineaarfunktsiooni avaldise põhjal graafiku; *Õpilane joonestab graafiku kahe punkti abil ning väga hea taseme puhul ka tõusu ja algordinaadi järgi;* • otsustab graafiku põhjal, kas funktsioon on lineaarne või ei ole.
Võrrandi mõiste. Võrrandite samaväärsus. Võrrandi põhiomadused. Ühe tundmatuga lineaarvõrrand, selle lahendamine. Võrre. Võrde põhiomadus. Võrdekujulise võrrandi lahendamine. Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate tekstülesannete lahendamine võrrandi abil.	• lahendab võrdekujulise võrrandi; • lahendab lineaarvõrrandeid; • koostab lihtsamate tekstülesannete lahendamiseks võrrandi, lahendab selle; • kontrollib tekstülesande lahendit; *Tekstülesande lahendi kontrollimisel hindab lahendi reaalsust, s.t. kas leitud tekstülesande lahend on mõistlik (vanaisa vanus ei ole 13 aastat või 133 aastat, jalgrattur ei sõida kiirusega 288 km/h jms);* • lahendab (tekst)ülesandeid protsentarvutuse kohta; • koostab lineaarvõrrandi etteantud teksti järgi, lahendab tekstülesandeid lineaarvõrrandi abil; • modelleerib õpetaja juhendamisel lihtsamas reaalses kontekstis esineva probleemi ja tõlgendab saadud tulemusi õpetaja juhendamisel.

Geomeetrilised kujundid

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Hulknurk, selle ümbermõõt. Hulknurga sisenurkade summa. Rööpkülik, selle omadused.	• teab, mis on hulknurk, näitab hulknurga tippe, külgi ja nurki, lähiskülgi ja lähisnurki;

Rööpküliku pindala. Romb, selle omadused. Rombi pindala.	*Näide: joonestab arvutiprogrammi abil suvalise hulknurga ja näitab eespool nimetatud hulknurga elemente;* • saab aru mõistest korrapärane hulknurk; • arvutab hulknurga ümbermõõtu, sisenurkade summat ja korrapärase hulknurga ühte nurka; *Näide: leiab korrapärase 12-nurga sisenurkade summa ja ühe sisenurga suuruse; kontrollib, kas on olemas korrapärane hulknurk, mille sisenurk on 100°;* • joonestab etteantud külgede ja nurgaga rööpküliku, tema diagonaalid ja kõrguse; *Soovitus: õpilane oskab joonist teha joonestamisvahendite abil ning arvutiprogrammi (GeoGebra) abil.* • teab rööpküliku külgede, nurkade ja diagonaalide omadusi, kasutab neid ülesannete lahendamisel; • mõõdab rööpküliku küljed ja kõrguse, arvutab ümbermõõdu ja pindala; joonestab etteantud külje ja nurga järgi rombi; *Soovitus: ülesanded lahendatakse nii joonestamisvahendite kui ka arvutiprogrammi abil.* • teab rombi diagonaalide ja nurkade omadusi, kasutab neid ülesannete lahendamisel; • joonestab ja mõõdab rombi külgi, kõrgust ja diagonaale, arvutab ümbermõõdu ja pindala; S*oovitus: nii joonestamisvahendite abil kui ka arvutiprogramme kasutades.*
Püstprisma, selle pindala ja ruumala.	• tunneb kehade hulgast ära kolmnurkse ja nelinurkse püstprisma; • näitab ja nimetab kolmnurkse ja nelinurkse püstprisma põhitahke, näitab selle tippe, külgservi, põhiservi, prisma kõrgust, külgtahke, põhja kõrgust; arvutab kolmnurkse ja nelinurkse püstprisma pindala ja ruumala.

Üksliikmed

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Üksliige. Sarnased üksliikmed. Naturaalarvulise astendajaga astmed. Võrdsete alustega astmete korrutamine ja jagamine. Astendaja null, negatiivse täisarvulise astendajaga astmete näiteid. Korrutise astendamine. Jagatise astendamine. Astme astendamine. Üksliikmete liitmine ja lahutamine. Üksliikmete korrutamine. Üksliikmete astendamine. Üksliikmete jagamine.	• teab mõisteid üksliige ja selle kordaja; • teab, et kordaja 1 jäetakse kirjutamata ja miinusmärk üksliikme ees tähendab kordajat (–1); • viib üksliikme normaalkujule ja leiab selle kordaja; • korrutab ühe ja sama alusega astmeid; • astendab korrutise; • astendab astme; • jagab võrdsete alustega astmeid; • astendab jagatise; • koondab üksliikmeid; *Teab, et koondada saab üksnes sarnaseid üksliikmeid;* • korrutab ja astendab üksliikmeid;

8. klass

4 tundi nädalas, kokku 140 tundi.

Õpitulemused

- korrastab üks- ja hulkliikmeid, liidab, lahutab ning korrutab üks- ja hulkliikmeid ning jagab üksliikmeid ja hulkliiget üksliikmega;
- tegurdab hulkliikmeid (toob sulgude ette, kasutab abivalemeid);
- teisendab ja lihtsustab algebralisi avaldisi;
- lahendab lineaarvõrrandisüsteeme graafiliselt ning liitmis- ja asendusvõttega;
- lahendab tekstülesandeid võrrandite ja võrrandisüsteemide abil;
- selgitab teoreemi, eelduse ja väite mõiste tähendust ning mõne teoreemi tõestuskäiku;
- defineerib ning joonestab kujundeid, kolmnurga ja trapetsi kesklõiku, kolmnurga mediaani, kolmnurga ümber- ja siseringjoont, ringjoone puutujat, kesk- ja piirdenurka;
- teab sirgete paralleelsuse tunnuseid, kolmnurga välisnurga ja mediaani omadust, piirdenurga omadust, kolmnurga ja trapetsi kesklõigu omadusi, trapetsi pindala valemit ning kasutab neid teadmisi ülesannete lahendamisel;
- kasutab kolmnurkade ja hulknurkade sarnasust probleemülesandeid lahendades;

- kasutab olemasolevaid arvutiprogramme seaduspärasusi avastades ja hüpoteese püstitades.

Hulkliikmed

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Hulkliige. Hulkliikmete liitmine ja lahutamine. Hulkliikme korrutamine ja jagamine üksliikmega. Hulkliikme tegurdamine ühise teguri sulgudest väljatoomisega. Kaksliikmete korrutamine. Kahe üksliikme summa ja vahe korrutis. Kaksliikme ruut. Hulkliikmete korrutamine. Hulkliikme tegurdamine valemite kasutamisega. Algebralise avaldise lihtsustamine.	• teab mõisteid *hulkliige*, *kaksliige*, *kolmliige* ja nende kordajad; • korrastab hulkliikmeid; • arvutab hulkliikme väärtuse; *Teeb arvutusi täisarvudega, kümnendmurdudega ja ka harilike murdudega (s.h. segaarvudega);* • liidab ja lahutab hulkliikmeid, kasutab sulgude avamise reeglit; • korrutab ja jagab hulkliikmeid üksliikmega; • toob teguri sulgudest välja; • leiab kahe üksliikme summa ja vahe korrutise, $(a - b)(a + b) = a^2 - b^2$, *kasutab valemit mõlematpidi;* • leiab kaksliikme ruudu, $(a - b)^2 = a^2 - 2ab + b^2$ ja $(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$; • korrutab hulkliikmeid; *Märkus: piirduda juhtumiga, kus kolmliiget on vaja korrutada kolmliikmega;* • tegurdab avaldist kasutades ruutude vahe ning summa ja vahe ruudu valemeid; • teisendab ja lihtsustab algebralisi avaldisi;

Kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteem

Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Lineaarvõrrandi lahendamine. Kahe tundmatuga lineaarvõrrandi graafiline esitus. Kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi lahendamine graafiliselt. Liitmisvõte. Asendusvõte. Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate tekstülesannete lahendamine kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi abil.	• tunneb ära kahe tundmatuga lineaarse võrrandisüsteemi; • lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi graafiliselt (nii käsitsi kui ka arvuti abil); • lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi liitmisvõttega; • lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi asendusvõttega; • lahendab lihtsamaid tekstülesandeid kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi abil.

Geomeetrilised kujundid

Õppesisu	Taotletavad õppetulemused
Definitsioon. Aksioom. Teoreemi eeldus ja väide. Näiteid teoreemide tõestamisest.	• selgitab definitsiooni ning teoreemi, eelduse ja väite mõistet; *Selgitus: õpilane peab vahet tegema defineerimisel (mõiste sisu lühike ja täpne avamine) ja kirjeldamisel.* • sõnastab teoreeme *kui-siis* vormis; • kasutab dünaamilise geomeetria programmi seaduspärasuste avastamisel ja hüpoteeside püstitamisel; *Soovitus: kasutada programmi GeoGebra või mõnda selle analoogi.* • selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku; *Selgitus: tõestuskäigu selgitamisel peab ilmnema, et õpilane on aru saanud, mitte pähe õppinud.*
Kahe sirge lõikamisel kolmanda sirgega tekkivad nurgad. Kahe sirge paralleelsuse tunnused.	• defineerib paralleelseid sirgeid, teab paralleelide aksioomi; • teab, et a) kui kaks sirget on paralleelsed kolmandaga, siis nad on paralleelsed teineteisega; b) kui sirge lõikab ühte kahest paralleelsest sirgest, siis ta lõikab ka teist;

	c) kui kaks sirget on risti ühe ja sama sirgega, siis need sirged on teineteisega paralleelsed; • näitab joonisel ja defineerib lähisnurki ja põiknurki; • teab sirgete paralleelsuse tunnuseid ning kasutab neid ülesannete lahendamisel.
Kolmnurga välisnurk, selle omadus. Kolmnurga sisenurkade summa.	• joonestab ja defineerib kolmnurga välisnurga; • kasutab kolmnurga välisnurga omadust ülesannete lahendamisel; • leiab kolmnurga puuduva nurga kahe etteantud nurga järgi, leiab võrdhaarse kolmnurga tipunurga alusnurga järgi ja vastupidi.
Kolmnurga kesklõik, selle omadus.	• joonestab ja defineerib kolmnurga kesklõigu; S*oovitus: kolmnurga kesklõigu joonestamist harjutada nii joonestamisvahendite abil kui ka arvutiprogramme kasutades;* • teab kolmnurga kesklõigu omadusi ja kasutab neid ülesannete lahendamised; S*oovitus: õpilane leiab kesklõigud kolmnurga külgede järgi ning ka vastupidi – oskab leida külgi kesklõikude järgi.*
Trapets. Trapetsi kesklõik, selle omadus. Trapetsi pindala ja ümbermõõt.	• defineerib trapetsi; • joonestab erinevat liiki trapetseid; *Soovitatav on dünaamilise geomeetria programmi abil näidata kõiki trapetsi liike s.h. võrdhaarset ja täisnurkset;* • liigitab nelinurki; • joonestab ja defineerib trapetsi kesklõigu; • teab trapetsi kesklõigu omadusi ning kasutab neid ülesannete lahendamisel; • teab trapetsi pindala valemit ja oskab seda rakendada ülesannete lahendamisel;
Kolmnurga mediaan. Mediaanide lõikepunkt ehk raskuskese, selle omadus.	• defineerib ja joonestab kolmnurga mediaani, selgitab mediaanide lõikepunkti omadusi ning kasutab neid ülesannete lahendamisel;
Kesknurk. Ringjoone kaar. Kõõl.	• joonestab etteantud raadiuse või diameetriga ringjoone;

Piirdenurk, selle omadus.	*Soovitus: õpilane joonestab ringjoone nii sirkli kui ka arvutiprogrammi abil;* • leiab jooniselt ringjoone kaare, kõõlu, kesknurga ja piirdenurga; • teab seost samale kaarele toetuva kesknurga ja piirdenurga suuruste vahel ning kasutab seda teadmist ülesannete lahendamisel; *Soovitus: seost piirdenurga ja kesknurga vahel demonstreerida dünaamilise geomeetria programmi abil.*
Ringjoone puutuja. Ringjoone puutuja ja puutepunkti joonestatud raadiuse ristseis.	• joonestab ringjoone puutuja; • teab puutuja ja puutepunkti tõmmatud raadiuse vastastikust asendit ja kasutab seda ülesannete lahendamisel; *Soovitus: puutuja ja raadiuse ristseisu demonstreerimiseks kasutada dünaamilise geomeetria programmi;* • teab, et ühest punktist ringjoonele joonestatud puutujate korral on puutepunktid võrdsetel kaugustel sellest punktist ning kasutab seda ülesannete lahendamisel.
Kolmnurga ümber- ja siseringjoon. Kõõl- ja puutujahulknurk. Apoteem.	• teab, et kolmnurga kõigi külgede keskristsirged lõikuvad ühes ja samas punktis, mis on kolmnurga ümberringjoone keskpunkt; *Soovitus: kasutada dünaamilise geomeetria programmi näitamaks, et sõltumata kolmnurga liigist lõikuvad külgede keskristsirged ühes punktis;* • joonestab kolmnurga ümberringjoone (käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil); • teab, et kolmnurga kõigi nurkade poolitajad lõikuvad ühes ja samas punktis, mis on kolmnurga siseringjoone keskpunkt; *Soovitus: kasutada dünaamilise geomeetria programmi näitamaks, et sõltumata kolmnurga liigist lõikuvad nurgapoolitajad ühes punktis;* • joonestab kolmnurga siseringjoone (käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil);

	• joonestab korrapäraseid hulknurki (kolmnurk, kuusnurk, nelinurk, kaheksanurk) käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil; • selgitab, mis on apoteem ja joonestab selle; • arvutab korrapärase hulknurga ümbermõõdu.
Võrdelised lõigud. Sarnased hulknurgad. Kolmnurkade sarnasuse tunnused. Sarnaste hulknurkade ümbermõõtude suhe. Sarnaste hulknurkade pindalade suhe. Pikkuste kaudne mõõtmine. Maa-alade kaardistamise näiteid.	• kontrollib antud lõikude võrdelisust; • teab kolmnurkade sarnasuse tunnuseid ja kasutab neid ülesannete lahendamisel, ka pikkuste kaudsel mõõtmisel; • teab teoreeme sarnaste hulknurkade ümbermõõtude ja pindalade kohta ning kasutab neid ülesannete lahendamisel; • selgitab mõõtkava tähendust; • lahendab rakendusliku sisuga ülesandeid (maa-alade plaanistamine; plaani kasutamine looduses); *Soovitus: võimaluse korral teostada mõõtmisi ja plaanistamisi vabas looduses.*

9. klass

4 tundi nädalas, kokku 140 tundi

Õpitulemused

- selgitab arvu ruutjuure tähendust ja leiab peast või kalkulaatoril ruutjuure;
- taandab ja laiendab algebralist murdu ning liidab, lahutab, korrutab ja jagab algebralisi murde;
- lihtsustab kahetehtelisi ratsionaalavaldisi;
- lahendab täielikke ja mittetäielikke ruutvõrrandeid;
- selgitab ruutfunktsiooni graafiku asendi ja kuju sõltuvust funktsiooni avaldises olevatest ruutliikme kordajast ja vabaliikmest;
- selgitab nullkohtade tähendust ning leiab nullkohad graafikult ja valemist;
- loeb jooniselt parabooli haripunkti ja arvutab parabooli haripunkti koordinaadid;
- arvutab Pythagorase teoreemi kasutades täisnurkse kolmnurga hüpotenuusi ja kaateti;
- trigonomeetriat kasutades leiab täisnurkse kolmnurga joonelemendid;
- teab ruumilisi kujundeid (püramiid, silinder, koonus, kera) ning arvutab kujundite pindala ja ruumala.

Ruutvõrrand ja ruutfunktsioon

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Arvu ruutjuur. Ruutjuur korrutisest ja jagatisest. Ruutvõrrand. Ruutvõrrandi lahendivalem. Ruutvõrrandi diskriminant. Taandatud ruutvõrrand. Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate tekstülesannete lahendamine ruutvõrrandi abil.	• eristab ruutvõrrandit teistest võrranditest; • nimetab ruutvõrrandi liikmed ja nende kordajad; • viib ruutvõrrandeid normaalkujule; • liigitab ruutvõrrandeid täielikeks ja mittetäielikeks; • taandab ruutvõrrandi; • lahendab mittetäielikke ruutvõrrandeid; • lahendab taandamata ruutvõrrandeid ja taandatud ruutvõrrandeid vastavate lahendivalemite abil; • kontrollib ruutvõrrandi lahendeid; • selgitab ruutvõrrandi lahendite arvu sõltuvust ruutvõrrandi diskriminandist; • lahendab lihtsamaid, sh igapäevaeluga seonduvaid tekstülesandeid ruutvõrrandi abil; • õpetaja juhendamisel modelleerib ja lahendab lihtsaid, reaalses kontekstis esinevaid probleeme ja tõlgendab tulemusi; *Soovitus: tekkinud võrrandi lahendamisel kasutada programmi Wiris.*
Ruutfunktsioon $y = ax^2 + bx + c$, selle graafik. Parabooli nullkohad ja haripunkt.	• eristab ruutfunktsiooni teistest funktsioonidest; • nimetab ruutfunktsiooni ruutliikme, lineaarliikme ja vabaliikme ning nende kordajad; • joonestab ruutfunktsiooni graafiku (parabooli) (käsitsi ja arvutiprogrammi abil) ja selgitab ruutliikme kordaja ning vabaliikme geomeetrilist tähendust; *Soovitus: graafiku kuju sõltuvust ruutliikme kordajast ja vabaliikmest demonstreerida dünaamilise geomeetria programmi abil;* • selgitab nullkohtade tähendust, leiab nullkohad graafikult ja valemist; *Soovitus: nullkohtade leidmiseks võib kasutada programmi GeoGebra.*

	• loeb jooniselt parabooli haripunkti, arvutab parabooli haripunkti koordinaadid; • paraboolide uurimiseks joonestab graafikud arvutiprogrammi abil (nt Wiris; GeoGebra); • kasutab funktsioone lihtsamate reaalsusest tulenevate probleemide modelleerimisel.

Ratsionaalavaldised

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Algebraline murd, selle taandamine. Tehted algebraliste murdudega. Ratsionaalavaldise lihtsustamine (kahetehtelised ülesanded).	• tegurdab ruutkolmliikme vastava ruutvõrrandi lahendamise abil; • teab, millist võrdust nimetatakse samasuseks; • teab algebralise murru põhiomadust; • taandab algebralise murru, kasutades hulkliikmete tegurdamisel korrutamise abivalemeid, sulgude ette võtmist ja ruutkolmliikme tegurdamist; • laiendab algebralist murdu; • korrutab, jagab ja astendab algebralisi murde; • liidab ja lahutab ühenimelisi algebralisi murde; • teisendab algebralisi murde ühenimelisteks; • liidab ja lahutab erinimelisi algebralisi murde; • lihtsustab lihtsamaid (kahetehtelisi) ratsionaalavaldisi.

Geomeetrilised kujundid

Õppesisu	**Taotletavad õppetulemused**
Pythagorase teoreem. Korrapärane hulknurk, selle pindala. Nurga mõõtmine. Täisnurkse kolmnurga teravnurga siinus, koosinus ja tangens. Püramiid. Korrapärase nelinurkse püramiidi pindala ja	• kasutab dünaamilise geomeetria programme seaduspärasuste avastamisel ja hüpoteeside püstitamisel; • selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku; *Soovitus: esitada 2–3 erinevat Pythagorase teoreemi tõestust;* • arvutab Pythagorase teoreemi kasutades täisnurkse kolmnurga hüpotenuusi ja kaateti; • leiab taskuarvutil teravnurga trigonomeetriliste funktsioonide väärtusi;

ruumala. Silinder, selle pindala ja ruumala. Koonus, selle pindala ja ruumala. Kera, selle pindala ja ruumala.	• trigonomeetriat kasutades leiab täisnurkse kolmnurga joonelemendid; • tunneb ära kehade hulgast korrapärase püramiidi; • näitab ja nimetab korrapärase püramiidi põhitahu, külgtahud tipu; kõrguse, külgservad, põhiservad, püramiidi apoteemi, põhja apoteemi; • arvutab püramiidi pindala ja ruumala; • skitseerib püramiidi; *Selgitus: õpilane teeb joonise nii joonestusvahendite abil kui ka arvutiga;* • arvutab korrapärase hulknurga pindala; *Selgitus: leiab pindala, kui põhjaks on võrdkülgne kolmnurk, ruut või korrapärane kuusnurk;* • selgitab, millised kehad on pöördkehad; eristab neid teiste kehade hulgast; • selgitab, kuidas tekib silinder; • näitab silindri telge, kõrgust, moodustajat, põhja raadiust, diameetrit, külgpinda ja põhja; *Selgitus: kasutab ruumiliste kujundite komplekti;* • selgitab ja skitseerib silindri telglõike ja ristlõike; *Selgitus: õpilane teeb joonise nii joonestusvahenditega kui ka arvutiprogrammi abil;* • arvutab silindri pindala ja ruumala; • selgitab, kuidas tekib koonus; • näitab koonuse moodustajat, telge, tippu, kõrgust, põhja, põhja raadiust ja diameetrit ning külgpinda ja põhja; • selgitab ja skitseerib koonuse telglõike ja ristlõike; *Selgitus: õpilane teeb joonise nii joonestusvahenditega kui ka arvutiprogrammi abil;* • arvutab koonuse pindala ja ruumala; • selgitab, kuidas tekib kera; • eristab mõisteid sfäär ja kera, • selgitab, mis on kera suurring;

	• arvutab kera pindala ja ruumala; *Arvutamisel soovitus anda nii täpne vastus arvu π kaudu kui ka ligikaudne vastus.*

Hindamine

Matemaatika õpitulemusi hinnates võetakse aluseks tunnetusprotsessid ning nende hierarhiline ülesehitus.

1. Faktide, protseduuride ja mõistete teadmine: meenutamine, äratundmine, info leidmine, arvutamine, mõõtmine, klassifitseerimine/järjestamine;
2. Teadmiste rakendamine: meetodite valimine, matemaatilise info eri viisidel esitamine, modelleerimine, rutiinsete ülesannete lahendamine;
3. Arutlemine: põhjendamine, analüüs, süntees, üldistamine, tulemuste hindamine, mitterutiinsete ülesannete lahendamine.

Hindamise vormidena kasutatakse kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist.

Kujundav hindamine annab infot ülesannete üldise lahendamisoskuse ja matemaatilise mõtlemise ning õpilase suhtumise kohta matemaatikasse:

- õppetunni või muu õppetegevuse vältel antakse õpilasele tagasisidet aine ja ainevaldkonna teadmistest ja oskustest ning õpilase hoiakutest ja väärtustest;
- koostöös kaaslaste ja õpetajaga saab õpilane seatud eesmärkide ning õpitulemuste põhjal täiendavat, julgustavat ja konstruktiivset tagasisidet oma tugevuste ning nõrkuste kohta;
- praktiliste tööde ja ülesannete puhul ei hinnata mitte ainult töö tulemust, vaid ka protsessi.

Kokkuvõtva hindamise korral võrreldakse õpilase arengut õppekavas toodud oodatavate tulemustega, kasutades numbrilist hindamist. Õpilaste teadmisi ja oskusi kontrollitakse kolmel tasemel: teadmine, rakendamine ning arutlemine. Õpilaste teadmisi, oskusi ja vilumusi hinnatakse viiepallisüsteemis, kus hinne „5“ on „väga hea“, „4“ – „hea“, „3“ – „rahuldav“, „2“ – „puudulik“ ja „1“ – „nõrk“.

Sotsiaalainete ainevaldkonna ainekavad 5.–9. klassis

Sotsiaalainete õpetamise kaudu kujundatakse õpilaste suutlikkust mõista ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjuseid ja tagajärgi. Õpitakse tundma ja kasutama lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid, kujundatakse demokraatia ja inimõiguste tundmist ning teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja üldtunnustatud käitumist. Arendatakse õpilase suutlikkust ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid, huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

Sotsiaalainete õpetamine toetab kooli alusväärtuste kujundamist ning kooli üldiste õppe- ja kasvatuseesmärkide saavutamist.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- suudab mõista inimühiskonna ajaloos ning nüüdisaja ühiskonnas toimuvate muutuste olulisi põhjusi ja tagajärgi, suudab enda elu jaoks järeldusi teha;
- valdab esmast tulevikuvisiooni;
- tunneb ning austab demokraatiat ja inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust;
- huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna, Viljandi(-maa) ja maailma arengust, kujundab oma arvamust ning mõistab oma võimalusi olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik;
- tunneb lihtsamaid uurimismeetodeid ja kasutab neist mõnda õppetöös;
- tunneb kultuurilist eripära ja kogukonna kultuuripärandit ning suhtub lugupidavalt individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse juhul, kui need pole inimsusevastased;
- on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kohaneda eakaaslaste hulgas, kogukonnas ja ühiskonnas, väärtustades neid;
- on omandanud teadmisi ja oskusi enesekontrolli, toimetulekustrateegiate, enesekasvatuse, oma võimete arendamise, tervist tugevdava käitumise ja tervisliku eluviisi kohta ning väärtustab positiivset suhtumist endasse ja teistesse; mõistab iseenda ja kaaslase elu väärtust – aukartus elu ees.

Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonda kuuluvad järgmised õppeained: ajalugu, ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus.

Ajalugu õpitakse alates 5. klassist, inimeseõpetust 2. klassist ning ühiskonnaõpetust 6. klassist.

Sotsiaalainete nädalatundide jaotumine kooliastmeti

I kooliaste:

Inimeseõpetus – 2 nädalatundi

II kooliaste:

Ajalugu – 3 nädalatundi

Inimeseõpetus – 2 nädalatundi

Ühiskonnaõpetus – 1 nädalatund

III kooliaste:

Ajalugu – 6 nädalatundi

Inimeseõpetus – 2 nädalatundi

Ühiskonnaõpetus – 2 nädalatundi

Ainevaldkonna kirjeldus

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalainete vahendusel kujuneb õpilastes võime näha ühiskonna arengus põhjuslikke jm seoseid ning teha teadlikke valikuid seonduvalt iseendast ja sotsiaalsest keskkonnast, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalinormidest, ning toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikme ning isiksusena.

Ainevaldkonna õppeainete õppega taotletakse, et õpilane:

- omandab adekvaatse enesehinnangu ning teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis toetavad tervikliku ja autonoomse inimese kujunemist, terviseteadlikkuse, tervist tugevdava käitumise ning tervisliku eluviisi;
- omandab tervikliku arusaama ühiskonna nähtustest ja protsessidest ning nende seostest ja mõjust;
- mõistab kultuurilist mitmekesisust ja demokraatia tähtsust ning ühiskonna jätkusuutliku arengu vajalikkust, aktsepteerides erinevusi;
- hindab väärtusi, nagu vabadus, inimväärikus, võrdõiguslikkus, ausus, hoolivus, sallivus, vastutustunne, õiglus ja isamaalisus ning lugupidamine enda, teiste inimeste ja keskkonna vastu.

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Aine vahendusel suunatakse õpilane teadvustama, analüüsima ja kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste

erineva tõlgendamise põhjusi. Ajalooõpetus aitab kaasa teistes õppeainetes õpitava tervikuks sidumisele ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.

Inimeseõpetus lõimib õppesisu kõigis kooliastmetes, toetades õpilase toimetulekut eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas ning aitab õpilasel kujuneda sotsiaalselt küpseks ja teovõimeliseks isiksuseks. Inimeseõpetuse üldeesmärk on aidata kaasa õpilase sotsiaalses elus vajalike toimetulekuoskuste arengule, mille elluviimiseks kujundatakse õpilases terviklikku isiksust, sotsiaalset kompetentsust, terviseteadlikkust ja üldinimlikke väärtusi, nagu ausus, hoolivus, vastutustunne ning õiglus.

Ühiskonnaõpetuses omandavad õpilased sotsiaalse kirjaoskuse: teadmised, oskused, väärtused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine üldeesmärk on luua eeldused kodanikuidentiteedi ja ühiskonna sidususe tugevnemiseks ning aktiivse kodaniku kujunemiseks.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Sotsiaalvaldkondlik pädevus on sotsiaalainete valdkonnapädevus. Ainevaldkonna üldised eesmärgid ja sisu toetavad õpilaste sotsiaalvaldkondliku pädevuse kujunemist. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kaudu taotletakse sotsiaalvaldkondliku pädevuse arendamist.

Väärtuspädevuse kujundamist toetab sotsiaalainete ainevaldkond õppeainete erinevate rõhuasetuste kaudu. Näiteks suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhinduda toetavad nii ajalugu kui ka ühiskonnaõpetus. Inimeste sõnade ja käitumise taga olevate väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnete kooskõla ning oma valikute põhjendamist toetavad empaatiaülesanded ning allikaanalüüs. Lähiajaloo käsitlemine põhikooli viimases klassis aitab õpilastes kujundada oskust seista vastu kesksete normide rikkumisele, kasutades selle juures näiteks diktatuuride ja inimsusevastaste kuritegude teemat.

Õpipädevust toetatakse eeskätt mitmekesiste meetodite rakendamise kaudu. Võib öelda, et suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ja hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ning teavet, oma õppimise planeerimist ja viise, kuidas kasutada õpitut erinevates kontekstides ja probleemide lahendamisel kujundavad kõik sotsiaalained. Vastav panus on siin tihedalt seotud teiste ainevaldkondade õppeainetega ning soovitada võib koostööd meetodite lõimimisel. Näiteks loovtöö koostamine sotsiaalaines võib emakeele või võõrkeele lõimimise kaudu saavutada sügavama sisukuse kui ainult ühe õppeaine piires.

Suhtlemispädevuse toetamisel võib esile tõsta meetodite valiku olulisuse. Erinevad aktiivõppe viisid ning rühmatööd aitavad kujundada õpilase suutlikkust analüüsida enda käitumist ning selle tagajärgi, sobival viisil väljendada oma tundeid, aktsepteerida inimeste erinevusi ning

suhtlemisel nendega arvestada, ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ning teiste huve. Nii inimeseõpetuse, ajalooõpetuse kui ka ühiskonnaõpetuse kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskonnas kehtivaid väärtusi, norme ning reegleid.

Enesemääratluspädevust toetab peamiselt inimeseõpetus, ent rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse (eestlane, eurooplane, maailmakodanik) kujundajana teisedki valdkonna õppeained. Enesemääratluspädevuse kujundamisel arendatakse õpilaste suutlikkust mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse. Õpilasi suunatakse järgima tervislikke eluviise, lahendama tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme.

Matemaatikapädevust toetavad kõik valdkonna õppeained. Õppetegevuses tähtsustatakse suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid.

Ettevõtlikkuspädevuse peamine kujundaja on ühiskonnaõpetus, kuid ka teised valdkonna õppeained. Õpitakse nägema ühiskondlike protsessidega seotud probleeme ja neis peituvaid võimalusi lahenduste pakkumiseks. Õpilasi julgustatakse püstitama eesmärke ning pürgima nende täitmise poole, genereerima ideid ning neid teostama. Õpitakse rakendama initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega, et muuta ühiskonda paremaks. Õpilasi suunatakse valima ideede teostamiseks sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega. Julgustada õpilasi osalema kodanikuühiskonna ettevõtmistes.

Lõimingu põhimõtted ainevaldkonna õppeainetes

Sotsiaalainete lõimingutsentriteks on nii teemad, mõisted kui ka meetodid. Ainevaldkonna siseselt on mõistete ja teemade kattuvus suurem kui valdkonnavälise lõimingu puhul. Samas on meetodi ümber koonduv lõiming laiahaardelisem, kuna see tähendab interdistsiplinaarset ja transdistsiplinaarset koostööd. Sotsiaalainetel on lõimingu kaudu kokkupuutevõimalusi kõikide õppeainetega ning õppekava üldpädevustega. Ajaline kooskõla õppeainete temaatilise käsitluse vahel on teostatav nii valdkonnasiseselt kui ka -väliselt.

Ainevaldkonnasisese lõiminguga taotletakse, et õpilane areneks ennast teostavaks terviklikuks isiksuseks, kes suhtub endasse ja teistesse positiivselt, arvestab kaasinimesi, lähtub oma tegevuses üldinimlikest väärtustest, näeb ja mõistab ühiskonnas toimuvat ning tal on oskusi ja valmidust ühiskonnaellu sekkuda ning selles osaleda. Oluline pole mitte õpitud teadmiste hulk

vaid oskus seostada olemasolevaid fakte ja näha olemasolevaid seoseid uue nurga alt, oskus kasutada teadmisi uues olukorras. Kõikides ainevaldkonna ainetes on ühtlustatud õppesisu diferentseerimise süsteem, et pakkuda senisest suuremat võimalust õpilaste isikupära ja ühiskonnas toimuvate muutuste arvestamiseks.

Lõiming teiste ainevaldkondadega saab tekkida kahel tasandil – eri õppeainete õpieesmärkide ja õppesisu kaudu või valdkondlike seoste kaudu õppetegevuse eesmärgistamisel. Üldiselt võib lähtuda eeldusest, et ainete seoste arvestamine võimaldab muuta õppetööd efektiivsemaks, mitmekülgsemaks ja loovamaks. Sotsiaalained on teiste ainevaldkondadega seotud valdkonnapädevuste kujundamise kaudu.

Sotsiaalainete ainevaldkonna õppeained aitavad kaasa teiste ainevaldkondade valdkonnapädevuste kujunemisele.

Emakeelepädevuse osas tähtsustub suutlikkus väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt suuliselt ja kirjalikult, lugeda ja mõista erinevaid tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili, õigekeelsust ja keelelist väljendusrikkust. Lisaks tähtsustuvad veel teksti kriitilise analüüsi oskus, funktsionaalne kirjaoskus, meediakirjaoskus, informatsiooni hankimine ja kriitiline hindamine, tööde vormistamine, autoriõigus.

Võõrkeeltepädevuse kujunemist toetavad teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma ja teiste kultuuride vaheliste erinevuste mõistmine ja lugupidamine erinevate kultuuride ja traditsioonide vastu, suhtlemine mitmekultuurilises ühiskonnas, võõrkeeleoskus.

Matemaatikapädevuse arendamise juures on oluline tugineda matemaatika kaudu kujundatavatele oskustele, näiteks ajaarvamine, ressursside planeerimine (aeg, raha), matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid), oskus probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida.

Loodusteadusliku pädevuse seisukohalt on oluline teada, et loodusainete ainevaldkonna lähenemisviisi aluseks on uurimisoskuse kujundamine. Loodusõpetuses juba esimestest klassidest kujundatavale uurimisoskusele saab sotsiaalainete õpetus edaspidi toetuda. Temaatilised seosed tekivad inimühiskonna arengule looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju käsitlemise kaudu. Lisaks on olulised teemad majanduse ressursid, inimese areng, rahvastikuprotsessid, ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamine ja mõistmine, jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamine.

Tehnoloogilise pädevuse kujundamisele aitavad kaasa järgmised teemad: ametid ja elukutsed erinevates ühiskondades, tehnika ja tootmise arengu seos muutustega ühiskonnas; tööturg,

kutsesuunitlus ja karjääri planeerimine. Ühiselt taotletakse, et õpilastel kujuneks oskus hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte; mõista tehnoloogia arengutrende, tehnoloogia ja teaduse omavahelisi seoseid; rakendada moodsaid tehnoloogiaid tõhusalt ja eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel; kasutada tehnilisi vahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides seejuures ohutuse ja intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Kultuurilise pädevuse kujundamisele aitavad kaasa eri rahvaste traditsioonide tutvustamisega seotud teemakäsitlused ning erinevaid koostöövorme arendavad rühmatöö metoodikad.

Tervise- ja kehakultuuripädevuse osas tähtsustub suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil, salliv suhtumine kaaslastesse ning koostööpõhimõtete ja tervisliku eluviisi järgimine. Tervislikku eluviisi kui kogu koolikorralduse jaoks tähtsustuvat aspekti lõimib inimeste eluolu ja olmekeskkonna temaatika käsitlemine.

Lõiminguks teiste valdkondadega sobivad väga hästi ka õppemeetodid, näiteks projekti- ja ainenädalad, lõimingutunnid ja õppekäigud. Õppekäikude planeerimisfaasis on erinevate õppeainete õpetajate koostöö eelduseks, et antud lõiming saaks realiseeruda.

Ainekava saab rõhutada teatud aspekte selle lõimingu soodustamiseks, näiteks soovitada sujuvat üleminekut uutele meetoditele või teemadele. Lõimingu rakendamisel on oluline säilitada side varem õpituga.

Läbivate teemade käsitlemine ainevaldkonna õppeainetes

Arvestades läbivate teemade keskendumist ühiskonna toimimise küsimustele ning õpilaste igapäevasele eluviisile ja nende poolt järgitavatele väärtustele, on tähtis, et sotsiaalainete õpetajad oleksid valmis igapäevaselt erinevates olukordades reageerima sihipäraselt ja läbivaid teemasid toetaval viisil õpilaste ainealaselt või aineväliselt tõstatatud, intrigeerivatele, provotseerivatele või muidu kasvatuslikku huvi pakkuvatele küsimustele ja algatustele; õpilaste positiivselt või negatiivselt silmatorkavale tegevusele; päevakajalistele sündmustele koolis või väljaspool seda.

Läbivate teemade käsitlemisel tuleb juhtida sellele teadlikult ka õpilaste tähelepanu. Sotsiaalainete seosed läbivate teemadega ilmnevad nii õppesisus, meetodites kui ka õppetegevuse korraldamise viisides. Kuna läbivad teemad on ühiskonnas aktuaalsed ning sotsiaalained on tihedalt seotud ühiskonna toimimise valdkondadega, saab väita, et siinses ainevaldkonnas on mõneti lihtsam leida läbivate teemade õpetamise võimalusi.

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemisega aidatakse õpilasel kujuneda isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvas õpi-, elu-

ja töökeskkonnas ning kujundama oma elukäiku teadlike otsuste kaudu, et teha mõistlikke kutsevalikuid.

Läbiva teemaga „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes püüab leida lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele, pidades silmas nende jätkusuutlikkust.

Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähendust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ja arengusuundadele ning osaleb poliitiliste ja majandusotsuste tegemises.

Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel ning kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktika eripärast nii ühiskonna ja terviku tasandil (rahvuskultuur) kui ka ühiskonna sees (regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jms kultuur; subkultuur ja vastukultuur) ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis.

Läbiva teema „Teabekeskkond“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda ning suudab seda kriitiliselt analüüsida ja selles toimida olenevalt oma eesmärkidest ning ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetikast. Õpilase jaoks on oluline õppida analüüsima erinevate teabeallikate informatiivsust ja nendes sisalduva teabe vahendatuse astet, teadvustada mille tahes teabeallikaks muutumist kohase küsimusepüstituse puhul. Harjumus esitada küsimusi, nagu „Kuidas või milliste vahendajate kaudu on teave minuni jõudnud?“, „Kes võiks olla teate autor ja mis võis olla tema eesmärk?“, „Millistest küsimustest ta lähtus ning millistele küsimustele võimaldab tekst vastata?“ nõuab õpetuses püsivat tähelepanu. Olulised on sellised oskused, nagu inimese või teksti autori suhtluseesmärgi määratlemine, teksti (kirjandusteose, teatmeteose, ajalooallika, reklaami) otstarbe määratlemine, teksti ja refereeringu eristamine, reaalsuse ja fiktsiooni eristamine, fakti ja arvamuse/kommentaari eristamine, teabeallika, autori ja teabe vahendajate leidmine tekstis, teabevälja muutumine läbi ajastute, teabevälja mõju indiviidi ja ühiskonna arengule. Tegemist on küsimustega, mille esitamise harjumus vajab koolis õppimist, kuna ainult nõnda kujuneb õpilastes kriitiline hoiak allikate suhtes. Antud hoiak ja selle baasil kujundatud teadmised ning oskused on infoühiskonnas üks olulisemaid toimetulekuoskusi.

Läbiva teemaga „Tehnoloogia ja innovatsioon“ toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisega toetatakse õpilase kasvamist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline käituma turvaliselt ning kujundama tervet keskkonda.

Läbiva teemaga „Väärtused ja kõlblus“ taotletakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes tunneb nüüdisajal rahvusvaheliselt üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Inimeseõpetus II ja III kooliastmes

Õppeaine kirjeldus

Viljandi Jakobsoni Koolis peetakse inimeseõpetuses oluliseks kujundada kõiki pädevusi – inimeseõpetus kui aine sellega tegelebki. Inimeseõpetuses on olulisel kohal aktiivõpe – paaris- ja rühmatööd, arutelu, ajurünnak, esitlused. Olulisel kohal on loovtöö, läbi joonistuste, jutustuste, käelise tegevuse õpitakse tundma iseennast, õpitakse suhtlema, nägema teist enda kõrval, tajuma oma kohta ühiskonnas.

„Aukartus elu ees“ on inimeseõpetuses läbiv ja olulisim mõte, kuna inimeseõpetus tegeleb kõigega, mis otseselt puudutab isiksust ja teisi tema ümber, inimsuhteid, tervist ja turvalisust ning inimese kohta maailmas.

Inimese, isiksuse ja iseenda väärtustamine – läbi õppeprotsessi kujundatakse suhtumist iseendasse, oma võimetesse. Õpilased analüüsivad oma tugevaid ja nõrku külgi, arutlevad, kuidas neid arendada. Olulisel kohal on tervislike eluviiside väärtustama õppimine, turvalise ja ohutu käitumise õppimine. On oluline, et õpilased õpiksid väärtustama iseennast kui isiksust, mõistaksid, et väärtus on inimene just sellisena, nagu ta on. Õppemeetodites on olulisel kohal testid, arutelu, suhtlemismängud.

Eesti, kodumaa, kodulinna ja ühiskonna väärtustamine – läbi õppeprotsessi õpivad õpilased väärtustama oma kohta maailmas oma rahvuse esindajana, õpivad tajuma enda olulist kohta ühiskonnas. Õppemeetodites on olulisel kohal rühma- ja paaristööd, tundides käib külalisi. Kasutame „Maailma Kooli“ ülesandeid, mis sobivad hästi maailmapildi avardamiseks.

Lähedaste, pere, sõprade ja kooli väärtustamine – läbi õppeprotsessi õpivad õpilased väärtustama enda väga olulist kohta lähedaste hulgas. Õpilased mõistavad, mis on empaatia, mõistavad lähisuhete olulisust, oskavad vastutada, aidata, rääkida ja kuulata, lahendada konflikte. Õppemeetodites on olulisel kohal suhtlemistreening, ülesanded enda avamiseks, koostööülesanded.

Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – läbi õppeprotsessi õpivad õpilased tundma oma tugevaid ja nõrku külgi, õpivad, et õppimine kestab läbi elu, suudavad väärtustada ja positiivses suunas kujundada oma võimeid ja huve.

Õppemeetodites on olulisel kohal loovtööd, arutelu, õppefilmid ja tundides erinevate elualade inimestega kohtumine.

Tervis ja ohutus – läbi õppeprotsessi õpivad õpilased tundma kehalisi ja emotsionaalseid muutusi murdeeas, õpivad aktsepteerima inimeste arengu individuaalsust. Õpilased õpivad väärtustama elu ilma meelemürkideta, teavad, mis on tervist kahjustavad ja tervist tugevdavad

tegevused, suudavad ohutult käituda koolis, kodus ja õues. Õpilased oskavad analüüsida meedia mõju inimesele. Õpilased teavad turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Inimeseõpetus on tugevalt seotud kehalise kasvatusega (kehalise aktiivsuse teemad, suhtumine oma kehasse ja keha eest hoolitsemine, tervisliku toitumise teemad), kunstiõpetusega (palju aktiivtööd tehakse loovtööna), ajalooga (palju näiteid ja teemat illustreerivat materjali on ajaloost, samuti on jätkusuutlikkuse mõistmine seotud tihedalt teemadega ajaloost), loodusainetega (keskkonnateemad). Inimeseõpetuses pööratakse palju tähelepanu funktsionaalse lugemisoskuse arendamisele.

Inimeseõpetust kui ainet toetavad tugevalt kooli projektinädalad ja ühisüritused – õpilased kogevad läbi nende traditsioonide tähtsust, õpivad koostööoskust, tunnevad rõõmu ühisest tegevusest, mõistavad, et nad on oluline osa suurest süsteemist.

Olulisel kohal on seesmine lõiming – inimeseõpetus tegeleb tugevalt seoste loomisega senikogetu/kogematu vahel, õpitu/uue vahel.

Inimeseõpetuse tundides saavad õpilased osa võtta maakondlikest ja üleriigilistest terviseviktoriinidest ja esmaabiüritustest, osaleda olümpiaadidel.

Hindamine

Inimeseõpetuses on hindamise põhiliseks eesmärgiks toetada õpilase arengut ning innustada ja suunata õpilast mõtlema, arutlema, looma seoseid ja aktiivselt tunnis osalema.

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskuseid, aktiivsust ja kaasatöötamist tunnis, arvestades õpilase teadmisi vastavalt ainekava eesmärkidele ning õpitulemustele. II kooliastmes hinnatakse õpitulemusi mitteeristavalt, kus „A“ on „arvestatud“/ ja „MA“ on „mittearvestatud“. III kooliastmes lõppevad kokkuvõtvad hindamised numbriliste hinnetega.

5. klass

Õpitulemused

5. klassi lõpetaja:

- kirjeldab kehalisi ja emotsionaalseid muutusi murdeeas, aktsepteerides nende individuaalsust;
- teab, mis on füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis, arvestab tervisliku eluviisi komponente igapäevaelus;
- kirjeldab tegevusi, mis muudavad tema õpikeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks;
- mõistab, mis on stress ja kirjeldab sellega toimetuleku võimalusi;

- väärtustab oma tervist ja tervislikku eluviisi, oskab hinnata oma päevakava, lähtudes tervislikust eluviisist;
- oskab nimetada ja väärtustada enda ja teiste positiivseid omadusi, väärtustab positiivset mõtlemist;
- oskab anda esmaabi lihtsamates olukordades.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- tervis – tervise olemus; füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis; tervisenäitajad; tervist mõjutavad tegurid; hea ja halb stress ja keha reaktsioonid stressile; pingete maandamise võimalused;
- tervislik eluviis – tervisliku eluviisi komponendid; tervisliku toitumise põhimõtted; toitumist mõjutavad tegurid; kehaline aktiivsus; kehalise aktiivsuse vormid; päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine; uni;
- murdeiga ja kehalised muutused – murdeiga inimese elukaares; kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeeas; kehaliste muutuste erinev tempo murdeeas; suhtumine oma kehasse ja keha eest hoolitsemine; suguline küpsus ja soojätkamine;
- turvalisus ja riskikäitumine – turvaline ning ohutu käitumine kodus, koolis ja õues; eakaaslaste ning meedia mõju valikutele; iseenda vastutus; vahendatud suhtlemine; tõhusad ning enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud situatsioonides; valikud ja vastutus seoses uimastitega, uimastite mõju tervisele;
- haigused ja esmaabi – levinumad laste ja noorte haigused; nakkus- ja mittenakkushaigused; haigustest hoidumine; HIV ja AIDS, selle levik, sellest hoidumise võimalused; esmaabi põhimõtted; esmaabi erinevates olukordades; käitumine õnnetusjuhtumi korral;
- keskkond ja tervis – tervislik elukeskkond; tervislik õpikeskkond; tervis heaolu tagajana.

6. klass

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- analüüsib enda iseloomujooni ja -omadusi, väärtustades positiivset; mõistab, mis kujundab enesehinnangut, mõistab enesekontrolli olemust ja vajalikkust;
- teab, mis on vajadused, väärtustab tõhusate suhtlemisoskuste vajalikkust, eristab verbaalset suhtlemist mitteverbaalsest ja kirjeldab erinevaid suhtlemisvahendeid,

demonstreerib õpisituatsioonis aktiivse kuulamise võtteid ja seda, kuidas väljendada oma tundeid, säilitades suhteid; teadvustab eelarvamuse mõju ja oskab selle kohta näiteid tuua; oskab öelda „ei“ ja aktsepteerib ka teise inimese „ei“-d;

- väärtustab sõprust, armastust, usaldust, hoolivust, ausust, õiglust, vastutustunnet;
- õpilane kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste toimimist igapäevaelus, pakub abi ja võtab abi vastu, mõistab, mis on empaatia; väärtustab koostööd ja sallivust; teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi;
- teab konflikti häid ja halbu külgi, aktsepteerib konflikti kui osa elust; tunneb konflikti lahendamise viise; kasutab õpisituatsioonis konflikte lahendades tõhusaid viise ja väärtustab neid;
- teab ja oskab otsuseid langetades leida erinevaid lahendusviise, kirjeldab nende puuduseid ja eeliseid; väärtustab vastutuse võtmist otsuseid langetades;
- väärtustab tervislikku elu ilma meelemürkideta.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- suhtlemine. Mina ja suhtlemine – enesesse uskumine, enesehinnang, eneseanalüüs, enesekontroll;
- suhtlemine teistega – vajadused, suhtlemise komponendid; verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine; kuulamine; tunnete väljendamine; eelarvamus; kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine; „ei“-ütlemine;
- suhted teistega – sotsiaalsed oskused; sallivus, hoolivus, empaatia, vastutus; erinevuste ja mitmekesisuste väärtustamine; erivajadustega inimesed;
- konfliktid – konflikt; tõhusad ja mittetõhusad lahenduse viisid;
- otsustamine ja probleemilahendus – otsustamine ja probleemide lahendamine; erinevate käitumisviiside leidmine ja tagajärjed; vastutus.

7. klass

Õpitulemused

7. klassi lõpetaja:

- analüüsib ja väärtustab ennast, mõistab oma kohta elukaarel, teab arengumuutusi murdeeas ja mõistab murdeea eripära teiste arenguperioodide hulgas;
- teab, kuidas vältida ja lahendada konflikte;

- mõistab ja kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele, demonstreerib õpisituatsioonis oskust keelduda tegevustest, mis kahjustavad ennast ja teisi;
- analüüsib riskikäitumist mõjutavaid tegureid ja mõju inimese tervisele, teab, kuidas kasutada tõhusaid lahendusi riskisituatsioonis;
- teab, mis on soorollid ja soostereotüübid, oskab analüüsida nende mõju inimese käitumisele;
- teab põhjalikult tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse põhimõtteid, mõistab nende olulisust;
- kirjeldab stressi ja kriisi olemust inimsuhetes, teab, kuidas luua ja säilitada toetavaid ja lähedasi suhteid.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- inimese elukaar ja murdeea koht selles – areng ja kasvamine, neid mõjutavad tegurid; elukaar, murdeea koht elukaares; inimene oma elutee kujundajana; enesekasvatus ja valikud;
- inimese mina – minapilt ja enesehinnang, eneseanalüüs; konfliktide vältimine ja lahendamine;
- inimene ja rühm – erinevad rühmad ja rollid; rollide suhtelisus ja kokkuleppelisus; reeglid ja normid rühmas; rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed; hoolivus rühmas; rühma surve ja toimetulek sellega; sõltumatus ja autoriteet;
- turvalisus ja riskikäitumine – turvaline käitumine koolis, kodus, õues; valikud ja vastutus seoses meelemürkidega; meelemürkide tarbimisega seotud riskid tervisele; enesekohased ja sotsiaalsed oskused, et vältida riskikäitumist; emotsioonidega toimetulek; kriitiline mõtlemine; probleemide lahendamine; hakkamasaamine kiusamise ja vägivallaga;
- inimese mina ja murdeea muutused – varane ja hiline küpsemine, kõigil oma tempo; muutunud välimus; nooruki põhimured murdeeas; naiselikkus ja mehelikkus;
- suhted ja seksuaalsus – soorollide ja soostereotüüpide mõju inimese käitumisele ja tervisele;
- tervis – tervis kui heaoluseisund: eesti rahva tervisenäitajad; tervislik eluviis, valikud seoses sellega; tervisealased teenused; kehaline aktiivsus ja õige toitumine; vaimne heaolu ja stress; kriis, käitumine kriisisituatsioonis.

8. klass

Õpitulemused

8. klassi lõpetaja:

- tuleb toime oma emotsioonidega, demonstreerib õpisituatsioonis tõhusaid käitumisviise kiusamise ja vägivalla korral, teab, kuidas öelda „ei“;
- teab, mis on suguküpsus; tunneb inimese anatoomiat; teab, mis on sõprus ja armastus; teab, mis teeb vastassugupoole meeldivaks; kirjeldab, milles seisneb inimese vastutus seksuaalsuhetes; selgitab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid;
- kirjeldab viise, kuidas luua ja säilitada mõistvaid, toetavaid ja lähedasi suhteid; väärtustab tundeid ja armastust suhetes; selgitab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust; kirjeldab tunnete jagamise viise; teab tõhusaid rasestumisvastaseid meetodeid ja sugulisel teel levivaid haiguseid; teab, mis on HIV ja AIDS ja kuidas sellest hoiduda;
- teab, kuhu pöörduda abi ja nõu saamiseks seksuaalsusega seotud küsimustes; teab inimkaubandusega seotud ohtude kohta;
- teab kooselu reegleid ja norme toetavates peresuhetes.

Õppesisu

Käsitletavad teemad:

- turvalisus ja riskikäitumine – tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused; kriitiline mõtlemine; suhtlusoskus; hakkamasaamine kiusamise ja vägivallaga;
- inimese mina ja murdeea muutused – välimus ja nooruki mured küpsemisperioodil; suguküpsus, naise ja mehe anatoomia; seksuaalhuvi, seksuaalsuse trepp; vastutus ja turvalisus seksuaalsuhetes;
- suhted ja seksuaalsus – suhete loomine, säilimine ja katkemine; suhete väärtustamine; armastus; lähisuhted; seksuaalidentiteet; seksuaalvahekord; rasestumisvastased meetodid; seksuaalõigused; STLH vältimine; HIV ja AIDS; inimkaubandus; abi ja nõu saamise võimalused;
- inimene ja valikud – huvide ja võimete mitmekesisus ja valikud; edukus, väärtushinnangud ja prioriteedid.

Ajalugu

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb huvi mineviku vastu;
- tunneb oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste, protsesside ja isikute kaudu;
- väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oma rolli kultuuripärandi säilitajana ja edasikandjana ning määratleb end oma rahva liikmena;
- leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet;
- kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid;
- mõistab põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse ja järjepidevuse olemust ning hindab allikate usaldusväärsust ajaloosündmusi ja -protsesse ning ajaloolist keskkonda analüüsides;
- tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma arvamust, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja teabeallikaid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab õppetegevuses IKT vahendeid.

Õppeaine kirjeldus

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi.

Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos.

Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust,

eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua sild mineviku ja nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust ning paljusid Eesti ajaloo probleeme.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, internet, erinevad inimesed ning paigad. Seda kogemust koolis õpituga ühendades kujuneb õpilasel arusaam ajaloost. Õpilaste maailmapilti rikastab ainete integratsioon ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu kujundatakse erinevaid oskusi:

- ajas orienteerumise oskus, oskus analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamine;
- küsimuste esitamine ajaloo kohta ning neile vastamine;
- funktsionaalne kirjaoskus, kriitiline mõtlemine, arutlusoskus, järelduste tegemine ja seoste loomine ning oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine;
- empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- allikaanalüüs ja töö ajalookaardiga, info leidmine erinevatest teabeallikatest, selle kasutamine ja hindamine, suuline ja kirjalik eneseväljendus ning IKT vahendite kasutamine.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste taset kirjeldatakse kooliastme lõpul õpitulemustena. Ajaloo mõistmise seisukohalt on tähtis kujundada võimet asetada end kellegi teise olukorda, vaadelda maailma kellegi teise seisukohast lähtudes. Ajalootundides peab õpilastele tutvustama erinevaid ajalookäsitlusi neist ühtki peale surumata. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajaloouurija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist eri allikates.

Õppetegevuses on oluline rakendada mitmekesist metoodikat, mis võimaldab õpilastel aktiivselt osaleda õppetegevuses, arendada oma õpioskusi, teha järeldusi, kujundada ja väljendada oma arvamust ajaloosündmuste või -nähtuste kohta. Ajalooprobleemide analüüsimise kaudu rikastub väärtussüsteem, kujuneb rahvuslik ja kultuuriline identiteet, sallivus ja pooldav suhtumine demokraatlikesse väärtustesse, areneb õpilase ajalooline mõtlemine ning rikastub ajalooteadvus.

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ning rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ja iseseisvateks õppijateks ning loovateks ja kriitiliselt mõtlevateks isiksusteks;
- kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- laiendatakse õpikeskkonda: muuseum, näitus, raamatukogu, arvutiklass, ajalooliskultuuriline keskkond (muistised, ehitised) jne.

Kooliastme spetsiifilised õppetegevused esitatakse vastava kooliastme lõpus.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest ja kooli hindamisjuhendist. Hindamise eesmärk on eelkõige õpilase arengu toetamine.

Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust. Hindamise vormidena kasutatakse kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist. Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, allikmaterjali ja piltidega, loovtööd ning jutustuse kirjutamist. Ajalooallikatega töötades analüüsitakse lisaks allika sisule allika usaldusväärsust info edasikandmisel. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Lühijutu ning kirjelduse juures hinnatakse ülesehituse loogikat ja terviklikkust, mõistete ning märksõnade sobivust konteksti (ajastu tundmine), stiili ja õigekirja. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides jälgitakse teadmiste (ajaloolise sõnavara) ja oskuste tasakaalu.

Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid, mitteeristavat (arvestatud, mittearvestatud) hindamist 5. klassis ja numbrilisi hindeid 6.-9. klassis.

II kooliaste

Kooliastme õpitulemused

II kooliastme õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust.

6. klassi õpilane:

- kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase aeg, muinasaeg, vanaaeg, sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number;
- tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid omavahel;
- teab mõnda ajaloolist asumit, selle tekkimise ja kujunemise põhjuseid;
- hindab materiaalset keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta;
- mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning esitab näiteid erinevate kultuurivaldkondade kohta;
- mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed, ning loob lihtsamaid seoseid mõne sündmuse näitel;
- teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega ja hindab neid kriitiliselt;
- väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust ning kasutab ajalookaarti.

Õppetegevus

Ajaloo algõpetus 5. klassis põhineb lõimitud õppetegevustel. Lõimingutsentriteks on nii õppeteemad kui -meetodid, mis seostuvad teiste ainevaldkondadega. Soovituslik on ajalooõpetus üles ehitada tihedas koostöös emakeele ja kirjanduse ning loodusõpetuse aineõpetusega. Kodukoha ajaloo uurimisel saab siinjuures ära kasutada näiteks eri liiki tekstide analüüsi nii emakeele ja kirjanduse tunnis kui ajalootunnis. Kodukoha looduslike olude õpetamine loodusõpetuses aitab kaasa ajaloo algkursuse õpitulemuste saavutamisele. Õppekäikude korraldamine II kooliastmes toimub interdistsiplinaarsel põhimõttel.

Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh IKT vahendeid ja aktiivõpet: vestlus, arutelu, rühmatöö, rollimäng, ajaloolise kujutluse loomine, loovülesande, kava, ajajoone, õpimapi koostamine, praktilised ja uurimistööd (nt töö allikate ja kaardiga, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, loovtöö kirjutamine, infootsing teabeallikatest), tegevuspõhine õpe (nt

dramatiseeringud, mudelite ja makettide valmistamine), õppekäigud kodukohas (nt muuseum, kirik).

Võimalusi ajaloo lõimimiseks teiste õppeainetega:

- eesti keel ja kirjandus – kirjalikud ajalooallikad, funktsionaalne lugemine, õigekiri, lauseehitus, jutukese koostamine, nimed ja kohanimed, eepos;
- loodusõpetus – maailmakaart, loodusrahvad maailmas, jääaeg, päikesekalender, loodusnähtused;
- matemaatika – töö ajateljel, positiivsed ja negatiivsed arvud, Rooma numbrid, aritmeetika, geomeetria, püramiid;
- ühiskonnaõpetus – riigi tunnused (territoorium, rahvas, avalik võim, seadused, religioonid, kommunikatsiooni areng, demokraatia jne);
- käsitöö- ja tehnoloogiaõpetus – skulptuurid, tööriistade areng, savinõud;
- arvutiõpetus – interneti otsingumootorid, tekstitöötlus; töö kaardiga (Google Maps);
- inglise keel – võõrkeelsed dokumentaalfilmid, filmid, sõnavara laiendamine;
- kunstiõpetus – esemelised ajalooallikad, muuseumid, koopamaalingud, vaasimaal, arhitektuur;
- kehaline kasvatus – erinevad spordialad olümpiamängudel.

5. klass

Õppesisu ja õpitulemused

I. Ajaloo algõpetus

1. Ajaarvamine ja ajalooallikad

Õpitulemused

Õpilane:

- kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase *sajand*, *aastatuhat*, *eKr*, *pKr*, *araabia number*, *Rooma number*, *ajaloo periodiseerimine*;
- kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste eluolu minevikus;
- leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;
- kasutab ajalookaarti, töötab lihtsamate allikatega.

Õppesisu: ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid – muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu. Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine – kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv.

2. Ajaloosündmused, ajaloolised isikud ja eluolu

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste elu minevikus;
- teab kodukohast pärit silmapaistvaid isikuid ja nende saavutusi;
- väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu;
- kasutab ajalookaarti.

Õppesisu: ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas (Viljandis/Viljandimaal), Eestis, Euroopas ning maailmas õpetaja valikul. Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.

6. klass

Õppesisu ja õpitulemused

II. Muinasaeg ja vanaaeg

1. Muinasaeg

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid;
- näitab kaardil ja põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine;
- teab, missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutuselevõtmine;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *kiviaeg*, *pronksiaeg*, *rauaaeg*, *varanduslik ebavõrdsus*, *sugukond*, *hõim*;
- teab Eesti (Pulli ja Kunda inimasula) ja kodukoha esimesi asustusalasid ning näitab neid kaardil.

Õppesisu: muinas- ja vanaaja periodiseerimine. Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloomustus – kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutuselevõtmine, Eesti muinasaja üldiseloomustus, Pulli, Kunda. Muinasaegsed mälestised – kalmed ja asulakohad – ning arheoloogilised leiud. Viljandimaa inimasustus muinasajal.

2. Vanad Idamaad

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat;
- kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse, Mesopotaamia või Juuda riigi näitel;

- tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiini, matemaatikat, astronoomiat, kirjandust, kujutavat kunsti, Egiptuse püramiide ja Babüloni rippaedu; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri;
- seletab mõisteid *linnriik*, *vaarao*, *muumia*, *sfinks*, *tempel*, *püramiid*, *preester*, *Vana Testament*;

Õppesisu: Vanaaja sisu ja üldiseloomustus – ajalised piirid, looduslikud olud. Vana-Egiptus, Egiptuse riigikorraldus. Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon; eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku.

3. Vana-Kreeka

Õpitulemused

Õpilane:

- näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat ning kirjeldab riigi laienemist hellenismi perioodil;
- teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist;
- võrdleb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel;
- kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *polis, rahvakoosolek, akropol, agoraa, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik*;

Õppesisu: vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreeta ja Mükeene kultuur. Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine. Vana-Kreeka kultuur ja religioon, eluolu ja mütoloogia, olümpiamängud, Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, Herodotos, teater, kunst, arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal, Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.

4. Vana-Rooma

Õpitulemused

Õpilane:

- näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat;

- teab Rooma riigi tekkelugu ning näitab kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist;
- iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *vabariik, foorum, kapitoolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, Rooma õigus, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel*;
- teab, kes olid Romulus, Hannibal, Caesar, Augustus ja Jeesus Kristus, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu: Rooma linna ja riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad, vabariigi algus, ühiskondlik korraldus, Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal. Caesar, vabariigi lõpp. Rooma keisririik ja ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine. Vana-Rooma kultuur, kunst, arhitektuur, rahvas ja eluolu, Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn, avalikud mängud, Ristiusu teke, Uus Testament.

III kooliaste

Kooliastme õpitulemused

III kooliastme õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust.

Põhikooli lõpetaja:

- kirjeldab ajaloo põhietappe näidete kaudu;
- mõistab eri ajastute kultuuripanust ning iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid ja kultuurinähtusi;
- võrdleb ajaloosündmusi ja -nähtusi, leiab sarnasusi ja erinevusi, toob esile põhjusi ja tagajärgi, arutleb märksõnade/küsimuste toel, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- teab Eesti ühiskonna arengujärke ja tähtsamaid ajaloosündmusi, seostab kodukoha, Eesti ja Euroopa ajalugu maailma ajalooga ning saab aru, et ajaloosündmusi võib tõlgendada mitmeti;
- töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt;
- otsib, analüüsib ja kasutab ajalooinfot, koostab kava ja mõistekaarti, ajalooreferaati ja lühiuurimust, esitleb seda suuliselt ja kirjalikult ning IKT vahendeid kasutades;
- töötab kaardiga ja koostab lihtsamaid skeeme;
- asetab end minevikus elanud inimese olukorda.
- mõistab ajalooteadmiste vajalikkust igapäevaelus ning teab ajalooga seotud erialade õppimise võimalusi.

Õppetegevus

Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rühmatöö, vestlus, diskussioon, väitlused, projektõpe, loovülesande, kava, ajajoone, skeemi ja plaani, õpimapi koostamine, rolli- ja otsustusmängud, praktilised ja uurimistööd (nt töö allikate ja kaardiga, töölehe ja kontuurkaardi täitmine, arutluse kirjutamine, infootsing teabeallikatest ja infoanalüüs), tegevuspõhine õpe (nt dramatiseeringud, mudelite ja makettide valmistamine).

Võimalusi ajaloo lõimimiseks teiste õppeainetega:

- eesti keel ja kirjandus – funktsionaalne lugemine, suuline ja kirjalik eneseväljendus, ilukirjanduse lugemine ja analüüs, õigekiri, töö allikatega, kava ja arutluse koostamine;
- geograafia – kaardi kasutamine ja tundmine, tuule- ja vee-energia kasutamine; päikesekell, maadeavastused, rahvastikuga seotud protsessid;
- matemaatika – arvud, sajandid, Rooma numbrid, töö diagrammiga, ajajoon, võrdlemine;
- ühiskonnaõpetus – riigi tunnused, riigijuhtimis- ja -valitsemisvormid, tsensuur, erakonnad, poliitilised ideoloogiad, koalitsioonivalitsus, majanduspoliitika, põhiseadus, meeste ja naiste roll ühiskonnas, religioon;
- inglise keel – karikatuuridel oleva teksti tõlkimine, sõnavara arendamine, võõrkeelsed dokumentaalfilmid, filmid;
- kunstiõpetus – kunstivoolud, maal, skulptuur, karikatuurid, plakatid, töö fotodega, arhitektuur, mood;
- muusika – erinevate ajastute ja piirkondade muusika, heliloojad;
- arvutisõpetus – interneti otsingumootorid, tekstitöötlus, Google Maps, PowerPoint ettekanne;
- inimeseõpetus – hügieen, tervis;

7. klass

Õppesisu ja õpitulemused

IV. Keskaeg ja varauusaeg

1. Maailm keskajal 476–1492

Õpitulemused

Õpilane:

- iseloomustab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust, talupoegade ja feodaalide elulaadi; kiriku osa keskaja ühiskonnas ning kultuuripärandi säilitajana ja maailmapildi kujundajana; teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad ning kirjeldab keskaegse linna eluolu;

- iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemise tagajärgi;
- iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi;
- kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi;
- toob esile ristisõdade eesmärgid ja tulemused;
- nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ja muistset vabadusvõitlust;
- teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ning tekkis Vana-Vene riik;
- seletab mõisteid *paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjöör, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu, romaani stiil, gooti stiil, koraan, Muhamed, mošee, Meka*;
- teab, kes olid Karl Suur ja Justinianus I, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu: Keskaja maailmapildi mõju ajaloos, keskaja ühiskonna üldiseloomustus ja periodiseering, läänikord, eluolu. Kiriku ja kultuuri osa keskajal, ristiusu õpetuse alused, ristisõjad, keskaja ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil. Frangi riik, Frangi riigi teke, riik Karl Suure ajal, Frangi riigi jagunemine, kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa. Araablased. Araabia ühiskond, Muhamed. Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale. Bütsants, Bütsantsi tugevuse põhjused, Justinianus I, Vana-Vene. Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine. Põhja-Euroopa ja Eesti. Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked. Eesti keskajal, eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, ühiskonna struktuur. Valitsemine, Liivi Ordu. Linnad. Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. Saksa-Rooma keisririik, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamine, eluolu keskajal. Asustus, tegevusalad ja eluolu kodukohas (Viljandis/ Viljandimaal) muinasaja lõpul.

2. Maailm varauusajal 1492–1600

Õpitulemused

Õpilane:

- teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon;
- kirjeldab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju;
- seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi;

- seletab mõisteid *maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism*;
- teab, kes olid Kolumbus, Martin Luther ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu: ühiskond varauusajal, tehnoloogia, uue maailmapildi kujunemine. Tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism, kujutav kunst, Leonardo da Vinci. Suured maadeavastused. Ameerika avastamine, maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades. Reformatsioon Saksamaal. Martin Luther. Eesti 16. sajandil, reformatsioon, haldusjaotus ja linnad, Liivi sõja põhjused ja tagajärjed.

8. klass

Õppesisu ja õpitulemused

V. Uusaeg

1. Maailm 1600–1815

Õpitulemused

Õpilane:

- teab, mis muutused toimusid Rootsi ja Vene ajal Eesti võimukorralduses, talurahva elus, hariduses ja kultuuris ning mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile;
- selgitab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism;
- selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju;
- toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning saab aru, mille poolest need erinevad;
- teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja iseloomustab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust;
- iseloomustab baroki ja klassitsismi põhijooni;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *valgustus, valgustatud absolutism, reform, revolutsioon, restauratsioon, absolutism, parlamentarism*;
- teab, kes olid Napoleon, Louis XIV, Peeter I ja Voltaire, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu: Uusaja ühiskonna põhijooned Euroopas, absolutismi kujunemine, Louis XIV, valgustusfilosoofia, Inglise kodusõda ja restauratsioon, Inglismaa ja Prantsusmaa, 18. sajandi valgustatud absolutism Preisimaa näitel, Friedrich II. Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, valitsemine, keskvõim ja aadli omavalitsus, Balti erikord, Põhjasõda, Peeter I, Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil, muutused majanduses ja poliitikas, vaimuelu (religioon, haridus, kirjasõna).

USA iseseisvumine, Iseseisvussõda, USA riiklik korraldus. Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu. Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg, Napoleoni reformid, Viini kongress ja poliitilised muutused Euroopa kaardil Vestfaali rahu ning Viini kongressi tulemusena. Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähtsus Euroopa ajaloos. Kultuur: barokk, klassitsism. Asustus ja eluolu kodukohas 17.–18. sajandil.

2. Maailm 1815-1918

Õpitulemused

Õpilane:

- näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite;
- iseloomustab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas;
- selgitab Eesti iseseisvumist;
- teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi;
- iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi;
- seletab ja kasutab kontekstis *mõisteid rahvusriik, monopol, linnastumine, rahvuslik liikumine, venestamine, autonoomia, Antant, Kolmikliit, liberalism, konservatism, sotsialism*.

Õppesisu: industriaalühiskonna kujunemine, tööstuslik pööre, vabrikutootmine, linnastumine, industriaalühiskonna sotsiaalne pale, 19. sajandi poliitilised õpetused. Rahvuslus ja rahvusriigid, rahvusluse kasv Euroopas, rahvusriigi loomine Saksamaa näitel, Saksa keisririik. Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, Vene impeeriumi äärealade poliitika, talurahvaseadused, rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused, venestusaeg, 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed. Esimene maailmasõda, uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas, sõja põhjused, kulg ja tagajärjed, maailmasõja mõju Eestile. Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani. Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine sh kodukohas.

9. klass

Õppesisu ja õpitulemused

VI. Lähiajalugu

1. Maailm kahe maailmasõja vahel 1918-1939

Õpitulemused

Õpilane:

- näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi (Versailles' süsteem);
- iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
- kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul;

- kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvaste Liit, Versailles' süsteem, vaikiv ajastu, parlamentarism, Tartu rahu*;
- teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson.

Õppesisu: rahvusvaheline olukord, Pariisi rahukonverents, poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Rahvasteliidu tegevus ja mõju, sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas. Maailmamajandus, ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed. Demokraatia ja diktatuuri põhijooned, demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel, autoritarism Itaalia näitel, totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel. Eesti Vabariik, Vabadussõda, Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus, demokraatliku parlamentarismi aastad, vaikiv ajastu, majandus, kultuur ja eluolu, välispoliitika. Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel, uued kultuurinähtused, teadus, tehnika areng, aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film, kirjandus ja kunst, uued propagandavahendid.. Kultuur ja eluolu kodukohas 20. sajandi algul.

2. Teine maailmasõda 1939-1945

Õpitulemused

Õpilane:

- teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel;
- selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;
- iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist;
- teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, tulemused ja tagajärjed;
- selgitab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu;
- teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon;
- seletab mõisteid *MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, ÜRO*.

Õppesisu: rahvusvaheline olukord. Lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP. Sõjategevuse üldiseloomustus, sõja algus ja lõpp, sõdivad pooled, rinded: Idarinne, Läänerinne, Vaikse Ookeani ja Põhja-Aafrika piirkond. Holokaust, ÜRO asutamine. Eesti Teise maailmasõja ajal, baaside ajastu, iseseisvuse kaotamine, juuniküüditamine, sõjategevus Eesti territooriumil, Nõukogude ja Saksa okupatsioon. Teise maailmasõja mõjud kodukohas.

3. Maailm pärast Teist maailmasõda 1945-2000

Õpitulemused

Õpilane:

- teab külma sõja põhijooni ning toob esile selle avaldumist ja vorme; näitab kaardil olulisemaid külma sõja aegseid kriisikoldeid
- teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail;
- kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel;
- kirjeldab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus;
- toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;
- kirjeldab Eesti iseseisvumise taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;
- iseloomustab kultuuri ja eluolu 20. sajandi vältel;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *perestroika, glasnost, külm sõda, kriisikolle, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, metsavennad, plaanimajandus, massirepressioon, Atlandi Harta, Euroopa Liit, NATO, Balti kett, laulev revolutsioon*;
- teab, kes olid Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu: külm sõda, külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid, kriisid ja sõjad. Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel. USA ühiskond, sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika. Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng, Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted. Kommunistlikud riigid, kommunistliku süsteemi teke. NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon. Eesti Nõukogude okupatsiooni all, piiride muutumine, repressioonid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, poliitiline juhtimine, kultuur ja eluolu. Kommunistliku süsteemi lagunemine, perestroika ja glasnost, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Saksamaa ühinemine. Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine. Laulev revolutsioon, Balti kett, põhiseadusliku korra taastamine. Maailm alates 1990. aastaist, üldülevaade, Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine, uued vastasseisud. Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel. Teaduse ja tehnika areng, aatomiuuringud, infotehnoloogia, massikultuur, naine ja ühiskondlik elu, muutused mentaliteedis. Poliitilised liikumised, kultuur ja eluolu ning ajalooline mälu ja mäluasutused kodukohas.

Hindamine

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid peaksid olema mitmekesised, sisaldama suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle hindamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist,

kommenteerimist ning usaldusväärsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse juures hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise ja seoste loomise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu. Kolmandas kooliastmes sobivad kontrolliks ja hindamiseks nii avatud kui ka valikvastusega ülesanded.

Füüsiline õpikeskkond

Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus. Kool võimaldab kasutada õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (muuseumis, arhiivis, näitusel, raamatukogus) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul. Kool võimaldab kasutada ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale ja -vahendeid: ajalooatlased, kontuur- ja seinakaardid, allikakogumikud, käsiraamatud, elulooraamatud ja teabekirjandus, auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid, illustratiivne pildimaterjal (fotod, karikatuurid), IKT-põhised õppematerjalid.

Ühiskonnaõpetus

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;
- oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;
- teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;
- väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, nagu seaduslikkus, vabaduse ja vastutuse seos; arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, panustab ühiskonna jätkusuutlikku arengusse ja sidususse ning seisab vastu kesksete normide rikkumisele; on seaduskuulekas;
- määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna;
- algatab ning toetab koostööd ühiste eesmärkide seadmisel ja elluviimisel;
- kasutab ühiskonnaõpetuses omandatud teadmisi, oskusi ja hoiakuid oma edasiste õpingute ja teadlike karjääriotsuste kavandamisel ning langetamisel, koostab esmase karjääriplaani.

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- võimaldatakse õppida individuaalselt ja üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, raamatukogu, kohaliku omavalitsuse ja riigiasutused, ettevõtted, mittetulundusühingud, arhiivid, näitused, muuseumid.

Kooliastme spetsiifilised õppetegevused esitatakse vastava kooliastme lõpus.

Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetusel on oluline koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel kujuneda ettevõtlikuks, ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks.

Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvale õppele. Esimeses kooliastmes on ühiskonnaõpetuse teemad lõimitud inimeseõpetuse ainekavva. Teises ja kolmandas kooliastmes õpitakse ühiskonnaõpetust eraldi ainena.

Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majandus, poliitika, õigus), ent ka suhteid teiste sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega vastavalt oma huvidele ja võimalustele.

Teises kooliastmes tutvub õpilane oma lähiümbruse sotsiaalsete suhete süsteemiga, keskendudes sotsiaalselt erinevate isiksuste ja rühmade kooseksisteerimisele. Käsitelu keskmes on inimesed meie ümber, kool ning õpilase kodukoht.

Kolmandas kooliastmes lisanduvad Eesti riigi funktsioneerimisega seotud institutsioonid. Riigi valitsemisega tutvudes käsitletakse põhiseaduslikke institutsioone, nagu Riigikogu, valitsus, president, kohus, kohalik omavalitsus, riigikontroll, õiguskantsler.

Kuna osale õpilastest võib haridustee lõppeda põhikooliga, on enam pööratud tähelepanu poliitika avaldumisele igapäevaelus ning kodaniku rollile poliitikatulemite teadliku tarbijana (nt sotsiaalkaitse süsteemi kasutamine, valla/linna elukorralduses kaasarääkimine, e-teenuste tarbimine jne).

Majanduse käsitlemine kolmandas kooliastmes keskendub isiklikule majandamisele (ettevõtlikkus, kutsevalik, tulu tööst, eelarve, tarbimine ja toimetulek), ettevõtlusele (ettevõte, ressursid, tootlikkus, kasum, konkurents), riigi majanduse reguleerimisele (majanduspoliitika, maksud, maksutulude kasutamine riigi arenguks; õigusrikkumisest tulenev kahju riigi majandusele) ja turumajanduse sotsiaalsetele mõjudele (tarbimisühiskond, tööturu tasakaal, varanduslik kihistumine). Ainet käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seostatult.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Olulisel kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste omandamine, mis aitab kaasa õpilase toimetulekule ühiskonnas. Nii kujuneb õpilasel tervikpilt ühiskonnast, kus teadvustatakse inimtegevuse ja looduse vastastikust mõju ning väärtustatakse jätkusuutlikku eluviisi.

Aine käsitlemisel on oluline koht uurimuslikel õpivõtetel, mille toel omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö plaanimise ja korraldamise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused, esitades materjale nii suuliselt kui ka kirjalikult ning kasutades näitlikustamiseks mitmesuguseid visuaalseid vorme.

Õppes pööratakse suurt tähelepanu õpilaste õpimotivatsiooni arendamisele. Olulisel kohal on aktiivõppemeetodid, nagu arutelud, juhtumianalüüsid, rollimängud, projektid ja õppekäigud. Tähtis on viia aine käsitlemine klassiruumist välja ning kasutada igal asjakohasel juhul elusituatsioone (nt demokraatia rakendamine koolis, kodanikualgatus ja vabatahtlik tegevus kodukohas).

Aktiivse kodaniku kontseptsioon käsitleb kodanike kaasatust laiemalt, mitte ainult kui hääletamist valimistel. See avardab ka ühiskonnaõpetuse rakendussuuna võimalusi noorte jaoks, kes pole veel hääleõiguslikud (nt tarbijahariduses, kodanikualgatuses, koolielu korraldamises).

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, nagu ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse, tauniv suhtumine eelarvamustesse, säästlik suhtumine keskkonnasse, lugupidav suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse ning soov neid tundma õppida; oma maa kultuuripärandi väärtustamine; teadvustamine, et kõikjal ei elata ühtviisi hästi jne.

Kogu õppes kasutatakse nüüdisaja tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi, arvestades kasutatava tarkvara legaalsust, interneti ja IT turvariske ning küberkuritegevust (riigiportaal, e-teenused, omavalitsus- ja riigiasutuste kodulehed, teabepäring, õigusaktid internetis). Nii omandab õpilane teabe ja tehnoloogia kasutamise oskuse, mille vajadus tänapäeva maailmas pidevalt kasvab.

Hindamine

Ühiskonnaõpetuse õpitulemusi hinnates lähtutakse koolis õppekava üldosa ning teiste hindamist reguleerivate dokumentide hindamiskäsitlusest.

Hinnatakse nii õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse hinnanguid ka väärtuselistes ning hoiakulistes küsimustes. Väärtuste ja hoiakute hindamist võimaldavad rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Hinnanguid andes ja numbriliselt hinnates võetakse aluseks ainekavaga määratud õpitulemused.

Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ja vastavuses õpitulemustega. Aine pakub rohkesti võimalusi mitmekesiseks tööks erinevate allikatega (pildid, skeemid, tabelid, tekstid). Vanuseastmele vastavalt võib lihtsamaid ülesandeid anda mõne fakti või näite leidmiseks ning hinnata ülesande täitmise põhjalikkust ja täpsust. Praktiliste tööde juures ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi käiku. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid, mitteeristavat (arvestatud, mittearvestatud) hindamist 5. klassis ja numbrilisi hindeid 6.-9. klassis. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Kooliastme spetsiifilised hindamise vormid ja põhimõtted esitatakse vastava kooliastme lõpus.

II kooliaste

6. klass

Kooliastme õpitulemused

II kooliastme õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust.

6. klassi lõpetaja:

- on viisakas, sõbralik, väärikas, vastutustundlik, töökas, täpne ja aus;
- teab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid;
- mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; märkab probleeme koolis, toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat;
- loetleb Eesti riigi valitsemise põhilisi institutsioone ja kirjeldab nende ülesandeid (kohalik omavalitsus, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus); nimetab riigijuhtimisega seotud ameteid;
- teab, mis on põhiseadus ja teised seadused, miks seadusi tuleb täita; teab, mis on lapse õigused ja vastutus;
- selgitab näidetega, mis on kodanikuühendus, kodanikualgatus ja vabatahtlik töö; põhjendab vabatahtliku töö vajalikkust ning pakub abi abivajajatele; tunneb ära ebaõigluse ja oskab sellele vastu seista;
- mõistab inimeste iseärasusi, teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on salliv erinevuste suhtes ja valmis koostööks, oskab vältida ja lahendada konflikte;

- toob näiteid ühiskonna toimimiseks ja arenguks vajalikest elukutsetest ja ettevõtetest ning väärtustab töötamist kui peamist elatusallikat; tunneb oma õigusi ja vastutust omanikuna ja tarbijana;
- oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks ning seda kriitiliselt hinnata; esitab oma teadmisi ja seisukohti selgelt ja veenvalt ning suudab neid põhjendada; loob, kasutab ja jagab infot ning väärtustab enda ja teiste autorite tööd;
- teab, et tal on õigus saada abi, ning oskab leida abi ettetulevates elusituatsioonides.

Õppetegevus

Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rühmatöö, rollimängud, arutelud, ühistegevus ja vabatahtlik töö; õpimapi ja uurimistöö koostamine (küsitluse läbiviimine, viitamisreeglitega tutvumine, töö esitlemine jms); infootsing teabeallikatest, allikate kasutamine (nt temaatiline tekst, statistika, dokument, kaart jne); töölehtede täitmine, loovtöö kirjutamine; juhtumianalüüs; praktilised tööd: klassielu reeglite, päevaplaani ja isikliku eelarve koostamine jne; õppekäigud.

Võimalusi ühiskonnaõpetuse lõimimiseks teiste õppeainetega:

- eesti keel ja kirjandus – funktsionaalne lugemine, suuline ja kirjalik eneseväljendus, ilukirjanduse lugemine ja analüüs, õigekiri, töö allikatega, arutluse koostamine;
- loodusõpetus – kaardi tundmine, elukeskkonnad, säästev areng;
- matemaatika – kell, kalender, kulude planeerimine, statistilise materjali kasutamine, diagrammide koostamine;
- võõrkeeled – sõnavara arendamine, võõrkeelsed dokumentaalfilmid, filmid;
- ajalugu – kogukonna identiteedi teke, riik, tööjaotus ühiskonnas;
- inimeseõpetus – tervis, suhtlemine, tolerantsus, soorollid, turvalisus, kompromiss;
- töö- ja tehnoloogiaõpetus – töökultuur, tööohutus, tootmise mõju keskkonnale;
- arvutisõpetus – interneti otsingumootorid, tekstitöötlus, Google Maps, PowerPoint ettekanne.

Õpitulemused ja õppesisu

I. Sotsiaalsed suhted

1. Inimesed meie ümber, kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; sallivus

Õpitulemused

Õpilane:

- seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid *rahvus, riik, võrdõiguslikkus* ja *sallivus*;

- nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone;
- nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja kirjeldab nende kombeid;
- toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ja nende rikkumise kohta Eestis;
- teab ja hoiab kogukonna traditsioone;
- teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid (pass, isikutunnistus);
- nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis.

Õppesisu: Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm). Sooline võrdõiguslikkus. Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas. Sõpruskond. Koolipere. Euroopa riigid, Eesti naaberriigid.

2. Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja -algatus; koostöö

Õpitulemused

Õpilane:

- seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid *kodanikuühendus, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus*;
- nimetab kodukohas tegutsevaid seltse, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende tegevust;
- nimetab kodukohas ja koolis tegutsevaid noorteorganisatsioone ning kirjeldab nende tegevust;
- teab kodukoha kodanikualgatusi ning algatab neid ja osaleb neis võimaluse korral;
- toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta; märkab probleeme ja pakub vajajatele abi.

Õppesisu: kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus. Noorteorganisatsioonid. Eakohased kodanikualgatuse võimalused. Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused.

II. Demokraatia

1. Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine

Õpitulemused

Õpilane:

- seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid *inimõigus, seadus, demokraatia*;
- iseloomustab demokraatia põhimõtteid;
- nimetab ja austab inimõigusi;

- teab, et Eesti on demokraatlik vabariik, nimetab Vabariigi Valitsuse, Riigikogu ja Vabariigi Presidendi peamisi ülesandeid;
- teab, mis on kohalik omavalitsus, toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse tegevuse kohta;
- teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma, toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta.

Õppesisu: rahva osalemine ühiskonna valitsemises: arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus valida ja saada valitud. Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus. Kohalik omavalitsus. Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon. Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärikusele jne).

2. Koolidemokraatia; lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis;
- toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat;
- tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse õigusi, tunneb õiguste ja vastutuse tasakaalu.

Õppesisu: õpilasomavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses. Kooli sisekord (kodukord). Lapse õigused (õigus haridusele, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal.

III. Töö ja tarbimine

Õpitulemused

Õpilane:

- teeb vahet vajadustel, soovidel ja võimalustel;
- teab, kuidas raha teenitakse ja millest koosneb pere eelarve; oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning oma aega planeerida;
- teab internetipanga ja pangakaardi (PIN-koodi) turvalise kasutamise reegleid;
- iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed;
- selgitab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale;
- oskab tarbijana märgata ja mõista tooteinfot ja tunneb tarbija õigusi.

Õppesisu: aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine. Elukutsed – teadmised ja oskused. Elukestev õpe. Elukutsed ja ettevõtted kodukohas. Teadlik, säästev tarbimine. Töökultuur ja tööeetika.

Hindamine

Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad arvamuslugu ja juhtumianalüüs, dokumendi, kaardi tundmine, avatud ja valikvastustega ülesanded, mõiste ja selgituse kokkuviimine, teabe ülekanne (graafikust tabelisse vms), informatsiooni leidmine, kasutamine ja rühmitamine. Selles vanuseastmes on eriti oluline, et arutlusoskust kujundavaid ja kontrollivaid ülesandeid koostades järgitaks jõukohasuse põhimõtet. Alustada tuleks lihtsamatest ülesannetest, kus õpilasele on lahendamiseks antud märksõnad, ülesande mõistmist ja lahendamist toetav selgitus ning täpne juhend.

III kooliaste

9. klass

Kooliastme õpitulemused

III kooliastme õpitulemused kajastavad õpilase head saavutust.

Põhikooli lõpetaja:

- tunneb demokraatia toimimise põhimõtteid ning toob näiteid nende rakendamise kohta; toimib demokraatia põhimõtteid arvestades; on orienteeritud enesearendamisele;
- määratleb ja tunnetab end oma kogukonna ja Eesti ühiskonna liikmena; on valmis toimima vastutustundliku kodanikuna Eesti Vabariigis, Euroopa Liidus ning maailmas;
- tunneb ja järgib inimõigusi, märkab nende rikkumist ning tegutseb inimõiguste kaitsel; tunnustab erinevaid inimrühmi võrdselt väärtuslikuna ning käitub sallivalt;
- tunneb Eesti riigi põhiseadust ja ülesehitust ning halduskorraldust; oskab suhelda riigi- ja omavalitsusasutustega; oskab leida ja kasutada vajalikku õigusakti; järgib seadusi; kasutab kodanikuühiskonna tegutsemisvõimalusi; selgitab näidete kaudu vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärke;
- tunneb Euroopa Liidu ülesehitust, väärtusi ning nimetab liikmesriike; nimetab teisi rahvusvahelisi organisatsioone ja selgitab nende tegevuse eesmärke;
- selgitab üksikisiku, riigi ja ettevõtja rolli majanduses, teab, mis on avalik ja erasektor; tunneb maksustamise eesmärke ning üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega;
- kaalub oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma võimetest, huvidest, teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning valikuid väliselt mõjutavatest teguritest;

- hindab ressursside piisavust ning tarbib säästlikult; tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana;
- oskab leida vajalikku teavet ja vahendeid; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid, arvestab autorikaitset;
- teab, mis on üleilmastumine ja toob näiteid üleilmastumise mõjudest majandusele, kultuurile, keskkonnale jne.
- teab riigi juhtimis- ja haldusstruktuuride ameteid/elukutseid ning nende töö sisu ja arutleb selle üle, mis on olulised eeldused selle töö tegemiseks; valdab ülevaadet riigiteenistujaks kujunemise ja õppimise võimalustest.

Õppetegevus

Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rühmatöö, rollimäng, arutelu, diskussioon, väitlus, ajurünnak; ühistegevus ja vabatahtlik töö, projektõpe (nt heategevusprojektid); referaadi, uurimistöö, arvamusloo, õpimapi koostamine (viitamisreeglitega tutvumine, töö esitlemine); temaatilised mängud, nt tarbijakaitse; infootsing teabeallikatest ja andmete töötlemine ning esitamine IKT võimalusi kasutades; statistika, allikate, sh juriidiliste tekstide ja kaardi analüüs; töölehtede täitmine; reklaami, teemakohaste filmide jms kriitiline analüüs; juhtumianalüüs; dokumendiplankide täitmine jne; õppekäigud.

Võimalusi ühiskonnaõpetuse lõimimiseks teiste õppeainetega:

- eesti keel ja kirjandus – funktsionaalne lugemine, suuline ja kirjalik eneseväljendus, ilukirjanduse lugemine ja analüüs, õigekiri, töö allikatega, arutluse koostamine;
- geograafia – kaardi tundmine, elukeskkonnad, rahvastikuga seotud protsessid, säästev areng, majanduspoliitika;
- matemaatika – ajajoon, kulude planeerimine, statistilise materjali kasutamine, diagrammide koostamine;
- võõrkeeled – sõnavara arendamine, võõrkeelsed dokumentaalfilmid, filmid;
- ajalugu – kogukonna identiteedi teke, riik ja selle valitsemine, riigikaitse, tööjaotus ühiskonnas;
- inimeseõpetus– tervis, suhtlemine, tolerantsus, soorollid, turvalisus, kompromiss;
- töö- ja tehnoloogiaõpetus – töökultuur, tööohutus, tootmise mõju keskkonnale;
- arvutisõpetus – interneti otsingumootorid, tekstitöötlus, Google Maps, PowerPoint ettekanne.

Õpitulemused ja õppesisu

I. Ühiskond ja sotsiaalsed suhted

1. Meedia ja teave

Õpitulemused

Õpilane:

- teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid *avalik arvamus, avalik elu, eraelu, ajakirjandusvabadus, ajakirjanduseetika, autoriõigus, autorivastutus, reklaam* ja *plagiaat*;
- iseloomustab näidete varal avaliku ja eraelu piiride seadmist ning ületamist;
- avaldab arvamust ajakirjanduses käsitletavate probleemide kohta; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid probleemide kirjeldamiseks;
- teab reklaami funktsioone ja liike;
- tunneb ja austab autori õigusi ning vastutust; viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt.

Õppesisu: Raamatukogu, internett. Ajakirjanduse roll ühiskonnas: informeerimine, tähelepanu juhtimine probleemidele, avaliku arvamuse kujundamine, meelelahutus jne. Kommunikatsioonieetika, avaliku ja eraelu piir; suhtlemiskultuur. Turunduskommunikatsioon, selle funktsioon ja liigid: valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommertsreklaam jne. Autoriõigused ja -vastutus, teoste kasutamine: viitamine, tsiteerimine, üles- ja allalaadimine. Plagieerimine.

2. Ühiskonna sotsiaalne struktuur

Õpitulemused

Õpilane:

- teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid *sotsiaalsed erinevused, sotsiaalne kihistumine, sotsiaalne sidusus, sotsiaalne tõrjutus, identiteet, mitmekultuurilisus*;
- märkab erinevusi sotsiaalsete rühmade vahel ja mõistab nende põhjusi;
- väärtustab sotsiaalset õiglust ja sidusust;
- väärtustab soolist võrdõiguslikkust;
- mõistab kultuuride erinevusi ja oskab suhelda teiste kultuuride esindajatega.

Õppesisu: sotsiaalsed rühmad ühiskonnas: soolised, ealised, rahvuslikud, usulised, varanduslikud, regionaalsed jm. Sotsiaalne kihistumine ja selle põhjused. Sotsiaalne sidusus. Sotsiaalne tõrjutus. Sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus. Solidaarsus. Väärtused ja identiteedid. Mitmekultuuriline ühiskond ja selle võimalused ning probleemid.

3. Ühiskonna institutsionaalne struktuur – avalik sektor, erasektor, kolmas sektor

Õpitulemused

Õpilane:

- teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid *avalik sektor, riigiasutus, avalik-õiguslik asutus, ärisektor, eraettevõte, mittetulundussektor, sihtasutus*;

- selgitab ühiskonna sektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas;
- teab sotsiaalse ettevõtluse ja vabatahtliku töö võimalusi.

Õppesisu: avalik sektor ja selle institutsioonid (riigiasutused, kohalik omavalitsus, avalik-õiguslikud asutused). Erasektor kui kasumile suunatud sektor. Kolmas sektor kui mittetulundussektor. Sihtasutused, heategevus, vabatahtlik töö, kodanikualgatused.

4. Ühiskonnaliikmete õigused

Õpitulemused

Õpilane:

- teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid *inimõigused, põhiõigused*;
- tunneb inimõigusi ja lastekaitse põhimõtteid;
- kirjeldab õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost;
- tunneb riske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust otsida abi.

Õppesisu: inimõigused meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku roll nende tagamisel. Inimõiguste rikkumise ärahoidmine. Vägivald, kuritarvitamine, inimkaubandus jm. Põhiõigused; sotsiaal-majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused. Lapse õigused, kohustused ja vastutus. Lastekaitse rahvusvahelised probleemid. Inimkaubandus, tööorjus, seksuaalne ekspluateerimine jm. UNICEFi tegevus.

II. Riik ja valitsemine

1. Demokraatia

Õpitulemused

Õpilane:

- teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid *demokraatia, autokraatia, totalitarism; võimude lahusus ja tasakaal, õigusriik, kodanikuõigused, kodanikuvabadused, kodanikuühiskond, kodanikualgatus*;
- selgitab demokraatia põhimõtteid ning nende rakendamist riigivalitsemises;
- tunneb demokraatlikus ühiskonnas kehtivaid reegleid (nt pluralismi, kaasamist, vähemusega arvestamist, igaühe võrdsust seaduse ees); käitub demokraatia põhimõtete järgi;
- eristab demokraatial ja autokraatiat, võrdleb demokraatliku, autoritaarse ja totalitaarse ühiskonna põhijooni;
- selgitab õigusriigi toimimise põhimõtteid.

Õppesisu: demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevused. Demokraatliku valitsemise põhijooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus, võimude lahusus ja tasakaal. Õigusriik. Kodanikuvabadused ja -õigused.

2. Eesti valitsemiskord

Õpitulemused

Õpilane:

- teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid *põhiseadus, põhiseaduslik institutsioon, põhiseaduslikud õigused, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, täidesaatev võim, president, õiguskantsler, riigikontroll, kohalik omavalitsus (KOV), kohus, õigusakt; erakond, valimised, kodakondsus, kodanik, alaline elanik*;
- tunneb ja oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust ning iseloomustab Eesti riigi poliitilist ja halduskorraldust (kaart);
- mõistab seaduste järgimise vajadust ja seaduste eiramise tagajärgi ning teab, kuhu oma õiguste kaitseks pöörduda. Oskab leida vajalikku õigusakti, kasutada elektroonilist Riigi Teatajat (eRT);
- teab riigi- ja omavalitsusasutuste struktuuri, sh riigi- ja omavalitusasutuste portaalide kasutusvõimalusi;
- tunneb kodanikuõigusi ja -kohustusi; väärtustab Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu kodakondsuse saamise tingimusi;
- selgitab valimiste üldiseid põhimõtteid;
- teab peamisi rahvusvahelisi organisatsioone, mille liige Eesti on; nimetab Eesti parlamendierakondi; teab Euroopa Liidu liikmelisusest tulenevaid õigusi, võimalusi ja kohustusi.

Õppesisu: põhiseadus. Põhiseaduslikud institutsioonid. Riigikogu koosseis ja ülesanded. Valitsuse moodustamine ja ülesanded. Vabariigi President. Kontrollorganid: õiguskantsler, riigikontroll. Kohus. Kohalik omavalitsus. Õigussüsteem: Eesti kohtusüsteem. Õigusaktide kasutamine. Alaealiste õiguslik vastutus. Kodakondsus. Eesti kodakondsuse saamise tingimused. Kodanikuõigused ja -kohustused. Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ning kolmandate riikide kodanikud, nende õigused ja kohustused Eestis. Erakonnad. Erakonna ülesanded demokraatlikus riigis. Eesti parlamendierakonnad. Valimised. Valimiste üldine protseduur. Kandidaadid ehk valitavad ja hääletajad ehk valijad; nende rollid. Valimiskampaania. Teadlik hääletamine. Eesti Euroopa Liidu liikmena. Eesti rahvusvahelistes organisatsioonides.

III. Kodanikuühiskond

Õpitulemused

Õpilane:

- teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid *kodanikuühiskond, vabaühendus, kodanikuosalus, kodanikualgatus*;
- mõistab kodanikuühiskonna ja vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärke;
- iseloomustab kodanikuühiskonna rolli demokraatia tagamisel;
- analüüsib kodanikuühiskonnas tegutsemise võimalusi ja probleeme ning pakub lahendusi;

Õppesisu: kodanikuühiskonna olemus ja põhijooned. Vabaühendused ja MTÜd. Kirik ja usuühendused. Kodanikuosalus ja kodanikualgatus. Kodanikuajakirjandus. Vabatahtlik tegevus, kaasatus ühendustesse ja organisatsioonidesse. Noorte osalusvõimalused. Õpilasomavalitsus ja õpilasorganisatsioonid. Noorteprojektid. Käitumine kriisioludes.

IV. Majandus

Õpitulemused

Õpilane:

- teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid *turumajandus, turg ja turusuhted, nõudmine, pakkumine, konkurents, tootlikkus, kasum, riigieelarve, riiklikud ja kohalikud maksud, ühishüve, sotsiaalne turvalisus, vaesus, sotsiaalkindlustus, sotsiaaltoetus, tööturg, bruto- ja netopalk, laen, investeering, tarbijakaitse*;
- tunneb erineva haridusega inimeste võimalusi tööturul; teab, mida tähendab olla omanik, ettevõtja, tööandja, töövõtja, töötu;
- analüüsib ja hindab oma huve, võimeid ja võimalusi edasiõppimise ja karjääri planeerimisel;
- tunneb eelarve koostamise põhimõtteid; oskab arvutada netopalka;
- tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana ning tarbib säästlikult;
- kirjeldab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid, ettevõtluse ja riigi rolli majanduses; selgitab maksustamise eesmärke, teab Eestis kehtivaid makse, üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega.

Õppesisu: turumajanduse põhijooned. Nõudmine ja pakkumine. Konkurents. Tootlikkus ja kasum. Ettevõtluse vormid: AS, OÜ, FIE. Ettevõtluse roll ühiskonnas. Ressursside jagunemine maailmas. Riigi roll majanduses: planeerimine ja regulatsioon. Riigieelarve. Maksud, maksustamise põhimõtted. Tulude ümberjagamine. Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus. Aus maksumaksmine. Sotsiaaltoetused ja sotsiaalkindlustus. Tööturg. Tööturu mõiste. Tööandja ja töövõtja rollid töösuhetes. Tööõigus. Hõivepoliitika, tööturu meetmed tööandjatele ja tööotsijatele. Erinevast soost, erineva haridustaseme ning töö- ja erialase ettevalmistuseta inimesed tööturul. Isiklik majanduslik toimetulek. Eesmärkide püstitamine ja ressursside

hindamine. Palk ja palgaläbirääkimised. Isiklik eelarve. Elukestva õppe tähtsus pikaajalises toimetulekus. Säästmine ja investeerimine. Laenamine. Tarbijakäitumine, säästlik ja õiglane tarbimine. Tarbijakaitse kaupade ja teenuste turul. Tootemärgistused. Isiklik ettevõtlus.

Hindamine

Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad probleemküsimuste avamine, arvamuslugu, uurimus ja juhtumianalüüs, dokumendi, statistiliste andmete ja karikatuuri analüüs, kaardi tundmine, avatud ja valikvastustega ülesanded: mõiste ja selgituse kokkuviimine, teabe ülekanne (graafikust tabelisse vms), informatsiooni rühmitamine.

Praktiliste tööde juures hinnatakse töö planeerimise, teostamise, tulemuste tõlgendamise, järelduste tegemise, põhjendamise ning tulemuste esitamise oskust.

Füüsiline õpikeskkond

Kool korraldab valdava osa õpet klassis, kus saab rühmatöö tegemiseks mööblit ümber paigutada, on internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus. Õppe sidumiseks igapäevaeluga võimaldab kool õpet väljaspool klassi. Kool võimaldab kasutada klassiruumis „Eesti Vabariigi põhiseadust“, ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni ning ÜRO lapse õiguste konventsiooni. Kool võimaldab ainekava eesmärke toetavaid õppematerjale (kontuur- ja seinakaardid, auvised, erialased teatmeteosed, ajalehed ja ajakirjad ning statistilised ja metoodilised materjalid).

Võõrkeelte ainevaldkonna ainekavad 5.–9. klassis

Valdkonnapädevused

Valdkonnapädevus on suutlikkus mõista ja tõlgendada võõrkeeles esitatut, suhelda eesmärgipäraselt nii kõnes kui kirjas, järgides vastavaid kultuuritavasid; mõista ja väärtustada erinevaid kultuure, oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- omandab võõrkeeleoskuse tasemel, mis võimaldab autentses teiskeelses keskkonnas iseseisvalt toimida;
- on võimeline osalema erinevates võõrkeelsetes projektides, jätkama õpinguid emakeelest erinevas keeles;
- tunneb erinevaid keeli kõnelevaid rahvaid ja nende kultuure;
- mõistab oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab neid;
- omandab edasiseks õppimiseks vajalikud oskused, mis tõstavad enesekindlust võõrkeelte õppimisel ja võõrkeeltes suhtlemisel.

Ainevaldkonda kuuluvate võõrkeelte õppe kirjeldus on üles ehitatud, lähtudes keeleoskustasemete kirjeldustest Euroopa keeleõppe raamdokumendis. Kõigi võõrkeelte õpitulemusi on raamdokumendile toetudes kirjeldatud ühtsetel alustel.

Kuna võõrkeel on eelkõige vahend teabe hankimiseks ja selle edastamiseks suhtluses, siis on keeleõppe keskmes teemavaldkonnad, mille kaudu ja mille piires kujundatakse suhtluspädevust. Need on kõigile võõrkeeltele ühtsed; erinevused teemavaldkondade käsitlemisel tulenevad õppe kestusest ja tundide arvust.

Võõrkeelte integratsioon teiste õppeainetega ning õppimist toetava õpikeskkonna loomine aitavad suhtluspädevuse omandamise kõrval arendada ka maailmapilti, enesehinnangut ning väärtuskäitumist.

Pädevustes eristatakse järgmisi omavahel seotud komponente: teadmised, oskused, väärtushinnangud ja käitumine.

Võõrkeelte valdkonda kuuluvate õppeainete õppe-eesmärkides ja õpitulemustes sisalduvad keelepädevus, kultuuridevaheline pädevus (väärtushinnangud, käitumine) ning õpioskused.

Võõrkeeli õpetades kujundatakse kõiki üldpädevusi (väärtuspädevust, sotsiaalset pädevust, enesemääratluspädevust, õpipädevust, suhtluspädevust, matemaatikapädevust, ettevõtlikkuspädevust) seatud eesmärkide, käsitletavate teemade ning erinevate õpimeetodite ja -tegevuste kaudu.

Väärtuspädevust toetatakse õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuuride tundmaõppimise kaudu. Õpitakse mõistma ja aktsepteerima erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad

kultuurilisest eripärast. Tundides tutvustatakse õpilastele inglise, saksa ja vene kultuuri ja kultuurilist eripära, riikide sümboolikat (lipp, vapp, hümn, rahvuslill, -lind jne), vaatamisväärsusi, pealinnu, jne.

Õpilastega räägitakse tähtsatest päevapoliitilistest sündmustest vastavat keelt kõnelevates riikides ja maailmas.

Sotsiaalne pädevus annab võimaluse ennast ka võõrkeeltes edukalt teostada. Õpilased tunnetavad vajadust arvestada teiste rahvaste omapära, reegleid, kehtivaid tavasid, traditsioone. Reisimine keelekeskkonnas aitab välja kujundada õpilastel sallivust ja austust teiste tavade ja rahvaste suhtes.

Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine jne). Olulisel kohal on enesereflesioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest lähtuvalt).

Suhtluspädevus on võõrkeeleõppe keskne pädevus. Võõrkeeleõpetuse eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendus-, teksti mõistmise (funktsionaalse lugemise) ja tekstiloome oskus on eduka suhtlemise eelduseks võõrkeeltes.

Matemaatikapädevusega on võõrkeeleõppel kõige väiksem kokkupuude, kuid see on olemas, sest suhtluspädevuse raames tuleb osata võõrkeeles arvutada (nt sisseoste tehes), samuti saab teemade raames käsitleda matemaatikapädevuse vajalikkust erinevates elu- ja tegevusvaldkondades.

Ettevõtlikkuspädevus kaasneb eelkõige enesekindluse ja julgusega, mida annab inimesele võõrkeeleoskus. Toimetulek võõrkeelses keskkonnas avardab õppija võimalusi viia ellu oma ideid ja eesmärke ning loob eeldused koostööks teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Võõrkeelte ainekavad arvestavad teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste ainevaldkondade kaudu. Võõrkeeleõppes kasutatavad materjalid täiendavad teadmisi, mida õpilane omandab teistes õppeainetes, andes õpilasele keelelised vahendid erinevate valdkondadega seonduvate teemade käsitlemiseks.

Võõrkeelteoskus võimaldab muu hulgas õppijale ligipääsu lisateabeallikatele (teatmeteosed, võõrkeelne kirjandus, internet jt), toetades sel moel materjali otsimist mõne teise õppeaine jaoks.

Võõrkeelte omandamisel on suureks toeks koostöös teiste ainevaldkondadega keeleoskuse integreeritud õppematerjalide kasutamine lõimitud aine- ja keeleõppe raames.

Võõrkeelte valdkonnal on kõige otsesem seos emakeele ja kirjandusega, kuna võõrkeeleõppes rakendatakse väga palju emakeeles omandatut ja kantakse seda üle teise kultuurikonteksti.
Võõrkeelte ainekavad haakuvad ennekõike ajaloo ja ühiskonnaõpetuse, geograafia, loodusõpetuse, bioloogia, tehnoloogia, inimeseõpetuse, muusika ning kunstiõpetuse teemadega.
Kunstipädevusega puututakse kokku eri maade kultuurisaavutusi tundma õppides ning teemade (nt „Riigid ja nende kultuur", „Vaba aeg") ja vahetute kunstielamuste kaudu (kino, teater, kontserdid, muusika, näitused, muuseumid jmt).
Tehnoloogiapädevus areneb arvutit kasutades. Arvuti on võõrkeeltes nii erinevate tööde tegemise kui ka suhtlus- ja infootsimise vahend.
Loodusteaduslik pädevus teostub erinevate teemavaldkondade ja nendes kasutatavate alustekstide kaudu.

Läbivad teemad

Võõrkeelte valdkonna ained kajastavad erinevates kooliastmeis õpieesmärke ja teemasid, mis toetavad õpilase algatusvõimet, mõtteaktiivsust ning läbivate teemade omandamist, kasutades selleks sobivaid võõrkeelseid (autentseid) alustekste ning erinevaid pädevusi arendavaid töömeetodeid.
Eelkõige on läbivad teemad seotud alljärgnevate teemavaldkondadega:

- „Õppimine ja töö" – elukestev õpe ja karjääri planeerimine;
- „Kodukoht Eesti" – keskkond ja jätkusuutlik areng;
- „Kodukoht Eesti", „Riigid ja nende kultuur" – kultuuriline identiteet;
- "Igapäevaelu. Õppimine ja töö", „Riigid ja nende kultuur", „Vaba aeg" – teabekeskkond,
- "Tehnoloogia ja innovatsioon" – teabekeskkond;
- „Mina ja teised", „Kodu ja lähiümbrus", „Igapäevaelu. Õppimine ja töö" – tervis ja ohutus;
- „Mina ja teised", „Kodu ja lähiümbrus", „Kodukoht Eesti", „Igapäevaelu. Õppimine ja töö", „Riigid ja nende kultuur", „Vaba aeg" – väärtused ja kõlblus.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletavatele õpitulemustele.
Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega.

Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindega „5" hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindega „4" 75–89%, hindega „3" 50–74%, hindega „2" 20–49% ning hindega „1" 0–19%. (vt. PRÕK, paragrahv 21 punkt 3)

Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega.

Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid.

Õppetegevused

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;
- võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- mitmekesistatakse õpikeskkonda: muuseumid, näitused, teater, kino, kontserdid, arvutiklass jne;
- kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rollimängud, arutelud, diskussioonid, projektõpe jne.

Kõigis kooliastmeis on oluline osa paaris- ja rühmatööl. Õpilasi suunatakse üha enam tegema eakohast iseseisvat tööd (lugema, infot hankima, projektides osalema jne). Õppetegevusi kavandades lähtutakse didaktilistest põhiprintsiipidest (lähemalt kaugemale, tuntult tundmatule, lihtsalt keerulisele, konkreetselt abstraktsele) ning keelekasutuse vajadustest (alustades sagedamini kasutatavatest sõnadest ja vormidest).

Võõrkeeleõppes on kesksel kohal tegevused, mis nõuavad keele eesmärgistatud kasutamist ning lõimivad erinevaid keeleoskuse aspekte.

Füüsiline õpikeskkond

Vajadusel ja võimalusel toimub õppetöö rühmades. Kool korraldab õppe klassis, kus on keeleõppe eesmärkide saavutamist toetav ruumikujundus koos vajaliku õppematerjali, sisustuse ja tehniliste abivahenditega.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikoolis taotletakse võõrkeelte õpetusega, et õpilane:

- saavutab iseseisva keelekasutaja taseme, mis võimaldab selles keeles igapäevastes situatsioonides suhelda ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste;
- huvitub võõrkeelte õppimisest ja nende kaudu silmaringi laiendamisest;
- omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära;
- omandab oskuse edaspidi õppida võõrkeeli ning pidevalt täiendada oma keeleoskust;
- huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist;
- oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt teatmeteosed, sõnaraamatud, internet), et leida ka teistes valdkondades ja õppeainetes vajalikku infot.

Inglise keel on õpilastele esimene kokkupuude võõrkeele ja võõrkeelse kultuuriga, mistõttu erilist tähelepanu pööratakse õpilastes huvi äratamiseks teiste keelte ja kultuuride vastu ning võõrkeelte omandamise motivatsioonile. Võõrkeele kui suhtlusvahendi omandamine on pikaajalist pingutust nõudev tegevus, mis eeldab õppija aktiivset osalust. Inglise keele õppimisel saadud õpioskused on aluseks järgmiste võõrkeelte omandamisel. Õppija keeleoskuse arengut toetab ka lõimitud aine- ja keeleõpe. Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõtetest. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Kommunikatiivne keeleoskus (suhtluspädevus) hõlmab kolme komponenti: keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist pädevust.

Keeleteadmised ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis, järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamise juurde.

Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (viisakusreeglid, keeleregister jm). Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õppija võime mõista ja luua tekste. Suhtluspädevust arendatakse keeleliste toimingute (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) kaudu.

Keeleõppe telje moodustavad teemavaldkonnad, mille kaudu ja piires kujundatakse suhtluspädevust. Põhikoolis on teemade käsitlemisel lähtepunktiks „Mina ja minu lähiümbrus”. Kõigis kooliastmeis ja klassides käsitletakse teemasid kõigist teemavaldkondadest, kuid rõhuasetused ja maht on erinevad. Teemade käsitlemisel lähtutakse vastava kooliastme õpilaste kogemustest, huvidest ja vajadustest.

Keeletunnis suheldakse võimalikult palju õpitavas võõrkeeles.
Oluline on ka õpioskuste arendamine, sealhulgas oskus seada endale õpieesmärke ja analüüsida oma õpitulemusi, kasutades nt Euroopa keelemappi või õpimappi.
Kõigis kooliastmeis on oluline osa paaris- ja rühmatööl. Õpilasi suunatakse üha enam tegema eakohast iseseisvat tööd (lugema, infot hankima, projektides osalema jne). Õppetegevusi kavandades lähtutakse didaktilistest põhiprintsiipidest (lähemalt kaugemale, tuntult tundmatule, lihtsalt keerulisele, konkreetselt abstraktsele) ning keelekasutuse vajadustest (alustades sagedamini kasutatavatest sõnadest ja vormidest).
Võõrkeeleõppes on kesksel kohal tegevused, mis nõuavad keele eesmärgistatud kasutamist ning lõimivad erinevaid keeleoskuse aspekte.
Õpitava võõrkeelega tihedama kontakti loomiseks, suhtluspädevuse ja kultuuriteadlikkuse arendamiseks ergutatakse õpilasi kasutama õpitavat keelt ka väljaspool keeletundi. Selleks sobivad erinevad ülesanded: iseseisev lugemine, teabe otsimine eri allikatest, projekttööd, kus õpilased töötavad õpetaja juhendamisel koos, kasutades kõiki osaoskusi, osalemine eTwinningu ja Erasmus+ projektides. Õpilaste motiveerimiseks on soovitatav aidata neil leida kirjasõpru, korraldada õppereise ja õpilasvahetust ning kutsuda keeletundi õpitavat keelt emakeelena kõnelejaid. On oluline õppijat motiveerida ning kujundada temas positiivset hoiakut keeleõppesse. Eduelamuse saavutamiseks luuakse tundides positiivne õhkkond ja väärtustatakse õppija iga edusammu.
Õppimist toetab kujundav hindamine, igal õppeperioodil antakse õppijale tagasisidet kas sõnalise hinnangu või hinde vormis. Tunnustatakse ka tulemuse saavutamiseks tehtud jõupingutusi. Vigu käsitletakse keeleõppe normaalse osana, nende analüüsimine soodustab õpitava mõistmist ning võimaldab õpilasel oma keelekasutust korrigeerida. Õpetaja hinnangute kõrval kasutatakse õppes enesehindamist ja kaaslaste antud hinnanguid, võttes vajaduse korral abiks nt Euroopa keelemapi.

Inglise keele (A-keele) ainekava 5.-9. klassini

A inglise keele õppe- ja kasvatustöö eesmärgid põhikooli lõpuks:

- õpilane omandab keeleoskuse tasemel, mis võimaldab autentses teiskeelses keskkonnas iseseisvalt toimida;
- on võimeline osalema erinevates võõrkeelsetes projektides, jätkama õpinguid emakeelest erinevas keeles ning on konkurentsivõimeline tulevases tööelus;
- tunneb erinevaid keeli kõnelevaid rahvaid ja nende kultuure ning suhtub lugupidavalt nendesse;
- mõistab oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab neid;
- omandab edasiseks õppimiseks vajalikud oskused, mis tõstavad enesekindlust võõrkeelte õppimisel ja võõrkeeltes suhtlemisel.
- saavutab iseseisva keelekasutaja taseme, mis võimaldab selles keeles igapäevastes situatsioonides suhelda ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid originaaltekste;
- huvitub võõrkeelte õppimisest ja nende kaudu silmaringi laiendamisest;
- oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt teatmeteosed, sõnaraamatud, internet), et leida ka teistes valdkondades ja õppeainetes vajalikku infot ning on valmis elukestvaks õppimiseks.

Õppeaine kirjeldus

Inglise keele õpetamine lähtub PRÕK-st ja kooli õppekavas püstitatud kasvatustöö eesmärkidest. Inglise keelt õpetatakse Viljandi Jakobsoni Koolis A-võõrkeelena. Inglise keele õpetamine algab 2. klassis.

Inglise keele õpetamine toimub tasemerühmades alates 5. klassist. Vajadusel koostatakse õpilasele individuaalne õppeplaan. Inglise keele süvaõppe suunal õpitakse III kooliastmes 12 tundi (2017/18 õ.a).

Kool korraldab õppe klassides, kus on keeleõppe eesmärkide saavutamist toetav ruumikujundus koos vajaliku õppematerjali, sisustuse ja tehniliste abivahenditega. Samuti kasutatakse inglise keele õpetamisel IKT vahendeid ning arvutiklassi võimalusi.

Võimalusel osaleb Viljandi Jakobsoni Kool rahvusvahelistes koostööprojektides (eTwinning, Erasmus+), et pakkuda õpilastele võimalust kasutada oma keeleteadmisi praktikas.

Võõrkeelte valdkonna ained, sealhulgas inglise keel, kajastavad erinevates kooliastmetes õpieesmärke ja teemasid, mis toetavad õpilase algatusvõimet, mõtteaktiivsust ning läbivate teemade omandamist, kasutades selleks sobivaid võõrkeelseid (autentseid) alustekste ning erinevaid pädevusi arendavaid töömeetodeid.

Eelkõige on läbivad teemad seotud alljärgnevate teemavaldkondadega:

- „Õppimine ja töö" – elukestev õpe ja karjääri planeerimine;
- „Kodukoht Eesti" – keskkond ja jätkusuutlik areng;
- „Kodukoht Eesti", „Riigid ja nende kultuur" – kultuuriline identiteet;
- "Igapäevaelu. Õppimine ja töö", „Riigid ja nende kultuur", „Vaba aeg" – teabekeskkond,
- "Tehnoloogia ja innovatsioon";
- „Mina ja teised", „Kodu ja lähiümbrus", „Igapäevaelu. Õppimine ja töö" – tervis ja ohutus;
- „Mina ja teised", „Kodu ja lähiümbrus", „Kodukoht Eesti", „Igapäevaelu. Õppimine ja töö", „Riigid ja nende kultuur", „Vaba aeg" – väärtused ja kõlblus.

Viljandi Jakobsoni Kool lähtub õpilaste väärtushinnangute kujundamisel vastavalt kooli arengukavale printsiibist „Austus (lugupidamine) elu vastu", väljendades sellega kooli kasvatuslikku üldeesmärki.

Väärtushinnangute kujundamisele ja üldpädevuste saavutamisele aitavad kaasa projektipäevad (nädalad) ning ainesisene ning ainetevaheline lõiming.

Inglise keele õpetamisel pakuvad lugemis-, kuulamis- ja vestlusülesanded võimalusi nii väärtushinnangute kui ka pädevuste kujundamiseks. Lisaks võimalustele, mis tulenevad konkreetsetest õpimaterjalidest, kasutatakse inglise keele õppes järgmisi lisavõimalusi püstitatud eesmärkida saavutamiseks:

Inimese, isiksuse, iseenda väärtustamine – lisaks ülalmainitule pidev õpilaste motiveerimine ning kujundav hindamine nii kirjalike kui ka suuliste vastuste korral; tasemerühmades õpetamine, et tagada igale õpilasele sobiv tempo arenguks, samuti vajadusel õpiabi ja individuaalne tegelemine õpilastega (individuaalsed õppekavad); seisukohtade kujundamine ja avaldamine suulistes ning kirjalikes ülesannetes ning nende põhjendamine.

Oma lähedaste, pere, kooli, sõprade väärtustamine – tolerantsuse arendamine. Kaaslase arvamuste kuulamine ning arvestamine; õppemeetoditena grupitöö ja paaristöö rakendamine ning koostööoskuste arendamine; õppetunnis tähelepanu juhtimine teiste arvamusega arvestamisele ning üksteise kuulamisoskuse arendamine; heategevusprojektis osalemine jõulude ajal; teiste kultuuridega tutvumine ja nende väärtustamine keelepäevade raames.

Eesti, kodumaa, kodulinna, ühiskonna väärtustamine – eesti kultuuri ja teiste maade kultuuri võrdlev käsitlemine, osalemine eTwinningu projektis, et tutvustada Eestit ja eesti kultuuri teistele rahvastele; tähtpäevade tähistamine (tekstid, videod jne); korrektse eesti keele kasutamise nõudmine ka inglise keele tunnis.

Maailma mitmekesisuse, kõigi eluvormide, universumi väärtustamine – projektipäevadel töötoad, kus pööratakse nendele probleemidele tähelepanu; samuti säästliku eluviisi propageerimine (taaskasutus, energia säästmine jne.); keskkonnaprobleemide teadvustamine rahvusvahelisel tasandil eTwinningu projektides osalemise kaudu; lõimingud teiste õppeainetega (geograafia, loodusõpetus, kirjandus, ajalugu); IKT vahendite kasutamine inglise keele projektitööde koostamisel (erinevate riikide tutvustused, jne).

Aidata õpilasel jõuda selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes, elukestvaks õppeks ettevalmistus – osalemine maakondlikel ainevõistlustel (algklasside laulude päev, 8. klasside võistlus mõne inglise keelt kõneleva maa teemal, osalemine teatripäeval); õpilaste suunamine British Councili e-kursustel osalemisele; individuaalne tagasiside ja analüüs kontrolltöödele ja teistele ülesannetele; õpilaste suunamine eneseanalüüsile, kasutades õpimapi võimalusi; oskuste andmine iseseisvaks tööks edaspidises elus (sõnaraamatute ja teiste teatmeteoste kasutamise oskus, *online*-sõnaraamatud, *online*-õppimisvõimalused).

Olemasolevate oskuste kasutamine – julgustada õpilasi kasutama tunnis õpitut reisimisel ja hiljem ka kaaslastele oma reisist rääkimine; kohtumised inglise keelt emakeelena rääkivate inimestega.

Põhikooli lõpetaja oskab organiseerida õpikeskkonda ja hankida õppimiseks vajalikku infot – alates 5. klassist on kasutusel õpimapid, kuhu õpilane kogub oma kirjalikud tööd ning eneseanalüüsi küsimustikud, nende põhjal ka õpilastele eesmärkide püstitamise õpetamine; erinevate sõnaraamatute kasutamise oskus (kakskeelsed, seletavad ja *online*-sõnaraamatud); korrektse viitamise nõudmine kirjalikes töödes või esitlustes; autorikaitse põhimõtete tutvustamine.

Oskab kasutada õppimisvõimalusi internetis ja kasutab turvaliselt ja eetiliselt virtuaalset identiteeti – teab, kuidas end ja oma tööd internetis kaitsta; oskab leida vajalikku informatsiooni; teab, millised on võimalused iseseisvaks õppimiseks arvuti abil; on tuttav viitamise ja autoriõiguse põhimõtetega; omandab internetis suhtlemise põhitõed (netikett), suhtub lugupidavalt teistesse virtuaalkeskkonna kasutajatesse. Sellest kõigest räägime ja seda õpetame oma inglise keele tundides, mis toimuvad arvutiklassis.

5. klass

Õpitulemused

~~5~~. klassi õpilane:

- suudab jälgida suulist kõnet tuttavas valdkonnas;
- saab aru teksti mõttest ja oskab leida olulist teavet;

- oskab kirjutada näidise järgi lühikesi tekste (nt postkaart, kutse, isiklik kiri, jutuke);
- oskab lühidalt kirjeldada oma huvisid ja tegevusi;
- tuleb toime lihtsates igapäevastes suhtlusolukordades, suudab alustada ja lõpetada lühivestlust;
- teadvustab õpitava maa ja oma kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning suhtub nendesse positiivselt;
- rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskuseid ja strateegiaid, oskab töötada iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- seab endale õpetaja abiga õpieesmärke ning hindab oma saavutusi koostöös kaaslaste ja õpetajaga;
- oskab kasutada IKT vahendeid keeleõppes (keeleõppe keskkonnad (n. Quizlet), elektroonilisi sõnaraamatuid);
- oskab kasutada kakskeelseid sõnaraamatuid.

Õppetegevused

5. klassis toetab õpetaja nii õpilaste suulist kui ka kirjalikku suhtlemist võõrkeeles.

Kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval pööratakse järjest rohkem tähelepanu lugemis- ja kirjutamisoskusele, jätkuvalt tegeletakse õigekirjaoskuse ja loovuse arendamisega.

Põhisõnavara laieneb õppesisu kaudu, seejuures toetab keeleõppe sisu teisi aineid (nt loodusõpetus, inimeseõpetus) läbi ainesõnavara. Jätkub iseseisva lugemisoskuse arendamine, õpilast suunatakse lugema eri liiki eakohaseid tekste. Iseseisva lugemisega toimetulekuks juhendab õpetaja, kuidas kasutada kakskeelseid sõnaraamatuid ning elektroonilisi vahendeid lugemisest arusaamiseks.

Jätkub teksti mõistmise oskuse arendamine nii õpetaja kui kaaslase abiga. Erinevates rühmatöödes ja mängudes suureneb õpitava keele osakaal, mängudes ja rühmatöödes suunatakse õpilasi eemalduma etteantud töömallidest ning lähenema tegevusele loovalt. Suurt tähelepanu pööratakse rollimängudele, mille abil õpitud keelelisi vahendeid harjutatakse ning kinnistatakse. Omavahelist suhtlust rühmas suunab õpetaja õpitavale keelele.

Kirjutamisoskuse arendamisel kasutatakse üldjuhul etteantud moodustusmalle. Õpilane õpib mudeli järgi kirjutama lühiteateid, õnnitlusi, sõnumeid, kirju ja eakohaseid lühijutukesi. Tähelepanu pööratakse korrektsele õigekirjale ning põhigrammatika struktuuride õigsusele.

Õpetaja suunab õpilasi õpitavas keeles kuulama ja vaatama eakohaseid saateid.

Enesehindamise oskuse arendamisel kasutatakse erinevaid töövõtteid (nt tunni ja/või teema lõpus lühikokkuvõtted, vestlused, eneseanalüüsilehed), mis suunavad õpilasi oma tööd

analüüsima. Samuti on kasutusel õpimapid, mis võimaldavad õpilasel teatud ajavahemike järel oma töid analüüsida.

Üldpädevuste kujundamine toimub läbi õppeprotsessi, läbi erinevate individuaalsete ülesannete, paaris- ja rühmatööde ning ühisarutluste, mis võimaldavad õpet väljaspool klassiruumi. Õpilane õpib väljendama oma arvamust, seda põhjendama ja kaitsma, õpib analüüsima oma tugevaid ja nõrku külgi ning selgusele jõudma oma huvides.

Inglise keele eriklassi tundides kasutavad õpilased IKT vahendeid, et kinnistada keeleteadmisi nii grammatika struktuuride harjutamisel kui ka loovülesannete tegemisel.

Õpitud keelelise materjali kasutamist võimaldavad ka klassivälised tegevused (osalemine näidendite päeval, kooli ainenädala üritustel jne).

Kuulamine	Fraaside, lausete, sõnumite kuulamine õpitud/ tuttaval teemal, leides või sobitades küsimusele/väitele sobivaid vastuseid/vasteid. Lausete ja/või piltide kuuldu põhjal reastamine. Kuuldud teksti põhjal sobivate piltide/vastuste valimine. Mängus (lauamäng, sõnamäng, liikumismäng jms) osalemine, järgides lihtsas keeles juhiseid. Töökäskude järgimine.
Lugemine	Lühitekstide lugemine õpitud/tuttaval teemal, leides või sobitades küsimusele/väitele sobivad vastused/vasteid. Lausete või piltide järjestamine vastavalt loetule. Mängus (lauamäng, sõnamäng, liikumismäng jms) osalemine loetud mängureegleid ja juhiseid järgides. Igapäevaselt klassiruumis kasutatavate töökäskude ja kirjapandud klassireeglite järgimine. Õpikusõnastiku kasutamine.
Rääkimine	Õigel häälduslausel sõnade ja lausete kordamine. Pildil olevate inimeste ja tegevuste nimetamine, kirjeldamine. Suhtlusmallide loomine ja kasutamine dialoogides. Luuletuse esitamine ja etteantud mudeli põhjal loomine. Tuttaval teemal jutustamine, kasutades tugimaterjale (tabel, skeem, sõnastik). Laulu- ja ringmängudes osalemine. Mängust tuleneva teksti kasutamine.

	Teemakohaste küsimuste esitamine ja nendele vastamine paari- ja rühmatöös. Etteantud lausemudelite kasutamine. Teksti kohta küsimuste koostamine nii individuaalselt, paaris- kui rühmatöös. Jutustamine/rääkimine küsimuste ja/või märksõnade abil. Rühmakaaslaste, koduste ja tuttavate intervjueerimine, tulemuste esitlemine.
Kirjutamine	Näidise järgi kirjutamine (sõnum, postkaart, lühike jutuke. Loetu, kuuldu või intervjuude põhjal tulemuste graafiku, tabeli jne koostamine nii individuaalse kui ühistööna.

Õppesisu

Õppesisu	**Läbivad teemad, mida on võimalik õppesisuga siduda**	**Tegevused, mis toetavad õppesisu ja läbivate teemade käsitlemist**
MINA JA TEISED Iseloom, enesetunne ja tervis. Ühised tegevused pereliikmete ja sõpradega, viisakas käitumine.	Väärtused ja kõlblus, tervis ja ohutus.	Pidev õpilaste motiveerimine ning kujundav hindamine nii kirjalike kui ka suuliste vastuste korral; samuti vajadusel õpiabi ja individuaalne tegelemine õpilastega (individuaalsed õppekavad); suulised ja kirjutamisülesanded pakuvad õpilastele võimalust oma suhtumist ja vaateid väljendada.
KODUKOHT EESTI Eesti sümboolika ja tähtpäevad.	Keskkond ja jätkusuutlik areng, kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus.	Võimalusel osalemine eTwinningu projektis, et tutvustada Eestit ja eesti kultuuri teistele rahvastele; tähtpäevade tähistamine (tekstid, videod, jne); korrektse eesti keele kasutamise nõudmine ka inglise keele tunnis; projektinädalad.
RIIGID JA NENDE KULTUUR Õpitavat keelt kõnelevate riikide	Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon, väärtused ja kõlblus,	e-Twinningu projektis osalemine; lõimingud teiste õppeainetega (arvutiõpetus, loodusõpetus, kirjandus, ajalugu); IKT vahendite kasutamine inglise

sümboolika ja kultuuritavad, huvipakkuvad paigad, muuseumid.	kultuuriline identiteet.	keele projektitööde koostamisel, Erinevate maade kultuuri võrdlev käsitlemine.
IGAPÄEVAELU Õppimine ja töö, kodused toimingud, arsti juures käimine, poeskäimine, ametid.	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine, teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus.	Individuaalne tagasiside ja analüüs kontrolltöödele ja teistele ülesannetele; õpilaste suunamine eneseanalüüsile kasutades õpimapi võimalusi; oskuste andmine iseseisvaks tööks edaspidises elus (sõnaraamatute ja teiste teatmeteoste kasutamise oskus, *online*-sõnaraamatud, *online* õppimisvõimalused).
VABA AEG Erinevad vaba aja veetmise viisid, perepuhkus.	Väärtused ja kõlblus, teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon.	Olemasolevate oskuste kasutamine – julgustada õpilasi kasutama tunnis õpitut reisimisel ja hiljem ka kaaslastele oma reisist rääkimine; kohtumised inglise keelt emakeelena rääkivate inimestega (nt. inglise keelt kõnelevate eakaaslastega rahvusvaheliste projektide käigus), võimalus osaleda kooli filmiklubi töös.

Hindamine

Hindamise aluseks on kooli hindamisjuhend.

6. klass

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- suudab mõista suulist ja kirjalikku suhtlust tuttavas valdkonnas;
- suudab eristada olulist teavet;
- oskab kirjutada lühikesi tekste ja isiklikke kirju;
- oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest, väljendada oma suhtumist ja eelistusi; oskab oma arvamust põhjendada;
- tuleb toime olmevestluses, kuid võib vajada abi;

- teadvustab riigi, kus kõneldakse õpitavat keelt, ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab nendega arvestada;
- väärtustab oma riiki ja kultuuri ning õpitava keele riiki ja kultuuri;
- rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja strateegiaid, oskab töötada iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- seab endale õpieesmärke ning hindab oma saavutusi koos kaaslaste ja õpetajaga;
- omab oskusi iseseisvaks õppimiseks ja tööks (sõnaraamatute kasutamine; IKT vahendite kasutamine võõrkeele õppimisel, oskab kasutada erinevaid keeleõppe keskkondi).

Keeleoskuse taotletav tase 6. klassi lõpus: kuulamine A2.2; lugemine A2.2, rääkimine A2.2, kirjutamine A2.2.

Õppetegevused

6. klassis toetab õpetaja õpilaste võõrkeeles suhtlemist nii suulises kui kirjalikus vormis.

Kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval pööratakse võrdselt tähelepanu ka lugemis- ja kirjutamisoskusele, jätkuvalt tegeldakse õigekirjaoskuse ja loovuse süstemaatilise arendamisega. Inglise keele süvaõppe suuna õpilased loevad seotud pikemaid tekste kodulugemiseks. Õpilased omandavad õpetaja juhendamisel erinevaid strateegiaid lugemis- ja kuulamisülesannete täitmiseks.

Sõnavara laieneb koos õppesisuga, seejuures toetab keeleõppe sisu teisi aineid (nt ajalugu, muusikaõpetus, kunstiõpetus, loodusained, ühiskonnaõpetus) ainesõnavara toel.

Sõnavara laiendamisele aitab kaasa ka interneti eesmärgipärane kasutamine. Õpilast suunatakse iseseisvalt otsima/lugema teavet teda huvitavas valdkonnas ning seda kaaslastega jagama. Õpetajad tutvustavad õpilastele keeleõppe keskkondi, mida kasutatakse sõnavara õppimiseks ja harjutamiseks (nt. Quizlet, Learningapps, jne). Õpilane loeb iseseisvalt ilma õpetaja suunamiseta. Erinevates rühmatöödes ja mängudes kasutatakse vähem etteantud lausemudeleid, suureneb õpilaste loomingulisus ning töökeeleks on valdavalt õpitav keel.

Kirjutamisoskuse arendamisel pööratakse tähelepanu õpilase loovuse arendamisele, etteantud mallid puudutavad vormi. Kirjutistes suunatakse õpilast avaldama oma arvamust, andma vähesel määral hinnanguid. Valdavalt on kirjalikud tekstid kas kirjad või lühikesed kirjeldavad jutukesed. Inglise süvaõppega suuna õpilased tutvuvad ka küsitluste loomise ning kokkuvõtte kirjutamisega. Kirjutamisülesannete täitmisel tutvustab õpetaja õpilastele ka koostöö võimalusi arvuti abil.

Õppetöös kasutavad õpilased iseseisvalt keelesõnastikke ning internetisõnastikke, selleks pakutakse õpilastele eesmärgipäraseid ülesandeid.

Õpetaja suunamisel hakkab õpilane oma huvidele vastavalt kuulama, vaatama või lugema õpitavas keeles eakohaseid saateid või tekste. Sellele aitab kaasa ka õpilaste osalemine kooli filmiklubi töös.

Üldpädevuste kujundamine toimub tunnitöös erinevate töövõtetega (individuaalsed ülesanded, paaris- ja rühmatööd ning ühisarutlused), aga ka läbi suunavate tööülesannete väljaspool koolitundi, nt filmiklubi üritused, rahvusvahelised projektid, ainevõistlused ja keelenädala üritused jne. Õpilane õpib koos õpetaja ja kaaslastega oma tegevusi kavandama ja hindama ning valima ja rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, nägema oma eksimusi ning korrigeerima oma tegevust.

Enesehindamise oskuse arendamisel kasutatakse erinevaid töövõtteid (nt tunni ja/või teema lõpus lühikokkuvõtted, vestlused, eneseanalüüsi lehed), mis suunavad õpilasi oma tööd analüüsima. Üks võimalus oma arengut planeerida ja analüüsida on kasutusel olevad õpimapid. Inglise süvaõppega suuna õpilased teevad suulisi ettekandeid etteantud teemadel, kasutades IKT vahendeid.

Õpilased saavad kasutada oma keeleteadmisi praktilises suhtlussituatsioonis (nii kirjas kui ka kõnes), osaledes rahvusvahelistes projektides eTwinning ning võimalusel Erasmus+ kaudu.

Õpitud keelelise materjali kasutamist võimaldavad ka klassivälised tegevused (osalemine näidendite päeval, kooli ainenädala üritused, keelevõistlused, jne).

Kuulamine	Fraaside, lausete, sõnumite, väidete, küsimuste ja vastuste/vastete leidmine ja sobitamine. Kuuldu põhjal tekstilõikude või piltide järjestamine, küsimustele sobivate vastuste leidmine. Mängureeglite ja juhiste järgimine (sõnamäng, liikumismäng jmt). Mängujuhendite ja töökäskude mõistmine ja järgimine.
Lugemine	Adapteeritud eakohase teksti iseseisev lugemine ja küsimustele vastamine. Lühitekstide lugemine ja küsimustele/väidetele sobivate vastuste/vastete leidmine ja sobitamine. Sõnade järjestamine lauseteks, tekstilõikude või piltide järjestamine/sobitamine. Loetud mängureeglite ja juhiste järgimine (lauamäng, sõnamäng, liikumismäng jms) mängus osaledes ja mängu juhtides. Õppesõnastike kasutamine.

Rääkimine	Õigel häälduslausel sõnade ja lausete kordamine. Pildil olevate inimeste ja tegevuste kirjeldamine. Jutustamine/rääkimine etteantud teemal, kasutades kava või muud tuge (skeem, infokaart, mõttekaart, pildiseeria vm). Tuttaval teemal küsimuste esitamine ja vastamine põhjendustega dialoogis, rühmas või rollis. Arvamuse avaldamine ja selle põhjendamine, kasutades teemakohast sõnavara. Küsimuste/kava koostamine teksti põhjal üksi, paaris või rühmas ning selle abil loetu ümberjutustamine.
Kirjutamine	Etteantud teemal sõnumi, postkaardi, lühikese kirja, kirjeldava jutustuse kirjutamine. Pildi (asjade, inimeste, kohtade, tegevuste) kirjeldamine. Paaris või rühmas küsimustiku koostamine. Küsimustiku põhjal saadud tulemuste võrdlemine ja nende põhjal diagrammi või kirjaliku kokkuvõtte koostamine.

Õppesisu

Õppesisu	**Läbivad teemad, mida on võimalik õppesisuga siduda**	**Tegevused, mis toetavad õppesisu ja läbivate teemade käsitlemist**
MINA JA TEISED Suhted sõprade ja lähikondlastega. Ühised tegevused ümbritsevate inimestega, viisakas käitumine.	Väärtused ja kõlblus. Tervis ja ohutus.	Pidev õpilaste motiveerimine ning kujundav hindamine; suulised ja kirjutamisülesanded pakuvad õpilastele võimaluse avaldada oma seisukohti erinevate probleemide kohta ning neid põhjendada; osalemine projektipäevadel ning rahvusvahelistes projektides.
KODU JA LÄHIÜMBRUS Avalikud kohad, rõõmsad ja kurvad sündmused peres, minu kohustused ja	Väärtused ja kõlblus. Tervis ja ohutus.	Viljandi ja Viljandimaa tähtsamad vaatamisväärsused: osalemine eTwinningu projektis, et tutvustada kodukohta teistele rahvastele. Tähtpäevade tähistamine.

töövahendid kodus.		
KODUKOHT EESTI Käitumine looduses, Eesti riiklikud tähtpäevad ja riigipühad, üldrahvalikud sündmused.	Keskkond ja jätkusuutlik areng. Kultuuriline identiteet. Väärtused ja kõlblus.	Projektipäevadel töötoad, kus pööratakse nendele probleemidele tähelepanu; samuti säästliku eluviisi propageerimine (taaskasutus, energia säästmine jne.); e-Twinningu projektis osalemine; lõimingud teiste õppeainetega (geograafia, loodusõpetus, kirjandus, ajalugu); Eesti, kodumaa, ühiskonna väärtustamine – eesti kultuuri ja teiste maade kultuuri võrdlev käsitlemine, osalemine eTwinningu projektis, et tutvustada Eestit ja eesti kultuuri teistele rahvastele.
RIIGID JA NENDE KULTUUR Tähtpäevad ja kombed, mõned tuntumad sündmused, saavutused ning nendega seotud inimesed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast, eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad riigis, kus kõneldakse õpitavat keelt.	Teabekeskkond. Tehnoloogia ja innovatsioon. Väärtused ja kõlblus. Kultuuriline identiteet.	Õpilane oskab leida vajalikku informatsiooni; teab, millised on võimalused iseseisvaks õppimiseks arvuti abil; on tuttav viitamise ja autoriõiguse põhimõtetega) e-Twinningu projektis osalemine; lõimingud teiste õppeainetega (geograafia, loodusõpetus, kirjandus, ajalugu); IKT vahendite kasutamine inglise keele projektitööde koostamisel (erinevate riikide tutvustused jne).
IGAPÄEVAELU. Õppimine ja töö, turvaline liiklemine, tee küsimine ja juhatamine, ametid ja töökohad.	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Teabekeskkond. Tehnoloogia ja innovatsioon.	Kasutusel õpimapid, kuhu õpilane kogub oma kirjalikud tööd ning eneseanalüüsi küsimustikud, nende põhjal ka õpilastele eesmärkide püstitamise õpetamine; erinevate sõnaraamatute kasutamise oskus (kakskeelsed, seletavad ja

	Tervis ja ohutus.	*online*-sõnaraamatud); korrektse viitamise nõudmine kirjalikes töödes või esitlustes; autorikaitse põhimõtete tutvustamine; IKT vahendite kasutamine keeleõppes.
VABA AEG Kooliväline tegevus, laagrid, lugemiseelistused, spordialad ja sportlikud tegevused. Väärtused ja kõlblus. Teabekeskkond. Tehnoloogia ja innovatsioon.	Väärtused ja kõlblus. Teabekeskkond. Tehnoloogia ja innovatsioon.	Olemasolevate oskuste kasutamine – julgustada õpilasi kasutama tunnis õpitut reisimisel ja hiljem ka kaaslastele oma reisist rääkimine; kohtumised inglise keelt emakeelena rääkivate inimestega, IKT vahendite kasutamine keeleõppes.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse kooli hindamisjuhendist.

7. klass

Õpitulemused

7. klassi õpilane:

- saab õpitud ja tuttava temaatika piires aru kuuldust ning loetust;
- oskab kirjutada õpitud teemadel lühikesi jutustavaid tekste ja isiklikke kirju ning mudeli järgi tarbetekste;
- saab aru vahetus suhtlussituatsioonis kuuldust ja reageerib, kui vestlus on õpitud või tuttaval teemal. Oskab kasutada õpitut reaalses suhtlussituatsioonis (nt. reisimisel);
- tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu, loeb eakohaseid adapteeritud artikleid, raamatukatkendeid, vaatab filmikatkendeid sobivatest filmidest;
- oskab kirjeldada ja võrrelda õpitud sõnavara piires oma kultuuri traditsioone teiste kultuuride esindajatele;
- töötab iseseisvalt, paaris, rühmas;
- oskab kasutada kakskeelseid tõlkesõnastikke ja internetti info otsimiseks õpetaja abiga;
- oskab kasutada internetisõnastikke ning erinevaid keskkondi keeleõppeks (Quizlet, Testmoz, Viko, Miksike jne);

- inglise keele süvaõppega õppesuuna õpilased oskavad koostada esitlusi ning esineda oma esitlusega klassikaaslastele;
- inglise keele süvaõppega õppesuuna õpilased osalevad projektitöödes, võimalusel ka rahvusvahelistes projektides;
- seab õpieesmärke, valib õpistrateegiaid ning hindab oma saavutusi koos kaaslaste ja õpetajaga. Õppeaasta lõpus analüüsib oma tulemusi ning oma panust õppeprotsessi.

Õppetegevused

7. klassis arendatakse kõiki osaoskusi võrdselt. Tunnis suheldakse peaasjalikult õpitavas võõrkeeles. Õpilast suunatakse õpitavat keelt aktiivselt kasutama nii tunnis kui ka väljaspool tundi.

Sõnavara laieneb koos õppesisuga, seejuures toetab keeleõppe sisu teisi aineid (nt ajalugu, muusikaõpetus, kunstiõpetus, loodusained, ühiskonnaõpetus) ainesõnavara toel.

Õpetaja suunamisel hakkab õpilane oma huvidele vastavalt kuulama, vaatama või lugema õpitavas keeles eakohaseid saateid või tekste. Õpetaja suunab õpilasi lugema pikemaid terviktekste sõnaraamatu kasutamisega.

Kirjutamisoskust arendatakse eri liiki loovtöid tehes. Tähelepanu pööratakse loovuse arendamisele nii suulises kui ka kirjalikus väljendusoskuses. Õpilased kirjutavad erinevaid tarbekirjutisi (mitteformaalne kiri, postkaart, teade, kuulutus, e-kiri). Inglise süvaõppega suuna õpilased tutvuvad ka küsitluste loomise ning kokkuvõtte kirjutamisega. Kirjutamisülesannete täitmisel kasutavad õpilasted koostöö võimalusi arvuti abil. Esitluste koostamisel oskavad õpilased kasutada erinevaid esitlusprogramme (PowerPoint, Prezi, Google docs, Padlet, Thinglink jne).

Tähtsal kohal on sõnavara avardamine ja kinnistamine ning iseseisvate tööharjumuste kujundamine. Töös sõnavaraga kasutatakse erinevaid interaktiivseid keskkondi (Quizlet jne). Iseseisvate tööharjumuste kujundamisel suunatakse õpilasi kasutama nii interaktiivseid kui ka trükitud sõnaraamatuid. Suurt tähelepanu pööratakse õpilaste iseseisvale tööle oma vigadega.

Õpilased hakkavad keeleõpet käsitlema analüüsivalt, õppides kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu.

Õpitakse mõistma kultuurierinevusi, neid teadvustama ja arvestama. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, valdama arvamust ning nägema ja arvestama erinevaid seisukohti.

Õpetaja suunamisel hakkab õpilane oma huvidele vastavalt kuulama, vaatama või lugema õpitavas keeles eakohaseid saateid või tekste. Sellele aitab kaasa ka õpilaste osalemine kooli filmiklubi töös.

Üldpädevuste kujundamine toimub tunnitöös erinevate töövõtetega (individuaalsed ülesanded, paaris- ja rühmatööd ning ühisarutlused), aga ka läbi suunavate tööülesannete väljaspool koolitundi, nt kinoklubi üritused, rahvusvahelised projektid (eTwinnig, Erasmus+), ainevõistlused ja keelenädala üritused jne. Õpilane õpib koos õpetaja ja kaaslastega oma tegevusi kavandama ja hindama ning valima ja rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, nägema oma eksimusi ning korrigeerima oma tegevust.

Enesehindamise oskuse arendamisel kasutatakse erinevaid töövõtteid (nt tunni ja/või teema lõpus lühikokkuvõtted, vestlused, eneseanalüüsi lehed), mis suunavad õpilasi oma tööd analüüsima. Üks võimalus oma arengut planeerida ja analüüsida on kasutusel olevad õpimapid. Inglise süvaõppega suuna õpilased teevad suulisi ettekandeid etteantud teemadel, kasutades IKT vahendeid.

Õpilased saavad kasutada oma keeleteadmisi praktilises suhtlussituatsioonis (nii kirjas kui ka kõnes), osaledes rahvusvahelistes projektides eTwinning ning võimalusel Erasmus+ kaudu.

Õpitud keelelise materjali kasutamist võimaldavad ka klassivälised tegevused (osalemine projektipäevadel ning nädalatel, kooli ainenädala üritustel, keelevõistlustel, filmiklubi tegevuses jne).

Kuulamine	Adapteeritud tekstide kuulamine ning sealt vajaliku teabe leidmine. Kuuldu põhjal tekstilõikude või piltide järjestamine, küsimustele sobivate vastuste leidmine. Mängureeglite ja juhiste järgimine (sõnamäng, liikumismäng jmt). Suhtlemine inglise keelt emakeelena rääkivate inimestega reisil või eakaaslastega projektitöös. Töökäskude mõistmine ja järgimine.
Lugemine	Adapteeritud eakohase teksti iseseisev lugemine ja küsimustele vastamine. Tekstist vajaliku teabe leidmine. Erinevat liiki tekstide lugemine ning mõistmine. Adapteeritud pikemate terviktekstide lugemine. Õppesõnastike kasutamine.
Rääkimine	Korrektse häälduse ja intonatsiooni kasutamine. Pildil olevate inimeste ja tegevuste kirjeldamine. Jutustamine/rääkimine etteantud teemal, kasutades kava või muud tuge (skeem, infokaart, mõttekaart, pildiseeria vm).

	Tuttaval teemal küsimuste esitamine ja vastamine põhjendustega dialoogis, rühmas või rollis. Arvamuse avaldamine ja selle põhjendamine, kasutades teemakohast sõnavara. Osalemine rollimängus. Dialoogide koostamine ning esitamine.
Kirjutamine	Etteantud teemal (sõnumi, postkaardi, lühikese kirja, e-kirja, kirjeldava jutustuse, kirjelduse) kirjutamine. Paaris või rühmas küsimustiku koostamine. Küsimustiku põhjal saadud tulemuste võrdlemine ja nende põhjal diagrammi või kirjaliku kokkuvõtte koostamine.

Õppesisu

Õppesisu	**Läbivad teemad, mida on võimalik õppesisuga siduda**	**Tegevused, mis toetavad õppesisu ja läbivate teemade käsitlemist**
MINA JA TEISED Võimed, tugevad ja nõrgad küljed; inimeste suhted, viisakusreeglid, koostöö ja teistega arvestamine.	Väärtused ja kõlblus. Tervis ja ohutus. Kultuuriline identiteet. Karjäär ja elukestev õpe.	Pidev õpilaste motiveerimine ning kujundav hindamine; suulised ja kirjutamis- ülesanded pakuvad õpilastele võimaluse avaldada oma seisukohti erinevate probleemide kohta ning neid põhjendada; osalemine projektipäevadel ning rahvusvahelistes projektides.
KODU JA LÄHIÜMBRUS Perekondlikud sündmused ja tähtpäevad; kodukoha vaatamisväärsused ja nende tutvustamine.	Kultuuriline identiteet. Väärtused ja kõlblus. Keskkond ja jätkusuutlik areng.	Viljandi ja Viljandimaa tähtsamad vaatamisväärsused: osalemine eTwinningu projektis, et tutvustada kodukohta teistele rahvastele. Tähtpäevade tähistamine.

KODUKOHT EESTI Loodus ja looduskaitse; keskkonnahoidlik ja -säästlik käitumine; elu linnas ning maal; Eesti vaatamisväärsused.	Kultuuriline identiteet. Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus.	Projektipäevadel töötoad, kus pööratakse keskkonnaprobleemidele tähelepanu; samuti säästliku eluviisi propageerimine (taaskasutus, energia säästmine jne.); e-Twinningu projektis osalemine; lõimingud teiste õppeainetega (geograafia, loodusõpetus, kirjandus, ajalugu); Eesti, kodumaa, kodulinna, ühiskonna väärtustamine – eesti kultuuri ja teiste maade kultuuri võrdlev käsitlemine, osalemine eTwinningu projektis, et tutvustada Eestit ja eesti kultuuri teistele rahvastele;
RIIGID JA NENDE KULTUUR Õpitava keele kultuuriruumi kuuluvad riigid ja nende lühiiseloomustus, tuntumate riikide nimed, rahvad, keeled.	Kultuuriline identiteet. Tehnoloogia ja innovatsioon. Väärtused ja kõlblus. Teabekeskkond.	Õpilane oskab leida vajalikku informatsiooni teabekirjandusest ja internetist; teab, millised on võimalused iseseisvaks õppimiseks arvuti abil; on tuttav viitamise ja autoriõiguse põhimõtetega; e-Twinningu projektis osalemine; lõimingud teiste õppeainetega (geograafia, loodusõpetus, kirjandus, ajalugu); IKT vahendite kasutamine inglise keele projektitööde koostamisel.
IGAPÄEVAELU Õppimine ja töö, tervislik eluviis ja toitumine, suhtlemine teeninduses, turvalisus; õpioskused ja harjumused, edasiõppimine ning kutsevalik; töökohad.	Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus. Karjäär ja elukestev õpe. Teabekeskkond.	Kasutusel õpimapid, kuhu õpilane kogub oma kirjalikud tööd ning eneseanalüüsi küsimustikud, nende põhjal ka õpilastele eesmärkide püstitamise õpetamine; erinevate sõnaraamatute kasutamise oskus (kakskeelsed, seletavad ja *online*-sõnaraamatud); korrektse viitamise nõudmine kirjalikes töödes või esitlustes; autorikaitse põhimõtete tutvustamine;

		IKT vahendite kasutamine keeleõppes.
VABA AEG Kultuuriline mitmekesisus; kirjandus ja kunst, sport, erinevad meediavahendid ning reklaam.	Tervis ja ohutus. Karjäär ja elukestev õpe. Tehnoloogia ja innovatsioon. Kultuuriline identiteet. Teabekeskkond.	Olemasolevate oskuste kasutamine – julgustada õpilasi kasutama tunnis õpitut reisimisel ja hiljem ka kaaslastele oma reisist rääkimine; kohtumised inglise keelt emakeelena rääkivate inimestega, IKT vahendite kasutamine keeleõppes.

Hindamine

Hindamisel juhindutakse kooli hindamisjuhendist.

8. klass

Õpitulemused

8. klassi õpilane:

- saab aru endale tuttaval teemal kuuldud/loetud tekstist;
- oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt selgitada oma seisukohti ning plaane;
- oskab õpitud sõnavara piires koostada lihtsat struktureeritud teksti tuttaval teemal;
- saab õpitavat keelt emakeelena kõnelevate inimestega igapäevases suhtlemises tuttaval teemal hakkama, tunneb mõningaid olulisemaid õpitava keele maa kultuuritavasid. Oskab kasutada õpitut reaalses suhtlussituatsioonis (nt. reisimisel);
- teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri olulisemaid sarnasusi ja erinevusi, tunneb huvi eale vastavate õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurisündmuste vastu, loeb eakohast võõrkeelset kirjandust, vaatab õpetaja soovitusel filme ja telesaateid, kuulab õpitavas keeles muusikat; inglise keele süvaõppega suuna õpilased loevad trimestris ühe ingliskeelse raamatu ning esinevad raamatutvustusega loetu põhjal;
- kasutab võõrkeelseid teatmeallikaid (nt kakskeelset koolisõnastikku, internetti) vajaliku info otsimiseks tuttaval teemal ka teistes valdkondades ja õppeainetes;
- oskab kasutada internetisõnastikke ning erinevaid keskkondi keeleõppeks (Quizlet, Testmoz, Viko, Miksike jne); oskab leida internetis harjutusvara keelestruktuuride kinnistamiseks;

- töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas; oskab kasutada koostöö võimalusi erinevates interneti keskkondades;
- inglise keele süvaõppega õppesuuna õpilased oskavad koostada esitlusi ning esineda oma esitlusega klassikaaslastele, oskavad tutvustada oma kooli, kodukohta ja Eestit;
- inglise keele süvaõppega õppesuuna õpilased osalevad projektitöödes, võimalusel ka rahvusvahelistes projektides;
- seab õpieesmärke, valib õpistrateegiaid ning hindab oma saavutusi koos kaaslaste ja õpetajaga. Õppeaasta lõpus analüüsib oma tulemusi ning oma panust õppeprotsessi.

Õppetegevused

8. klassis arendatakse kõiki osaoskusi võrdselt. Tähtsal kohal on sõnavara avardamine ja kinnistamine, et õpilane mõistaks olulist, kui räägitakse tuttavatel teemadel, nagu töö, kool, vaba aeg vm. Sõnavara laiendamisele aitab kaasa ka interneti eesmärgipärane kasutamine (erinevad keeleõppe keskkonnad, nt. Quizlet, Miksike, Viko, Testmoz jne).

Oluline on iseseisvate tööharjumuste kujundamine. Õpilast suunatakse õpitavat keelt aktiivselt kasutama nii tunnis kui ka väljaspool kooli (nt. reisimisel), et õpilane saaks õpitavat keelt emakeelena kõnelevate inimestega igapäevases suhtlemises enamasti hakkama.

Õppetunni töökeeleks on õpitav keel. Õpilane kirjeldab oma kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke. Oluline on oskus lühidalt põhjendada oma seisukohti, vestelda oma kavatsustest. Toimub loovuse pidev arendamine nii kõnes kui ka kirjas erinevate õppetegevuste kaudu. Suulist suhtlusoskust arendatakse nii paaris- kui ka rühmatöödes, kasutades erinevaid igapäevastel praktilistel situatsioonidel rajanevaid rollimänge ning mänge.

Õpilased osalevad erinevates rahvusvahelistes projektides, suhtlevad sõpruskoolide õpilastega õpitavas keeles, kasutades erinevaid sotsiaalmeedia võimalusi. Õpilased väärtustavad oma kultuuri ning kultuurilist mitmekesisust, olles kultuuriliselt sallivad ja koostööaltid.

Õpilane kuulab, vaatab või loeb õpitavas keeles eakohaseid tele- ja raadiosaateid, filme või tekste, kasutades meediat ja autentseid audiovisuaalseid materjale. Õpetaja suunab õpilasi lugema pikemaid adapteeritud terviktekste.

Õpilane loeb ja mõistab mõneleheküljelisi lihtsa sõnastusega faktipõhiseid tekste (nt kirjad, veebiväljaanded, infovoldikud, kasutusjuhendid).

Kirjutamisoskuse arendamiseks sobivad isiklikud kirjad, meilid, lühijutud, sisukokkuvõtted, lühiesseed, luuletused, referaadid, filmi-, teatri-, kontserdiarvustused. Inglise keele süvaõppe suuna õpilased koostavad esitlusi erinevatel teemadel ning esinevad nendega oma klassikaaslastele. Esitluste koostamisel oskavad õpilased kasutada erinevaid esitlusprogramme (PowerPoint, Prezi, Google docs, Padlet, Thinglink jne).

Toimub pidev õpioskuste arendamine, mis on aluseks elukestvale õppele. Kasutatakse kakskeelseid sõnaraamatuid ja tutvutakse seletavate sõnaraamatutega nii paberkandjal kui ka internetis. Õpetaja juhendamisel õpitakse kasutama erinevaid keeleõppe keskkondi ning tegema endale enesekontrolli harjutusi.

Üldpädevuste kujundamine toimub tunnitöös erinevate töövõtetega (individuaalsed ülesanded, paaris- ja rühmatööd ning ühisarutlused), aga ka läbi suunavate tööülesannete väljaspool koolitundi, nt filmiklubi üritused, rahvusvahelised projektid (eTwinning, Erasmus+), ainevõistlused ja keelenädala üritused jne. Õpilane õpib koos õpetaja ja kaaslastega oma tegevusi kavandama ja hindama ning valima ja rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, nägema oma eksimusi ning korrigeerima oma tegevust.

Enesehindamise oskuse arendamisel kasutatakse erinevaid töövõtteid (nt tunni ja/või teema lõpus lühikokkuvõtted, vestlused, eneseanalüüsi lehed), mis suunavad õpilasi oma tööd analüüsima. Üks võimalus oma arengut planeerida ja analüüsida on kasutusel olevad õpimapid. Inglise süvaõppega suuna õpilased teevad suulisi ettekandeid etteantud teemadel, kasutades IKT vahendeid.

Kuulamine	Adapteeritud ja autentsete tekstide kuulamine ning sealt vajaliku teabe leidmine. Kuuldu põhjal tekstilõikude või piltide järjestamine, küsimustele sobivate vastuste leidmine. Mängureeglite ja juhiste järgimine (sõnamäng, liikumismäng jmt). Suhtlemine inglise keelt emakeelena rääkivate inimestega reisil või eakaaslastega projektitöös. Töökäskude mõistmine ja järgimine.
Lugemine	Adapteeritud eakohase teksti iseseisev lugemine ja küsimustele vastamine. Tekstist vajaliku teabe leidmine. Erinevat liiki tekstide lugemine ning mõistmine Adapteeritud pikemate terviktekstide lugemine. Õppesõnastike kasutamine.
Rääkimine	Korrektse häälduse ja intonatsiooni kasutamine. Pildil kirjeldamine. Jutustamine/rääkimine etteantud teemal, kasutades kava või muud tuge (skeem, infokaart, mõttekaart, pildiseeria vm).

	Tuttaval teemal küsimuste esitamine ja vastamine põhjendustega dialoogis, rühmas või rollis. Arvamuse avaldamine ja selle põhjendamine, kasutades teemakohast sõnavara. Osalemine rollimängus. Dialoogide koostamine ning esitamine.
Kirjutamine	Etteantud teemal (sõnumi, postkaardi, lühikese kirja, e-kirja, kirjeldava jutustuse, kirjelduse) kirjutamine. Erinevate koostöövõimaluste kasutamine kirjutamisülesannete täitmisel Paaris või rühmas küsimustiku koostamine. Küsimustiku põhjal saadud tulemuste võrdlemine ja nende põhjal diagrammi või kirjaliku kokkuvõtte koostamine.

Õppesisu

Õppesisu	**Läbivad teemad, mida on võimalik õppesisuga siduda**	**Tegevused, mis toetavad õppesisu ja läbivate teemade käsitlemist**
MINA JA TEISED Huvid, võimed, harjumused, iseloom, välimus; suhted sõprade ja koolikaaslastega.	Väärtused ja kõlblus. Tervis ja ohutus.	Pidev õpilaste motiveerimine ning kujundav hindamine; suulised ja kirjutamis- ülesanded pakuvad õpilastele võimaluse avaldada oma seisukohti erinevate probleemide kohta ning neid põhjendada; osalemine projektipäevadel ning rahvusvahelistes projektides.
KODU JA LÄHIÜMBRUS Loodushoid, säästev eluviis; geograafia.	Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Kultuuriline identiteet.	Viljandi ja Viljandimaa tähtsamad vaatamisväärsused; osalemine eTwinningu projektis, et tutvustada kodukohta teistele rahvastele. Tähtpäevade ja kommete tutvustamine ning tähistamine.

KODUKOHT EESTI Loodus ja looduskaitse (loodusrikkused, nende hoidmine linnas ja maal); keskkonnahoidlik ja -säästlik käitumine; elu linnas ning maal; Eesti vaatamisväärsused; Eesti lipp, selle tähendus; Eesti Vabariigi tekkimine, ajalugu.	Kultuuriline identiteet. Nädalatundide jaotus on järgmine: Väärtused ja kõlblus. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.	Eesti, kodumaa, kodulinna, ühiskonna väärtustamine – eesti kultuuri ja teiste maade kultuuri võrdlev käsitlemine, osalemine eTwinningu projektis, et tutvustada Eestit ja eesti kultuuri teistele rahvastele. Projektipäevadel töötoad, kus pööratakse keskkonna-probleemidele tähelepanu; samuti säästliku eluviisi propageerimine (taaskasutus, energia säästmine jne.); e-Twinningu projektis osalemine; lõimingud teiste õppeainetega (geograafia, loodusained, kirjandus, ajalugu).
RIIGID JA NENDE KULTUUR Õpitavat keelt kõnelevad maad (lühiiseloomustus), rahvad, keeled.	Kultuuriline identiteet Väärtused ja kõlblus. Teabekeskkond. Tehnoloogia ja innovatsioon.	Õpilane oskab leida vajalikku informatsiooni; teab, millised on võimalused iseseisvaks õppimiseks arvuti abil; on tuttav viitamise ja autoriõiguse põhimõtetega; e-Twinningu projektis osalemine; lõimingud teiste õppeainetega (geograafia, kirjandus, ajalugu); IKT vahendite kasutamine inglise keele projektitööde koostamisel.
IGAPÄEVAELU. ÕPPIMINE JA TÖÖ Õnnetused, esmaabi; liiklus; söömine kodus ja väljaspool kodu; probleemid ostude tegemisel; tee juhatamine	Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Keskkond ja	Kasutusel õpimapid, kuhu õpilane kogub oma kirjalikud tööd ning eneseanalüüsi küsimustikud, nende põhjal ka õpilastele eesmärkide püstitamise õpetamine; erinevate sõnaraamatute kasutamise oskus

kool, koolivägivald, õpioskused ja -harjumused; erinevad õppimisviisid, haridussüsteemid; karjäär: ametid ja töökohad, töökoha taotlemine.	jätkusuutlik areng. Väärtused ja kõlblus. Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Tehnoloogia ja innovatsioon. Teabekeskkond	(kakskeelsed, seletavad ja *online*-sõnaraamatud); korrektse viitamise nõudmine kirjalikes töödes või esitlustes; autorikaitse põhimõtete tutvustamine; IKT vahendite kasutamine keeleõppes.
VABA AEG Kultuur ja meelelahutus: raamatud, kirjanikud, kino; erinevad kultuurid; reisimine, transport; meedia ja kommunikatsioon: ajalehed, ajakirjad, reklaam, ajalehekuulutused.	Kultuuriline identiteet. Väärtused ja kõlblus. Tehnoloogia ja innovatsioon. Tervis ja ohutus. Teabekeskkond.	Olemasolevate oskuste kasutamine – julgustada õpilasi kasutama tunnis õpitut reisimisel ja hiljem ka kaaslastele oma reisist rääkimine; kohtumised inglise keelt emakeelena rääkivate inimestega, IKT vahendite kasutamine keeleõppes.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse kooli hindamisjuhendist.

9. klass

Õpitulemused

9. klassi õpilane:

- saab aru loetud teksti mõttest ning oskab leida talle vajalikku teavet. Loeb adapteeritud ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekste;
- oskab kirjeldada kogemusi ning põhjendada oma seisukohti. Õpilane oskab kasutada inglise keelt ka väljaspool tundi;
- tekstiloomes oskab kirjutada e-kirja, erinevat liiki loovtöid, teadaannet, kuulutust, postkaarti;
- saab hakkama, suheldes inglise keelt emakeelena kõnelevate inimestega ning reisides;
- mõistab, arvestab ning austab kultuuride erinevusi;
- kasutab inglise keelt võõrkeelse kirjanduse lugemisel ning meedia ja filmikunsti teoste jälgimisel;

- oskab kasutada võõrkeelseid teatmeallikaid informatsiooni saamiseks (kakskeelsed sõnaraamatud, seletavad sõnaraamatud, elektroonilised sõnaraamatud);
- oskab kasutada internetti ja erinevaid õppekeskkondi keeleõppes;
- oskab analüüsida oma oskusi inglise keeles ning püstitada eesmärke keeleõppes;
- mõistab elukestva õppe vajadust ning on omandanud oskused iseseisvaks inglise keele keeleõppeks.

Keeleoskuse taotletav tase 9. klassi lõpus: kuulamine B1.2; lugemine B1.2, rääkimine B1.2, kirjutamine B1.2.

Õppetegevused

9. klassis arendatakse võrdselt kõiki osaoskusi. Õppetunni töökeel on peamiselt inglise keel.

Sõnavara laieneb koos õppesisuga, seejuures toetab keeleõppe sisu teisi aineid (nt ajalugu, muusikaõpetus, kunstiõpetus, loodusained, ühiskonnaõpetus) ainesõnavara kaudu.

Sõnavara laiendamisele aitab kaasa ka interneti eesmärgipärane kasutamine. Õpilast suunatakse iseseisvalt otsima/lugema teavet teda huvitavas valdkonnas ning seda kaaslastega jagama. Õpetajad tutvustavad õpilastele keeleõppe keskkondi, mida kasutatakse sõnavara õppimiseks ja harjutamiseks (nt. Quizlet, Learningapps jne). Õpilane loeb iseseisvalt ilma õpetaja suunamiseta. Erinevates rühmatöödes ja mängudes kasutatakse vähem etteantud lausemudeleid, suureneb õpilaste loomingulisus ning töökeeleks on valdavalt õpitav keel. Õpilased tutvuvad erinevate võimalustega, kuidas efektiivselt oma sõnavara laiendada (mõttekaardid, sõnaperekonnad, rektsioon, sõnatuletus).

Kirjutamisoskuse arendamisel pööratakse tähelepanu õpilase loovuse arendamisele, etteantud mallid puudutavad vormi. Kirjutistes suunatakse õpilast avaldama oma arvamust, andma vähesel määral hinnanguid. Õpilased kirjutavad erinevaid tarbekirjutisi (mitteformaalne kiri, postkaart, teade, kuulutus, e-kiri). Inglise süvaõppega suuna õpilased tutvuvad ka küsitluste loomise ning kokkuvõtte kirjutamisega. Kirjutamisülesannete täitmisel kasutavad õpilasted koostöö võimalusi arvuti abil. Esitluste koostamisel oskavad õpilased kasutada erinevaid esitlusprogramme (PowerPoint, Prezi, Google docs, Padlet, Thinglink jne).

Õppetöös kasutavad õpilased iseseisvalt keelesõnastikke ning internetisõnastikke, selleks pakutakse õpilastele eesmärgipäraseid ülesandeid.

Õpetaja suunamisel hakkab õpilane oma huvidele vastavalt kuulama, vaatama või lugema õpitavas keeles eakohaseid saateid või tekste. Sellele aitab kaasa ka õpilaste osalemine kooli filmiklubi töös. Inglise keele süvaõppega suuna õpilased loevad lektüüri ning esinevad kord trimestris raamatuesitlusega, milles nad tutvustavad loetud raamatut ning jagavad oma muljeid loetu kohta.

Üldpädevuste kujundamine toimub tunnitöös erinevate töövõtetega (individuaalsed ülesanded, paaris- ja rühmatööd ning ühisarutlused), aga ka läbi suunavate tööülesannete väljaspool koolitundi, nt filmiklubi üritused, rahvusvahelised projektid (eTwinnig, võimalusel Erasmus+), ainevõistlused ja keelenädala üritused jne. Õpilane õpib koos õpetaja ja kaaslastega oma tegevusi kavandama ja hindama ning valima ja rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, nägema oma eksimusi ning korrigeerima oma tegevust.

Enesehindamise oskuse arendamisel kasutatakse erinevaid töövõtteid (nt tunni ja/või teema lõpus lühikokkuvõtted, vestlused, eneseanalüüsi lehed), mis suunavad õpilasi oma tööd analüüsima. Üks võimalus oma arengut planeerida ja analüüsida on kasutusel olevad õpimapid. Inglise süvaõppega suuna õpilased teevad suulisi ettekandeid etteantud teemadel, kasutades IKT vahendeid.

Õpilased saavad kasutada oma keeleteadmisi praktilises suhtlussituatsioonis (nii kirjas kui ka kõnes), osaledes rahvusvahelistes projektides eTwinning ning võimalusel Erasmus+ projektide kaudu.

Õpitud keelelise materjali kasutamist võimaldavad ka klassivälised tegevused (osalemine projektipäevadel ning nädalatel, kooli ainenädala üritused, keelevõistlused, filmiklubi jne).

Kuulamine	Autentsete tekstide kuulamine ning sealt vajaliku teabe leidmine. Kuuldu põhjal tekstilõikude või piltide järjestamine, küsimustele sobivate vastuste leidmine. Mängureeglite ja juhiste järgimine (sõnamäng, liikumismäng jmt). Suhtlemine inglise keelt emakeelena rääkivate inimestega reisil või eakaaslastega projektitöös. Töökäskude mõistmine ja järgimine.
Lugemine	Adapteeritud eakohase teksti iseseisev lugemine ja küsimustele vastamine. Tekstist vajaliku teabe leidmine. Erinevat liiki tekstide lugemine ning mõistmine. Õppesõnastike kasutamine.
Rääkimine	Korrektse häälduse kasutamine. Pildil olevate inimeste ja tegevuste kirjeldamine. Jutustamine/rääkimine etteantud teemal, kasutades kava või muud tuge (skeem, infokaart, mõttekaart, pildiseeria vm).

	Tuttaval teemal küsimuste esitamine ja vastamine põhjendustega dialoogis, rühmas või rollis. Arvamuse avaldamine ja selle põhjendamine, kasutades teemakohast sõnavara. Osalemine rollimängus. Dialoogide koostamine ning esitamine.
Kirjutamine	Etteantud teemal (sõnumi, postkaardi, lühikese kirja, e-kirja, kirjeldava jutustuse, kirjelduse) kirjutamine. Paaris või rühmas küsimustiku koostamine. Küsimustiku põhjal saadud tulemuste võrdlemine ja nende põhjal diagrammi või kirjaliku kokkuvõtte koostamine.

Õppesisu

Õppesisu	**Läbivad teemad, mida on võimalik õppesisuga siduda**	**Tegevused, mis toetavad õppesisu ja läbivate teemade käsitlemist**
MINA JA TEISED Võimed, tugevused ja nõrkused; inimeste suhted; viisakusreeglid; koostöö ja teistega arvestamine.	Väärtused ja kõlblus. Tervis ja ohutus.	Pidev õpilaste motiveerimine ning kujundav hindamine; suulised ja kirjutamisülesanded pakuvad õpilastele võimaluse avaldada oma seisukohti erinevate probleemide kohta ning neid põhjendada; osalemine projektipäevadel ning rahvusvahelistes projektides; oma töö pidev analüüsimine ning uute eesmärkide seadmine koostöös õpetajaga.
KODU JA LÄHIÜMBRUS Avalikud kohad, rõõmsad ja kurvad sündmused peres, minu kohustused ja töövahendid kodus.	Väärtused ja kõlblus. Tervis ja ohutus.	Eesti, kodumaa, kodulinna, ühiskonna väärtustamine – eesti kultuuri ja teiste maade kultuuri võrdlev käsitlemine, osalemine eTwinningu projektis, et tutvustada Eestit ja eesti kultuuri teistele rahvastele; tähtpäevade tähistamine.

KODUKOHT EESTI Perekondlikud ja kogukondlikud traditsioonid; kodukandi vaatamisväärsused ja nende tutvustamine. Kliima, elu linnas ja maal; keskkonnasäästlik käitumine; Eesti kultuuriline ja poliitiline identiteet.	Keskkond ja jätkusuutlik areng. Kultuuriline identiteet. Väärtused ja kõlblus.	Projektipäevadel töötoad, kus pööratakse nendele probleemidele tähelepanu; samuti säästliku eluviisi propageerimine (taaskasutus, energia säästmine jne.); e-Twinningu ja Erasmus+ projektides osalemine; lõimingud teiste õppeainetega (geograafia, loodusõpetus, kirjandus, ajalugu); lõimingukursusena giidiõpe.
RIIGID JA NENDE KULTUUR Inglise keelt kõnelevate riikide kultuur, tavad, geograafia ja ajalugu; erinevate kultuuride sarnasused ning erisused; Eesti ja teiste riikide kultuuride austamine.	Teabekeskkond. Tehnoloogia ja innovatsioon. Väärtused ja kõlblus. Kultuuriline identiteet.	Oskab leida vajalikku informatsiooni; teab, millised on võimalused iseseisvaks õppimiseks arvuti abil; on tuttav viitamise ja autoriõiguse põhimõtetega; e-Twinningu ja Erasmus+ projektides osalemine; lõimingud teiste õppeainetega (geograafia, loodusõpetus, kirjandus, ajalugu); IKT vahendite kasutamine inglise keele projektitööde koostamisel (erinevate riikide tutvustused jne).
IGAPÄEVAELU. ÕPPIMINE JA TÖÖ Turvaline liiklemine, tee küsimine ja juhatamine, ametid ja töökohad. Õpioskused elukestvaks õppeks; karjäär (ametid, oskused); tervislik eluviis.	Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Teabekeskkond. Tehnoloogia ja innovatsioon. Tervis ja ohutus.	Õpimapid, kuhu õpilane kogub oma kirjalikud tööd ning eneseanalüüsi küsimustikud, nende põhjal ka õpilastele eesmärkide püstitamise õpetamine; erinevate sõnaraamatute kasutamise oskus (kakskeelsed, seletavad ja *online*-sõnaraamatud); korrektse viitamise nõudmine kirjalikes töödes või esitlustes; autorikaitse põhimõtete tutvustamine; IKT vahendite kasutamine keeleõppes; õpimappide kasutamine eneseanalüüsiks.
VABA AEG	Väärtused ja kõlblus.	Olemasolevate oskuste kasutamine – julgustada õpilasi kasutama tunnis õpitut

Kooliväline tegevus, laagrid, lugemiseelistused, spordialad Väärtused ja kõlblus. Muusika, teater ja film. Erinevad meediavahendid. Teabekeskkond. Tehnoloogia ja innovatsioon. ja sportlikud tegevused.	Teabekeskkond. Tehnoloogia ja innovatsioon. Kultuuriline identiteet.	reisimisel ja hiljem ka kaaslastele oma reisist rääkimine; kohtumised inglise keelt emakeelena rääkivate inimestega; IKT vahendite kasutamine keeleõppes; osalemine kooli filmiklubi töös; raamatuesitlused.

Hindamine

Hindamise aluseks on kooli hindamisjuhend.

B-keelte ainekava

Võõrkeele õpetamisel on esikohal kommunikatiivsed eesmärgid. Arendatakse nelja osaoskust: kuulamist, lugemist, rääkimist ja kirjutamist. Võõrkeele õppimine aitab kaasa õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülgseteks isiksusteks. Eakohane ja arendav õpikeskkond toetab õpilase õpihimu ja mõtlemisvõimet, teadmiste omandamist, loovat eneseväljendust. Kujundatakse põhilised väärtushoiakud, vastutus tegude tagajärgede eest. Võõrkeele õppimine aitab õpilasel jõuda selgusele oma huvides, kalduvustes ja võimetes ning tagab valmisoleku õpingute jätkamiseks järgneval haridustasemel ja elukestvaks õppeks. Teadmiste, väärtushinnangute ja praktiliste oskuste omandamine ja arendamine toimub kogu võõrkeele õppe- ja kasvatusprotsessis.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonnas

B-võõrkeeles pööratakse tähelepanu:

- väärtuspädevusele – õpitakse hindama ennast, suhteid kaasinimestega (mina, minu pere, sõbrad) ning tegevusi, suhtumist loodusesse (keskkond, materjalide ümbertöötlemine, taaskasutus), oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandisse ja nüüdisaegsetesse kultuurisündmustesse, loomingusse ja ilumeele kujundamisse;
- sotsiaalsele pädevusele – eneseteostusele (elukutsete tutvustamine, kutsevalik), teadlikkuse ja vastutustunde kasvatamisele (töö- ja koolikohustuse täitmine, igapäevased ülesanded) ning ühiskonnas kehtivate väärtuste ja normide ning reeglite tutvustamisele (nt. igapäevase suhtluse reeglid; liikluseeskirja täitmine; loodushoid), oskus teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel (grupi- ja paaristöö oskuste arendamine);
- enesemääratluspädevusele – osata hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi (spordialad, tervisesport, tippsport, kuulsad sportlased), terviseteemade käsitlemine (haigused, arsti juures, kiirabi kutsumine), tervete eluviiside järgimine (tervislik toitumine, tervistkahjustavatest pahedest hoidumine);
- õpipädevusele – õpilane suudab iseseisvalt hankida õppimiseks vajaminevat teavet (sõnaraamatute kasutamine, internetist või raamatutest info leidmine); oskus planeerida õppimist (projektitööd grupis, materjali kogumine);
- suhtluspädevusele – suutlikkus ennast õpitud temaatika ja sõnavara piires võõrkeeles väljendada (enda tutvustamine, perest ja koolist, kodukohast rääkimine) ja oma seisukohti esitada või põhjendada (nõustumine, keeldumine, tänamine), lugeda ning mõista lihtsamaid võõrkeelseid tekste (kuulutused, juhendid, õnnitluskaardid);

- matemaatikapädevusele – matemaatiliste mõistete kasutamine (põhi- ja järgarvsõnad, vanus, hind, pindala, ruumala, maht, kuupäev);

Valdkonnapädevused

B-keelte valdkonnapädevus on suutlikkus mõista ja tõlgendada võõrkeeles esitatut, suhelda eesmärgipäraselt nii kõnes kui ka kirjas, järgides vastavaid kultuuritavasid; mõista ja väärtustada erinevaid kultuure, oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- omandab keeleoskuse A2.2 tasemel;
- tunneb õpitavaid keeli kõnelevate rahvaste tavasid ja kombeid;
- mõistab oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab neid;
- omandab edasiseks õppimiseks vajalikud oskused, mis tõstavad enesekindlust võõrkeelte õppimisel ja rääkimisel.

Keeleõppe telje moodustavad igapäevaeluga seotud teemavaldkonnad, mille kaudu ja piires kujuneb suhtluspädevus. Teemade käsitlemisel lähtutakse õpilaste kogemustest, huvidest ja vajadustest.

Õpetuse eesmärk on julgustada õpilast võõrkeeles suhtlema. Kõiki osaoskusi arendatakse võrdselt, suurendades suulise suhtluse kõrval järk-järgult kirjaliku suhtluse mahtu. Õpilast suunatakse õpitavat keelt aktiivselt kasutama nii tunnis kui ka väljaspool tundi.

Õpilased õpivad lähenema keeleõppele analüüsivalt, õppides kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Teemade käsitlemisel pööratakse tähelepanu kultuuride tundmaõppimisele ja kõrvutamisele oma kultuuriga, rõhutades kõigi kultuuride omanäolisust ja väärtuslikkust. Õpilased mõistavad erinevaid kultuuritavasid ning oskavad neid arvestada. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ning arvestama erinevate seisukohtadega.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

B-võõrkeelte ainekavad arvestavad teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste ainevaldkondade kaudu. Võõrkeeleõppes kasutatavad materjalid täiendavad teadmisi, mida õpilane omandab teistes õppeainetes, andes õpilasele keelelised vahendid erinevate valdkondadega seonduvate teemade käsitlemiseks. Võõrkeelteoskus võimaldab muu hulgas õppijale ligipääsu lisateabeallikatele (teatmeteosed, võõrkeelne kirjandus, internet jt), toetades sel moel materjali otsimist mõne teise õppeaine jaoks.

Võõrkeelte valdkonnal on kõige otsesem seos keele ja kirjandusega, kuna võõrkeeleõppes rakendatakse väga palju emakeeles omandatut ja kantakse seda üle teise kultuuri konteksti.
B-võõrkeelte ainekavad haakuvad ennekõike ajaloo ja ühiskonnaõpetuse, geograafia, loodusõpetuse, bioloogia, tehnoloogia, inimeseõpetuse, muusika ning kunstiõpetuse teemadega. Tehnoloogiapädevus areneb arvutit kasutades. Arvuti on võõrkeeltes nii erinevate tööde tegemise kui ka suhtlus-ja info otsimise vahend.

Läbivad teemad

Võõrkeeled kajastavad erinevates kooliastmetes õpieesmärke ja teemasid, mis toetavad õpilase algatusvõimet, mõtteaktiivsust ning läbivate teemade omandamist, kasutades selleks sobivaid võõrkeelseid (autentseid) alustekste ning erinevaid pädevusi arendavaid töömeetodeid.
Eelkõige on läbivad teemad seotud järgmiste teemavaldkondadega:

- „Õppimine ja töö“ – elukestev õpe ja karjääri planeerimine;
- „Kodukoht Eesti“ – keskkond ja jätkusuutlik areng;
- „Kodukoht Eesti“, „Õpitavat keel kõnelevad rahvad nende kultuur” – kultuuriline identiteet;
- „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“, „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“ – teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon;
- „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“ – tervis ja ohutus;

Vene keel

5. klass

Õpitulemused

5. klassi lõpetaja:

- suudab eristada tuttavaid sõnu ja fraase selgelt välja hääldatud kõnes, saab aru lihtsatest lühilausetest, küsimustest ja korraldustest õpitud temaatika piires;
- kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid endast, oma perekonnast ja lähiümbrusest rääkides;
- saab aru lühitekstidest õpitud temaatika piires;
- tunneb huvi Venemaa ja seal elavate inimeste vastu;

- suhtub positiivselt vene keele õppimisse ja huvitub vene keele kasutusvõimalustest;
- arendab õpetaja juhendamisel võõrkeele õppimiseks vajalikke õpioskusi ja –strateegiaid;
- töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas.

Õppesisu	Läbivad teemad, mida on võimalik õppesisuga siduda
Mina ja teised. Enese, perekonna ja lähisugulaste tutvustamine. Viisakusfraasid.	Väärtused ja kõlblus.
Kodu ja lähiümbrus. Kodu kirjeldamine (ruumid ja esemed). Tähtsamad hooned ja maamärgid kodulinnas.	Väärtused ja kõlblus.
Igapäevaelu. Lihtsamad igapäevategevused kodus. Lihtsamad fraasid sisseoste tehes. Numbrid 1-100.	Aja planeerimine
Kool. Ruumid ja esemed koolis. Tavapärased tegevused koolis. . Nädalapäevad, kuud ja aastajad.	Õppimise ja hariduse tähtsustamine.

Õpitegevused

Esiplaanil on kuulamis- ja rääkimisoskuse arendamine ning õigete hääldusharjumuste kujundamine. Rakendatakse mängulisust. Tegevuste hulka kuuluvad kuuldu põhjal pildi joonistamine või täiendamine; lühidialoogide esitamine; sobitusülesanded (nt. pildi vastavus kirjeldusele); häälega lugemine; pildi kirjeldamine; mudeli järgi kirjutamine; lihtsa info leidmine tekstist; eakohaste sõnastike kasutamine (piltsõnastikud, õpiku sõnastikud) nii sõna tähenduse kui ka õigekirja kontrollimiseks. Õpitegevus toimub õpetaja suunamisel. Suulise kõne arendamist alustatakse matkimisülesannetega, lihtsamate dialoogide pähe õppimisega.

Tuuakse paralleele teistest õpitavatest keeltest ja emakeelest.

Hindamine

Kasutatakse mitteeristavat hindamist (arvestatud/mittearvestatud) vastavalt kooli hindamisjuhendile.

II kooliaste

6. klass

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- suudab eristada tuttavaid sõnu ja fraase selgelt välja hääldatud kõnes, saab aru lihtsatest lühilausetest, küsimustest ja korraldustest õpitud temaatika piires;
- kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid endast, oma perekonnast ja lähiümbrusest rääkides;
- saab aru lühitekstidest õpitud temaatika piires;
- tunneb huvi Venemaa ja seal elavate inimeste vastu;
- suhtub positiivselt vene keele õppimisse ja huvitub vene keele kasutusvõimalustest;
- arendab õpetaja juhendamisel võõrkeele õppimiseks vajalikke õpioskusi ja -strateegiaid;
- töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas.

Õppesisu	**Läbivad teemad, mida on võimalik õppesisuga siduda**
Mina ja teised. Enese, perekonna ja lähisugulaste tutvustamine. Viisakusfraasid.	Väärtused ja kõlblus.
Kodu ja lähiümbrus. Kodu kirjeldamine (ruumid ja esemed). Tähtsamad hooned ja maamärgid kodulinnas.	Väärtused ja kõlblus.
Eesti. Aastaajad ja kuud. Enamräägitavad keeled Eestis	Kultuuriline identiteet. Väärtused ja kõlblus.
Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Lihtsamad igapäevategevused kodus. Kool (ruumid, esemed, tegevused). Nädalapäevad.	Õppe ja karjääri planeerimine.

Õpitegevused

Esiplaanil on kuulamis- ja rääkimisoskuse arendamine ning õigete hääldusharjumuste kujundamine. Rakendatakse mängulisust. Tegevuste hulka kuuluvad kuuldu põhjal pildi joonistamine või täiendamine; lühidialoogide esitamine; sobitusülesanded (nt. pildi vastavus kirjeldusele); häälega lugemine; pildi kirjeldamine; mudeli järgi kirjutamine; lihtsa info leidmine tekstist; eakohaste sõnastike kasutamine (piltsõnastikud, õpiku sõnastikud) nii sõna tähenduse kui ka õigekirja kontrollimiseks. Õpitegevus toimub õpetaja suunamisel. Suulise kõne arendamist alustatakse matkimisülesannetega, lihtsamate dialoogide pähe õppimisega. Tuuakse paralleele teistest õpitavatest keeltest ja emakeelest.

Hindamine

II kooliastmes hinnatakse põhiliselt kuulatud tekstist arusaamist ja suulist väljendusoskust, õppe edenedes jõutakse kõigi osaoskuste hindamiseni. Keeleoskuse hea tase 6. klassi lõpus on A1.1. Puudustele juhib õpetaja tähelepanu taktitundeliselt. Hinnates kasutatakse hindeid ja suulisi või kirjalikke sõnalisi hinnanguid, mis toovad esile õpilase tugevused ja edusammud. 5. klassis hinnatakse kõiki õppetrimestreid mitteeristavalt (arvestatud-mittearvestatud) ja alates 6. klassist hindeliselt 5 palli süsteemis, vastavalt kooli hindamise korraldusele.

III kooliaste
7. –9. klass

Õpitegevused

Arendatakse võrdselt kõiki osaoskusi. Kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval pööratakse järjest rohkem tähelepanu funktsionaalse lugemisoskuse ja kirjutamisoskuse arendamisele, suureneb iseseisva lugemise oskuse ja sõnastike kasutamise arendamine. Kirjutamisoskuse arendamisel kasutatakse üldjuhul näiteid ja tekstimudeleid.

Õpetuse eesmärk on julgustada õpilast võõrkeeles suhtlema ja suunata teda õpitavat keelt kasutama nii tunnis kui ka väljaspool tundi. Õpilased õpivad kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Teemade käsitlemisel pööratakse tähelepanu kultuuride tundmaõppimisele ja kõrvutamisele oma kultuuriga, rõhutades kõigi kultuuride omanäolisust ja väärtuslikkust. Õpilased mõistavad erinevaid kultuuritavasid ning oskavad nendega arvestada. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ning arvestama erinevate seisukohtadega.

Osaoskuste arendamiseks sobivad näiteks eri liiki eakohaste adapteeritud tekstide lugemine ja kuulamine; audiovisuaalsete õppematerjalide kasutamine; loovtööde kirjutamine (sõnumid,

postkaardid, isiklikud kirjad, kuulutused); lühiettekanded (pildi kirjeldamine, etteantud teemal rääkimine); rolli- ja suhtlusmängud; info otsimine erinevatest teatmeallikatest. Sõnavara laiendamiseks kasutatakse kakskeelseid sõnastikke, seejuures arendatakse oskust valida sõna õige tähendus vastavalt kontekstile.

7. klass

Matkimisülesannete kõrval juhitakse õpilasi iseseisvalt lugema ning õpetaja suunamisel arendatakse õpilase teksti mõistmise oskust. Tekstidest arusaamise õpetamiseks kasutatakse erinevaid töövõtteid (tõlkimine, küsimustele vastamine, vajaliku informatsiooni leidmine). Suulist kõnet arendatakse lühidialoogidega ja rühmatöödega etteantud näidistele toetudes, kasutades õpitud väljendeid. Kirjutamisülesannete puhul pööratakse enam tähelepanu õigekirjale ja esmasele grammatikale.

8. klass

Jätkub põhisõnavara laiendamine ja osaoskuste arendamine. Kuulamis- ja rääkimisoskuste arendamisel suureneb ka kirjutamisoskuse, s.h. õigekirja ja grammatilise korrektsuse arendamine. Kirjaliku väljendusoskuse arendamiseks kasutatakse lühikirjandeid. Pööratakse tähelepanu lausele. Tekstid on lühikesed ja kirjeldavad. Suulise kõne arendamiseks kasutakse erinevaid lühidialooge igapäevastel teemadel. Kuuldud ja loetud tekstidest arusaamist kontrollitakse eri tüüpi küsimustega ja ülesannetega (nii suuliselt kui kirjalikult).

9. klass

Loetakse pikemaid lihtsa sõnastusega tekste ja dialooge, kuulatakse õpitud teemadel pikemaid ja informatiivsemaid tekste. Õpetaja abiga koostatakse lihtsamaid loovtöid (kirjandid, isiklikku laadi kirjad). Tähelepanu pööratakse teksti grammatilisele õigsusele. Õpilast suunatakse oma vigu märkama ja parandama.

Õpitulemused, õppesisu ja hindamine

7. klass

Õpitulemused

7. klassi lõpetaja:

- saab aru lihtsatest selgelt välja hääldatud mõttevahetustest õpitud temaatika piires;
- saab aru lihtsa teksti mõttest ja oskab leida olulist teavet õpitud temaatika piires;
- koostab näidiste põhjal lühitekste õpitud sõnavara piires;
- oskab lühidalt rääkida õpitud teemadel, oskab kasutada õpitud väljendeid oma vajaduste väljendamiseks;
- on omandanud esmased teadmised Venemaast;
- oskab kasutada vene-eesti ja eesti-vene õppesõnastikke; oskab leida vajalikku infot

internetist;

- rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja strateegiaid;
- oskab töötada iseseisvalt, paari ja rühmas.

Õppesisu	**Läbivad teemad, mida on võimalik õppesisuga siduda**
Mina ja teised. Välimus (riided, värvid).	Väärtused ja kõlblus.
Kodu ja lähiümbrus. Aadress. Kodu kirjeldamine. Lihtsamad väljendid tee küsimisel ja juhatamisel kodulinnas.	Väärtused ja kõlblus. Keskkond. Kultuuriline identiteet.
Eesti. Kodu- ja metsloomad. Puu- ja köögiviljad, marjad.	Kultuuriline identiteet. Väärtused ja kõlblus.
Igapäevaelu. Toidud. Kellaajad. Raha. Palvete ja käskude mõistmine ja esitamine. Levinumad elukutsed (nimetamine).	Õppe ja karjääri planeerimine. Väärtused ja kõlblus. Tehnoloogia ja innovatsioon.
Vaba aeg. Lihtsamad lemmiktegevused.	Väärtused ja kõlblus. Teabekeskkond. Suhted.

Hindamine

Hindamine toimub vastavalt kooli hindamisjuhendile. Tase A1.2.

8. klass

Õpitulemused

8. klassi lõpetaja:

- saab aru õpitud temaatikaga seotud ja selgelt välja hääldatud tekstidest;
- saab aru esmatähtsate eluvaldkondadega seotud lihtsate tekstide põhiideest, leiab tekstist vajalikku infot;
- tuleb toime lihtsates igapäevastes suhtlusolukordades, suudab alustada ja lõpetada lühivestlust;
- kirjutab õpitud teemadel lühitekste;
- teadvustab Venemaa ja Eesti kultuuriruumi erinevusi ja sarnasusi;
- on tolerantne erinevate kultuuride suhtes;
- rakendab vajalikke õpioskusi ja strateegiaid õppeprotsessis;

- seab endale õpetaja abiga eesmärke, oskab hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi.

Õppesisu	**Läbivad teemad, mida on võimalik õppesisuga siduda**
Mina ja teised. Kaugema ringi sugulaste tutvustamine. Kehaosad. Välimuse kirjeldamine. Iseloom. Tulevikuplaanid (ametid). Pereliikmete ametid.	Väärtused ja kõlblus. Õppe ja karjääri planeerimine.
Kodu ja lähiümbrus. Kodulinn (hooned ja maamärgid). Tee küsimine ja juhatamine.	Kultuuriline identiteet. Väärtused ja kõlblus. Ohutus.
Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Päevarežiim. Õppeained ja tunniplaan. Suhtlemine teeninduses (lihtsamad fraasid poes, kohvikus).	Õppe ja karjääri planeerimine. Tervis ja ohutus. Ettevõtlikkus.
Vaba aeg ja huvid. Lemmiktegevused vabal ajal. Õpilase isiklikud huvid. Sport.	Väärtused ja kõlblus. Teabekeskkond. Tervis ja ohutus. Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus.

Hindamine

Hindamine annab teavet õpilaste õpiedukusest, on aluseks õpetaja tegevusele õpilase õppimise ja arengu toetamisel, motiveerib õpilast sihikindlamalt õppima. Hindamisel arvestatakse omandatud teadmiste ja oskuste ulatust, õigsust, esituse täpsust ja loogilisust oskust oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult väljendada, vastuste õigsust, vigade arvu ja liiki, praktilise töö teostust.

8. klassis on protsessihindamine (kodused ülesanded, tunnikontrollid, frontaalne küsitlus jne.) ja kokkuvõttev hindamine (kontrolltööd). Hindamine toimub vastavalt kooli hindamisjuhendile.

9. klass

Õpitulemused

9. klassi lõpetaja:

- saab aru igapäevaelu jaoks oluliste valdkondadega seotud suhtlussituatsioonidest ja selgelt välja häädatud lihtsast suulisest kõnest;
- saab aru lihtsatest igapäevatemaatikaga seotud tekstidest, isiklikest kirjadest ning oskab neist leida vajalikku infot;

- saab aru levinumatest informatiivsetest teadetest, reklaamidest;
- saab hakkama igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel teemadel;
- on omandanud esmased teadmised Venemaa kultuurist, kommetest, väljapaistvatest inimestest;
- oskab hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi, kavandada oma õpistrateegiaid;
- oskab iseseisvalt planeerida oma tööd ja aega;
- oskab hinnata oma teadmiste ja pädevuste vastavust kehtestatud keelestandardile (A2.2).

Õppesisu	**Läbivad teemad, mida on võimalik õppesisuga siduda.**
Mina ja teised. Isiklik ankeet. Tervis (tüüpiliste haigusnähtude kirjeldamine).	Tervis ja ohutus. Väärtused. Ettevõtlikkus. Elukestev õpe ja karjääri planeerimine.
Eesti. Eesti asukoht ja sümbolid. Eesti naabrid. Tähtpäevad.	Kultuuriline identiteet. Väärtused ja kõlblus. Keskkond ja jätkusuutlik areng.
Riigid ja nende kultuur. Eesti naaberriikide ja tuntumate maailmariikide nimed, rahvused ja keeled. Venemaa sümboolika, tähtsamad tähtpäevad ja kombed. Venemaa tuntumad inimesed. Venemaa suuremad linnad.	Teabekeskkond. Kultuuriline mitmekesisus. Kultuuriline identiteet. Tehnoloogia ja teabekeskkond. Väärtused ja kõlblus.
Igapäevaelu. Suhtlemine teeninduses ja arsti juures. Transport.	Tervis ja ohutus. Väärtused ja kõlblus.
Vaba aeg. Reisimine.	Väärtused ja kõlblus. Teabekeskkond. Tehnoloogia ja innovatsioon. Kultuuriline mitmekesisus. Ettevõtlikkus.

Hindamine

Hindamine toimub vastavalt kooli hindamisjuhendile. Eesmärgiks on kõikide keele osaoskuste hindamine (kuulamine, lugemine, keelekasutus (grammatika), kirjutamine, kõnelemine).

Saksa keel

II kooliaste

5-6. klass

Oluline on äratada huvi uue keele ja kultuuri vastu, saavutada tase A1.1–A1.2.

Õppesisu

- Mina ja teised – enese ja kaaslaste tutvustus; enesetunne, välimuse kirjeldus, ühised tegevused.
- Kodu ja lähiümbrus – pereliikmed ja sugulased, pereliikmete tegevusalad; kodu asukoht.
- Kodukoht Eesti – riik, pealinn, rahvused; aastaajad ja ilm.
- Igapäevaelu. Õppimine ja töö – lihtsamad tegevused kodus ja koolis ning nendega seonduvad esemed.
- Vaba aeg – lemmiktegevused ja eelistused.

Õpitulemused

5.klassi lõpetaja:

- saab aru igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kool, kodu) kirjeldamiseks;
- reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele;
- on omandanud esmased teadmised õpitava keele kultuuriruumist;
- rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- seab endale õpieesmärke ja hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi;
- töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris, rühmas.

6. klassi lõpetaja:

- saab aru igapäevastest väljenditest ja tunnis käsitletud lausetest;
- kasutab õpitud väljendeid ja lauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kool, kodu) kirjeldamiseks;

- reageerib adekvaatselt küsimustele ja korraldustele;
- on omandanud teadmisi õpitava keele kultuuriruumist;
- rakendab varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- seab endale õpieesmärke ja hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi;
- töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris, rühmas.

Õpitegevus

Esiplaanil on kuulamis- ja rääkimisoskuse arendamine ning õigete hääldusharjumuste kujundamine. Rakendatakse aktiivõppemeetodeid ja mängulisust. Tegevuste hulka kuuluvad kuuldu põhjal pildi joonistamine või täiendamine; dialoogide, laulude, luuletuste esitamine; sobitusülesanded (nt. pildi vastavus kirjeldusele); häälega lugemine; pildi järgi jutustamine; mudeli järgi kirjutamine; lihtsa info leidmine tekstist; sõnastiku kasutamine. Üldpädevuste kujundamine toimub õpetaja suunamisel rühmatööde, rollimängude, erinevate ülesannete kaudu nii klassiruumis kui ka väljaspool seda. Kirjutamisoskuse arendamisel kasutatakse sõnamänge, mudelkirjutamist ja järjestusülesandeid.

Hindamine

II kooliastmes hinnatakse õppe alguses põhiliselt õpilase kuulatud tekstist arusaamist ja suulist väljendusoskust, jõudes õppe edenedes kõigi osaoskuste hindamiseni. Puudustele juhib õpetaja tähelepanu taktitundeliselt. Hinnates kasutatakse hindeid ja suulisi või kirjalikke sõnalisi hinnanguid, mis toovad esile õpilase tugevused ja edusammud. 5. klassis hinnatakse kõiki õppetrimestreid mitteeristavalt (arvestatud-mittearvestatud) ja alates 6. klassist hindeliselt 5 palli süsteemis, vastavalt kooli hindamise korraldusele (p. 1.9).

III kooliaste

7.–9. klass

Eesmärgiks on julgustada õpilasi võõrkeeles suhtlema. Kõiki osaoskusi arendatakse võrdselt, suurendades suulise suhtluse kõrval järk-järgult kirjaliku suhtluse mahtu. Õpilased õpivad lähenema keeleõppele analüüsivalt, õppides kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Eriti pööratakse tähelepanu eri kultuuride erinevustele. Õpilased mõistavad erinevaid kultuuritavasid ning oskavad neid arvestada. Õpitakse avaldama oma arvamust. III kooliastme lõpuks peab õpilane saavutama taseme A2.2.

7. klass

Õppesisu

- Mina ja teised. Välimus, riided, värvid.
- Kodu ja lähiümbrus. Aadress. Kodu kirjeldamine. Lihtsamad väljendid tee küsimisel ja juhatamisel kodulinnas.
- Eesti. Kodu ja metsloomad. Puu- ja köögiviljad, marjad.
- Igapäevaelu. Toidud, kellaajad. Raha. Palvete, käskude mõistmine, esitamine. Levinumad elukutsed (nimetamine).
- Vaba aeg. Lihtsamad lemmiktegevused.

Õpitulemused

7. klassi lõpetaja:

- saab aru lihtsatest selgelt välja hääldatud mõttevahetustest õpitud temaatika piires
- saab aru lihtsa teksti mõttest ja oskab leida olulist teavet õpitud temaatika raames;
- koostab näidiste põhjal lühitekste õpitud sõnavara piires;
- oskab lühidalt rääkida õpitud teemadel, oskab kasutada õpitud väljendeid oma vajaduste väljendamiseks;
- on omandanud esmased teadmised Saksamaast;
- oskab kasutada õppesõnastikke ja leida infot internetist;
- oskab töötada iseseisvalt, paaris, rühmas.

Õpitegevused

7. klassis toetab õpetaja õpilaste võõrkeelset suhtlemist nii suuliselt kui ka kirjalikult.

Kuulamisoskuse arendamiseks vaadatakse filme, kuulatakse CD-sid. Suulise suhtlemisoskuse parandamiseks teevad õpilased rollimänge erinevatel teemadel. Sõnavara laiendamiseks kasutatakse erinevaid kakskeelseid sõnaraamatuid. Kirjaliku väljendusoskuse arendamiseks kasutatakse mitmesuguseid loovtöid (lühikirjandid, isiklikud kirjad, teated jne). Korraldatakse keelenädalaid. Üldpädevuste kujundamine toimub läbi õppeprotsessi, läbi erinevate individuaalsete ülesannete, paaris- ja rühmatööde.

Hindamine

7. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult erinevate iseseisvate tööde, lugemisega. Õpilasele antakse hinnang kas sõnalise hinnangu või hinde vormis. Hinnatakse 5 palli süsteemis vastavalt kooli hindamisjuhendile.

8. klass

Õppesisu

- Mina ja teised. Kaugema ringi sugulaste tutvustamine. Kehaosad. Välimuse kirjeldamine. Iseloom. Tuleviku plaanid. Ametid. Pereliikmete ametid.
- Kodu ja lähiümbrus. Kodulinn (hooned ja maamärgid). Tee küsimine, juhatamine.
- Igapäevaelu. Õppimine. Töö. Päevarežiim. Õppeained ja tunniplaan. Suhtlemine teeninduses (lihtsamad fraasid poes, kohvikus).
- Vaba aeg ja huvid. Lemmiktegevused vabal ajal. Õpilase isiklikud huvid. Sport.

Õpitulemused

8. klassi õpilane:

- saab aru õpitud temaatikaga seotud ja selgelt välja hääldatud tekstidest;
- saab aru esmatähtsate eluvaldkondadega seotud lihtsate tekstide põhiideest, leiab tekstist vajalikku informatsiooni;
- tuleb toime lihtsamates igapäeva suhtlusolukordades, suudab alustada ja lõpetada lühivestlust;
- kirjutab õpitud teemadel lühitekste;
- on teadlik saksa kultuurist, oskab luua seoseid eesti kultuuriga;
- on tolerantne erinevate kultuuride, rahvuste suhtes;
- rakendab vajalikke õpioskusi ja strateegiaid õppeprotsessis;
- seab õpetaja abiga endale eesmärke, oskab hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi.

Õppetegevused

8. klassis on tähtsal kohal lugemis- ja kuulamisoskuse arendamine. Loetakse erinevaid jõukohaseid tekste. Kuulatakse igapäevaelu teemasid puudutavaid tekste tuttavatel teemadel

(spordireportaažid, intervjuud, ettekanded, telesaated). Läbivaid teemasid ja üldpädevusi arendatakse läbi kõigi tegevuste lõimivalt. 8. klassis sooritatav loovtöö on õppeaineid lõimiv

kogu õppeaasta kestev projekt, mis toetab üldpädevuste kujundamist ja võõrkeele õpitulemuste saavutamist.

Hindamine

8. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult erinevate iseseisvate tööde, lugemisega. Õpilasele antakse hinnang kas sõnalise hinnangu või hinde vormis. Hinnatakse 5 palli süsteemis vastavalt kooli hindamisjuhendile.

9. klass

Õppesisu

- Mina ja teised. Huvid ja võimed, iseloom; tervis; suhted sõpradega ja lähikondsetega.
- Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja koduümbrus, kodukoha tuntumad vaatamisväärsused; igapäevased kodused tööd ja tegemised, perekondlikud sündmused ja tähtpäevad.
- Kodukoht Eesti. Eesti asukoht ja sümboolika, riigikord, tähtpäevad ja kultuuritavad, vaatamisväärsused; elu linnas ja maal; ilmastikunähtused, loodus ja käitumine looduses, looduskaitse.
- Riigid ja nende kultuur. Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed; mõned tuntumad sündmused ja saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; õpitava keele kultuuriruumi kuuluvad riigid; Eesti naaberriikide ja tuntumate maailmariikide nimed, rahvad ja keeled.
- Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Koolitee; koolielu; tee küsimine ja juhatamine; hügieeni- ja toitumisharjumused ning tervislik eluviis, suhtlemine teeninduses ja arsti juures; ametid ja kutsevalik.
- Vaba aeg. Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid; meediavahendid; reklaam; kultuuriline mitmekesisus.

Õpitulemused

9. klassi lõpetaja:

- tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena rääkiva kõnelejaga;
- saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest;
- mõistab õpitud temaatika piirides olulist;
- kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires;
- hangib infot erinevatest võõrkeelsetest infoallikatest;
- on omandanud esmased teadmised õpitava keele maa kultuuriloost;
- teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri erinevusi ning oskab neid arvestada;
- töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning vajaduse korral kohandab oma õpistrateegiaid.

Keeleoskuse hea tase on 9. klassi lõpus A2.2.

Õppetegevused

Oluline on sõnavara pidev laiendamine, sellele aitab kaasa interneti eesmärgipärane kasutamine. Rääkimis- ja kuulamisoskust arendatakse paaris- ja rühmatööga. Selleks on rollimängud, suhtlusmängud, mille kaudu arendatakse ka üldpädevusi. Kirjutamisoskuse arendamiseks õpitakse kirjutama e-kirju, erinevaid loovtöid, teadaandeid, kuulutusi. Pööratakse tähelepanu tekstile kui tervikule. Õppetöös kasutab õpilane iseseisvalt võõrkeelseid teatmeallikaid ka väljaspool tundi. Keeleõpet toetatakse keele ja kultuuri seoste loomisega.

Hindamine

9. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult erinevate iseseisvate tööde, lugemisega. Õpilasele antakse hinnang kas sõnalise hinnangu või hinde vormis. Hinnatakse 5 palli süsteemis vastavalt kooli hindamisjuhendile.

Kunstiõpetuse ainekava 5.–9. klassis

Kunstiõppe siht on omandada visuaalne haridus ning arendada mõtlemis-, koostöö- ja eneseväljendusoskust, et toetada isiksuslikku arengut ning toimetulekut tänapäevases mitmekultuurilises muutuvas maailmas. Kunst võimaldab õpilasel tunnetada endas loojat ning toetab seeläbi aktiivse maailmavaate omaksvõttu ja ettevõtlikku ellusuhtumist.

Oluline on avastada ja luua seoseid teistes õppeainetes käsitletavate ajastute ja teemadega.

Kunsti käsitletakse nii omaette väärtussüsteemina kui ka võtmena ümbritseva elu mõtestamiseks ja mõistmiseks.

Näidete valikul kunstiajaloost lähtutakse üldisematest teemadest ega taotleta kronoloogilise ülevaate andmist. Peamine on luua sild mineviku ja nüüdisaja nähtuste vahel.

Kõigi teemade käsitlemisel tuuakse võimalikult palju näiteid kunstist ning visuaalsest kultuurist lähiümbruses ja Eestis.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonnas

Kunstide valdkond võimaldab kõiki üldpädevusi lõimida igapäevasesse õppetöösse nii teooria kui ka praktika kaudu.

Väärtuspädevus – kunstid rõhutavad kultuuriteadmisi ja ühisel kultuuripärandil põhinevat kultuuriruumi identiteedi osana. Kõigis tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Käsitletavate teemade, analüüsitavate kunstiteoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ja esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad teadvustama kunste eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist erinevatesse infokanalitesse.

Sotsiaalne pädevus – kunstiainete uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, arutlused ja esitlused, ühistes kunstiprojektides osalemine kujundab koostöövalmidust ja üksteise toetamise väärtustamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutledes harjutatakse oma seisukohtade kaitsmist ning teiste arvamustest lugupidamist. Kunstiained teadvustavad inimese kui kujundaja ja kasutaja mõju, juhtides teadlikult ning jätkusuutlikult tegutsema nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.

Enesemääratluspädevus – loovülesannetes saadav pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad õppida tundma oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset enesehinnangut. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine (vaadeldavad kultuurinähtused, kunstiteoste ainestik ning sõnumid jne) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti. Sihiks on integreerida noori nüüdisühiskonda ja toetada oma identiteedi väljendamist loomingus.

Õpipädevus – kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide rakendamise kaudu, mis võimaldab õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes situatsioonides. Kunstides saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.

Suhtluspädevus – kunstiainetes on tähtsal kohal kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest, jms rääkimine, ulatudes lihtsast argikeelsest kirjeldusest ainespetsiifilise keelekasutuseni. Oma tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskuse kujunemist ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Kunstides referatiivsete ja uurimistööde koostamine eeldab teabetekstide mõistmist ning juhib kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (teksti, joonist, skeemi, tabelit, graafikut). Kunstiainetes tutvutakse kunsti kui kommunikatsioonivahendiga, õppides tundma talle eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlkides" sõnumeid ühest keelest teise.

Matemaatikapädevuse arengut toetavad kunstides rakendatavad ülesanded, kus tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahendusteede üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi; samuti analüüsida kunstikategooriaid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrrelda ja liigitada erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutada sümboleid.

Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist toetavad kunstides individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ja probleemipõhised ülesanded ning õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaelu nähtustega. Kunstide valdkonnas on iseloomulik uuenduslike ja loovate lahenduste väärtustamine. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada ideede väljendamise ja esitlemise erinevaid võimalusi, leidlikult valides sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima, võtma vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega

Kunstipädevus

Kunstipädevus seostub kultuurilise teadlikkusega, hõlmates põhiteadmisi Eesti ja Euroopa kultuurisaavutustest ning maailma kultuurilise mitmekesisuse mõistmist. Kunstipädevus hõlmab oskust väljendada enda ideid mitmekesiste kunstiliste vahenditega ning väärtustada loomingulisi saavutusi visuaalsetes kunstides ja muusikas. Kunstipädevusse kuulub eneseväljendusoskus, isikupära teadvustamine, oskus uurida varasema kultuuripärandi varasalvi ning valmisolek leida uusi lahendusi muutuvates oludes.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Kunstiainete ja teiste ainevaldkondade seostamiseks on palju võimalusi.

- Väärtushoiakute kujundamine ja maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine. Paljudes ainetes tutvutakse erinevate kultuuridega ning toetatakse kultuurilise ja sotsiaalse identiteedi kujunemist (kunstid, eesti keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus). Kunstide kaudu saab eriti hästi teadvustada kultuuridevahelist dialoogi ja loovust nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana.
- Kattuvate või lähedaste mõistete kasutamine (kompositsioon, struktuur, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jm): kunstid, keeled ja kirjandus, tehnoloogia, kehaline kasvatus.
- Ainete sisust lähtuvate seoste esiletoomine:
  - sotsiaalainetest lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega;
  - emakeelest ja võõrkeeltest lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust; kirjandusest lähtudes vaadeldakse eri ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis;
  - loodusainetest lähtudes teadvustatakse inimese nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning valguse ja värvide omadusi;
  - matemaatikast lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid);
  - käsitööst ja tehnoloogiast lähtudes arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist (loomise protsess, tehnoloogiad ja tehnikad);
  - kehalisest kasvatusest lähtudes arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

Läbivad teemad

Kunstiainetes on võimalik kaasata kõiki läbivaid teemasid, kuigi mõnega on seotus tugevam. Teemad „Väärtused ja kõlblus" ning „Kultuuriline identiteet" on kunstiainetele eriomased. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka tänapäeva kultuurinähtustesse. Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema

ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine õpilastööde näitustel.

Teemaga „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine" seondub kunstides oma võimete ja huvide teadvustamine, nii ainespetsiifiliste kui ka üldisemate mõtlemis- ja tegutsemisstrateegiate, sh õpioskuste omandamine. Tutvutakse kunstide mitmekülgsete väljunditega igapäevaelus ning kunstidega seotud elukutsetega.

Läbiv teema „Tehnoloogia ja innovatsioon" on seotud kunstidele omaste praktiliste loovtegevustega, mille vältel kasutatakse erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas toimetuleva inimese kujunemist.

Eelnevaga haakub samuti läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus" lõimimine kunstide õppesse. Kunstides julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist. Kunstiainetes teadvustatakse kunstitegevuste emotsionaalselt tasakaalustavat mõju, neist võivad alguse saada elu jooksul püsivad harrastused. See lõimub nii elukestva õppe põhimõtte teadvustamise kui ka läbiva teemaga „Tervis ja ohutus". Kunstides kasutatakse paljusid materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe. Jälgitakse enda tervise ja ohutuse nõudeid tööprotsessis, suurt tähelepanu pööratakse erinevatele keskkondadele ja nende teadlikule kasutamisele.

Kunstide eriline panus teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng" ning „Teabekeskkond" käsitlemisel on valdkondliku vaatenurga lisamine. See hõlmab mitmekülgseid oskusi nagu info leidmine kunsti kohta, visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ja kujundamine. Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse küsimustega.

Õppesisu

Teises kooliastmes tutvutakse teadlikumalt kunsti aluste ja kunstilooga ning luuakse sildu kunstiajaloo ja tänapäeva vahel. Pööratakse rohkem tähelepanu ümbritseva maailma edasiandmisele loomingulistes kunstitöödes. Õpilasi juhitakse ise valikuid tegema (tehnika, teemade valik jne) ning otsima pildimaterjali, et kasutada seda abivahendi või lähtekohana. Kunstiteoste ja visuaalse kultuuri näidete analüüsimine toetab kriitilise mõtlemise ja ainealase keeleoskuse arenemist.

- Erinevate objektide kujutamine vaatluse ja mälu järgi. Kavandamine kui protsess ideede arendamiseks.

- Pildiruum, ruumilisuse edastamise võtted. Kompositsiooni tasakaal, pinge, dominant ja koloriit.
- Liikumise kujutamine.
- Maali, joonistuse, graafika, kollaaži, skulptuuri, installatsiooni, foto, video, digitaalgraafika ja animatsiooni tehnikad ning töövõtted.
- Sõnumite ja emotsioonide edastamise võtted ning vahendid muistsetest aegadest tänapäevani.
- Kunstiteose sisulised ja vormilised elemendid, konkreetne ja abstraktne kunstis.
- Erinevad mineviku ja nüüdiskunsti teosed Eestis ja maailmas, näited õpetaja valikul. Kunstiteose analüüs. Kunstiterminid. Muuseumide ja galeriide funktsioonid.
- Vormi ja funktsiooni seos, traditsioon ja uuenduslikkus disainis. Eesti rahvakunst ja ehituskultuur.
- Loodust säästva tarbimise põhimõtted, elukeskkonna parandamine kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu.
- Piltide, teksti, heli ja liikumise koosmõju. Märkide ja sümbolite kasutamine meedias ja reklaamis.

Kolmandas kooliastmes omandatakse teoreetilisemal tasemel teadmisi kunsti nii märgilistest (sümbol, allegooria, tsitaat jne) kui ka vormilistest (värv, valgus ja vari, perspektiiv, kompositsioon jne) väljendusvahenditest. Loomingulistes töödes katsetatakse uusi meediume ning väljundeid; seatakse järjest rohkem endale ise ülesandeid; mängitakse vormielementide ja väljendusvahenditega teose isikupära ning sõnumi huvides. Teadlikumalt võetakse eeskujuks kunstiteoseid ja -stiile, analüüsitakse teoseid ning otsitakse visuaalset ja verbaalset infot. Kunsti käsitletakse visuaalse ning sotsiaalse keskkonna osana.

Kunst kui õppeaine on oma olemuselt mittelineaarne, õppesisu punkte käsitletakse õppes omavahel tihedalt põimunult. Nende võimalike kombinatsioonide lõputu arv eeldab õpetaja loovust ja teadlikkust valikute tegemisel.

- Kunstiteosed ja stiilid, lood ja sündmused uue teose loomise lähtepunktina.
- Kunstiteose vorm ja kompositsioon, materjalid ja tehnika, sõnum ja kontekst. Väljendusvahendite vastavus ideele, otstarbele ja sihtgrupile. Sümbol, allegooria ja tsitaat kui sõnumikandjad.
- Kujutamise viisid: stiliseerimine, abstraheerimine, deformeerimine jne.
- Mitmesugused kunstimaterjalid ja tehnikad (nt joonistamine, maal, kollaaž, skulptuur, installatsioon jne). Digitaalsete tehnoloogiate kasutamine loovtöödes (foto, video, animatsioon, digitaalgraafika).

- Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilisus. Inimese ja ruumilise keskkonna suhted, disain kui probleemilahendus. Arhitektuur ja disain Eestis ning rahvusvahelised suundumused.
- Teksti ja pildi koosmõju graafilises disainis. Kirjatüübid ja graafilise kujunduse baasvõtted.
- Eesti kunsti suurkujud ja teosed. Erinevate kultuuride kunstiajaloo tuntumate teoste näiteid.
- Nüüdiskunsti olulised suunad ja aktuaalsed teemad.
- Kunst peegeldamas ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengut.
- Kunstnike, kunstiajaloolaste, disainerite ja arhitektide erialane töö.

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab;
- kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi;
- rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, video, digitaalgraafika, animatsioon jne);
- analüüsib nüüdiskunsti teoseid, märkab erinevaid vorme ja sõnumeid, leiab seoseid tänapäevaeluga ning on avatud erinevate kultuuriilmingute suhtes;
- mõistab tehismaailma ja selle kasutaja suhet; peab silmas eesmärgipärasust, uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust;
- mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust;
- leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest, uurib ja võrdleb eri ajastute kunstiteoseid;
- märkab sõnumeid, analüüsides meediat ja reklaami; arutleb visuaalse infoga seotud nähtuste üle ruumilises ja virtuaalses keskkonnas. Tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades.

Põhikooli lõpetaja:

- tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid; loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, esitleb tulemusi ning põhjendab valikuid;
- kasutab ideest lähtudes sihipäraselt mitmekesiseid visuaalseid väljendusvahendeid. Kasutab kunsti õppides ning loovas praktikas tehnoloogiavahendeid;
- tunneb Eesti ja maailma kultuuripärandi olulisi kunstiteoseid. Võrdleb eri ajastute kunsti näiteid, kirjeldades ning mõtestades sõnumite, väljendusvahendite ja hinnangute muutumist kultuuriajaloo vältel;
- analüüsib looduslikke ja tehiskeskkondade objekte ning nendevahelisi seoseid ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilisest vaatepunktist. Mõistab disaini kui protsessi, mille eesmärgiks on leida probleemile uus ja parem lahendus;
- kasutab visuaalse kommunikatsiooni vahendeid, arutleb pildikeele kultuuriliste märkide üle;
- teadvustab kunsti rolli ühiskonnas. Seostab omavahel kultuuri, ühiskonna ning teaduse ja tehnoloogia arengut;
- mõistab, et nüüdiskunst väljendub paljudes erinevates meediumites ja kõnetab vaatajat laias teemade ringis.

Hindamine

Hindamise eesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet. Hindamisel on oluline tunnustada lahenduste erinevusi ja väärtustada õpilaste isikupära. II kooliastmes hinnatakse õpitulemusi kus „A“ on „arvestatud“/ ja „MA“ on „mittearvestatud“, III kooliastmes hinnatakse õpitulemusi numbriliselt, vastavalt kooli hindmisjuhendile.

5. klass

5. klassi lõpetaja õpitulemused:

- tunnetab oma huvisid ja võimeid;
- oskab visandada ja kavandada;
- teab inimese proportsioone;
- kujutab vaatluse ja mälu järgi;
- oskab kujutada lihtsamaid geomeetrilisi kehasid ruumiliselt;
- kasutab märke ja sümboleid;
- kasutab rahvakunstist tuttavaid vorme ja mustreid;
- tunneb kõrgtrüki tehnikat.

Õppesisu ja tegevused:

- kunstiteose sisulised ja vormilised elemendid;
- loodus *versus* arhitektuur (uuslinn ja puud vms);
- ühe eseme erinevate osade suhe;
- lihtsad proportsioonireeglid, peamised näoproportsioonid;
- kera, silindri ja tahuka kujutamine;
- märk kui stilisatsioon, piltkiri;
- šrifti ja pildi sidumine tervikuks;
- märkide ja sümbolite kasutamine meedias ja reklaamis. Linnaruumi detailide, märkide ja kirjade kogumine (pildistamine) ja analüüsimine. Tootereklaam;
- konstrueeriv kunst (kubism, juugend, *Art Deco*);
- rahvakunst – sõled, kapad, kirstud;
- monokroomne maalimine;
- papitrükk. Mustritega pinna katmine.

6. klass

6. klassi lõpetaja õpitulemused:

- kujutab vaatluse ja mälu järgi. Oskab kavandada;
- kasutab värvi väljendusvahendina;
- tunneb õhuperspektiivi ja oskab seda kasutada pildi ruumiliseks muutmisel;
- oskab kujutada õigete proportsioonidega liikuvat inimest;
- tunneb sügavtrüki tehnikaid;
- oskab luua kompositsioonis tasakaalu;
- oskab kasutada fotot, digitaalgraafikat, videot lähiümbruse uurimisel, katsetab digitaalseid tehnikaid;
- tunneb kultuuride iseärasusi;
- kasutab visuaalkultuuri tundmaõppimiseks teatmeteoseid ja IKT vahendeid.

Õppesisu ja tegevused:

- sõnumite ja emotsioonide edastamine, oma tööde võrdlus kunstiajaloo näidetega;
- hoonete erinevused ajastute ja funktsiooni järgi. Taevas;
- pöördkehad ja teised mahulised esemed;
- inimese liikumisasendid. Keha mahulisus. Pea profiilis;
- eseme jaotamine geomeetrilisteks kehadeks;
- märk kui sümbol;

- šrift varjuga, ruumiline kiri;
- valgus, vari ja värv objekti vormi edasi andmisel. Vormimuutusest tulenev tähenduse muutus;
- kunst käsikäes ajalootunniga – kauged kultuurid, antiik jne;
- taluarhitektuur;
- segatehnikad, materjalide kombineerimine;
- sügavtrükk, heledusnüansid mustvalges grafiidijoonistuses.

7. klass

7. klassi lõpetaja õpitulemused:

- tunneb lihtsamaid võtteid kolmemõõtmelise ruumi kujutamiseks;
- teab ja oskab kujutada näo proportsioone;
- oskab kasutada digitaalseid tehnoloogiaid loovtöödes;
- kasutab stiliseerimise erinevaid astmeid;
- kasutab rahvakunstist tuttavaid mustreid jms;
- oskab kujundada ja kasutada šrifti;
- kasutab geomeetrilisi kujundeid kompositsioonide loomisel.

Õppesisu ja tegevused:

- kunstiteose vorm ja kompositsioon, materjalid, tehnika, ümbrus (kontekst), sõnum jne.
- tänav, taluõu (maja välisdetailid);
- ruumi kolm mõõdet;
- inimene perspektiivis, pea rakursis, näo detailid;
- geomeetriline kujund sümbolina;
- Geomeetriliste kehade, märkide, kujundite ja värvide mitmetähenduslikkus;
- omaloodud šrifti kujundamine;
- teose muutmine mõjusamaks peegelduse, perspektiivi, illusiooni või muu võttega;
- keskajast barokini;
- rahvakunst – käise-, vöö- jt. kirjad;
- maalimine erinevatele materjalidele;
- paberskulptuur ilma liimita;
- trükigraafika ja värvi- ning viltpliiatsite ühendamine.

8. klass

8. klassi lõpetaja õpitulemused:

- stiliseerib, abstraheerib jne.

- kasutab digitaalseid tehnoloogiaid;
- kasutab erinevaid kunstistiile ja -teoseid inspiratsiooni allikana;
- oskab kadreerida;
- mõistab arhitektuuri ja disaini funktsionaalsust;
- oskab kasutada sobivat šrifti kujundamisel;
- tunneb digitaalseid pilditöötluse võimalusi;
- kasutab kompositsioonis nii piiramata kui piiratud pinna võimalusi;
- katsetab erinevaid lahendusvariante, selgitab valikuid.

Õppesisu ja tegevused:

- kunstiteosed ja stiilid, lood ja sündmused uue teose loomise lähtepunktina;
- realistlik maastikumaal, veekogu;
- iseseisev natüürmordi koostamine, vaatluspunkti valik;
- meeleolu väljendus poosiga, kiirskitseerimine;
- kompositsiooni rajamine geomeetrilistele kujunditele;
- märgi tähenduse muutumine ajaloos, Firmamärk;
- šrift raamatus, plakatil, reklaamis vms;
- korduvuse mõju, mustrid;
- 19. saj stiilid, modernism;
- rahvuslik ja rahvalik;
- klaasimaal, fresko jms;
- skulptuur „liigse“ eemaldamisega (penoplast vms.);
- erinevate graafikaliikide katsetused.

9. klass

9. klassi lõpetaja õpitulemused:

- arendab teadlikult oma võimeid ja isikupära. Hindab originaalsust;
- teadvustab kunsti rolli ühiskonnas, seost teaduse, tehnika ja meediaga;
- mõistab disaini kui protsessi;
- oskab valida vastavalt idee eesmärgile tehnikaid ja väljendusvahendeid;
- oskab kasutada kunstiterminoloogiat, tunneb kunsti liike;
- tunneb disaini liike, ergonoomikat, moodulsüsteeme.

Õppesisu ja tegevused:

- väljendusvahendite valik vastavalt ideele, otstarbele ja sihtgrupile;
- loodus detailides, maja siseruum;

- deformatsioon (nt. kubism, ekspressionism) mõju suurendamiseks;
- mitu figuuri suhtlemas, käed;
- arhitektoonika, moodulsüsteemid;
- mäng sümbolitega, logo;
- pidulik kiri (nt. kalligraafia);
- ruumilisus ja ruumilisuse illusioon;
- protsessuaalne kunst, kunstide süntees – tänapäev;
- etnograafia ja tänapäev;
- grafiti;
- graafika + kollaaž jt. segatehnikad.

Muusikaõpetuse ainekava 5.–9. klassis

Valdkonnapädevused

Antud ainekavaga kujundatakse väärtus-, keele-, õpi-, sotsiaalset-, kodaniku-, algatusvõimepädevust ja kultuuriteadlikkust.

Kujundatakse isiksuse eetilis-esteetilisi väärtushinnanguid, rikastatakse tunde- ja mõttemaailma. Oluline on teadvustada ja süvendada õpilase isiklikku suhet muusikaga, julgustada ja toetada loomingulist eneseväljendust, rõhutada musitseerimise osatähtsust. Teadvustada ja tähtsustada tuleb ühislaulmise kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist rolli. Muusikalised vilumused ja oskused omandatakse praktilise muusikalise tegevuse kaudu.

Aine koostisosad: laulmine, muusika kuulamine, muusikaliste teadmiste ja oskuste omandamine, improvisatsioon, pillimäng, rütmiline liikumine. Kõik osad on omavahel tihedalt seotud ja moodustavad harmoonilise terviku.

- Laulmine ja hääle arendamine – laulmisega seostub õpilaste muusikaliste võimete ja teadmiste arendamine, nende tundeelu rikastamine muusikaliste elamuste kaudu.
- Muusikalised teadmised ja oskused – omandamise eesmärgiks on meetrumitunnetuse, rütmi- ja helikõrguste taju arendamine praktilise tegevuse kaudu.
- Muusika kuulamine – eesmärgiks on õpilaste üldise silmaringi laiendamine, muusikalise maitse ning kuulamiskogemuste arendamine.
- Improvisatsioon – fantaasia ja loomevõime arendamine, enda vahetu teostamine.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

- Emakeel – õppeteemade lõimumine, keelevaist, diktsioon, välted.
- Sotsiaalained – sotsiaalse suhtlemise edendamine.
- Kunstiained – helid, värvid, muusikateoste illustreerimine.
- Lauluvara temaatiline mitmekesisus annab võimaluse lõimumiseks väga erinevate pädevustega.

Läbivad teemad

Muusikaõpetusel on kandev roll teema „Kultuuriline identiteet“ elluviimisel – rahvamuusika ja pärimusmuusika tänapäevased tõlgendused.

„Väärtused ja kõlblus“ – erinevate väärtussüsteemide tundmaõppimine ajaloolis-kultuurilises kontekstis ja isiklike väärtussüsteemide kujundamine.

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ – sobiva kunsti- või muusikaharrastuse leidmine, kunstidega seotud elukutsed.

„Teabekeskkond“ – info leidmine, selle analüüs; autorikaitse.

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ – õpilaste ideede toetamine, esinemisvõimaluste pakkumine.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“ – sotsiaalne aktiivsus, seisukohtade ja hoiakute väljendamine.

„Tervis ja ohutus“ – kunstide tasakaalustav mõju.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“ – uute tehnoloogiate katsetamine ja kasutamine.

5 . klass

Õpitulemused

Õpilane:

- omandab loomuliku laulmisviisi, saavutab esinemiskindluse ühehäälsete lauludega;
- suudab rühmadega laulda kahehäälset kaanonit;
- omandab nootide nimed rütmipüramiidis, oskab kasutada harjutustes kaheksandiknooti ja -pausi;
- omandab algteadmised koori- ja orkestriliikidest;
- tunneb ja oskab lühidalt iseloomustada õpitud rahvaste muusikat;
- oskab improviseerida lihtsa rütmisaate rütmipillidel;
- tunneb noodirida ja omandab klaviatuuri ülesehituse (toonid).

Õppesisu

- Ühe ja paigutise kahehäälsusega laulud;
- Kaanonid;
- Rütmipüramiid;
- Klaviatuur ja tähtnimed;
- Alteratsioon;
- Orkester, dirigent;
- Rahvamuusika (eesti);
- Kooriliigid;
- Improvisatsioon;
- Häälemurre poistel;

- Muusikal.

6. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- saavutab esinemiskindluse ja -julguse ühe- ja lihtsa (kohatise) kahehäälsusega lauludega;
- poisid julgevad kasutada erinevaid registreid (häälemurre);
- omandab enamiku dünaamikaterminitest ja oskab neid lauludes kasutada;
- omandab mõisted „teema“ ning „fraas“, oskab neid kuulamisel eristada ja iseloomustada;
- õpib selgeks lühitutvustuse meie 19. sajandi teise poole kultuuriloost. Tunneb ära (koos autoriga) valiku tolle perioodi kooriloomingust;
- kinnistab lihttakti mõiste ja teeb tutvust liittaktiga;
- omandab mõisted helilaad ja helistik;
- kinnistab õpitud rütmifiguurid, oskab kasutada neid improviseerimisel (rütmilisel), moodustab variatsioone lihttaktides;
- omandab alteratsioonimärgid ja nende kasutamise.

Õppesisu

- Ühe ja paigutise kahehäälsusega laulud;
- Võõrkeelne tekst;
- Kaanonid;
- Dünaamika;
- Tempo;
- Helilooja ja teema;
- Variatsioonid;
- Eesti muusika ajaloost;
- Helide salvestamine;
- Liittaktid;
- Helilaad ja helistik.

7. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- saavutab noore hääle kõlaühtluse, selgitab diapasoonid; oskab iseloomustada erinevaid tämbreid;
- oskab koostada meloodilis-rütmilisi improvisatsioone;
- omandab julguse improviseerimiseks (kasutades enda ja õpetaja teksti);
- oskab kasutada alteratsioonimärke, tunneb klaviatuuril altereeritud noote;
- oskab jälgida helide järgnevust (eriline tähelepanu pooltoonidel);
- tunneb ja teab õpitud rahvaste muusikat, nende kultuuri ja traditsioone; oskab eristada õpitud rahvaste rahvamuusikat;
- töötab läbi teemad „Ruum“, „Akustika“, „Helide omandused“;
- omandab teadmised keel-, puhk- ja löökpillidest, nende arengust.

Õppesisu

- Kõlaühtlus, hääle individuaalsete omanduste (tämber, diapasoon) väljakujundamine;
- Ühe-, kahe- ja paigutised kolmehäälsusega laulud;
- Ruum ja muusika;
- Noodikirja tekkimine;
- Keel-, puhk- ja löökpillid;
- Rütmisaate improvisatsioon;
- Maad ja rahvad – rahvaste muusika (Jaapan, Hiina, India, araabia maad, juudid).

8. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- saavutab vaba, emotsionaalse, dünaamilise laulmisviisi;
- suudab üksinda hoida oma partiid 4-häälses kaanonis;
- omandab mõiste „paralleelsed helistikud“, oskab jälgida helistiku muutumist;
- omandab teadmised klahvpillidest ja nende arengust;
- töötab läbi lühitutvustuse eesti popmuusika ajaloost;
- töötab läbi lühitutvustuse rokkmuusika ajaloost, oskab eristada erinevaid stiile;

- oskab kasutada õpitud rütmifiguure;
- omandab teadmisi õpitud rahvaste muusikast, nende kultuurist ja traditsioonidest;
- omandab mõisted „harmoonia“, „toonika“, „dominant“, „subdominant“.

Õppesisu

- Paralleelsed helistikud;
- Vahelduv taktimõõt;
- Eale vastava lauluvara – 1-, 2- ja 3-häälne;
- Rahvaste muusika (Jamaika, Hispaania, Brasiilia, Austraalia);
- Klahvpillid;
- Eesti popmuusika ajalugu;
- Stiilid (*rock*, *pop-rock*, kantri, neegrimuusika, disko);
- Triool, sünkoop;
- T S D mõisted;

9. klass

Õpitulemused

Õpilane:

- suudab tajuda ja hoida oma partiid lihtsas 3-häälses laulus;
- suudab komponeerida (ei pea kirja panema) oma laulu;
- tutvub filmimuusikaga läbi aegade;
- tunneb tuntumate Eesti filmide muusikat ja autoreid;
- omandab materjali meie popmuusikast, ansamblitest ja interpreetidest;
- tunneb muusikavorme ja žanre; oskab neist olulisemaid eristada;
- oskab süveneda kuuldud teosesse ja kirjutab sellele programmi;
- omandab täielikult põhikooli teoreetilise materjali.

Õppesisu

- Ühe-, kahe- ja kolmehäälne laul;
- Žanr ja vorm muusikas;
- Filmimuusika;
- Popmuusika Eestis (ansamblid, interpreedid, heliloojad);

- Raimond Valgre;
- Arvutid ja muusika;
- Teksti rütmistamine;
- Muusikalised lavateosed;
- Eesti muusika 20. sajandil (1970–2000 A. Pärt, V. Tormis, E. S. Tüür, E. Tamberg);
- Homofoonia ja polüfoonia;
- Vormide, žanrite tundmine, eristamine.

Hindamine

Sõltuvalt sellest, et lapsed pole võrdsete muusikaliste eeldustega, peab leidma edu ja positiivsete tulemuste saamiseks iga õpilase tugevama külje. Teoreetilised teadmised, õpitud repertuaari ettekanne (ilmekus, dünaamika, teksti selgus) ja kuulamine tulevad hindamisele üldistel alustel.

Käsitöö ja kodunduse ainekava 5.–9. klassis

Vabariigi Valitsuse 2010. aasta 28. jaanuari määruse nr. 14 „Põhikooli õppekava“ lisa 7 alusel on alates 2. kooliastmest õpilased jagatud huvide põhjal õpperühmadesse, valides õppeaineks kas käsitöö, kodunduse või tehnoloogiaõpetuse. Õpilased vahetavad vähemalt 10% õppeks õpperühmad.

Õppeaine kirjeldus

Käsitöö ja kodundus on õppeaine, mis lõimib teoreetilised teadmised igapäevaelus vajalike praktiliste oskustega.

- Arutletakse kunsti, käsitöö ja moe seoste ning käsitöö ja kergetööstuse tähtsuse üle ajaloos ja tänapäevamaailmas.
- Tutvutakse erinevate materjalide ja nende omadustega ning proovitakse nende kasutamise mitmesuguseid tehnikaid.
- Õpitakse säilitama ja arendama rahvuslikke kultuuritraditsioone.
- Õpitakse nägema ja leidma huvitavaid ning uudseid lahendusi esemete valmistamisel.
- Kasutatakse innovaatilisi tehnilisi vahendeid („4D Embroidery“ tikkimisprogrammiga masinat).
- Kodunduse tundides õpitakse tervisliku toitumise põhitõdesid, tasakaalustatud menüü koostamist ja toiduvalmistamist ning arendatakse majandamisoskust.
- Etiketiteemade kaudu kujundatakse praktilisi käitumisoskusi.
- Õpitakse kasutama erinevaid kodumasinaid.
- Väärtustatakse keskkonnasäästlikku, oma õigusi ning kohustusi teadvat tarbijat.

Projektõpe

Igal õppeaastal viiakse läbi ühe õppeveerandi pikkune projekt.

Õpilane:

- teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena;
- osaleb ajakava plaanimisel ja tööülesannete jaotamisel ning üksikute ülesannete ja tagasiside analüüsimisel;
- osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides;
- leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid; tähtsustab iseenda osalust, oskab hinnata tulemuse kvaliteeti; suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste tööalaseid arvamusi;
- kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;
- väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu.

Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel. Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast.

Projektitööde puhul on rõhutatakse töötamist koos kaaslastega ja võimetekohase projekti koostamist. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.

Käsitöö ja kodundus õpetab õppeainena praktilist mõtlemist, loovust, arendab käelist tegevust.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

- **Väärtuspädevus**. Loovust arendavad tegevused ja projektid õpetavad arvestama arvamuste ja ideede paljust. Ühised arutelud ning töö ja selle tulemuse analüüsimine aitavad õpilasel kujundada ja põhjendada oma arvamusi, tunda töörõõmu ning vastutust alustatu lõpule viia.
- **Õpipädevus**. Õpitakse nägema ja analüüsima õppeaine seost erinevate teadmistega ning kogetakse teisteski õppeainetes õpitu vajalikkust praktikas. Töö iseseisev korraldamine alates teabe kogumisest, materjalide ja töötlemisviisi valikust ning lõpetades töö tegemise ja tulemuse analüüsiga arendab suutlikkust probleeme märgata ning lahendada, võimeid hinnata ja arendada ning oma õppimist juhtida.
- **Suhtlemispädevus**. Ühised ülesanded ja projektid võimaldavad õppida teistega arvestama, vajaduse korral teisi aidata ning kogeda koos töötamise eeliseid. Õpilasi suunatakse analüüsima oma käitumist ning selle mõju kaaslastele ja tööle.
- **Ettevõtlikkuspädevus**. Valdkonna ainetes on olulisel kohal avatus loomingulistele ideedele ja originaalsetele vaatenurkadele. Esemeid valmistades läbitakse toote arendamise tsükkel idee leidmisest kuni valmis esemeni. Aineprojektid võimaldavad õpilastel katsetada oma ideede elluviimist mitmesuguste ettevõtlusmudelite kaudu. Mudelitena võib mõista üksikisiku (õpilase) toodete disaini, valmistamist ja müüki (paralleel FIE-ga), meeskonnatööna näiteks ajutise kohviku rajamist koolis, mingi toote kavandamist ning selle valmistamise organiseerimist klassis.

Ainevaldkonna pädevused

Valdkonna õppeained võimaldavad omandada traditsioonilisel ja nüüdisaegsel tehnoloogial baseeruvaid teadmisi, oskusi ning väärtusi. Teadvustatakse nüüdisühiskonna mõtteviise, ideaale ja väärtusi. Õpikeskkond ning õppe korraldus aitavad mõista ümbritsevat esemelist maailma

ning kultuuritraditsioonide ja tehnoloogilise maailma arengut. Õpitakse kasutama erinevaid tehnoloogilisi võtteid ning analüüsima tehnoloogilisi lahendusi.

Ainevaldkonna õppeained soodustavad erinevates õppeainetes ja elusfäärides omandatut praktiliselt rakendada. Õpitakse mõistma ülesande lahendamisel või toote loomisel tekkivaid valikuid, leidma ning kombineerima erinevaid keskkonnahoidlikke teostusviise. Õpe toetab nähtuste ja toodete terviklikkuse tunnetamist ning ülesannete kompleksset lahendamist.

Nüüdisühiskonnas on olulisel kohal tehnoloogiline kirjaoskus. Tundides uuritakse ning analüüsitakse nähtusi ja olukordi ning kasutatakse erinevaid teabeallikaid, ühendatakse loov mõttetöö ja käeline tegevus, mis on oluline inimese füsioloogilises ja vaimses arengus. Oskusi, teadmisi ja väärtushoiakuid omandatakse praktilistes tegevustes, teadvustades tööd kui inimesele eriomast tegevust.

Õppes genereeritakse ideid, kavandatakse, modelleeritakse ja valmistatakse esemeid/tooteid ning õpitakse neid esitlema. Ülesannete ja ühiste aruteludega õpitakse märkama esemete disaini funktsionaalsust ning seoseid kunstiloomingu ja kultuuritaustaga. Toetatakse noorte omaalgatust, ettevõtlikkust ja loovust ning õpitakse hindama säästlikku ja tervislikku eluviisi. Õpilased omandavad teadmisi tervislikust toitumisest ning kodusest majapidamisest. Õppeköögis tegutsedes harjutakse väärtustama tervisliku toitumise põhitõdesid. Õpitakse positiivselt meelestatud keskkonnas, kus õpilase püüdlikkust ja arengut igati tunnustatakse.

Õpetus arendab töö- ja koostööoskusi, kriitilist mõtlemist ning analüüsi- ja hindamisoskusi. Erinevate rakenduslikku laadi tegevuste analüüsimine aitab õpilastel teha otsuseid kutsevalikul ning leida endale meeldivaid ja pingeid maandavaid hobisid.

Läbivad teemad

Ainevaldkond seostub kõigi läbivate teemadega.

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ – tutvumine tehnoloogia arengu ja inimese rolli muutumisega tööprotsessis aitab tunnetada pideva õppimise vajadust. Oma ideede rakendamiseks tehnoloogiliste võimaluste valimine, töö kavandamine ning üksi ja üheskoos töötamine aitavad arendada ning analüüsida oma töövõimeid.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng“ – tähtis on toodet valmistades kasutada säästlikult nii looduslikke kui ka tehismaterjale. Tähelepanu pööratakse keskkonnasäästlike tarbimisharjumuste kujundamisele ja kujunemisele. Jäätmete sorteerimine ning energia ja ressursside kokkuhoid tundides aitavad kinnistada ökoloogiateadmisi.

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ – algatusvõime, ettevõtlikkus ja koostöö on tihedalt seotud tehnoloogiaainete sisuga. Oma ideede realiseerimise ja töö korraldamise oskus on üks

valdkonna õppeainete põhilisi eesmärke. Ettevõtlikkust toetavad oskuslikult elluviidud projektid, mis annavad õpilastele võimaluse oma võimeid proovida.

„Kultuuriline identiteet“ – tutvumine esemelise kultuuri, kommete ja toitumistavadega võimaldab näha kultuuride erinevust maailma eri paigus ning teadvustada oma kohta mitmekultuurilises maailmas. Õpitakse märkama ja kasutama rahvuslikke elemente esemete disainimisel.

„Teabekeskkond“ – oma tööd kavandades ja ainealaste projektide tarvis infot kogudes õpitakse kasutama erinevaid teabekanaleid ning hindama kogutud info usaldusväärsust. Interneti kasutamine võimaldab kursis olla tehnoloogia uuendustega ning tutvuda disainerite ja käsitöötegijate loominguga terves maailmas.

„Tehnoloogia ja innovatsioon“ – arutletakse intellektuaalomandi kaitse ning arvuti kasutamise võimaluste üle oma tööde kavandamisel ja esitlemisel. Õpitakse oma tööd virtuaalkeskkonnas esitlema. Tutvumine arvuti abil juhitavate täisautomaatsete seadmetega ning võimaluse korral ka nendega töötamine aitavad tunnetada tänapäevaseid tehnoloogilisi võimalusi.

„Tervis ja ohutus“ – erinevate tööliikide puhul on vaja tutvuda tööohutusega ning arvestada ohutusnõudeid. Tutvumine erinevate looduslike ja sünteetiliste materjalidega ning nende omadustega aitab teha esemelises keskkonnas tervisest lähtuvaid valikuid. Tervisliku toitumise põhitõdede omandamine ning tervislike toitude praktiline valmistamine loovad aluse terviseteadlikule käitumisele.

„Väärtused ja kõlblus“ – tehnoloogiaainetes kujuneb väärtustav suhtumine töösse ning töö tegijasse. Rühmas töötamine annab väärtuslikke kogemusi üksteise arvestamisel, organiseerimisoskuse arendamisel ning võimalike konfliktide lahendamisel. Kodunduse etiketiteemade kaudu kujundatakse praktilisi käitumisoskusi erinevates situatsioonides, õpitakse mõistma käitumisvalikute põhjusi ja võimalikke tagajärgi.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Õppeaine lõimib teadmisi, mis on omandatud teistes õppeainetes.

- Võõrkeeled – õpilane kasutab keeleoskust ainealast lisateavet kogudes, arendab funktsionaalset lugemisoskust ja täiendab sõnavara.
- Matemaatika – õpilane kasutab loogilise mõtlemise oskust ja matemaatilisi teadmisi.
- Loodusteadusained – töötatakse erinevate looduslike ja tehismaterjalidega, puututakse kokku mitmete keemiliste ja füüsikaliste protsessidega.
- Kunstiõpetus – erinevate esemete disainimine ning valmistamine pakub õpilastele loomingulise eneseväljenduse võimalusi. Õpitakse hindama uudseid ja isikupäraseid

lahendusi ning märkama esemete disaini funktsionaalsust ja seoseid kunstiloomingu ning kultuuritaustaga.

- Ajalugu ja ühiskonnaõpetus – tutvumine eri maade kultuuritraditsioonide ja nende kujunemise põhjustega aitab mõistvalt suhtuda teistesse rahvastesse.
- Terviseõpetus ja kehaline kasvatus – praktilistes ülesannetes kinnistub terviseteadlik käitumine, tervisliku toitumise ja sportliku eluviisi väärtustamine.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Käsitöö ja kodunduse õppeainega taotletakse, et õpilane:

- tunneb rahulolu praktilisest eneseteostusest; hindab tööd ja töö tegijat;
- mõistab tehnoloogia arengut, näeb sellest tulenevaid muutusi töös ning nende mõju keskkonnale;
- kavandab ja teostab oma ideid ning lahendab loovalt endale võetud ülesandeid;
- võrdleb ja kasutab erinevaid materjale;
- teab ohutu töötamise põhimõtteid ning järgib neid;
- töötab meeskonnas ja tajub oma võimeid ühistöös;
- lähtub toitu valides ja valmistades tervisliku toitumise põhimõtetest;
- tuleb toime koduse majapidamise ja pere eelarvega ning käitub teadliku tarbijana;
- väärtustab ja hoiab rahvuskultuuri ning teadvustab oma kohta mitmekultuurilises maailmas.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest. Õpitulemusi hinnatakse II kooliastmes mitteeristavalt, kus „A“ on „arvestatud“/ ja „MA“ on „mittearvestatud“. III kooliastmes hinnatakse õpitulemusi numbriliselt, vastavalt kooli hindamisjuhendile.

Õppeülesande lahendamisel hinnatakse:

- kavandamist ja planeerimist (originaalsust, iseseisvust, oskust põhjendada tehtud otsuseid/valikuid);
- valmistamist (materjalide ja töövahendite kasutamise oskust, omandatud teadmiste rakendamist praktikas, tööohutusnõuete ja hügieenireeglite järgimist, iseseisvust, koostööoskust);
- töö tulemust (kavandatu õnnestumist, viimistlust ja kvaliteeti, töö õigeaegset valmimist, esitlemise oskust);
- õpilase arengut, püüdlikkust ning kodukorra täitmist.

5. klass

5. klassi lõpetaja õpitulemused:

- kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid;
- märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemetel;
- heegeldab ja koob põhisilmuseid ning tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke;
- seostab käsitöölõnga jämedust ja eseme valmimiseks kuluvat aega;
- seab õmblusmasina töökorda, traageldab ning õmbleb lihtõmblust ja palistust;
- mõistab täpsuse vajalikkust õmblemisel ning järgib seda oma töös;
- kasutab mõõtenõusid ja kaalu ning oskab teisendada mahu- ja massiühikuid;
- teab, mis toiduained riknevad kergesti, ning säilitab toiduaineid sobival viisil;
- teab väljendite „kõlblik kuni …“ ja „parim enne …“ tähendust;
- tunneb jäätmete hoolimatust käitlemisest tulenevaid ohte keskkonnale ning teab enda võimalusi, kuidas aidata kaasa jäätmete keskkonnasäästlikule käitlemisele;
- katab toidukorra järgi laua, valides ning paigutades sobiva lauapesu, -nõud ja -kaunistused;
- peab kinni üldtuntud lauakommetest ning hindab laua ja toitude kujundust;
- valib töövahendid ja seadmed töö eesmärgi järgi ning kasutab neid ohutusnõudeid arvestades;
- valmistab lihtsamaid tervislikke toite, kasutades levinumaid toiduaineid ning külm- ja kuumtöötlemistehnikaid;
- teeb korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid.

Õppesisu

- Materjaliõpetus. Õmblusniidid, käsitööniidid ja -lõngad. Erinevatest tekstiilmaterjalidest esemete hooldamine.
- Tikkimine. Töövahendid ja sobivad materjalid. Tarbe- ja kaunistuspisted. Ühterealised ja kaherealised pisted. Mustri kandmine riidele. Töö viimistlemine.
- Õmblemine. Töövahendid. Täpsuse vajalikkus õmblustöös. Õmblemine käsitsi ja õmblusmasinaga. Õmblusmasina niiditamine. Lihtõmblus. Äärestamine. Palistused.
- Kudumine. Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Ääresilmused. Kudumi lõpetamine.
- Heegeldamine. Töövahendid ja sobivad materjalid. Põhisilmuste heegeldamine. Edasi-tagasi heegeldamine. Heegelkirjade ülesmärkimise viisid. Skeemi järgi heegeldamine.
- Toit ja toitumine. Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toidupüramiid. Toiduainerühmade üldiseloomustus: teravili ja teraviljasaadused, piim ja piimasaadused,

aedvili, liha ja lihasaadused, kala ja kalasaadused, munad, toidurasvad. Toiduainete säilitamine.

- Isikliku hügieeni nõuded köögis töötades. Toidu ohutus. Nõude pesemine käsitsi ja masinaga, köögi korrashoid. Tööde järjekord toitu valmistades.
- Toidu valmistamine. Retsept. Mõõtühikud. Töövahendid köögis. Ohutushoid. Toiduainete eeltöötlemine, külm- ja kuumtöötlemine. Võileivad. Kuumtöötlemata magustoidud. Külmad ja kuumad joogid. Kartulite, munade ja makaronitoodete keetmine. Toor- ja segasalatid. Külmad kastmed. Pudrud ja teised teraviljatoidud. Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomingulised võimalused. Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks.
- Puhastus- ja korrastustööd õppeköögis ja -klassis.
- Tarbijakasvatus. Tarbijainfo (pakendiinfo). Teadlik ja säästlik tarbimine. Energia ja vee säästlik tarbimine. Jäätmete sortimine.
- Projektitöö. Projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste ettevõtmistega.

Tehnoloogiaõpetus vahetatud õpperühmades

Õpitulemused

Õpilane:

- väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus;
- tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise;
- kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutuse nõudeid.

Õppesisu

- Tehnoloogia olemus. Tehnoloogia ja ühiskond. Materjalide liigid (puit, metall, plastid jm) ja nende omadused.
- Materjalide töötlemise viisid (märkimine, saagimine jm) ja töövahendid (tööriistad ja masinad).
- Idee ja eskiis. Eseme kavandamine ja valmistamine erinevatest materjalidest.
- Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Materjalide ühendamine. Viimistluse valik olenevalt materjalist ja eseme kasutuskeskkonnast.
- Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemise ajal, ohutud töövõtted.

6. klass

6. klassi lõpetaja õpitulemused:

- kirjeldab muuseumis olevaid rahvuslikke esemeid;
- leiab käsitööeseme kavandamiseks ideid eesti rahvakunstist;
- leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale;
- kirjeldab looduslike kiudainete saamist, põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;
- heegeldab ja koob lihtsa skeemi järgi;
- eristab telgedel kootud kangaid trikotaažist ning võrdleb nende omadusi;
- lõikab välja ja õmbleb valmis lihtsama eseme;
- planeerib rõivaste pesemist, kuivatamist ja triikimist hooldusmärkide järgi;
- koostab koos kaaslastega tööplaani, lepib kokku tööjaotuse, täidab ülesande;
- teab, mis toiduained riknevad kergesti, ning säilitab toiduaineid sobival viisil;
- omab ettekujutust tervislikust toitumisest;
- käitub keskkonnahoidliku tarbijana.

Õppesisu

- Rahvakultuur ja selle tähtsus. Esemeline rahvakunst. Tavad ja kombed. Rahvuslikud mustrid ehk kirjad ajaloolistel ja tänapäevastel esemetel. Muuseumite roll rahvakunsti säilitajana. Rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades.
- Materjaliõpetus. Erinevatest tekstiilmaterjalidest esemete hooldamine.
- Tikkimine. Tarbe- ja kaunistuspisted. Mustri kandmine riidele. Töö viimistlemine.
- Õmblemine. Lõike järgi lihtsa eseme valmistamine. Lõike paigutamine riidele, õmblusvarud. Õmblustöö viimistlemine.
- Kudumine. Lihtsa koekirja lugemine. Kudumi viimistlemine ja hooldamine.
- Heegeldamine. Heegelkirjade ülesmärkimise viisid. Skeemi järgi heegeldamine. Ringheegeldamine. Motiivide heegeldamine ja ühendamine. Heegeldustöö viimistlemine.
- Toit ja toitumine. Toiduainerühmade üldiseloomustus: teravili ja teraviljasaadused, piim ja piimasaadused, aedvili, liha ja lihasaadused, kala ja kalasaadused, munad, toidurasvad. Toiduainete säilitamine. Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv ja arvestav käitumine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine. Toiduainete säilitamine.
- Toidu valmistamine. Retsept. Mõõtühikud. Töövahendid köögis. Ohutushoid. Toiduainete eeltöötlemine, külm- ja kuumtöötlemine. Külmad ja kuumad joogid. Kartulite, munade ja makaronitoodete keetmine. Toor- ja segasalatid. Külmad kastmed. Pudrud ja teised teraviljatoidud. Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomingulised

võimalused. Lauapesu, -nõud ja -kaunistused. Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks.

- Kodu korrashoid. Puhastus- ja korrastustööd. Kodutööde planeerimine ja jaotamine. Töövahendid. Rõivaste pesemine käsitsi ja masinaga. Hooldusmärgid. Triikimine.
- Tarbijakasvatus. Tulud ja kulud pere eelarves, taskuraha. Arutelu raha kasutamise ja säästmise üle.
- Projektitöö. Projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste ettevõtmistega.

Tehnoloogiaõpetus vahetatud õpperühmades

Õpitulemused

Õpilane:

- väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus;
- tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise;
- kavandab ja valmistab lihtsaid esemeid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutuse nõudeid.

Õppesisu

- Tehnoloogia olemus. Tehnoloogia ja ühiskond. Materjalide liigid (puit, metall, plastid jm) ja nende omadused.
- Materjalide töötlemise viisid (märkimine, saagimine jm) ja töövahendid (tööriistad ja masinad).
- Idee ja eskiis. Eseme kavandamine ja valmistamine erinevatest materjalidest.
- Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Materjalide ühendamine. Viimistluse valik olenevalt materjalist ja eseme kasutuskeskkonnast.
- Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemise ajal, ohutud töövõtted.

7. klass

7. klassi lõpetaja õpitulemused:

- täidab iseseisvalt ja koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd ajaliselt;
- kirjeldab keemiliste kiudainete põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;
- kombineerib oma töös erinevaid materjale;
- kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid;
- koob kirjalist pinda ning koekirju koeskeemi kasutades; koob ringselt;
- analüüsib toiduainete toiteväärtust, hindab nende kvaliteeti, tunneb toidu erinevaid säilitusviise ning riknemisega seotud riskitegureid;

- arvestab rühmaülesandeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid;
- teab toiduainete kuumtöötlemise viise;
- tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;
- valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi;
- küpsetab tainatooteid;
- mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskkonna loomisel;
- tunneb erinevaid kodumasinaid, oskab võrrelda nende erinevaid parameetreid ja käsitseda neid kasutusjuhendi järgi;
- tunneb põhilisi korrastustöid ja -tehnikaid ning oskab materjali omaduste ja määrdumise järgi leida sobiva puhastusvahendi ning -viisi;
- tunneb tarbija õigusi ning kohustusi.

Õppesisu

- Rahvakunst. Kultuuride seosed, erinevused ja sarnasused. Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid rahvakunstis. Kudumine, heegeldamine ja tikkimine eesti rahvakunstis.
- Tikkimine. Tutvumine erinevate tikanditega. Tikand loomingulise väljendusvahendina. Sümbolid ja märgid.
- Õmblemine. Kanga kuumniiske töötlemine. Lihtsa rõivaeseme õmblemine. Mõõtude võtmine, rõiva suurusnumbri määramine, lõikelehe kasutamine ja lõigete paigutamine riidele. Valitud rõivaeseme õmblemiseks sobivate tehnoloogiliste võtete kasutamine. Õmblustöö viimistlemine.
- Kudumine. Silmuste kahandamine ja kasvatamine. Ringselt kudumine. Kirjamine.
- Heegeldamine. Tutvumine heegeltehnika loominguliste võimalustega.
- Toit ja toitumine. Eestlaste toit läbi aegade. Eri rahvaste toitumistraditsioonid ja toiduvalikut mõjutavad tegurid (asukoht, usk jm). Toiduainete muutused kuumtöötlemisel, toitainete kadu. Mikroorganismid toidus. Toiduainete riknemise põhjused. Hügieeninõuded toiduainete säilitamise korral. Toidu kaudu levivad haigused.
- Toidu valmistamine. Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus. Kuumtöötlemise viisid. Maitseained ja roogade maitsestamine. Supid. Liha- ja lihatoidud. Kalaroad. Soojad kastmed. Kergitusained ja tainatooted.
- Tarbijakasvatus. Tarbija õigused ja kohustused. Märgistused toodetel. Teadlik ja säästlik majandamine.

- Projektitöö. Projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste ettevõtmistega.

Tehnoloogiaõpetus vahetatud õpperühmades

Õpitulemused

Õpilane:

- kasutab eseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ning töötlemisviise;
- kasutab ülesannet lahendades ainekirjandust ja teabeallikaid;
- valmistab omanäolisi esemeid, kasutades erinevaid töötlemisvõimalusi;
- esitleb ja analüüsib tehtud tööd;
- väärtustab tehnoloogiliste lahenduste kasutamise eetilisust ning tarbib ressursse keskkonda säästvalt ja jätkusuutlikult;
- õpib leidma tehnilisi lahendusi kodustes korrastus- ja remonditöödes;
- teab tänapäevaseid töömaailma toimimise viise;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.

Õppesisu

- Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia.
- Materjalide ja nende töötlemise kohta teabe hankimine kirjandusest ja internetist.
- Töömaailm. Leiutamine ja uuenduslikkus, probleemsete ülesannete lahendamine. Võimalusel esemete modelleerimine arvutiga.
- Käsi- ja elektrilised tööriistad. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel tooteks.
- Kodused korrastus- ja remonditööd.
- Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

8. klass

8. klassi lõpetaja õpitulemused:

- valib sobivaid rõivaid, lähtudes nende materjalist, otstarbest, lõikest, stiilist ja oma figuurist; arutleb moe muutumise üle;
- kavandab isikupäraseid esemeid;
- tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid;
- otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist;
- täidab iseseisvalt ja koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd ajaliselt;
- võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele;

- kombineerib oma töös erinevaid materjale;
- võtab lõikelehelt lõikeid, valib õpetaja abiga sobiva tehnoloogia ja õmbleb endale rõivaeseme;
- leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid;
- teab mitmekülgse toiduvaliku tähtsust oma tervisele ning põhiliste makro- ja mikrotoitainete vajalikkust ja allikaid;
- analüüsib menüü tervislikkust ning koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü;
- kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid;
- kalkuleerib toidu maksumust;
- valmistab retsepti, kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi;
- teab puhastusainete pH-taseme ja otstarbe seoseid;
- analüüsib reklaamide mõju ostmisele.

Õppesisu

- Moelooming. Komplektide ja kollektsioonide koostamise põhimõtted. Moe, isikupära ja proportsiooni põhimõtete arvestamine kavandades. Sobivate lisandite valik stiili kujundades. Ideekavand ja selle vormistamine. Tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid erinevates tekstiilitehnoloogiates.
- Rahvakunst. Kultuuride seosed, erinevused ja sarnasused. Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid rahvakunstis. Kudumine, heegeldamine ja tikkimine eesti rahvakunstis. Rahvarõivad. Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja esemelise keskkonna kujundamisel.
- Töö organiseerimine. Iseseisvalt tööjuhendi järgi töötamine. Töö esitlemine ja eksponeerimine. Näituse kujundamine ning virtuaalkeskkonna kasutamine oma töö eksponeerimiseks.
- Tikkimine. Tikandi kujundamine arvutiga.
- Õmblemine. Rõivaeseme õmblemine. Valitud rõivaeseme õmblemiseks sobivate tehnoloogiliste võtete kasutamine. Eseme õmblemise tehnoloogilise järjekorra määramine. Õmblustöö viimistlemine.
- Kudumine. Erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi. Silmuste arvestamine, eseme kudumine ja viimistlemine.
- Heegeldamine. Vahe- või äärepitside heegeldamine.
- Toit ja toitumine. Lisaained toiduainetes.
- Toidu valmistamine. Supid. Liha jaotustükid ja lihatoidud. Kalaroad. Soojad kastmed. Kergitusained ja tainatooted. Vormiroad ja vokitoidud. Kuumtöödeldud järelroad.

- Etikett. Koosviibimiste korraldamine. Kutsed ja kingitused. Ideede ja võimaluste leidmine erinevate peolaudade kujundamiseks. Peolaua menüü koostamine.
- Tarbijakasvatus. Ostuotsuste mõjutamine, reklaami mõju. Kulude planeerimine erijuhtudeks (peod, tähtpäevad jm).
- Projektitöö. Projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste ettevõtmistega.

Tehnoloogiaõpetus vahetatud õpperühmades

Õpitulemused

Õpilane:

- kasutab eseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ning töötlemisviise;
- kasutab ülesannet lahendades ainekirjandust ja teabeallikaid;
- valmistab omanäolisi esemeid, kasutades erinevaid töötlemisvõimalusi;
- esitleb ja analüüsib tehtud tööd;
- väärtustab tehnoloogiliste lahenduste kasutamise eetilisust ning tarbib ressursse keskkonda säästvalt ja jätkusuutlikult;
- õpib leidma tehnilisi lahendusi kodustes korrastus- ja remonditöödes;
- teab tänapäevaseid töömaailma toimimise viise;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.

Õppesisu

- Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia.
- Materjalide ja nende töötlemise kohta teabe hankimine kirjandusest ja internetist.
- Töömaailm. Leiutamine ja uuenduslikkus, probleemsete ülesannete lahendamine. Võimalusel esemete modelleerimine arvutiga.
- Käsi- ja elektrilised tööriistad. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel tooteks.
- Kodused korrastus- ja remonditööd.
- Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

9. klass

9. klassi lõpetaja õpitulemused:

- arutleb moe muutumise üle;
- märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis;
- näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust;

- esitleb või eksponeerib oma tööd;
- analüüsib enda loomingulisi ja tehnoloogiaalaseid võimeid ning teeb valikuid edasisteks õpinguteks ja hobideks;
- leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid;
- analüüsib toiduainete toiteväärtust, hindab nende kvaliteeti, tunneb toidu erinevaid säilitusviise ning riknemisega seotud riskitegureid;
- võrdleb erinevate maade rahvustoite ja teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid;
- hindab enda huve ja sobivust toiduga seotud elukutseteks või hobideks;
- küpsetab tainatooteid ja võrdleb erinevaid kergitusaineid;
- rõivastub ja käitub ürituse iseloomu kohaselt;
- mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskkonna loomisel;
- teab puhastusainete pH-taseme ja otstarbe seoseid;
- oskab koostada leibkonna eelarvet;
- planeerib majanduskulusid eelarve järgi.

Õppesisu

- Rahvakunst. Rahvarõivad. Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja esemelise keskkonna kujundamisel.
- Töö organiseerimine. Käsitöötehnikate ja tekstiilitööstuse areng ning seda mõjutanud tegurid ajaloos. Nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste ja tarbeesemete valmistamisel. Käsitsitöö väärtustamine tarbekunsti osana või isikupärase eneseväljendusena. Õmblemise ja käsitööga seotud elukutsed ning võimalused ettevõtluseks.
- Materjaliõpetus. Tänapäeva käsitöömaterjalid. Mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine.
- Tikkimine. Tikand loomingulise väljendusvahendina. Sümbolid ja märgid. Tikandi kavandamine ja loomine arvutiga.
- Õmblemine. Rõivaeseme õmblemine. Mõõtude võtmine, rõiva suurusnumbri määramine, lõikelehe kasutamine ja lõigete paigutamine riidele. Valitud rõivaeseme õmblemiseks sobivate tehnoloogiliste võtete kasutamine. Eseme õmblemise tehnoloogilise järjekorra määramine. Õmblustöö viimistlemine.
- Kudumine. Erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi. Silmuste arvestamine, eseme kudumine ja viimistlemine.
- Heegeldamine. Tutvumine heegeltehnika loominguliste võimalustega.

- Kodundus. Lisaained toiduainetes. Toiduainete toitainelise koostise hinnang. Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest. Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad. Toitumisteave meedias – analüüs ja hinnangud. Toiduallergia ja toidutalumatus. Taimetoitluse ja dieetide mõju organismile. Toitumishäired. Eestlaste toit läbi aegade. Eri rahvaste toitumistraditsioonid ja toiduvalikut mõjutavad tegurid (asukoht, usk jm). Toidu kaudu levivad haigused. Toiduainete säilitamine ja konservimine. Vormiroad ja vokitoidud. Kuumtöödeldud järelroad. Rahvustoidud.
- Etikett. Rõivastus ja käitumine vastuvõttudel, koduses peolauas, kohvikus ning restoranis.
- Kodu korrashoid. Erinevad stiilid sisekujunduses. Toataimede hooldamine. Kodumasinad. Olmekeemia. Puhastusvahendid, nende omadused ja ohutus. Suurpuhastus.
- Tarbijakasvatus. Leibkonna eelarve, tulude ja kulude tasakaal. Laenud. Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs.

Tehnoloogiaõpetuse ainekava 5.–9. klassis

Valdkonnapädevused

Tehnoloogiapädevus tähendab suutlikkust tehnoloogiamaailmas toime tulla ning mõista, kasutada ja hinnata tehnoloogiat; rakendada ja arendada tehnoloogiat loovalt ning innovaatiliselt; mõista tehnoloogia nüüdisaegseid arengusuundumusi ning tehnoloogia ja loodusteaduste seoseid; analüüsida tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte; järgida intellektuaalomandi kaitse nõudeid; lahendada probleeme, lõimides mõttetööd käelise tegevusega; valida ja ohutult kasutada erinevaid materjale ning töövahendeid; viia eesmärgipäraselt ellu ideid; tulla toime majapidamistöödega.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- tuleb toime tehnoloogilises maailmas ning kasutab tehnoloogiavõimalusi arukalt ja loovalt;
- näeb teadussaavutuste ja tehnoloogia arengu seoseid ning arutleb töö muutumise üle ajaloos;
- näeb käelises tegevuses ja mõttetöös võimalust igapäevaelu mitmekesistada ning praktilisi probleeme lahendada;
- analüüsib ja valib tehnilisi lahendusi ning on suuteline oma arvamust esitlema ja põhjendama;
- märkab ning arvestab toodete disaini seost funktsionaalsuse, esteetilisuse ja kultuuritraditsioonidega;
- valib oma ideede teostamiseks sobivaid materjale ja töövahendeid ning tähtsustab materjalide ja töövahendite ohutut kasutust;
- oskab lugeda tööjoonist ja -juhendit;

Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille korral õpilased saavad vabalt valida õpperühma. Valikteemad ja projektid võivad olla nii käsitööst, kodundusest kui tehnoloogiaõpetusest. Õpilane saab valida kahe samaaegse teema vahel. Valikteemad võivad olla nt ehistööd, mudelism jne.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Tehnoloogia õppeained toovad üldpädevuste kujundamisse ühiste arutelude ja teoreetiliste teadmiste omandamise kõrval igapäevaeluga sarnanevaid olukordi, ühistööd ning erinevaid projekte.

Väärtuspädevus – loovust arendavad tegevused ja projektid õpetavad arvestama arvamuste ja ideede paljust. Ühised arutelud ning töö ja selle tulemuse analüüsimine aitavad õpilasel kujundada ja põhjendada oma arvamusi, tunda töörõõmu ning vastutust alustatu lõpule viia.

Õpipädevus – õpitakse nägema ja analüüsima tehnoloogia seost erinevate teadmistega ning kogetakse teisteski õppeainetes õpitu vajalikkust praktikas. Töö iseseisev korraldamine alates teabe kogumisest, materjalide ja töötlemisviisi valikust ning lõpetades töö tegemise ja tulemuse analüüsiga arendab suutlikkust probleeme märgata ning lahendada, võimeid hinnata ja arendada ning oma õppimist juhtida.

Suhtlemispädevus – ühised ülesanded ja projektid võimaldavad õppida teisi arvestama, vajaduse korral teisi aidata ning kogeda koos töötamise eeliseid. Õpilasi suunatakse analüüsima oma käitumist ning selle mõju kaaslastele ja tööle.

Ettevõtlikkuspädevus – tehnoloogia valdkonna ainetes on olulisel kohal avatus loomingulistele ideedele ja originaalsetele vaatenurkadele. Esemeid valmistades läbitakse toote arendamise tsükkel idee leidmisest kuni valmis esemeni. Aineprojektid võimaldavad õpilastel katsetada oma ideede elluviimist mitmesuguste ettevõtlusmudelite kaudu. Mudelitena võib mõista üksikisiku (õpilase) toodete disaini, valmistamist ja müüki (paralleel FIEga), meeskonnatööna näiteks mingi toote kavandamist ning selle valmistamise organiseerimist klassis.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Tehnoloogia ainevaldkond toetub teistes õppeainetes omandatud teadmistele, pakkudes võimalusi jõuda praktilistes tegevustes äratundmiseni, et teadmised on omavahel seotud ning rakendatavad praktilises elus. Abstraktsele analüüsile lisanduvad nägemise, kompimise ja katsetamise võimalused ning silmaga nähtav tulemus. Aineprojektid lubavad siduda aine eri valdkondi, luua ainevaldkonnasiseseid seoseid ning seoseid teiste õppeainetega.

Suhtluspädevus (sh võõrkeeltepädevus) – teavet kogudes areneb õpilase funktsionaalne kirjaoskus ning täieneb tema tehnoloogiasõnavara. Oma tööd esitledes ja valikuid põhjendades saadakse esinemiskogemusi ning areneb väljendusoskus. Tööülesannete ning projektide tarvis materjali ja teabe otsimine ning uurimine aitab kaasa võõrkeelte omandamisele.

Matemaatikapädevus – tehnoloogiaainetes kasutab õpilane oma töös loogilist mõtlemist ning matemaatilisi teadmisi. Õpilase arvutustel ja mõõtmistel on praktiline tagajärg, vigu (ja nende tagajärgi) märgatakse kohe, analüüs ning paremate lahenduste leidmine on paratamatus.

Loodusteaduslik pädevus – töötamine erinevate looduslike ja tehismaterjalidega eeldab tutvumist nende materjalide omadustega. Tehnoloogiaõpetuses puutub õpilane otseselt kokku mitmete keemiliste ja füüsikaliste protsessidega.

Sotsiaalne pädevus – tehnika ja tehnoloogia arengu tundmine, arengu põhjuste teadvustamine ja edasiste arengusuundade mõistmine aitab kaasa inimühiskonna arengu tunnetamisele. Ühiselt töötades õpitakse teisi arvestama, käitumisreegleid järgima ning oma arvamusi kaitsma.

Tutvumine eri maade kultuuritraditsioonide ja nende kujunemise põhjustega aitab mõistvalt suhtuda teistesse rahvustesse.

Kunstipädevus – erinevate esemete disainimine ning valmistamine pakub õpilastele loomingulise eneseväljenduse võimalusi. Õpitakse hindama uudseid ja isikupäraseid lahendusi ning märkama esemete disaini funktsionaalsust ja seoseid kunstiloomingu ning kultuuritaustaga.

Tervise ja kehakultuuri pädevus – praktilistes ülesannetes kinnistub terviseteadlik käitumine, ergonoomika põhimõtete arvestamine ning tervisliku toitumise ja sportliku eluviisi väärtustamine.

Läbivad teemad

Tehnoloogia ainevaldkond seostub kõigi läbivate teemadega.

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine" – tutvumine tehnoloogia arengu ja inimese rolli muutumisega tööprotsessis aitab tunnetada pideva õppimise vajadust. Oma ideede rakendamiseks tehnoloogiliste võimaluste valimine, töö kavandamine ning üksi ja üheskoos töötamine aitavad arendada ning analüüsida oma töövõimeid.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng" – tähtis on toodet valmistades kasutada säästlikult nii looduslikke kui ka tehismaterjale. Tähelepanu pööratakse keskkonnasäästlike tarbimisharjumuste kujundamisele ja kujunemisele. Jäätmete sorteerimine ning energia ja ressursside kokkuhoid tundides aitavad kinnistada ökoloogiateadmisi.

„Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus" – algatusvõime, ettevõtlikkus ja koostöö on tihedalt seotud tehnoloogiaainete sisuga. Oma ideede realiseerimise ja töö korraldamise oskus on üks valdkonna õppeainete põhilisi eesmärke. Ettevõtlikkust toetavad oskuslikult elluviidud projektid, mis annavad õpilastele võimaluse oma võimeid proovida.

„Kultuuriline identiteet" – tutvumine esemelise kultuuri ja kommetega võimaldab näha kultuuride erinevust maailma eri paigus ning teadvustada oma kohta mitmekultuurilises maailmas. Õpitakse märkama ja kasutama rahvuslikke elemente esemete disainimisel.

„Teabekeskkond" – oma tööd kavandades ja ainealaste projektide tarvis infot kogudes õpitakse kasutama erinevaid teabekanaleid ning hindama kogutud info usaldusväärsust. Interneti kasutamine võimaldab kursis olla tehnoloogia uuendustega ning tutvuda disainerite ja käsitöötegijate loominguga terves maailmas.

„Tehnoloogia ja innovatsioon" – arutletakse intellektuaalomandi kaitse ning arvuti kasutamise võimaluste üle oma tööde kavandamisel ja esitlemisel. Õpitakse oma tööd virtuaalkeskkonnas esitlema. Tutvumine arvuti abil juhitavate täisautomaatsete seadmetega ning võimaluse korral ka nendega töötamine aitavad tunnetada tänapäevaseid tehnoloogilisi võimalusi.

„Tervis ja ohutus" – erinevate tööliikide puhul on vaja tutvuda tööohutusega ning arvestada ohutusnõudeid. Tutvumine erinevate looduslike ja sünteetiliste materjalidega ning nende omadustega aitab teha esemelises keskkonnas tervisest lähtuvaid valikuid.
„Väärtused ja kõlblus" – tehnoloogiaainetes kujuneb väärtustav suhtumine töösse ning töö tegijasse. Rühmas töötamine annab väärtuslikke kogemusi üksteise arvestamisel, organiseerimisoskuse arendamisel ning võimalike konfliktide lahendamisel.

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Tehnoloogiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- väärtustab kultuuripärimust ja toimetulekut mitmekultuurilises maailmas;
- omandab globaalse vaate, analüüsimis- ja sünteesioskuse ning tervikliku maailmapildi;
- omandab tehnoloogilise kirjaoskuse, sh arendab tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi ning tunneb rahulolu praktilisest eneseteostusest;
- oskab seostada inimest ja teda ümbritsevat ning analüüsida tehnoloogia mõjusid keskkonnale;
- lahendab loovalt ülesandeid, valdab ideede kujustamise oskust ja leidlikkust toodete loomisel;
- arvestab eetilisi, esteetilisi ja jätkusuutlikke tõekspidamisi;
- valdab otsingujulgust, ettevõtlikkust, sõbralikkust ja koostööoskust ning töötahet;
- omandab teadmisi ja oskusi, käsitsedes erinevaid materjale, töövahendeid ja töötlemisviise;
- suudab loovalt rakendada teoreetilisi teadmisi praktiliste ülesannete lahendamisel;
- järgib tööprotsessis ohutuid ja ergonoomilisi töövõtteid ning kõlbelisi käitumisnorme;
- tunnetab oma võimeid ja oskab teha otsuseid edasisel kutsevalikul.

Õppeaine kirjeldus

II ja III kooliastmes koosneb õpetuse sisu viiest läbivast õppeosast ühe kooliastme piires. Õppeosad sisaldavad üldaluseid ja vajalikku alusteavet, mida on tarvis omandada vajalike ülesannete lahendamiseks või toodete valmistamiseks. Õppetundides lõimib aineõpetaja õppesisu praktilise tegevusega (puidutöö, metallitöö, elektroonika jms). Õppesisu ja/või järjestust võib kooliastmeti muuta või õpitut järgmises kooliastmes sügavamalt käsitleda. Õppeaine osade järjestuse õppeaastas planeerib ja korraldab aineõpetaja koostöös käsitöö ja kodunduse õpetajaga.
Õppeaine mitmekülgsuse huvides vahetatakse käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpperühmi.

Õppeaine vahendusel omandavad õpilased mitmekülgse ettevalmistuse, mis loob võimaluse analüüsida, kohandada ning arendada praktilist ja mõttetegevust kvalitatiivselt uuel tasandil ning aidata õpilasi edasisel kutsevalikul. Õppes pööratakse olulist rõhku õpilaste mõtestatud loovale uuendustegevusele, kus õpilane saab koos avastamisrõõmuga kogeda valitud toote loomist.

Õpilased teevad huvitavaid ja fantaasiaküllaseid rakenduslikku laadi loomingulisi ülesandeid, sh ülesande või toote planeerimist, disaini ja valmistamist ning töö enesehindamist ja esitlemist. Tuuakse esile seosed ja rakenduslikud väljundid õppeainete ning eluvaldkondade vahel, nii tekib õpilasel terviklik mõistmine ülesandest või tootest. Oluline on, et õpilane mõistaks tehnoloogia toimimist ning saaks ise osaleda õpilasepärase tehnoloogia loomises. Eelnimetatu toimub õpilaste ealisest arengutasemest lähtuvalt ja neile arusaadavalt. Seejuures arvestatakse õpilaste erinevaid võimeid ja huve ning toetatakse nende omaalgatust ja õpimotivatsiooni. Õppeaines rõhutatakse leiutajameelse tegevuse olulisust ning kujundatakse noorte tööalaseid käitumis- ja väärtushoiakuid. Taotluseks on keskkonnasäästlikkuse ja kohalike traditsioonide väärtustamine ning eetiliste tõekspidamiste omandamine.

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- võimaldatakse õppida individuaalselt ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- laiendatakse õpikeskkonda: looduskeskkond, arvutiklass, kooliõu, muuseumid, näitused, ettevõtted jne;
- kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: loov mõttetegevus, arutelud, diskussioonid, rollimängud, väitlused, projektõpe, katsetused, õpimapi ja uurimistöö koostamine, praktilised ja uurimistööd, internetipõhised keskkonnad jne;
- otsustab aineõpetaja õppesisule kuluvate tundide arvu ja järjestuse;

- on õpetus peamiselt üles ehitatud toote vms arendustsüklile;
- läbitakse etapid alates info otsimisest, toote disainimisest, toote teostusest ning lõpetades selle tutvustamisega teistele õpilastele;
- arvestatakse, et sõltuvalt õpilaste varasematest kogemustest ning ülesande/toote eripärast muutuvad eri vanuseastmete õpilaste õpitulemuste rõhuasetused;
- arvestatakse, et õpetuses vaheldub teoreetiline tegevus praktilisega;
- tagatakse, et uudse teoreetilise õpisisu korral käsitletakse rohkem aega tunnist teooriaküsimusi ja materjalide töötlemise võtteid;
- pühendatakse tundides, kus tegeldakse praktiliste töömahukate toodetega vms, suurem osa ajast praktilisele tööle;
- peetakse silmas, et rakendustegevusele eelneb tööohutusalane instrueerimine ning ohutute töövõtete demonstreerimine;
- on kodused ülesanded, arvestades õppeaine spetsiifikat, peamiselt seotud teabe hankimise ja selle analüüsimisega ning toote disainiga;
- on rõhk loovusel (disainimine, toote täiendamine jms), rahvuslike töötraditsioonide säilitamisel (rahvuslik toode, rahvakunstist pärit motiivide kasutamine toodet kaunistades jne) ning nüüdisaegsel tehnoloogial;
- on olulised projektipõhised õppetöövormid (sh õppeainete ja eluvaldkondade vahelised, ühistöö ettevõtlusega ning poiste ja tüdrukute koostöö);
- on töö organiseerimisel tähtis õpetajate koostöö koolis;
- on 9. klassis põhimeetodiks soovitatavalt lõputöö, mida tehakse kas üksi või rühmiti. Õpilased planeerivad ise oma töö, jagavad rühmas ülesanded, otsivad vajalikku teavet, kalkuleerivad materjali kulu, valivad töövahendid ning sobiva töötlusviisi. Lõputöö tulemusena valmib praktiline/rakenduslik toode ning sellega koos töö kirjeldus ja õpilase enesehinnang tööle.

Füüsiline õpikeskkond

Tehnoloogiaõpetuse tundide läbiviimiseks jaotuvad õpilased klassis kahte rühma soolisust arvestamata. Kool korraldab valdava osa tehnoloogiaõpetuse õpet ruumides, kus on sisustus vastavalt kooli valitud praktilistele töödele, statsionaarseid tööpinke (nt puurpink) on vähemalt üks õpperühma kohta; on elektrilised käsitööriistad kaks komplekti õpperühma kohta; on ruumid riietamiseks ja kätepesuks, õpetajatööks, materjalide ja praktiliste tööde hoidmiseks; on individuaalsed kaitsevahendid igale õpilasele ja õpetajale; on ventilatsioon; ruumid ja õppetarbed, sealhulgas tööriistad, vastavad tervisekaitse, tööohutuse ja ergonoomia nõuetele.

Kool võimaldab tehnoloogiaõpetuse õppeks vajalikud materjalid.

II kooliaste

4.–6. klass

Õpitulemused ja õppesisu

1. Tehnoloogia igapäevaelus

Õpitulemused

Õpilane:

- mõistab tehnoloogia olemust ja väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus;
- toob näiteid süsteemide, protsesside ja ressursside kohta;
- loob seoseid tehnoloogia arengu ja teadussaavutuste vahel;
- seostab tehnoloogiaõpetust teiste õppeainetega ja eluvaldkondadega;
- iseloomustab ja võrdleb erinevaid transpordivahendeid ning energiaallikaid;
- kirjeldab ratta ja energia kasutamist ajaloos ning nüüdisajal;
- kirjeldab inimtegevuse ja tehnoloogia mõju keskkonnale;
- valmistab töötavaid mudeleid praktilise tööna;
- kirjeldab tehniliste seadmete ja tehnika arenguloo kujunemist ning selle olulisemaid saavutusi.

Õppesisu

Tehnoloogia olemus. Tehnoloogiline kirjaoskus ja selle vajalikkus. Süsteemid, protsessid ja ressursid. Tehnoloogia ja teadused. Tehnoloogia, indiviid ja keskkond. Struktuurid ja konstruktsioonid. Transpordivahendid. Energiaallikad.

2. Disain ja joonestamine

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab joonte tähendust joonisel, oskab joonestada jõukohast tehnilist joonist ning seda esitleda;
- koostab kolmvaate lihtsast detailist;
- teab ja kasutab õpiülesannetes disaini elemente;
- disainib lihtsaid tooteid, kasutades selleks ettenähtud materjale;
- märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi;
- osaleb õpilasepäraselt uudse tehnoloogilise protsessi loomises, mis on seotud materjalide valiku ja otstarbeka töötlusviisi leidmisega;

- mõistab leiutiste osatähtsust tehnoloogia arengus, teab inseneri elukutse iseärasust ja leiutajate olulisemaid saavutusi.

Õppesisu

Eskiis. Lihtsa toote kavandamine. Tehniline joonis. Jooned ja nende tähendused. Mõõtmed ja mõõtkava. Piltkujutis ja vaated. Lihtsa mõõtmestatud tehnilise joonise koostamine ja selle esitlemine. Disain. Disaini elemendid. Probleemide lahendamine. Toote viimistlemine. Insenerid ja leiutamine.

3. Materjalid ja nende töötlemine

Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb põhilisi materjale, nende olulisemaid omadusi ja töötlemise viise;
- valib ja kasutab eesmärgipäraselt erinevaid töötlusviise, töövahendeid ja materjale;
- suudab valmistada jõukohaseid liiteid;
- valmistab mitmesuguseid lihtsaid tooteid (sh mänguasju);
- kasutab õppetöös puur- ja treipinki;
- analüüsib ja hindab loodud toodet, sh esteetilisest ja rakenduslikust küljest;
- annab tehtud ülesande või toote kvaliteedile oma hinnangu;
- mõistab ja arvestab kaaslaste erinevaid tööoskusi;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- väärtustab ja kasutab tervisele ohutuid tööviise;
- kasutab materjale säästlikult ning leiab võimalusi nende korduskasutuseks.

Õppesisu

Materjalide liigid (puit, metall, plastid, elektroonika komponendid jne) ja nende omadused. Materjalide töötlemise viisid (märkimine, saagimine jne) ning töövahendid (tööriistad ja masinad). Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Puur- ja treipink. Materjalide liited. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

4. Projektitööd

Õpitulemused

Õpilane:

- teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena;
- osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides;
- leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannete ning probleemide lahendeid;
- valmistab üksi või koostöös teistega ülesande või projekti lahenduse;

- suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste tööalaseid arvamusi;
- kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;
- väärtustab töö tegemist, sh selle uurimist ja omandatud tagasisidet.

Õppesisu

Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille korral õpilased saavad vabalt valida õpperühma. Projektitööd võivad olla nii käsitööst, kodundusest kui ka tehnoloogiaõpetusest. Õpilane saab valida kahe samaaegse teema vahel. Valikteemad võivad olla nt ehistööd, mudelism jne.

II kooliastme õpitulemused

6. klassi õpilane:

- mõistab ja selgitab tehnoloogia olemust ning väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus;
- iseloomustab kodus, olmes, harrastustes ja paikkonnas kasutatavaid lihtsaid tehnoloogilisi süsteeme ja protsesse ning ressursse;
- planeerib tööd ja lahendab sellega seotud ülesandeid;
- joonestab joonist ja disainib lihtsaid tooteid;
- tunneb põhilisi materjale ja nende omadusi ning kasutab neid töös otstarbekalt;
- teab põhilisi töövahendeid ja töötlemisviise ning oskab neid töös kasutada;
- valmistab lihtsaid tooteid (nt mänguasi, paat, liikuv auto jne);
- esitleb ideed, joonist või toodet;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- väärtustab ning järgib väljakujunenud tööalaseid väärtus- ja käitumishoiakuid;

III kooliaste

7.–9. klass

Õpitulemused ja õppesisu

1. Tehnoloogia igapäevaelus

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab ja analüüsib inimtegevuse mõju loodusele ning keskkonnale;
- mõistab iseenda osaluse olulisust tehnoloogilistes protsessides tulevikus ja vastutust nende eetilise kujundamise eest;

- kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid, teab nende seadmete üldist tööpõhimõtet ning ohutut käsitsemist;
- teab mõningaid põllumajandus-, meditsiini- ja biotehnoloogia kasutusvõimalusi;
- teadvustab ressursside piiratud hulka ning tarbib ressursse säästvalt ja jätkusuutlikult;
- oskab oma tegevust planeerida, orienteerub töömaailmas ja teab oma eelistusi eneseteostuseks sobiva elukutse/ameti valikul;
- iseloomustab tänapäevast tootmisprotsessi, kirjeldab selle toimimist ning terviklikkust;
- teadvustab tehnoloogia ja inimese vastastikust mõju ning analüüsib tehnoloogia uuenduslikke arenguväljavaateid.

Õppesisu

Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia. Põllumajandus-, meditsiini- ja biotehnoloogia. Ressursside säästlik tarbimine. Töömaailm ja töö planeerimine. Tooraine ja tootmine. Tehnoloogilise maailma tulevikuperspektiivid.

2. Disain ja joonestamine

Õpitulemused

Õpilane:

- planeerib ülesande ja disainib toote ning esitleb seda võimaluse korral arvutiga;
- lahendab probleemülesandeid,
- teab ja kasutab toodete erinevaid viimistluse võimalusi;
- teab ja kasutab pinnakatete omadusi ja kasutusvõimalusi;
- arvestab ergonoomia ja ornamentika põhireegleid ning oskab neid töös rakendada;
- loeb skeeme, lihtsat kooste- ja ehitusjoonist;
- joonestab jõukohast tehnilist joonist, vormistab ja esitleb joonist või skeemi.

Õppesisu

Leiutamine ja uuenduslikkus. Tehnilist taipu arendavate ja probleemülesannete lahendamine. Viimistlemine ja pinnakatted. Ergonoomia. Ornamentika. Toodete disainimine arvutiga. Joonise vormistamine ja esitlemine. Skeemid. Leppelisused ja tähised tehnilistel joonistel. Ristlõiked ja lõiked. Koostejoonis. Ehitusjoonised.

3. Materjalid ja nende töötlemine

Õpitulemused

Õpilane:

- leiab teavet materjalide, nende omaduste ja töötlemise kohta, hangib ja kasutab ainealast teavet kirjandusest ning internetist;
- analüüsib materjalide omadusi, töötlemise viise ning kasutamise võimalusi, sünteesib uusi teadmisi;
- kasutab toodet valmistades mitmesuguseid töövahendeid, võimaluse korral CNC-tööpinki, valib sobivaima töötlusviisi;
- tunneb ja kasutab töötlemisel masinaid ning mehhanisme;
- valmistab omanäolisi tooteid, tunneb ja kasutab mitmeid liitevõimalusi;
- kujundab välja oma positiivsed väärtushinnangud ja kõlbelised tööharjumused;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid, kasutab ohutult masinaid ning töövahendeid.

Õppesisu

Materjalide ja nende töötlemise kohta teabe hankimise võimalused kirjandusest ning internetist. Tänapäevased materjalide töötlemise viisid. Käsi- ja elektrilised tööriistad. Masinad ja mehhanismid. Arvuti ja materjalide töötlemise ühildamise võimalused (CNC-tööpingid). Optimaalse töötlusviisi valimine. Toodete liitevõimaluste kasutamine. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel tooteks. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

4. Projektitööd

Õpitulemused

Õpilane:

- organiseerib paindlikult ühistööd, planeerib ajakava ja oskab jaotada tööülesandeid;
- teeb ülesandeid täites aktiivselt koostööd kaasõpilastega;
- suhtleb töö asjus vajaduse korral koolivälistе institutsioonidega (nt meili teel jne), et saada vajalikku infot, seda analüüsida, kriitiliselt hinnata ja tõlgendada;
- loob üksi või koostöös teistega ülesandele või projektile lahenduse;
- väärtustab töö tegemist, sh selle uurimist ja omandatud tagasisidet;
- mõistab info kriitilise hindamise vajalikkust ning kasutab infot kooskõlas kehtivate seaduste ja normidega.

Õppesisu

Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille korral õpilased saavad vabalt valida õpperühma. Valikteemad ja projektid võivad olla nii käsitööst, kodundusest kui ka tehnoloogiaõpetusest. Õpilane saab valida kahe samaaegse teema vahel. Valikteemad võivad olla nt ehistööd, mudelism jne.

III kooliastme õpitulemused

9. klassi õpilane:

- valib toote valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ja töötlemisviise ning kasutab selle kohta vajalikku teavet ainealasest kirjandusest ja internetist;
- käsitseb ohutult käsi- ja elektrilisi tööriistu ning materjale,
- kasutab ressursse keskkonda säästvalt ning jätkusuutlikult;
- genereerib ideid, rakendab neid loovalt tooteid luues ja täiustades ning mõistab iseenda osaluse tähtsust tehnoloogiat kasutades;
- mõistab tehnoloogilise protsessi ajal asetleidvaid muutusi ning oskab neid selgitada ja põhjendada;
- analüüsib toote valmistamise protsessi ning sünteesib uusi teadmisi;
- hindab tulemuse kvaliteeti ja toote rakendamise tõhusust, esitleb toodet;
- valmistab tooteid, teadvustab ja rakendab loodusteaduste võimalusi praktilistes tegevustes;
- kirjeldab tehnoloogilise maailma saavutusi ja oma rolli tuleviku töömaailmas;
- kujundab oma positiivsed väärtushinnangud ja kõlbelised tööharjumused, väldib ning hindab võimalikke ohte töös;

Hindamine

- Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest.
- Õpilast hinnates on oluline nii õpetaja sõnaline hinnang, numbriline hinne kui ka õpilase enesehinnang. Õpitulemusi hinnatakse II kooliastmes mitteeristavalt, kus „A“ on „arvestatud“/ ja „MA“ on „mittearvestatud“. III kooliastmes hinnatakse õpitulemusi numbriliselt, vastavalt kooli hindamisjuhendile.

  Õpiülesande täitmisel hinnatakse:

- planeerimist ja disaini (originaalsust, iseseisvust, idee või kavandi rakendamise võimalust, materjali ja töövahendite valiku otstarbekust, toote valmistamise viisi, tööjoonise tehnilist korrektsust jms);
- valikute (idee, töötlusviisi, materjali jms) tegemise ja põhjendamise ning seoste kirjeldamise oskust;
- valmistamise kulgu (koostööoskust, iseseisvust tööd tehes, materjalide ja töövahendite ning kirjalike ja infotehnoloogiliste vahendite kasutamise oskust, teoreetilisi teadmisi ja nende rakendamise oskust, tööohutuse järgimist jms);
- õpilase arengut (edasipüüdlikkust, vaimset ja füüsilist arengut);

- töö tulemust (idee teostust, toote viimistlust, esteetilist väärtust, töö õigeaegset valmimist, toote kvaliteeti jm), sh üksikute ülesannete sooritamist ja toote esitlemise oskust.
- Õpilast hinnates võetakse arvesse kultuurse käitumise reegleid ja õpilase hoiakuid (püüdlikkust, suhtumist õppetöösse, abivalmidust teiste õpilaste suhtes, õpperuumide kodukorra täitmist, töökust, järjekindlust, tähelepanelikkust jm). Õpilaste teadmisi, tehnilist nutikust ja loovust hinnatakse ka probleemülesannete, võistlusmängude, projektitööde jms põhjal.

8. ja 9. klassis võib õpilaste hindamisel lähtuda lisaks eelnimetatule järgmisest:

- teadmiste ja oskuste kokkuvõtvaks hindamiseks põhikooli lõpul on soovitatav õpilastel teha lõputöö;
- hindamisel võetakse arvesse osalemist aineolümpiaadidel, -konkurssidel, -üritustel ja võistlustel.

Kehalise kasvatuse ainekava 1.–9. klassis

Kehakultuuripädevus

Kehakultuuripädevus väljendub kehalise aktiivsuse ja tervisliku eluviisi väärtustamises elustiili osana. See hõlmab oskust anda hinnangut kehalise vormisoleku tasemele, samuti valmisolekut sobiva spordiala või liikumisviisi harrastamiseks. Oluline on salliv suhtumine kaaslastesse, ausa mängu reeglite järgimine ning koostöö väärtustamine sportimisel ja liikumisel.

Põhikooli lõpetaja:

- mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust tervisele ja töövõimele;
- valdab põhiteadmisi ja -oskusi, et harrastada liikumist iseseisvalt sise- ja välistingimustes;
- liigub/spordib ohutus- ja hügieeninõudeid järgides ning teab, kuidas käituda sportimisel juhtuda võivates ohuolukordades;
- tunneb ausa mängu põhimõtteid, on koostöövalmis ning liigub/spordib oma kaaslasi austades ja keskkonda säilitades;
- oskab kasutada kehalise võimekuse lihtsamaid enesekontrollimeetodeid ning jälgib oma kehalise vormisoleku taset;
- tunneb huvi Eestis ning maailmas toimuvate spordi- ja tantsusündmuste vastu;
- tunneb liikumisest/sportimisest rõõmu ning on valmis liikumist/sportimist iseseisvalt harrastama.

Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeaines

Jakobsoni Koolis peetakse olulisemaks kehalises kasvatuses kujundada:

- **enesemääratluspädevust –** läbi kehalise kasvatuse õppeprotsessi kujundame suhtumist iseendasse, oma võimetesse, oma kehaliste võimete arendamisse. Õpilased õpivad tundma oma tugevaid ja nõrku külgi, õpivad neid arendama, õpivad, et terve ja õnneliku elu üks olulisemaid aluseid on vastupidav, treenitud ja tugev füüsis. Samuti toetavad enesemääratluspädevust erinevad võistlused. Spordiüritusi toimub meie koolis aastaringselt, läbi võistlemise õpivad lapsed tundma oma füüsilisi võimeid, pingetaluvust, saavad tunda võidurõõmu ja õpivad kaotamisega leppima. Kehalise kasvatuse üks olulisi eesmärke on ka õpetada, kuidas ohutult treenida ja elukestvalt jälgida tervislikke eluviise. Läbi meeskonnamängude (näiteks pallimängud) õpetame meeskonnatööd, konfliktide rahulikke lahendusviise, areneb suhtlemisoskus;
- **sotsiaalset ja kodanikupädevust –** kuna üks ühiskonna oluline väärtus on tervis, toetab kehalise kasvatuse õppeprogramm tugevalt sotsiaalset ja kodanikupädevust, arendades

teadlikkust sellest olulisimast väärtusest ja õpetades oma tervist säästma ja tugevdama läbi elu. Ka õpetab meie aine koostööd erinevates situatsioonides (võistlused, meeskonnamängud) ja seda, et inimesed on erinevad ja nende võimed on samuti erinevad ning seda tuleb mõista ning aktsepteerida;

- ülekoolilised spordiüritused (spordipäevad, murdmaajooks, uisutamise, suusatamise ja pallimängude ja ujumise võistlused, kooli sünnipäeva taskulambijooks, korvpallikohtumine oma kooli vilistlastega, tervisepäevade matkad) toetavad tugevalt **kultuuri- ja väärtuspädevust**. Läbi nende ürituste õpivad lapsed väärtustama traditsioone, koostööd, rõõmu koos tegutsemisest, tajuvad ennast kooli olulise osana. Ka üleriigilised spordiüritused ja rahvusvaheline kevadine spordikohtumine toetavad kultuuri-ja väärtuspädevust, läbi selle õpivad lapsed oma seotust teiste inimestega, õpivad tundma oma ja teiste rahvaste sporditraditsioone.

Ainevaldkonna kirjeldus

Kehaline kasvatus toetab õpilast oma tervist väärtustava eluviisi kujunemisel. Kehalise kasvatuse tundides omandatud teadmised, oskused ja kogemused on aluseks õpilase iseseisvale liikumisharrastusele. Koolis kogetud liikumisrõõm soodustab huvi spordi- ja tantsusündmuste vastu, innustab õpilast neid jälgima ning neis osalema. Kehalise kasvatuse õppekorraldus, mis tagab õpilase kehalise/liigutusliku, kõlbelise, sotsiaalse ja esteetilise arengu, toetab tema kujunemist terviklikuks isiksuseks.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

I kooliaste

Eesti keel ja kirjandus: spordi- ja liikumisalaste oskussõnade ja terminite kinnistamine tegevuse kaudu ning esmane eneseväljendusoskus.

Võõrkeeled: spordialades/liikumisviisides kasutatud lihtsamate võõrsõnade tähenduse selgitamine, kasutamine praktilises tegevuses.

Loodusained: rütmi, muusika ja liikumise seostamine; loominguline eneseväljendus isikupäraselt liikudes; ilu märkamine liikumises ja enda ümber looduses.

Kunstiained: loodusõpetuses omandatud teadmiste praktiline rakendamine; aastaajad; loodusobjektid, nende vaatlemine; keskkonna hoidmine ja väärtustamine; turvaline liikumine looduses, koos tegutsemine, arutlemine; hügieen, karastamine, tervislik toitumine; keha tunnetus liikumise alustamiseks ja peatamiseks; kauguste määramine; kiiruse hindamine.

Sotsiaalained: tervislikuks eluviisiks vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute kujundamine on seotud inimeseõpetusega; kaaslastega arvestamine ja koostöö ning kokkulepetest/reeglitest kinnipidamine.

Matemaatika: loendamine, liigitamine, võrdlemine; geomeetrilised kujundid; mõõtühikud (aeg, pikkus); arvutamine, tulemuste võrdlemine.

II kooliaste

Eesti keel ja kirjandus: spordi- ja liikumisalaste oskussõnade ning teksti mõistmine, eneseväljendusoskus.

Võõrkeeled: spordialades/liikumisviisides kasutatud võõrsõnadele ja mõistetele tähenduse leidmine.

Loodusained: inimtegevuse ja looduskeskkonna seosed spordis/liikumisel; erinevate eluvaldkondade võrdlemine, liikumiseks lihtsa plaani koostamine; tervis, ohutus ja hügieen. Keskkonna väärtustamine spordiga tegelemise kaudu; kinnistuvad bioloogias ja loodusõpetuses omandatud teadmised ja oskused.

Kunstiained: meelte tegevus, loovuse, tunnetuse ja vilumuste arendamine, isikupärane ja loominguline käsitlus, valmisolek leida erinevatele ülesannetele omanäolisi lahendusi, rütmi ja liikumise seostamine, ilu märkamine liikumises ja enda ümber looduses.

Sotsiaalained: seoste loomine harjutuste sooritamisel, spordireeglite järgimine; teadmised õppekäikudelt; tervislikuks eluviisiks vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute kujundamine läbi inimese-, loodus-, ühiskonnaõpetuse ja ajaloo.

Matemaatika: aeg, korduste arv, tulemuste võrdlemine; mõõtmistulemused, arvutamine; probleemülesanded, geomeetriliste kujundite kasutamine harjutuse sooritusel, arutlemine.

III kooliaste

Eesti keel ja kirjandus: spordi- ja liikumisalase teksti**,** oskussõnade ning terminite mõistmine ja kasutamine; eneseväljendusoskus.

Võõrkeeled: võõrkeelsetest teabeallikatest vajaliku info leidmine; pordialades/liikumisviisides kasutatud võõrsõnade ja mõistete tähenduse mõistmine ja nende kasutamine.

Loodusained: loodusainetes omandatud teadmiste ning oskuste rakendamine ja kinnistamine praktilistes tegevustes; säästev ja tervislik eluviis spordi harrastamisel; tervislik toitumine; muutused organismis; aeroobsus ja organite töö; vastupidavus ja taastumine; õhutemperatuuri mõju organismile; erinevad pinnavormid; info vahetus väliskeskkonnaga.

Kunstiained: spordialade/liikumisviiside isikupärane ja loominguline käsitlus, valmisolek leida erinevatele ülesannetele uusi ja omanäolisi lahendusi, rütmi, muusika ja liikumise seostamine, ilu märkamine ja hoidmine.

Sotsiaalained: tervislikuks eluviisiks vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute kujundamine on seotud inimese-, ühiskonnaõpetuse ja ajalooga; seoste loomine, probleemide nägemine ja lahendamine, ürituste korraldamine ja vastutus, spordieetika nõuete järgimine.

Matemaatika: harjutuste sooritus ja korduste arv; seoste loomine erinevaid võtteid kasutades: arvandmed, tabelite koostamine, tulemuste võrdlemine; statistilised näitajad, analüüsioskus.

Läbivad teemad

Läbiva teema „Tervis ja ohutus" puhul on kehalisel kasvatusel kanda oluline osa. Tervislikuks eluviisiks vajalike teadmiste, arusaamade, oskuste ja kogemuste omandamist toetatakse nii aineõppes kui ka tunnivälises tegevuses, samuti füüsilise ja sotsiaalse õpikeskkonna loomise kaudu.

Läbivat teemat „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine" toetatakse kehalises kasvatuses õpilaste innustamisega olema terve ning kandma muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas hoolt oma töövõime suurendamise eest. Võimekuse ja huvi ilmnemise korral mõne spordi- ja/või liikumisharrastuse vastu juhitakse õpilast selle alaga süvendatult tegelema.

Läbivat teemat „Keskkond ja jätkusuutlik areng" aitab kehalises kasvatuses ellu viia väljas (looduses) harrastatavate spordialadega tegelemine, mis väärtustab ümbritsevat ning soodustab õpilase kujunemist keskkonnateadlikuks liikumise harrastajaks.

Läbivat teemat „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus" toetatakse õpilaste organiseeritud tunnivälise liikumisharrastuse kaudu (omaalgatuslikud spordi- ja tantsuüritused, võistlused, õpilaste juhendamisel tegutsevad liikumis- ja treeningrühmad jms).

Läbiv teema „Kultuuriline identiteet" kajastub kehalise kasvatuse tundides õpitavates spordialades/liikumisviisides, mis tutvustavad rahvuslikku ja teiste maade liikumiskultuuri ning aitavad õpilasel kujuneda kultuuriteadlikuks (omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust väärtustavaks) ühiskonnaliikmeks.

Läbiv teema „Teabekeskkond" toetab õpilast vajaliku info leidmisel. Läbiva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon" rakendamine kehalises kasvatuses seostub antud ülesande jaoks õpilasepoolse sobiva lahenduse leidmisega. Läbiv teema „Väärtused ja kõlblus" seostub spordi ülima aate – ausa mängu põhimõtete järgimisega kehalises kasvatuses ning tunnivälises sportlikus tegevuses. Sportlikus tegevuses kehtivate reeglite mõistmine ja nende järgimine toetab õpilase kujunemist kõlbeliseks isiksuseks.

Õppetegevus

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- taotletakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab õpilasele piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevusteks;

- võimaldatakse õppida üksi ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud käsitlust ning suurendavad õpimotivatsiooni;
- rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- laiendatakse õpikeskkonda: looduskeskkond, kooliõu jne;
- kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat, sh aktiivõpet: rollimängud, arutelud, projektõpe, õpimapi ja uurimistöö koostamine jne.

I kooliastme õppetegevused on:

- organiseeritud praktiline harjutamine tundides; organiseeritud liikumine ja mängimine tunnivälise tegevusena;
- oma tegevuse/soorituse kommenteerimine ning kaaslase tegevuse kirjeldamine;
- kontrollharjutuste sooritamine; oma tulemuste kogumine ja võrdlemine.

II kooliastme õppetegevused on:

- organiseeritud praktiline harjutamine tundides ja tunnivälise tegevusena; iseseisev liikumine ning mängimine tunnivälise (vaba aja) tegevusena;
- kontrollharjutuste sooritamine, oma kehaliste võimete kontrollimine ning tulemustele hinnangu andmine;
- oma ja/või kaaslaste tegevuse/soorituse kommenteerimine ning arutelu;
- spordi-, liikumis- ja terviseteemaliste materjalide lugemine;
- spordivõistlustest ja/või tantsuüritustest osavõtt võistlejana/osalejana; spordi- ja/või tantsuürituste jälgimine TVst.

III kooliastme õppetegevused on:

- organiseeritud ja iseseisev praktiline harjutamine;
- kontrollharjutuste sooritamine ja oma kehaliste võimete kontrollimine ning tulemustele hinnangu andmine;
- oma ja kaaslaste tegevuse/soorituse kommenteerimine; sõnalised aruanded; vestlused; liikumis-, spordi- ja terviseteemaliste materjalide lugemine ning loetu analüüsimine;
- spordivõistlustel ja/või tantsuüritustel käimine, neist osavõtt võistleja, osaleja või abilisena; spordi- ja/või tantsuürituste jälgimine erinevate meediakanalite vahendusel.

Kuna õpilase kehaline aktiivsus on efektiivseim viis, et hoida tervist, arendada ning säilitada üldist töövõimet, kehalist vormisolekut ja vaimset tasakaalu, on soovitatav pakkuda vabade tundide arvelt lisatunde liikumiseks ning sportimiseks.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi, aktiivsust ja kaasatöötamist tunnis, tegevuse/harjutuse omandamiseks tehtud pingutust ning püüdlikkust kirjalike ja/või praktiliste tööde ning tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekava eesmärkidele ning õpitulemustele. Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid. Õpitulemusi hinnatakse I ja II kooliastmes mitteeristavalt, kus „A“ on „arvestatud“/ ja „MA“ on „mittearvestatud“. III kooliastmes hinnatakse numbriliselt vastavalt kooli ja ainekava hindamisjuhendile.

Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ja vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ning millised on hindamise kriteeriumid.

Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

Tervisest tingitud erivajadustega õpilasi hinnates arvestatakse nende osavõttu kehalise kasvatuse tundidest. Hinnatakse õpilase teadmisi spordist, liikumisest ja kehaliste harjutuste tegemisest.

Praktilisi oskusi hinnates lähtutakse õpilase terviseseisundist – õpilane sooritab hindeharjutusena kontrollharjutuste lihtsustatud variante või oma raviarsti määratud harjutusi. Juhul kui õpilase terviseseisund ei võimalda kehalise kasvatuse ainekava täita, koostatakse talle individuaalne õppekava, milles fikseeritakse kehalise kasvatuse õppe-eesmärk, õppesisu, õpitulemused ning nende hindamise vormid.

I kooliastmes hinnatakse õpilase tegevust tundides (aktiivsus, kaasatöötamine, püüdlikkus, reeglite, hügieeni- ja ohutusnõuete järgimine jms). Õpitulemustena esitatud liigutusoskusi hinnates arvestatakse nii saavutatud taset kui ka õpilase poolt tegevuse/harjutuse omandamiseks tehtud tööd.

II kooliastmes hinnatakse teadmiste ja oskuste omandamist, teadmiste rakendamist ning õpilaste koostööoskust. Kehalistele võimetele hinnangut andes peab tulemuse kõrval arvestama õpilase arengut ning tema tehtud tööd tulemuse saavutamise nimel. Hinnata tuleb ka õpilase

tunnivälist kehalist aktiivsust ning oma klassi ja/või kooli esindamist spordivõistlustel, tantsuüritustel jm.

III kooliastmes hinnatakse teadmiste ja oskuste omandamist ning nende seostamist kehalise aktiivsusega kehalise kasvatuse tundides ja tunnivälises tegevuses. Õpilase teadmistele hinnangut andes tuleks eelkõige arvestada õpilase võimet rakendada omandatud teadmisi reaalses praktilises tegevuses. Kehalistele võimetele hinnangut andes peab tulemuse kõrval arvestama õpilase arengut ning õpilase tehtud tööd tulemuse saavutamise nimel. Kehalisele võimekusele hinnangut andes rakendatakse ka õpilase enesehindamist.

I kooliaste

3. klassi õpilane:

- kirjeldab regulaarse liikumise/sportimise tähtsust tervisele; nimetab põhjusi, miks õpilane peab olema kehaliselt aktiivne;
- omandab kooliastme ainekavva kuuluvate liikumisviiside/kehaliste harjutuste tehnika (vt alade õpitulemused õppesisu juures); sooritab põhiliikumisviise liigutusoskuste tasemel;
- teab (kirjeldab), kuidas tuleb käituda kehalise kasvatuse tunnis (võimlas, staadionil, maastikul jne), täidab õpetaja seatud ohutusnõudeid ja hügieenireegleid; loetleb ohuallikaid liikumis-/sportimispaikades ja kooliteel ning kirjeldab ohutu liikumise/sportimise/liiklemise võimalusi;
- sooritab õpetaja juhendamisel kontrollharjutusi; annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske);
- teab, kuidas käituda kehalisi harjutusi sooritades: on viisakas, sõbralik ja abivalmis; täidab kokkulepitud (mängu)reegleid; kasutab heaperemehelikult kooli spordivahendeid ja -inventari;
- loetleb spordialasid ja nimetab Eesti tuntud sportlasi; nimetab Eestis toimuvaid spordivõistlusi ning tantsuüritusi;
- harjutab aktiivselt kehalise kasvatuse tundides; oskab iseseisvalt ja koos kaaslastega ohutult mängida liikumismänge; tahab õppida uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise.

Õppesisu ja õpitulemused

Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab regulaarse liikumise/sportimise tähtsust tervisele; nimetab põhjusi, miks ta

peab olema kehaliselt aktiivne;

- oskab käituda kehalise kasvatuse tunnis, liikudes/sportides erinevates sportimispaikades ning liigeldes tänaval; järgib õpetaja seatud reegleid ja ohutusnõudeid; täidab mängureegleid; teab ja täidab (õpetaja seatud) hügieeninõudeid;
- annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske);
- loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.

Õppesisu

Liikumise ja sportimise tähtsus inimese tervisele. Liikumissoovitused I kooliastme õpilasele. Liikumine/sportimine üksi ja koos kaaslastega, oma kaaslase soorituse kirjeldamine ning hinnangu andmine. Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuse tunnis; ohutu ja kaaslasi arvestav käitumine erinevate harjutuste ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liiklemine sportimispaikadesse ja kooliteel. Hügieenireeglid kehalisi harjutusi tehes. Teadmised ilmastikule ja spordialale vastavast riietumisest. Pesemise vajalikkus kehaliste harjutuste tegemise järel. Elementaarsed teadmised spordialadest, Eesti sportlastest ning Eestis toimuvatest spordivõistlustest ja tantsuüritustest.

Kehalise kasvatuse valdkond/spordi-ala	**Õppesisu**	**Õpitulemused**	**Metoodilised soovitused**
VÕIMLEMINE	**1. klass: 10–12 tundi** **Rivikorraharjutused:** tervitamine, rivistumine viirgu ja kolonni. Kujundliikumised. Pööre paigal hüppega. **Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused:** päkkkõnd, kõnd kandadel, liikumine juurdevõtusammuga kõrvale. Üldkoormavad hüplemisharjutused. Harki- ja käärihüplemine. **Üldarendavad võimlemisharjutused:** vahendita	**3. klassi õpilane:** 1) oskab liikuda, kasutades rivisammu (P) ja võimlejasammu (T); 2) sooritab põhivõimlemise harjutuste kombinatsiooni (16 takti) muusika või saatelugemise saatel; 3) sooritab tireli ette, turiseisu ja kaldpinnalt tireli taha; 4) hüpleb hüpitsat tiirutades ette (30 sekundi jooksul	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordiga.

	ja vahenditega saatelugemise ning muusika saatel. Matkimisharjutused. **Rakendusvõimlemine:** ronimine varbseinal, kaldpingil, üle takistuste ja takistuste alt. **Akrobaatilised harjutused:** veered kägaras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, tirel ette ja veere taha turiseisu. **Tasakaaluharjutused:** liikumine joonel ja pingil, kasutades erinevaid kõnni- ja jooksusamme, tasakaalu arendavad liikumismängud. **Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks:** sirutushüpe. **2. klass: 15–18 tundi** **Rivikorraharjutused:** loendamine; harvenemine ja koondumine. Hüppega pöörded paigal. Kujundliikumised. **Kõnniharjutused:** rivisamm (P) ja võimlejasamm (T). **Põhivõimlemine ja üldarendavad harjutused:** üldarendavad võimlemisharjutused käte, kere ja jalgade põhiasenditega, harjutused vahendita ja vahenditega saatelugemise ning muusika saatel. Lühike põhivõimlemise kombinatsioon.	järjest).	

	Hüplemisharjutused: hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette. Koordinatsiooniharjutused. **Rakendusvõimlemine:** rippseis ja ripped; ronimine varbseinal, üle takistuste ja takistuste alt. **Tasakaaluharjutused:** päkk-kõnd joonel, pingil ja poomil; pöörded päkkadel pingil. Tasakaalu arendavad mängud. **Akrobaatika:** veered kägaras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, tirel ette, veere taha turiseisu, turiseis, toengkägarast sirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega. **Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks:** mahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi fikseerimisega, harjutused äratõuke õppimiseks hoolaualt. **3. klass: 15–18 tundi** **Rivikorraharjutused:** pöörded paigal, kujundliikumised. **Kõnni- ja jooksuharjutused:** rivisamm (P), võimlejasamm (T). **Üldkoormavad ja koordinatsiooni arendavad hüplemisharjutused:** hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette jalalt jalale, koordinatsiooniharjutused. **Põhivõimlemine ja üldarendavad**		

	võimlemisharjutused: üldarendavad võimlemisharjutused käte, kere ja jalgade põhiasenditega, harjutused vahendita ja vahenditega. Põhivõimlemise kombinatsioon saatelugemise või muusika saatel. **Rakendusvõimlemine:** ronimine varbseinal, kaldpingil, üle takistuste ja takistuste alt, rippseis, ripped ja toengud. **Akrobaatilised harjutused:** veered kägaras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, tirel ette, kaldpinnalt tirel taha, veere taha turiseisu, kaarsild, toengkägarast ülesirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega. **Tasakaaluharjutused:** liikumine joonel, pingil ja poomil, kasutades erinevaid kõnni- ja jooksusamme, päkkkõnd ja pöörded päkkadel, võimlemispingil kõnd kiiruse muutmise, takistuste ületamise ja peatumisega, tasakaalu arendavad mängud. **Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks:** sirutus-mahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi fikseerimisega, harjutused äratõuke õppimiseks hoolaualt.		

JOOKS, HÜPPED, VISKED	**1. klass: 10-12 tundi** **Jooks:** jooksu alustamine ja lõpetamine. Jooks erinevatest lähteasenditest, mitmesugused jooksuharjutused. Püstistart koos stardikäsklustega. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes. **Hüpped:** takistustest ülehüpped. Hüpped paigalt ja hoojooksult vetruva maandumisega. **Visked:** palli hoie. Täpsusvisked ülalt (tennis-)palliga. Pallivise paigalt. **2. klass: 15–18 tundi** **Jooks:** jooksuasend, jooksuliigutused, jooks erinevas tempos. Võimetekohase jooksutempo valimine. Pendelteatejooks teatepulgaga. **Hüpped:** paigalt kaugushüpe, maandumine kaugushüppes. Hüpped hoojooksult, et omandada jooksu ja hüppe ühendamise oskus. Madalatest takistustest ülehüpped parema ja vasaku jalaga. **Visked:** tennispallivise ülalt täpsusele ja kaugusele. Pallivise paigalt. **3. klass: 15-18 tundi** **Jooks:** jooksuasendeid ja liigutusi korrigeerivad harjutused. Kiirendusjooks. Jooksu alustamine	**3. klassi õpilane:** 1) jookseb kiirjooksu püstistardist stardikäsklustega; 2) läbib joostes võimetekohase tempoga 1 km distantsi; 3) sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus; 4) sooritab palliviske paigalt ja kolmesammulise hooga; 5) sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordiga.

	ja lõpetamine. Püstilähe. Kiirjooks. Kestvusjooks. Pendelteatejooks; **Hüpped:** kaugushüpe hoojooksuga paku tabamiseta. Madalatest takistustest ülehüpped parema ja vasaku jalaga. Kõrgushüpe otsehoolt; **Visked:** viskepalli hoie, viskeliigutus. Pallivise kahesammulise hooga.		
LIIKUMIS-MÄNGUD	**1. klass: 15–18 tundi** **Jooksu- ja hüppemängud**: liikumismängud ja teatevõistlused erinevate vahenditega. Liikumine pallita: jooksud, pidurdused, suunamuutused. Põrgatamisharjutused tennis-, käsi- ja minikorvpalliga. Liikumismängud väljas/maastikul. **2. klass: 21–24 tundi** Jooksu-, hüppe- ja viskemängud. Pallikäsitsemisharjutused, viskamine ja püüdmine. Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatevõistlused pallidega. Rahvastepall. Maastikumängud. **3. klass: 21–24 tundi** Jooksu- ja hüppemängud. Mängud (jõukohaste vahendite) viskamise, heitmise ja püüdmisega. Palli käsitsemisharjutused, põrgatamine,	**3. klassi õpilane:** 1) sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge; 2) mängib rahvastepalli lihtsustatud reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordiga.

	vedamine, heitmine, viskamine, söötmine ja püüdmine. Sportmänge (korv-, käsi-, võrk-, jalgpall ja saalihoki) ettevalmistavad liikumismängud, teatevõistlused pallidega. Rahvastepallimäng reeglite järgi. Maastikumängud.		
TALIALAD (kooli valikul kas suusatamine või uisutamine)	**1. klass: 10–12 tundi** **Suusatamine** Suuskade kinnitamine, pakkimine ja kandmine, allapanek. Suuskade transport. Õige kepihoie, suusarivi. Kukkumine ja tõusmine paigal ning liikudes, tasakaaluharjutused suuskadel. Lehvikpööre e. astepööre eest. Astesamm, libisamm. Trepptõus. Laskumine laugelt nõlvalt põhiasendis. **Uisutamine** Uiskude kandmine. Uisurivi. Kõnd ja libisemine uiskudel; uisutaja kehaasend. **2. klass: 15–18 tundi** **Suusatamine** Lehvikpööre tagant. Tasakaalu- ja osavusharjutused suuskadel. Kukkumine ja tõusmine paigal ning liikudes. Libisamm. Vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduviis. Paaristõukeline sammuta	**3. klassi õpilane:** Suusatamine 1) suusatab paaristõukelise sammuta sõiduviisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviisiga; 2) laskub mäest põhiasendis; 3) läbib järjest suusatades 3 km distantsi. Uisutamine 1) libiseb jalgade tõukega paralleelsetel uiskudel; 2) oskab sõitu alustada ja lõpetada; 3) uisutab järjest 4 minutit.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordiga.

	sõiduviis laugel nõlval. Käärtõus. Laskumine kõrgasendis. **Uisutamine** Käte ja jalgade tõuge ja libisemisel. Jalgade tõuge ja libisemine paralleelsetel uiskudel. Sõidu alustamine ja lõpetamine (pidurdamine). **3. klass: 15–18 tundi** **Suusatamine** Tasakaalu- ja osavusharjutused suuskadel. Vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduviis. Paaristõukeline sammuta sõiduviis. Laskumine põhiasendis. Sahkpidurdus. Mängud suuskadel. **Uisutamine** Sõidutehnika: käte ja jalgade töö uisutamisel. Sõidu alustamine ja pidurdamine. Mängud jääl.		
TANTSULINE LIIKUMINE	**1. klass: 5–6 tundi** Rütmi plaksutamine ja jalgade rõhklöögid. Liikumised mõttekujundeid ja kujutlusvõimet kasutades. Spontaansust ja liikumisrõõmu arendavad mängud. Liikumine sõõris ja paarilisega kõrvuti ringjoonel. Kõnni-, külg-, hüpak-, galopp ja lõppsamm. Eesti traditsioonilised laulumängud paarilise valimisega. Lihtsad 2-osalised tantsud. **2. klass: 6–8 tundi**	**3. klassi õpilane:** 1) mängib/tantsib õpitud eesti laulumänge ja tantse; 2) liigub vastavalt muusikale, rütmile, helile.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordiga.

	Liikumine ja koordinatsioon sõna, rütmi, kehapilli või muusikaga. Tantsukujundid rühmas ja liikumine nendes. Erinevad liikumised rütmi või muusika iseloomu vaheldumisel. Süld- ja valsivõte; käärhüpped, galopp- ja vahetussamm. Laulumängud erinevates joonistes. 2–3-kombinatsioonilised lihtsamad paaristantsud. **3. klass: 6–8 tundi** Mitmest (4-st) osast koosnevad rütmikombinatsioonid; liikumise alustamine ja lõpetamine muusikat (rütmi) järgides. Suunajalg, suuna muutmine 8-taktilist muusikalist pikkust arvestades. Asendid paarilise suhtes (ringjoonel ja kodarjoonel rinnati). Polkasamm rinnati ja seljati. Korduvtuurilised Eesti rahvatantsud ja keerukamad laulumängud. Lastetantsud.		
UJUMINE	**I kooliaste:** Ohutusnõuded ja kord basseinides ja ujumispaikades. Hügieeninõuded ujumisel. Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine.	Ujumise algõpetuse kursuse läbinud õpilane ujub vabalt valitud stiilis 25 meetrit.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine.

II kooliaste

6. klassi õpilane:

- selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust inimese tervisele ning kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis; kirjeldab oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust;
- omandab kooliastme ainekavva kuuluvate kehaliste harjutuste (spordialade/liikumisviiside) tehnika (vt alade õpitulemused õppesisu juures), teab, kuidas õpitud alasid iseseisvalt sooritada; sooritab põhiliikumisviise liigutusvilumuste tasemel;
- selgitab kehalise kasvatuse tundides kehtivate ohutus- ja hügieeninõuete ning iseseisva ohutu liikumisharrastuse/liiklemise vajalikkust; järgib ohutus- ja hügieenireegleid kehalise kasvatuse tundides ning tunnivälistes spordiüritustes;
- sooritab kontrollharjutusi ja kehalise võimekuse katseid, võrdleb saavutatud tulemusi oma varasemate tulemustega; valib õpetaja juhendamisel oma rühti ja kehalist võimekust parandavaid harjutusi ja sooritab neid;
- mõistab hea käitumise, reeglite järgimise, keskkonda säästva suhtumise ja koostöö tegemise vajalikkust sportimisel/liikumisel; täidab reegleid ja võistlusmäärusi kehalisi harjutusi õppides ning liikudes; on valmis tegema koostööd (sooritama koos harjutusi, kuuluma ühte võistkonda jne) kõigi kaaslastega; kirjeldab ausa mängu põhimõtete realiseerimist spordis ja teistes tegevustes;
- kirjeldab sobivaid oskussõnu kasutades nähtud spordivõistlust ja/või tantsuüritust ning oma muljeid sellest; nimetab Eesti ja maailma tuntud sportlasi ning võistkondi; valdab teadmisi maailmas toimuvatest suurvõistlustest ja antiikolümpiamängudest;
- harjutab aktiivselt kehalise kasvatuse tundides; tunneb huvi koolis toimuvate spordi- ja tantsuürituste vastu, võtab neist osa võistleja, osaleja või pealtvaatajana; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne; soovib õppida uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise ning omandada teadmisi iseseisvaks sportimiseks/liikumiseks; osaleb tervisespordiüritustel.

Õppesisu ja õpitulemused

Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust;
- mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuse tundides ja tunnivälises tegevuses; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes,

sportides ja liigeldes ning mida teha õnnetusjuhtumite ja lihtsamate sporditraumade korral;

- suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne;
- sooritab kehaliste võimete testi ja annab tulemusele hinnangu võrreldes eelmistel aastatel saavutatuga; valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid;
- tunneb õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel ning oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel;
- teab, mida tähendab aus mäng spordis;
- valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi; teab tähtsamaid fakte antiikolümpiamängudest.

Õppesisu

Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Teadmised käitumisest ohuolukordades. Lihtsad esmaabivõtted. Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti. Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms. Teadmised antiikolümpiamängudest.

Kehalise kasvatuse valdkond/spordiala	**Õppesisu**	**Õpitulemused**	**Metoodilised soovitused**
VÕIMLEMINE	**4. klass: 15–18 tundi** **Rivikorraharjutused:** ümberrivistumised viirus ja kolonnis.	**6. klassi õpilane:** 1) sooritab põhivõimlemise	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja

	Rühiharjutused: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused. **Põhivõimlemine:** harjutuste kombinatsioonid saatelugemise ja/või muusika saatel. **Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused:** hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette paigal ja liikumisel. **Rakendusvõimlemine:** kahe- ja kolmevõtteline ronimine; käte erinevad haarded ja hoided; upp-, tiri- ja kinnerripe. **Akrobaatika:** tirel ette ja taha, kaarsild (T), juurdeviivad harjutused kätelseisuks. **Tasakaaluharjutused:** harjutuste kombinatsioonid võimlemispingil või madalal poomil. **Toenghüpe:** hoojooksult hüpe hoolauale, äratõuge ja toengkägar (kitsel, hobusel), ülesirutus-mahahüpe maandumisasendi fikseerimisega. **5. klass: 15–18 tundi** **Riviharjutused ja kujundliikumised**: pöörded sammliikumiselt. **Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused:** liikumiskombinatsioonid; hüplemisharjutused hüpitsa ja	harjutuskombinatsioni (32 takti) saatelugemise või muusika saatel; 2) hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes; 3) sooritab iluvõimlemise elemente hüpitsaga (T); 4) sooritab harjutuskombinatsioni akrobaatikas ja rööbaspuudel; 5) sooritab harjutuskombinatsioni madalal poomil (T) ja kangil (P); 6) sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kägarhüpe).	vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordialadega arvestades nende võimeid ja huve.

	hoonööriga paigal ja liikudes.. **Rühiharjutused**: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused**.** **Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused:** saatelugemise ja/või muusika saatel vahendiga või vahendita; jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused. **Akrobaatika:** pikk tirel ette, ratas kõrvale, kätelseis abistamisega, tiritamm (P). **Rakendus- ja riistvõimlemine:** kahe- ja kolmevõtteline ronimine, käte erinevad haarded ja hoided; upp-, tiri-, ja kinnerripe; hooglemine rippes; ees- ja tagatoengust mahahüpped; hooglemine rööbaspuudel toengus ja küünarvarstoengus (P); kangil jala ülehoog käärtoengusse ja tagasi; tiretõus ühe jala hoo ja teise tõukega; lihtsamad harjutuskombinatsioonid õpitud elementidest akrobaatikas, poomil (T), kangil (P) ja rööbaspuudel. **Toenghüpe:** harkhüpe ja/või kägarhüpe. **Iluvõimlemine** (T): hüpitsa hood, ringid, kaheksad, tiirutamised; erinevad hüpped; lihtsad visked ja püüded. **6. klass: 10–12 tundi**		

	Riviharjutused ja kujundliikumised: pöörded sammliikumiselt. **Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutuste:** kombinatsioonid. Hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonööriga paigal ja liikudes. **Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused:** saatelugemise ja/või muusika saatel vahendiga või vahendita. Jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused. **Rühiharjutused**: Kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused. **Rakendus- ja riistvõimlemine:** Lihtsamad harjutuskombinatsioonid õpitud elementidest akrobaatikas, poomil (T), kangil (P) ja rööbaspuudel. **Toenghüpe:** harkhüpe ja/või kägarhüpe. **Iluvõimlemine** (T): põlvetõste-, põlvetõstevahetus- ja sammhüpe. Harjutused hüpitsaga: hood, ringid, kaheksad, tiirutamised, hüpped, visked ja püüdmine.		
KERGEJÕUSTIK	**4. klass: 15–18 tundi** **Jooks.** Erinevad jooksuharjutused: põlve- ja sääretõstejooks. Pendelteatejooks. Kiirjooks	**6. klassi õpilane:** 1) sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus;	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon,

	stardikäsklustega. Kestvusjooks. Maastikujooks. **Hüpped.** Mitmesugused hüppe- ja hüplemisharjutused. Kaugushüpe paku tabamiseta. Kõrgushüpe üleastumistehnikaga. **Visked.** viskeharjutused: täpsusvisked vertikaalse märklaua pihta. Pallivise paigalt ja kolme sammu hooga. **5. klass: 15–18 tundi** **Jooks.** Jooksuasendi ja –liigutuste korrigeerimine. Põlve- ja sääretõstejooks. Jooksu alustamine ja lõpetamine. Kiirendusjooks. Kestvusjooks. **Hüpped.** Sammhüpped. Kaugushüpe paku tabamisega. Kaugushüppe tulemuse mõõtmine. Kõrgushüpe üle kummilindi ja lati. **Visked.** Täpsusvisked horisontaalse märklaua pihta. Pallivise kolme sammu hooga. **6. klass: 10–12 tundi** **Jooks.** Kiirjooks ja selle eelsoojendus. Madallähte tutvustamine. Stardikäsklused. Ringteatejooks. Võistlusmäärused. Ajamõõtmine. Kestvusjooks. **Hüpped.** Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Kõrgushüpe (üleastumis-hüpe). **Visked.** Pallivise hoojooksult.	2) sooritab kaugushüppe paku tabamisega ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; 3) sooritab hoojooksult palliviske; 4) jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; 5) jookseb järjest 9 minutit.	praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordialadega arvestades nende võimeid ja huve.

LIIKUMIS- JA SPORTMÄNGUD **Sportmängud** (kooli valikul kaks mängu kolmest)	**4. klass: 21–24 tundi** Palli hoie, palli põrgatamine ja söötmine liikumisel. Korv-, jalg- ja võrkpalli ettevalmistavad liikumismängud; teatevõistlused pallidega. Rahvastepalli erinevad variandid. **5. klass: A sportmäng – 15–18 tundi** **B sportmäng – 9–12 tundi** **Liikumismängud** ja teatevõistlused palliga. Valitud sportmänge ettevalmistavad liikumismängud. **Korvpall.** Palli hoie söötmisel, püüdmisel ja pealeviskel. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile. Sammudelt vise korvile. **Võrkpall.** Ettevalmistavad harjutused võrkpalliga. Ülalt- ja altsööt pea kohale ja vastu seina. Pioneeripall. **Jalgpall.** Söödu peatamine ja löögitehnika õppimine. **6. klass: A sportmäng – 10–12 tundi** **B sportmäng – 6–8 tundi** **Korvpall.** Palli põrgatamine, söötmine ja sammudelt vise korvile. Mängija kaitseasend (mees-mehe kaitse). Korvpallireeglitega tutvustamine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi **Võrkpall.** Ülalt- ja altsööt vastu seina ja paarides. Alt-eest palling. Kolme	**6. klassi õpilane:** **Liikumismängud** 1) sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga; 2) mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid. **Sportmängud** (kooli poolt valitud kahe mängu osas) 1) sooritab põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile korvpallis; 2) sooritab ülalt- ja altsöödud paarides ning alt-eest pallingu võrkpallis; 3) sooritab palli söötmise ja peatamise jalgpallis; 4) mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordialadega arvestades nende võimeid ja huve.

	viskega võrkpall. Minivõrkpall. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. **Jalgpall.** Söödu peatamine ja löögitehnika arendamine ja täiustamine. Mäng 4:4 ja 5:5. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.		
TALIALAD (kooli valikul kas suusatamine või uisutamine)	**4. klass: 15–18 tundi** **Suusatamine**. Pöörded paigal (hüppepööre). Õpitud tõusu-, laskumis- ja sõiduviiside kordamine. Vahelduvtõukeline kahesammuline astesamm-tõusuviis. Põikilaskumine. Laskumine põhi- ja puhkeasendis. Astepööre laskumisel. Ebatasasuste ületamine. Sahkpidurdus. Mängud suuskadel. **Uisutamine**: Käte ja jalgade töö täiustamine uisutamisel. Sahkpidurdus. Mängud uiskudel. **5. klass: 15–18 tundi** **Suusatamine**. Paaristõukeline ühesammuline sõiduviis. Uisusamm ilma keppideta. Pool-uisusamm laugel laskumisel. Sahkpöörde tutvustamine. Poolsahkpidurdus. Pidurdamine laskumisel ennetava kukkumisega. Laskumine väljaseadeasendis. Mängud suuskadel, teatevõistlused. **Uisutamine.** Sõidutehnika täiustamine. Uisutamine erinevate käteasenditega. Ülejalasõit vasakule	**6. klassi õpilane:** **Suusatamine** 1) suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduviisiga, vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduviisiga; 2) sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis; 3) sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde; 4) sooritab teatevahetuse teatesuusatamises; 5) läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsi. **Uisutamine**	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordialadega arvestades nende võimeid ja huve.

	ja paremale. Karussell. Sobiva tempo valimine kestvusuisutamisel. **6. klass: 10–12 tundi** **Suusatamine.** Stardivariandid paaristõukelise sammuta ja paaristõukelise ühesammulise sõiduviisiga. Paaristõukeline kahesammuline uisusamm-sõiduviis. Laskumine madalasendis. Triivpidurdus. Poolsahkpööre. Uisusammpööre laskumise järel muutes libisemissuunda. Mängud suuskadel. Teatesuusatamine. **Uisutamine**. Uisutamine paarides, kolmikutes ja rühmas. Ülejalasõit vasakule ja paremale. Start, sõit kurvis ja finišeerimine. Kestvusuisutamine. Mängud ja teatevõistlused uiskudel.	1) sooritab uisutades ülejalasõitu vasakule ja paremale; 2) kasutab uisutades sahkpidurdust; 3) uisutab järjest 6 minutit.	
TANTSULINE LIIKUMINE	**4. klass: 6–8 tundi** Ruumitaju arendavad liikumised. Rütmitunnet ja koordinatsiooni arendavad tantsukombinatsioonid. Sise- ja välissõõr. Ahelsõõr. Polkasamm. Ruutrumba põhisamm. Liikumise alustamine ja lõpetamine, hoog ja pidurdamine. Eesti rahva- ja seltskonnatantsud, ka paarilise vahetusega. Poiste ja tüdrukute vahelduvtegevused. Loovtantsu põhielement keha. Tantsupidude traditsioon. Riietus, rahvarõivad. Rühma koostöö tantsimisel.	**6. klassi õpilane** 1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh Eesti ja teiste rahvaste tantse; 2) kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordialadega arvestades

	5. klass: 6–8 tundi Keha telg ja kehahoid. Tugijalg ja töötav jalg. Valsivõttes liikumine ja juhtimine. Põimumine ja kätlemine. Polka pööreldes. Roki põhisamm. Eesti rahva- ja seltskonnatantsud. Õpitud sammude täpsustamine. Teiste rahvaste seltskonnatantsud, *line*-tants vm. Loovtantsu põhielement ruum. Tantsukultuur. Tants ja eetika. **6. klass: 5 –6 tundi** Ruumitaju ja koordinatsiooniharjutused. Pöörlemistehnika. Valsi põhisamm. *Cha-cha* põhisamm. Loovtantsu põhielement aeg ja jõud: dünaamika liikumisel (energilisus, jõulisus, pehmus jt). Jooniste, asendite, võtete ja sammude täpsustamine. Eesti rahva- ja seltskonnatantsud. Teiste rahvaste seltskonnatantsud, *line*-tants vm. Tantsustiilide erinevus.		nende võimeid ja huve.
ORIENTEERUMINE	**4. klass: 4–6 tundi** Orienteerumine ruumis ja vabas looduses tuttava objekti plaani järgi. Orienteerumine silmapaistvate loodus- ja tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas. Orienteerumismängud. **5.klass: 4–6 tundi** Leppemärgid, maastikuobjektid. Maastiku ja kaardi võrdlemine ja	**6. klassi õpilane** 1)oskab orienteeruda kaardi järgi ja kasutada kompassi; 2)teab põhileppemärke (10–15); 3)orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine

	seostamine. Lihtsa objekti plaani koostamine. Liikumine joonorientiiride järgi. Kompassi tutvustamine. Orienteerumismängud. **6. klass: 4–6 tundi** Kaardi mõõtkava, reljeefivormid, kauguse määramine. Suunaharjutused kompassiga seistes ja liikumisel. Õpperaja läbimine kaarti ja kompassi kasutades. Sobiva koormuse ja liikumistempo valimine vastavalt pinnasetüübile, reljeefivormidele, takistustele. Orienteerumismängud.	loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas; 4)arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi; 5)oskab mängida orienteerumismänge plaaniga, kaardiga ja kaardita.	tegelemaks liikumise/spordiala dega arvestades nende võimeid ja huve.
UJUMINE	**II kooliaste:** Ohutusnõuded ja kord basseinides ja ujumispaikades. Hügieeninõuded ujumisel. Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine.	Ujumise algõpetuse kursuse läbinud õpilane ujub vabalt valitud stiilis 25 meetrit.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine ja vestlus, demonstratsioon, praktiline harjutamine.

III kooliaste

Põhikooli lõpetaja:

- kirjeldab kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele ning selgitab regulaarse liikumisharrastuse vajalikkust; analüüsib oma igapäevast kehalist aktiivsust, sh liikumisharrastust, ning annab sellele hinnangu;
- omandab põhikooli ainekavva kuuluvate spordialade/liikumisviiside tehnika (vt alade õpitulemused õppesisu juures); suudab õpitud spordialasid/liikumisviise iseseisvalt sooritada;
- järgib ohutus- ja hügieeninõudeid kehalise kasvatuse tundides, tunnivälistel spordiüritustel ning iseseisvalt liikudes, sportides ja liigeldes; oskab vältida ohuolukordi ning teab, mida teha liikudes/sportides juhtuda võivate õnnetusjuhtumite korral;
- sooritab kontrollharjutusi ja kehaliste võimete testi harjutusi (sh lihtsamaid

enesekontrolli teste) ning annab hinnangu oma tulemustele; teab, mis harjutused ja meetodid sobivad kehalise võimekuse parandamiseks, ning oskab neid iseseisvalt kasutada;

- järgib sportides/liikudes reegleid ja võistlusmäärusi; liigub/spordib keskkonda hoides, oma kaaslasi austades ja nendega koostööd tehes; selgitab ausa mängu põhimõtete realiseerimist spordis ja elus;
- kirjeldab oskussõnu kasutades nähtud võistlusi erinevatel spordialadel ja/või nähtud tantsuüritusi ning oma muljeid nendest; kirjeldab oma lemmikspordiala (või tantsustiili), loetleb sel alal toimuvaid võistlusi/üritusi ning ala tuntumaid esindajaid Eestis ja maailmas;
- valdab teadmisi antiik- ja nüüdisolümpiamängudest ning Eesti sportlaste saavutustest olümpiamängudel;
- harjutab aktiivselt kehalise kasvatuse tundides; tunneb huvi koolis ja/või väljaspool toimuvate spordi- ja tantsuürituste vastu, võtab neist osa võistleja (osaleja), pealtvaataja või kohtuniku/korraldajate abilisena; harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt ja/või koos kaaslastega; soovib õppida (sh iseseisvalt) uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise ning omandada iseseisvaks liikumisharrastuseks vajalikke teadmisi.

Õppesisu ja õpitulemused

Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele ja töövõimele;
- järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi;
- liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasi austades ja abistades ning keskkonda säästes;
- oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisoskusi ja arendab oma kehalisi võimeid;
- osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordi- ja tantsuüritustel ning jälgib seal toimuvat; oskab tegutseda

abikohtunikuna võistlustel.

Õppesisu

Kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele, regulaarse liikumisharrastuse kui tervist ja töövõimet tagava tegevuse vajalikkus. Liikumissoovitused noorukitele ning täiskasvanutele. Ohutu liikumine ja liiklemine. Loodust säästev liikumine. Tegutsemine (spordi)traumade ja õnnetusjuhtumite korral. Esmaabivõtted. Õpitud spordialade ja liikumisviiside oskussõnad ning harjutuste ja tegevuste kirjeldamine; õpitud spordialade võistlusmäärused. Aus mäng – ausus ja õiglus spordis ning elus. Teadmised iseseisva liikumisharrastuse kohta (eesmärkide seadmine, spordiala/tegevuse valik, spordivarustuse valik, harjutamise põhimõtted jm). Kehalise töövõime arendamine: erinevate kehaliste võimete arendamiseks sobivad harjutused, harjutamise metoodika. Kehalise võimekuse testid ja enesekontrollivõtted, testitulemuste analüüs. Teadmised õpitud spordialade/tantsustiilide tekkest, peetavatest (suur)võistlustest/üritustest ning tuntumatest sportlastest/tantsijatest Eestis ja maailmas. Teadmised olümpiamängudest (sh antiikolümpiamängudest) ja tuntumatest olümpiavõitjatest. Teadmised spordiüritustest ning neil osalemise võimalustest. Liikumine „Sport kõigile".

Kehalise kasvatuse valdkond/spordiala	**Õppesisu**	**Õpitulemused**	**Metoodilised soovitused**
VÕIMLEMINE	**7. klass: 10–12 tundi** **Riviharjutused ja kujundliikumised**: jagunemine ja liitumine, lahknemine ja ühinemine, ristlemine. **Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused:** koordinatsiooniharjutused. **Põhivõimlemine** ja harjutused vahenditega, harjutused muusika saatel. Üldarendavad võimlemisharjutused erinevatele lihasrühmadele (harjutuste valik ja toime).	**9. klassi õpilane:** 1) sooritab õpitud vaba- või vahendiga harjutuskombinatsiooni muusika saatel; 2) sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas; 3) sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel (T, P) ja poomil (T) / kangil (P);	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine, vestlus ja arutelu, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordialadega

	Rühi arengut toetavad harjutused: Harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks. **Rakendusharjutused.** Ronimine **Akrobaatika**: ratas kõrvale. **Tasakaaluharjutused poomil (T):** erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette 180^0 pööre; jala hooga taha 180^0; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ett; erinevad mahahüpped. **Harjutused rööbaspuudel**: tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (T) ning küünarvarstoengust hoogtõus taha (P). **Harjutused kangil:** Tireltõus jõuga (P). **Toenghüpe**: harkhüpe ja/või kägarhüpe. **Iluvõimlemine (T):** harjutused rõngaga: hood ja hooringid, kaheksad, ringitamine, pöörded, vurr, veered ja visked. **Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.** **8. klass: 10–12 tundi** **Kõnni-, jooksu- ja hüplemis-harjutused**: koordinatsiooniharjutused. **Põhivõimlemise harjutused** vahendita ja vahenditega, harjutused muusika saatel. Üldarendavate võimlemisharjutuste komplekside	4) sooritab õpitud toenghüppe (hark- ja/või kägarhüpe); 5) sooritab küünarvarstoengust hoogtõusu taha ja harkistest tireli ette (P); 6) sooritab kangil tireltõusu jõuga (P).	arvestades nende huvi, võimeid ja arengut.

	koostamine (harjutuste valik ja järjekord). **Rühi arengut toetavad harjutused:** Harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks **Akrobaatika:** harjutuste kombinatsioonid; püramiidid. **Harjutused rööbaspuudel:** tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (T) ning harkistest tirel ette (P). **Harjutused kangil:** tireltõus jõuga, käärhöör (P). **Tasakaaluharjutused poomil (T):** erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette 180^0 pööre; jala hooga taha 180^0; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ett; erinevad mahahüpped. **Toenghüpe:** hark- ja/või kägarhüpe. **Iluvõimlemine:** harjutused palliga: hood, ringid, kaheksad, väänakud, visked ja püüded (T). **Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.** **9. klass: 10–12 tundi** **Kõnni-, jooksu- ja hüplemis-harjutuste kombinatsioonid**. Koordinatsiooniharjutused. **Rühi arengut toetavad harjutused:** harjutused lülisamba vastupidavuse		

	arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele, venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks. **Põhivõimlemise ja üldarendavad võimlemisharjutused:** vahendita ja vahenditega harjutused erinevate lihasrühmade treenimiseks, harjutuste valimine ja harjutuskomplekside koostamine, üldarendavate võimlemisharjutuste kirjeldamine ning kasutamine teiste spordialade eelsoojendusharjutustena. **Aeroobika** tervisespordialana. Aeroobika põhisammud. **Riistvõimlemine:** harjutuskombinatsioonid akrobaatikas, rööbaspuudel, poomil (T) ja kangil (P). **Toenghüpe:** hark- ja/või kägarhüpe. **Iluvõimlemine:** harjutused lindiga: hood, ringid, kaheksad, sakid, spiraalid, visked ja püüdmine (T).		
KERGEJÕUSTIK	**7. klass: 10–12 tundi** **Jooks**. Sprindi eelsoojendusharjutused. Ringteatejooks. Kestvusjooks. **Hüpped**. Kaugushüppe eelsoojendus-harjutused. Kaugushüpe. Kõrgushüpe (üleastumishüpe) **Visked.** Palliviske eelsoojendus-harjutused Pallivise hoojooksult. **8. klass: 10–12 tundi**	**9. klassi õpilane:** 1) sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumistehnikas kõrgushüppe; 2) sooritab hoojooksult palliviske (7.kl) ning paigalt ja hooga kuulitõuke;	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine, vestlus ja arutelu, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur

	Jooks. Kiirjooksu tehnika. Ringteatejooks. Kestvusjooks. **Hüpped**. Kaugushüpe. Kõrgushüppe eelsoojendusharjutused. Flopphüppe (3- ja 5-sammuliselt hoojooksult) tutvustamine. **Heited, tõuked.** Kuulitõuke juurdeviivad harjutused. Kuulitõuge paigalt ja hooga. **9. klass: 10-12 tundi** **Jooks**. Kiirjooks. Kestvusjooks. **Hüpped.** Kaugushüpe. Kõrgushüpe: flopptehnika täishoolt (tutvustamine) **Heited, tõuked**. Kuulitõuke eelsoojendusharjutused. Kuulitõuge hooga.	3) jookseb kiirjooksu stardikäsklustega; 4) suudab joosta järjest 9 minutit (T) / 12 minutit (P).	kaasamine tegelemaks liikumise/spordi aladega arvestades nende huvi, võimeid ja arengut.
SPORTMÄNGUD (kooli valikul kaks mängu kolmest)	**7. klass: A sportmäng – 10–12 tundi** **B sportmäng – 6–8 tundi** **Korvpall**. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile liikumiselt. Petted. Läbimurded paigalt ja liikumiselt. Algteadmised kaitsemängust. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. **Võrkpall**. Sööduharjutused paarides ja kolmikutes lisaülesannetega; söödu-harjutused juhtmängijaga. Ülalt palling. Mängijate asetus platsil ja liikumine pallingu sooritamiseks. Punktide lugemine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. **Jalgpall**. Jalgpallitehnika elementide täiustamine erinevate harjutuste abil.	**9. klassi õpilane** Õpitulemused kahe kooli poolt valitud sportmängu osas: **Korvpall**: sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted. **Võrkpall**: sooritab ülalt pallingu, ründelöögi ja nende vastuvõtu. **Jalgpall:** mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine, vestlus ja arutelu, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordi aladega arvestades nende huvi,

	Jalgpalluri erinevate positsioonide *kaitsja*, *poolkaitsja* ja *ründaja* ja nende ülesannete mõistmine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi. **8. klass: A sportmäng – 10–12 tundi** **B sportmäng – 6–8 tundi** **Korvpall**. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile liikumiselt. Vise söödule vastuliikumiselt. Katted. Mäng 3:3 ja 5:5. **Võrkpall**. Ülalt palling. Pallingu vastuvõtt. Ründelöök hüppeta ja kaitsemäng paarides. Mängutaktika: kolme puute õpetamine. **Jalgpall.** Harjutused söödu- ja löögitehnika täiustamiseks. Tehnika täiustamine mängus. **9. klass: A sportmäng – 10–12 tundi** **B sportmäng – 6–8 tundi** **Korvpall.** Harjutused põrgatamise, söötmise, püüdmise ja pealeviske tehnika täiustamiseks. Algteadmised kaitsemängust. Mäng reeglite järgi. **Võrkpall**. Harjutused söödutehnika, ründelöögi ja pallingu vastuvõtu tehnika täiustamiseks. Ülalt palling. Ründelöök hüppega (P). Pallingu vastuvõtt. Mäng reeglite järgi. **Jalgpall.** Harjutused söödu- ja löögitehnika täiustamiseks. Jalgpallis mäng erinevatel positsioonidel ning nende ülesannete mõistmine. Mäng reeglite järgi.	Mängib kaht õpitud sportmängu reeglite järgi.	võimeid ja arengut.

TALIALAD (kooli valikul kas suusatamine või uisutamine)	**7. klass: 10–12 tundi** **Suusatamine.** Paaristõukeline kahesammuline uisusamm-sõiduviis. Vahelduvtõukeline kahesammuline uisusamm-tõusuviis. Poolsahkpöörde kasutamine slaalomirajal. Jooksusamm-tõusuviis. Laskumine üle ebatasasuste (kühmu ületamine, lohu läbimine, üleminek vastasnõlvale laskumine, järsemaks muutuval nõlval). **Uisutamine.** Paralleelpidurdus. Tagurpidisõit. Kestvusuisutamine. **8.klass: 10–12 tundi** **Suusatamine.** Paaristõukeline ühesammuline uisusamm-sõiduviis. Üleminek sõiduviisilt tõusuviisile nii klassikalises kui uisusamm tehnikas. Poolsahk-paralleelpööre. Lihtsa slaalomiraja läbimine poolsahk-paralleelpööretega. Teatesuusatamine (võistlusmäärused). Mängud suuskadel Teatesuusatamine. **Uisutamine.** Tagurpidisõit. Kestvusuisutamine. *Ringette* ja jäähoki mäng lihtsustatud reeglite järgi. **9. klass: 10–12 tundi** **Suusatamine**. Eelnevates klassides õpitu kinnistamine. Uisusamm-sõiduviisi täiustamine. Üleminek ühelt sõiduviisilt teisele (klassikalises ja uisutehnikas) olenevalt raja	**9. klassi õpilane** **Suusatamine** 1) suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga; 2) suusatab kepitõuketa uisusamm-sõiduviisiga tempovarianti; 3) läbib järjest suusatades 5 km (T) / 8 km (P) distantsi. **Uisutamine** 1) uisutab tagurpidi ning tagurpidi ülejalasõitu; 2) suudab uisutada järjest 9 minutit; 3) mängib *ringette*'i ja/või jäähokit.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine, vestlus ja arutelu, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordi aladega arvestades nende huvi, võimeid ja arengut.

	reljeefist. Lihtsa slaalomiraja läbimine. Hüppeharjutused suuskadel. Mängud suuskadel. Teatesuusatamine. **Uisutamine.** Uisutamistehnika täiustamine. Tagurpidi ülejalasõit. Kestvusuisutamine. *Ringette* ja jäähoki mäng reeglite järgi.		
TANTSULINE LIIKUMINE	**7. klass: 5–6 tundi** Tantsuoskuse arendamine õpitud tantsude baasil. Tantsualase oskussõnavara täiustumine. Labajalavalss. *Jive*`i põhisamm. Poiste ja tüdrukute rollid tantsus. Rahvaste ja seltskonnatantsud sh kontratantsud, *line*-tants vm. Loovtantsu elementide kasutamine. Tants kui kunst, sport ja kultuur. **8. klass: 5–6 tundi** Tantsu karakteersus ja väljenduslikkus sh arvestades soolisi erinevusi. Aeglane valss. Samba põhisamm. Valsisammu täiustamine. Rahva- ja seltskonnatantsud. Loovtantsu elementide kasutamine. Tantsu traditsioonilisus ja kaasaegsus. **9. klass: 5–6 tundi** Õpitud tantsurütmide ja -stiilide eristamine. Eesti ja teiste rahvaste tantsude võrdlemine. Eesti tantsupidude traditsiooni mõtestamine. Riietumine – rahvarõivad jm. Tants kui sotsiaalse, kunstilise, kultuurilise ja tervisliku	**9. klassi õpilane:** 1) tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse ning kombinatsioone autoritantsudest; 2) arutleb erinevate tantsustiilide üle. 3) teab Eesti tantsupidude ja tantsukultuuri traditsioone.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine, vestlus ja arutelu, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordi aladega arvestades nende huvi, võimeid ja arengut.

	liikumisala väljendus. Rahva- ja seltskonnatantsud. Õpitud tantsude täiustamine.		
ORIENTEERUMINE	**7. klass: 4–6 tundi** Üldsuuna ja täpse suuna (asimuut) määramine. Orienteerumisharjutused kaardi ja kompassiga. Orienteerumine lihtsal maastikul kaardi ja kompassi abil, kaardi ja maastikku võrdlemine, asukoha määramine. **8. klass: 4–6 tundi** Kaardi peenlugemine: väikeste objektide lugemine ja meeldejätmine. Sobivaima teevariandi valik. Sobivaima teevariandi valik. Orienteerumisraja iseseisev läbimine kaardi ja kompassiga. **9. klass: 4–6 tundi** Orienteerumistehnikate kompleksne kasutamine: kaardi- ja maastiku-lugemine, suuna määramine, kompassi kasutamine, õige liikumisviisi, tempo ja tee valik. Orienteerumisraja iseseisev läbimine. Läbitud tee ja kontrollpunktide mälu. järgi kirjeldamine. Erinevate orienteerumisalade tutvustamine: pargi-, suund- ja valikorienteerumine.	**9. klassi õpilane** 1) läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt; 2) oskab määrata suunda kompassiga, lugeda kaarti ja maastikku; 3) oskab valida õiget liikumistempot ja -viisi ning teevarianti maastikul; 4) oskab mälu järgi kirjeldada läbitud orienteerumisrada.	Individuaalne ja rühmatöö; õpetamine, vestlus ja arutelu, demonstratsioon, praktiline harjutamine. Kõikide õpilaste võimalikult suur kaasamine tegelemaks liikumise/spordi aladega arvestades nende huvi, võimeid ja arengut.

Arvutiõpetuse ainekava

Arvutiõpetuse õpetamise üldeesmärk on tagada põhikooli lõpetaja info- ja kommunikatsioonivahendite kasutamise, oskused lähtudes igapäevase arvuti- ning internetikasutaja vajadustest. Arvutiõpetusega taotletakse, et õpilane valdab peamisi töövõtteid arvutil infot otsides, töödeldes ja analüüsides ning tekstidokumente koostades. Õpilane teadvustab ja oskab vältida info- ka kommunikatsioonitehnoloogia kasutamisel tekkida võivaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele.

Arvutiõpetuse ainekäsitlus on kontsentriline, 2. klassis õpitu juurde tullakse 3. klassis uuesti tagasi süvendatult. Põhirõhk on praktilisel arvutikasutusel tekstiloomeks, interneti kasutamisel infoallikana ning kooli infosüsteemi kasutamisel. 3. klassis tutvutakse programmeerimisega. 2. ja 3. klassis on arvutiõpetust 0,5 tundi nädalas, mis praktiliselt realiseerub nii, et tund toimub õpilase jaoks üle ühe nädala. Arvutiõpetus on ainetunnina 5. klassis 1 tund nädalas (2017/18 õppeaastal). 6.–8. klassi õpilastele on valikkursused erinevatel IKT-ga seotud teemadel: arvuti kasutamine loovtöö tegemisel, OneDrive' keskkond, programmeerimine.

Üldpädevuste kujundamine arvutiõpetuses

Väärtuspädevus – õpitakse ära tundma küberkiusamise ilminguid veebisuhtluses, end kaitsma küberkiusamise eest. Oluline on kujundada negatiivne hoiak küberkiusamise suhtes. Arvutiõpetuse tundides saab väärtustada õpilase enese loomingut digitaalsete vahendite abil, võimaldades õpilastel informaatikatundide raames arendada enda huvialadega seonduvaid IKT pädevusi. Tutvutakse autorikaitseseadusega oma loomingu avaldamisel virtuaalsetes kogukondades ning teiste loodud loomingu kasutamisel. Teadvustatakse vajadust kriitilise suhtumise järele erinevate internetiallikate kasutamisel.

Sotsiaalne pädevus – õpilased jälgivad kooli arvutiklassi ja arvutivõrgu reegleid, kooli infosüsteemi (Stuudium) korrektne ja aktiivne kasutamine. Suhtlemisoskuse kujundamine erinevate virtuaalsete keskkondade kasutamisel.

Enesemääratluspädevus – tervete eluviiside järgimise propageerimine arvutiõpetuse tundides s.t. õpilasi juhendatakse õiget arvutikasutamist jälgima (sh kehaasend ja valgustus, arvutimängu- või internetisõltuvuse vältimine). Pööratakse tähelepanu digitaalse identiteedi loomisele, mis eeldab tehnilisi pädevusi: nt informatiivsete kasutajaprofiilide loomine eri veebikeskkondades, turvaliste salasõnade valimine, isikuandmete kaitse, enda digitaalse jalajälje teadvustamine/jälgimine.

Õpipädevus – õpilased saavad vajalikud teadmised arvuti kasutamiseks õppetööks.

Suhtluspädevus – õpilased õpivad kasutama informaatikaalast terminoloogiat. Arvutiõpetuse kirjalike tööde ja esitluste koostamisel juhendatakse õpilasi kasutama antud formaadi jaoks sobivat väljendusstiili, näiteks kasutama esitlustes pikkade täislausete asemel kompaktsemaid tekstilõike, loetelusid ja skeeme.
Matemaatikapädevust kujundatakse tabelarvutusteemade käsitlemisel, s.t. statistilise analüüsi, diagrammide ja valemitega seonduvate oskuste kujundamine.
Ettevõtlikkuspädevus – õpilased oskavad ja tahavad arvutialaseid teadmisi kasutada ka väljaspool arvutiõpetuse tundi erinevate õppeülesannete täitmiseks või seoses klassi- ja kooliüritusega, samuti oma hobide ja huvidega.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Arvutiõpetus on lõimitud kõigi teiste õppeainetega, kuna IKT moodustab loomuliku osa tänapäevasest õpikeskkonnast. See lõiming toimub mõlemal suunal: ühelt poolt kasutatakse arvutiõpetuse õppeülesandeid koostades teiste õppeainete teemasid, et luua mõtestatud õppimine, ning teiselt poolt kujundatakse IKT pädevusi teistes õppeainetes referaate ja esitlusi tehes.

Arvutiõpetuse õpetamise üldised põhimõtted

- Elulähedus: näited ja ülesanded võetakse õpilasele tuttavast igapäevaelust (kool, kodu, huvitegevus, meedia).
- Mängulisus: arendavate ja õpetavate arvutimängude kasutamine (klaviatuuri kasutamise, turvalise interneti kasutamise, liikluse, matemaatika jm õppimiseks).
- Aktiivõpe ja loomingulisus: eelistatakse õpilaste aktiivset osalemist nõudvaid ja nende loovust esile toovaid õppemeetodeid.
- Eelistatakse uuenduslikke tehnoloogiaid ning lahendusi.
- Lisaks ühe tarkvaratootja programmide kasutamisele tutvustatakse ka vabatarkvara.
- Kool tagab õpilastele turvalise veebipõhise töökeskkonna ning propageerib ohutuid käitumisviise võrgukeskkonnas.
- Lõimitus: õpiülesannetes (nt referaatides, esitlustes) kasutatakse teiste õppeainete teemasid.

Õpitulemused 3. klassi lõpuks

Õpilane:

- kasutab kooli infosüsteemi Stuudium;
- kasutab arvutit kui töövahendit erinevate õppeülesannete täitmiseks;
- on võimeline koostama lühemaid tekste arvutil, tunneb klaviatuuri;
- oskab leida internetist vajalikku infot;
- teostab lihtsamaid failioperatsioone.

Õppesisu

- Arvuti töövahendina s.t õpilased tutvuvad erinevate arvutikasutamise võimalustega.
- Arvutiklassi ja kooli arvutivõrgu reeglitega arvestamine, tervise hoidmine arvuti kasutamisel.
- Turvalisus interneti kasutamisel.
- Klaviatuuri kasutamise õppimine.
- Hiire parema klahvi kasutamine.
- Sissejuhatus tekstitöötlusesse: teksti sisestamine ja vormindamine (pealkiri, joondamine, fondi muutmine).
- Info otsimine internetist, selle hindamine ja kopeerimine oma dokumenti.
- Töö failidega: faili salvestamine, salvestatud faili avamine, faili kustutamine.
- Joonistamisprogrammide kasutamine.
- Arendavate õppemängude leidmine ja kasutamine (klaviatuuri kasutamine, tuleohutus, liiklus, raha, prügi sorteerimine jmt).
- Kooli infosüsteemi Stuudium kasutamine.
- Programmeerimine Lego WeDo abil.

Õpitulemused 4. klassi (2017/18. õppeaastal 5. klassi) lõpuks

Õpilane:

- vormindab arvutiga lühemaid ja pikemaid tekste (nt jutukesi, plakateid, referaate), järgides tekstitöötluse põhireegleid (suur ja väike algustäht; kirjavahemärgid, reavahetused ja tühikud; poolpaks, kald- ja allajoonitud kiri; üla- ja alaindeks; sõna-, rea-, lõiguvahe; teksti joondamine; laadid ja dokumendimallid; loetelud; värvid, joonised, pildid, diagrammid, tabelid);
- leiab internetist ja kopeerib tekstifaili või esitlusse erinevas formaadis algmaterjali (tekst, pilt, tabel, diagramm) ning töötleb neid vajaduse korral, pidades kinni intellektuaalomandi kaitse headest tavadest;

- viitab ja taaskasutab internetist ning muudest teabeallikatest leitud algmaterjali korrektselt, hoidudes plagiaadist;
- mõistab internetist leitud info kriitilise hindamise vajalikkust, hindab teabeallikate objektiivsust ning leiab vajaduse korral sama teema kohta alternatiivset vaatenurka esindavaid allikaid;
- salvestab tehtud tööd ettenähtud kohta, leiab ja avab salvestatud faili uuesti, salvestab selle teise nime all, kopeerib faile ühest kohast teise ning võrdleb faili suurust vaba ruumiga andmekandjal;
- koostab teksti, diagramme, pilte, audiot, videot ja tabeleid sisaldava esitluse etteantud teemal;
- kujundab esitluse loetavalt ja esteetiliselt, lähtudes muu hulgas järgmistest kriteeriumidest: optimaalne info hulk slaidil, märksõnad sidusa teksti asemel, allikatele viitamine, kujunduse säästlikkus;
- koostab etteantud andmestiku põhjal andmetabeli, sagedustabelid ja sobivat tüüpi diagrammid (tulp-, sektor- või joondiagrammi);
- vormindab korrektselt referaadi järgmised osad: tiitelleht, automaatselt genereeritud sisukord, sissejuhatus, peatükid, alampeatükid, joonised, tabelid, päis, jalus, kokkuvõte, kasutatud kirjandus ja lisad;
- salvestab valmis referaadi eri formaatides (doc, odt, pdf), saadab selle e-posti teel manusena õpetajale, laeb veebikeskkonda;
- selgitab arvuti väärast kasutamisest tekkida võivaid ohte oma tervisele (sõltuvus, liigese- ja rühivead, silmade kaitse) ning oskab oma igapäevatöös arvutiga neid ohte vältida, valides õige istumisasendi, jälgides arvuti kasutamise kestust, tehes võimlemisharjutusi silmadele ja randmetele jne;
- kaitseb enda virtuaalset identiteeti väärkasutuse eest, valides igale keskkonnale uue tugeva parooli ning vahetades paroole sageli, ega avalda liigset infot enda kohta avalikus internetis;
- kannab arvutisse fotosid, videod ning muudab ja kujundab neid;
- ühendab turvaliselt arvuti külge erinevaid lisaseadmeid (mälupulk, hiir, printer, väline kõvaketas);
- kasutab kooli infosüsteemi Stuudium korrektselt ja aktiivselt osaledes ka kooli ja klassi elu puudutavates suhtlusrühmades.

Õppesisu

- Sissejuhatus tekstitöötlusse. Teksti sisestamine, vormindamine ja kopeerimine. Plakati või kuulutuse koostamine ning kujundamine.
- Töövõtted: ohutu ja säästlik arvutikasutus.
- Turvaline interneti kasutamine
- Failide haldamine: salvestamine, kopeerimine, kustutamine. Failide üles ja alla laadimine internetikeskkonnast.
- Operatsioonisüsteemi graafiline kasutajaliides. Töö mitme aknaga.
- Infootsing internetis ja töö meediafailidega.
- Turvalisus, autorikaitse ja isikuandmete kaitse.
- E-kirja saatmine koos manusega.
- Töö andmetega. Andmetabeli ja sagedustabeli koostamine. Diagrammi loomine sagedustabeli põhjal.
- Esitluse koostamine. Slaidi ülesehitus ja kujundus. Teksti, pildi, tabeli ja diagrammi sisestamine slaidile.
- Referaadi vormindamine vastavalt kooli kodulehel olevale juhendile.
- Fotode, videote ülekandmine kaamerast või telefonist arvutisse.
- Fotode töötlemine vabavaraliste programmidega.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa vastavatest sätetest. Õpitulemusi hinnatakse jooksvalt õpiülesannete järgi. I. ja II. kooliastmes kasutatakse mitteeristavat hindamist (arvestatud, mittearvestatud)

Hinnatakse:

- õppekavas ettenähtud õpitulemuste saavutamist;
- loomingulisust ja ratsionaalsust;
- õpilase arengut;

Draamaõpetuse (valikaine) ainekava

Draamaõpetuse elemendid olemas nii õppemetoodikas kui erinevate ainete (nt emakeel, muusikaõpetus) sisudes: mängud, suhtlemis- ja rollimängud, kirjeldatavast pildist lähtuv mäng, luuletuste-lugude esitamine koos lavastuslike elementidega, ühisretsitatsioonid koos individuaalse osa suurenemisega vanuseastmeti jne.

Vastavalt klassiõpetaja võimetele ja valikule võib klassi näidendeid lavastada igal aastal. Tavaliselt toimub see integreerituna emakeele ainesse, kuna arendab kõige rohkem keelelisi võimeid ja oskusi: kirjutamine (rolli kirjapanek nooremates klassides), hääldus, teksti selge ja ilmekas esitus. Klassi näidendid on olulised klassi meie-tunde kujundamisel ning sotsiaalse koostöö harjutamisel. Dramatiseeritud ja kunstiliste väljendusvahenditega läbi töötatud kirjandusteos jätab õpilaste mällu kustumatu jälje. Draamaõpetuse juurde kuulub vastavalt võimalustele kutselise teatri etenduste külastamine koos eelneva sissejuhatuse (näidendi žanr, ajalooline taust, näitekirjanik, lavastaja, näitlejad jms) ning hilisema analüüsiga.

Õppe-eesmärgid

Draamaõpetuse eesmärk on anda lastele võimalus eneseväljenduseks nii kirjalikus kui suulises vormis. Õpitakse tundma oma keha ja vaimu ning võimalusi nende arendamiseks. Kui algklassides on põhirõhk rütmikal ja lavalisel liikumisel, siis vanemates klassides muutuvad ülesanded loomingulisemaks ja keerukamaks. Draamaõpetuse tundides kasutatakse laste aktiviseerimiseks erinevaid meetodeid. Põhirõhk on fantaasiaülesannetel. Palju kasutatakse liikumist ja mängu, mille kaudu on lapsel võimalus ennast avastada. Erinevate ülesannete täitmisel omandatakse uusi oskusi ja vajalikke teadmisi. Eesmärgiks on suunata noor eneseanalüüsile ja kujundada väärtushinnanguid, samuti anda võimalus loominguliseks tegevuseks ja eneseväljenduseks.

- Emakeele väärtustamine: emakeele rikkus, ilmekus ja ilu; oskus emakeeles oma mõtteid ja tundeid väljendada; sõnade väärtuse ja jõu kogemus.
- Erinevate kunstide – sõna, muusika, kujutav kunst, liikumine – sünteesi kogemus.
- Loovuse arendamine: suhtlemis- ja rollimängud, etüüdid.
- Sotsiaalse koostöö ja ühise vastutuse kogemine.
- Näitlejakoolituse algelementidega tutvumine.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Draamaõpetus on tihedas koostöös järgmiste õppeainetega:

- emakeel – väljenduslikkus ja esinemisjulgus;

- kehaline kasvatus – koordinatsioon ja kehalise aktiivsuse kujundamine;
- kunstiõpetus – tunnete väljendamine joonistamise abil.

Integratsioon toimub järgmiste ainevaldkondadega:

- emakeel – mälutreening ja diktsiooni arendamine;
- kirjandus – tutvumine maailmakirjandusega dramaturgiliste materjalide kaudu;
- kehaline kasvatus – üldfüüsiline ettevalmistus, vastupidavus;
- ajalugu – teatriajaloo tundmaõppimine;
- kunstiõpetus – grimmikunsti alused ja dekoratsioonide valmistamine.

Õppeaine ajaline maht

Õppeaine maht on üks tund nädalas.

Läbivad teemad

Draamatundides õpetatakse järgnevaid teemasid:

- ringi mõiste – kuidas moodustada ringi, kuidas hoida vahet. Liikumine ringjoonel ja mängud ringis;
- mängud fantaasia rikastamiseks – „Keerukuju“, „Arva ära, kes ma olen?“;
- muusika kasutamine loovliikumisel;
- hääle kujundamine: häälitsemine, loomade, lindude, looduse hääled. Erinevate häälikute ja sõnade hääldamine – k, p, t, g, b, d, r, h, s;
- lihtsamad hingamisharjutused;
- jäljendusülesanded – tähelepanu ja fantaasia arendamine;
- erinevate rütmiliste liikumiste omandamine, ka lihtsamate tantsude sammude õppimine;
- etüüd kui mõiste; esimeste harjutuste tegemine; kujutluspiltide loomine; liikumised muusikas, rolli- ja jäljendusmängud.

Õppesisu

Ruumitunnetus: isiklik ruum, suhtlemisruum, lavaruum. Lavaruumis liikumine, lavaruumis rääkimine.

Liikumine: vaba liikumine ruumis, suunatud liikumine. Erinevad liikumisviisid. Aeglane-kiire- väga kiire, tempo-rütmi vaheldumine. Grupiliikumine ettemääratud ülesandega; „dirigendi” juhendamisel; liikumine paaris juhtrollide vahetumisega. Seisaku või muu fikseeritud asendi üleminek liikumiseks; vastupidi. Erinevate liikumisviiside üleminekud. Lõdvestusharjutused.

Kontakt: pilkkontakt, kaudne kontakt, verbaalne kontakt, kehaline kontakt. Peegeldusharjutus. Etüüdid.

Kõne: igapäeva-kõne, lavaline kõne. Diktsioon, diktsiooniharjutused. Kõneharjutused. Dialoog. Väikesed kuuldemängud.

Žest: isiklik žest, lavaline (dramaatiline) žest. Žest ja kõne. Repliigile sobiva žesti leidmine. Etüüdid žesti rakendamiseks.

Temperament: neli põhitüüpi, iseloomulik hoiak, liikumine, kõnežest. Temperamendi-etüüdid grupis, paaris. Etüüdid vastandtemperamentidele. Tuntud loo mängimine selgelt väljendunud temperamenditüüpide kasutamisega.

Teooria: draamakunsti, etendusega seotud mõisted. Lühike näitekunsti ajalugu (lõimudes kirjanduse õpetamisega).

Töö näidendiga: näidendi valik, sündmuste ümberjutustamine, tegevuslik analüüs. Rollide valik, rollis tegutsemise harjutamine. Etteütleja roll. Etüüdid valitud näidendi teemadel. Keskendumisharjutused. Iseseisev töö rolliga. Harjutamine repliikide, tegevuste, stseenide kaupa. Üleminekud. Lavakujunduse, helitausta, kostüümide kavandamine. Etenduste, ringreisi planeerimine. Abijõudude (nt projekti kirjutamiseks) kaasamine. Tehtu analüüs.

Õpitulemused

Draamaõpetuse tulemusena õpilane:

- valdab erinevaid eneseväljendusvahendeid;
- oskab kasutada lavalist ruumi ja arvestab selle eripäradega;
- on arendanud suulist ja kehalist eneseväljendusoskust;
- omab grupitunnetust;
- oskab töötada rolliga, oma tööd analüüsida;
- on kaasloojana saanud kogemuse näidendi valmimise protsessist;
- oskab väärtustada teiste kunstilist eneseväljendust.

Balleti (valikaine) ainekava

Meie kooli balleti ainekava toetub riiklikule balleti ainekavale.

Õppetöö peamiseks vormiks on õppetund. Õppetöö korraldamisel kasutatakse ka teisi vorme: mäng, esinemine, vaatluspraktika, laager, konkurssidel osalemine jm. Õppetöö võib sisaldada iseseisvat tööd (stuudio diplomitööde ettevalmistus 9. klassis, etüüdide ja tantsuliste kavade koostamine tundides, kombinatsioonide koostamine).

Õpe toimub grupi- või individuaaltunnina (solistide tantsude ettevalmistus). Õppetöö lähtub maailmas tunnustatud klassikalise ja vabatantsu õppesüsteemidel (Vaganova, Bournonville, Balanchine) ja meetoditel.

Balletistuudio õpilastel on võimalus osaleda stuudio poolt korraldatavates töötubades, kus õpitakse erinevaid tantsustiile, kultuurilugu ja näitlejameisterlikkust.

Viljandi Jakobsoni Kooli balletistuudios kujundatakse õpilaste väärtushinnanguid (kunstivaldkonnal on selleks alati hea võimalus). „Aukartus elu ees“ on balletistuudio töös läbiv mõte. Ballett kunstivaldkonnana tegeleb inimese keha ja vaimu koostööga, läbi kunsti õpitakse väärtustama elu, tervist, inimeste loodut, teisi enda kõrval, häid inimsuhteid, oma kohta maailmas. Inimese, isiksuse ja iseenda väärtustamine – läbi õppeprotsessi kujundatakse suhtumist iseendasse, iseenda väärtustamist mõtleva ja loova isiksusena, õpitakse tundma iseenda tugevaid ja nõrku külgi, seda, kuidas kasvada paremaks inimeseks. Õpitakse väärtustama tervislikke eluviise, tervislikku toitumist, kehalist aktiivsust. Oluliseks peetakse, et õpilane väärtustab iseennast just sellisena nagu ta on.

Läbivad teemad

Tervis ja ohutus

Õpilased õpivad tundma oma füüsilisi võimeid, õpivad aktsepteerima inimeste arengu individuaalsust, mõistavad, et terves kehas on terve vaim, teavad, kui olulisel kohal inimese elus on kehaline aktiivsus ja tervislik toitumine, õpivad targalt ja tervist säästvalt treenima.

Kultuuriline identiteet

Toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes tunneb erinevaid kunstivaldkondi, oskab väärtustada omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv. Õpilane mõistab kultuuride muutumist ajaloo vältel, mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana.

Lõimingud

Balletiõpe on tugevalt seotud **kehalise kasvatusega** (kehaline aktiivsus, suhtumine oma kehasse ja keha eest hoolitsemine, tervislik toitumine), **ajalooga** (ballett on ajalooline kunstižanr, kogu terminoloogia ja elemendid on sadu aastaid vanad ja kogu balletiõpe toetub

ajaloole), **matemaatikaga** (ruum ja aeg on tantsu põhielemendid), **füüsikaga** (jõud – tantsu põhielement), **kunstiõpetusega** (juba olemuslikult on kunstiliigid seotud ja toetuvad üksteisele).

Oluline on seesmine lõiming – balletiõppes toetub kogu süsteem varemõpitule, samm-sammult liikumisele, seoste loomisele.

Balletistuudio õpilastel on lisaks ainetundidele kontsertesinemised, vaatluspraktika balletiteatrites ja tantsukõrgkoolides, konkurssidel ja festivalidel osalemise võimalus.

Algaste (1.–3. klass)

Õpitulemused

Algastme lõpetaja:

- on omandanud esmased teadmised tantsutreeningust;
- sooritab balletiharjutusi tugipuu ääres ja saali keskel;
- on omandanud algteadmised tantsuelementidest;
- kombineerib tantsuelemente loomingulistes ülesannetes;
- suudab omandada ja taasesitada balletiharjutusi ja tantsulisi kombinatsioone;
- osaleb meeleldi grupitöös ja loovates ülesannetes;
- jälgib tantsu ja räägib sellest, põhjendades oma arvamust;
- osaleb balletistuudio kontsertesinemistel.

Õppesisu

Balleti algelemendid, tantsuelemendid (ruum, aeg, jõud, keha), loominguline töö tantsuelementidega, improvisatsioonilised ülesanded ja näitlejameisterlikkuse ülesanded, tantsude õppimine, kontsertesinemised

Põhikooli noorem aste (4.–6. klass)

Õpitulemused

Põhikooli noorema astme lõpetaja:

- on arendanud süvendatult teoreetilisi, praktilisi ja esteetilisi teadmisi klassikalisest tantsust ja vabatantsust, toetudes algastmes omandatule;
- omandab uusi balletielemente, lihvides nende sooritust;
- arendab liigutuste koordinatsiooni tunni kõikides osades, töötab liigutuste plastika ja ilmekusega;
- arendab ja täiustab vastupidavust ja paindlikkust;
- eelduste olemasolul ja vastavalt võimalustele on alustanud varvastehnika õppimist.

- osaleb balletistuudio kontsertesinemistel, riiklikel ja rahvusvahelistel festivalidel ja konkurssidel.

Õppesisu

Balletielemendid ja kombinatsioonid, süvendatud töö tantsuelementide ja nende omavaheliste seostega, töö improvisatsiooni ja näitlejameisterlikkust eeldavate etüüdidega, iseseisev kavade ja kombinatsioonide koostamine, keerukamate tantsude õppimine, osalemine stuudio töötubades, kontsertesinemised.

Põhikooli vanem aste (7.–9. klass)

Õpitulemused

Põhikooli vanema astme lõpetaja:

- täiustab ja arendab järjepidevalt varemõpitud materjali, toetudes teadmistele anatoomiast ja balletiesteetikast;
- teadvustab tantsutehnikas soorituse täpsust ja puhtust;
- arendab vastupidavust, korrates materjali, suurendades liigutuste arvu ja kiirendades tempot;
- töötab liigutuste väljenduslikkusega ja arendab individuaalsust;
- seostab tunnimaterjali lavapraktikaga;
- omandab ja arendab varvastehnikat;
- osaleb tantsukunsti loomingulistes protsessides ja rakendab oma kogemusi iseseisvas arengus;
- tunneb ära erinevad traditsioonilise ja tänapäevase balletiteatri stiilid, teab nende eripära ning rakendab oma teadmisi praktilises töös;
- loob ja esitab 9. klassi lõpus diplomitöö enda valitud muusikale ja enda seatud liikumisele;
- osaleb balletistuudio kontsertesinemistel.

Õppesisu

Balletielementide ja kombinatsioonide õppimine, süvendatud töö pikkade kombinatsioonidega, töö etüüdidega, mis eeldavad näitlejameisterlikkuse ja erineva rütmi/iseloomuga muusikapalade seoseid, iseseisev kombinatsioonide ja tantsude seadmine, keerukamate tantsude õppimine, osalemine stuudio töötubades, kontsertesinemised, diplomitöö muusika valik ja tantsu seadmine.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse balleti õppekavast.

Balletistuudios hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi, aktiivsust ja kaasatöötamist tunnis, tegevuse/harjutuse omandamiseks tehtud pingutust ning püüdlikkust, arvestades õpilase oskuste vastavust ainekava eesmärkidele ning õpitulemustele. Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid ning kokkuvõtvalt hinnatakse mitteeristavalt (arvestatud, muttearvestatud).

Maleõpetuse (valikaine) ainekava

Aine- ja üldpädevused

Male – see on võistlus, võitlus, iseloomu näitamine. Male on kunst, looming, isiksuste kokkupõrge. *(*Paul Keres)

Malemängu valdamine toetab õpilase loogilise mõtlemise arengut, tähelepanelikkust ja taiplikust, kasvatab iseloomu, õpetab lahendama mitmesuguseid ülesandeid ning on eduka õppimise eeldus kõigis õppeaineis.

Male arendab üldist probleemi lahendamise oskust, mis sisaldab oskust probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideed analüüsida. Male hõlmab ka huvi mängu sotsiaalse, kultuurilise ja personaalse tähenduse mõistmist.

Ainevaldkonda kuuluvus.

Maleõpetus on õppekavas 2.klassi valikainena. Ainemaht 1 tund nädalas, 35 tundi õppeaastas.

Lõiming, seos teiste ainetega

Eesti keel

Õpilased arendavad suulist väljendusoskust ning suhtlusoskust, arendavad teksti lugedes oma sõnavara, avardavad maailmapilti, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste.

Matemaatika

Arendab järjepidevust, püsivust, sihikindlust, täpsust, arendab analüüsimis-, koostöö- ja iseseisva töö oskust, paindlikku mõtlemist.

Infotehnoloogia

Arenevad arvutikasutamise üldised oskused, iseseisva töö oskus, oskus lahendada probleemülesandeid.

Õppesisu seos läbivate teemadega

Karjääriõpe

Õpilaste silmaringi arendamine;

Positiivse mõtlemisoskuse arendamine;

Otsustus- ja vastutusvõime arendamine;

Meeskonnatööoskuste arendamine;

Loovuse ja loogilise mõtlemise arendamine;

Õpilase individuaalsuse arvestamine õpetamisel;

Huvi ja uudishimu äratamine ning selle rahuldamise viiside õpetamine;

Planeerimise (aja, tegevuse) õpetamine;

Kodaniku algatus ja ettevõtlikkus

Õpilastele huvirühmade (Võru maleselts, Eesti maleliit) ja veebikeskkondade (vint.ee) tutvustamine.

Õpilaste otsuse- ja algatusvõime arendamine, soovi toetamine ise probleeme lahendada.

Füüsiline õpikeskkond

Õppetöö toimub klassiruumis. Klassis on demonstratsioonmalelaud.

Õpilastel on malelaud ja malendid paari peale, igal õpilasel õpik ja töövihik, kasutada on arvutiprogramm.

Õppeaine kirjeldus ja õppetegevus

Õppe-eesmärgid

Õpetada selgeks malendite algseis, malendite käigud ja malereeglid.

Õpetada selgeks mõisted tuli, matt, patt, viik.

Õpetada selgeks matt erinevate malenditega.

Teada lihtsamaid avanguid ja avangu põhitõdesid.

Teada lihtsamaid male lõppmänge.

Õppesisu

Malemängu mõiste ja ajalugu-tutvumine

Malelaud

Malendite algseis

Malereeglid

Male notatsioon

Malendite asetus

Malendid (ettur, vanker, oda, lipp, ratsu, kuningas) ja nende käigud

Malendite väärtus

Tuli

Matt

Vangerdus

Viik, patt, igavene tuli.

Kahvel

Avangud

Ülesannete lahendamine

Õpitulemused

2. klassi lõpetaja teab:

male mõistet ja reegleid;

malendeid ja malendite käike;

malendite algseisu ja lihtsamaid avanguid;

mõisteid tuli, matt ja patt;

lihtsamaid avangulõkse;

lihtsamaid lõppmänge.

2. klassi lõpetaja oskab:

avangu põhitõdesid;

teha matti lipu ja vankriga, kahe vankriga, lipu või vankriga;

teha ühekäigulisi matte erinevate malenditega;

protokollida malepartiid;

osaleda maleturniiril.

Hindamine

Hindamise aluseks on õpilase areng õppetegevuse käigus, loogilisus ja lõpptulemuse kvaliteet.

Hindamise liigid:

Kujundav hindamine – väljendab õpilase suhtumist õpitavasse. Väga oluline on õpilase ergutamine ja innustamine, huvi tekitamine ja säilitamine.

Arvestuslik hindamine – hinnatakse õpitulemuste omandamist vastavalt kooli hindamisjuhendile.

Kokkuvõttev hindamine – koondhinne õppeperioodi jooksul.